

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Η ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ

Το γραφικό παρεκκλήσι του Αγιάννη

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Γ'

μέχει: Γεγονότα 1875 - 1913, Η Φιλεκπ. Αδελφότητα και οι Δά-
οι και τα Σχολεία, Αρματωλοί και Κλέφτες, Μνημεία Θρησκευτι-
υλαβείας, Έγγραφα - ντοκουμέντα κλπ.)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1988

Η φωτογραφία της απέναντι σελίδας είναι από εορτή της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας Βούρμπιανης 30 Ιουνίου 1902.

ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΙ: Καθισμένοι από αριστερά (πρώτη σειρά, αριθ. 2. με μαύρα ρούχα Χαράλαμπος Τζόγιας, 3. χοντρός φαλακρός Απόστολος Θάνος. 4. με μούσι Αντώνης Τζουμάρας ... Β' σειρά από αριστερά. 4 με γραβάτα και μαύρο κοστούμι Χριστόδουλος Τζόγιας. 7. Χρήστος Ψύλλας ιατρός. 8. Μάρκος Τζουμάρας ιατρός, με μαύρο κοστούμι, 9. Ιωάννης Ψύλλας μηχανικός. 10. Κων/νος Σωτηρίου - Βεζαδές.

Τρίτη σειρά: όρθιοι (από αριστερά) 2. με μουστάκι Μάνθος Λαμπρινίδης. 7. με λευκά ρούχα Αλέξιος Λαμπρινίδης, 8. με μαύρο ριγέ κοστούμι και γραβάτα Αναστάσης Δούρβαρης, 11. παιδάκι ο Κώστας Ι. Ψύλλας.

Τέταρτη σειρά από αριστερά: 2. Γέρος φαλακρός Απόστολος Τσούκαλης (ξεχτένιγος). 4. Αλεξάνδρα σύζ. Ζήση Κιτσαντώνη παχουλή με ριγέ φόρεμα.

Τελευταία σειρά από αριστερά. Διακρίνονται 8ος κάτω από το απλωμένο χέρι του Ζήση Κιτσαντώνη με ρεμπούπλικα ο Αλέξη Καραγιάννης και δίπλα του 9ος στη μέση γηραλέος με το δεξιό χέρι απλωμένο και στο αριστερό την ρεπούμπλικα ο Ζήσης Κιτσαντώνης ο (Καϊρης). 12. πιθανόν ο Γιάννης Παπαζήσης, 13. ο Δημήτρης Ν. Ντόντης και κατ' άλλους ο Χρήστο Γιόσης. Στην άκρη προς το δέντρο: 16. Κώστας Τζουμάρας, 17. Ιωάννης Ν. Μάνος και 18, ο Γεώργιος Δ. Ντόντης.

Οι άλλοι δυστυχώς μας είναι άγνωστοι. Μόνον οι απογονοί των αν τυχόν έχουν φωτογραφίες των μπορούν να τους αναγνωρίσουν και να μας γράψουν αν έχουν την καλωσύνη να συμπληρώσουμε στο τέλος τα παρελειπόμενα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή ή τη σφραγίδα του συγγραφέα.

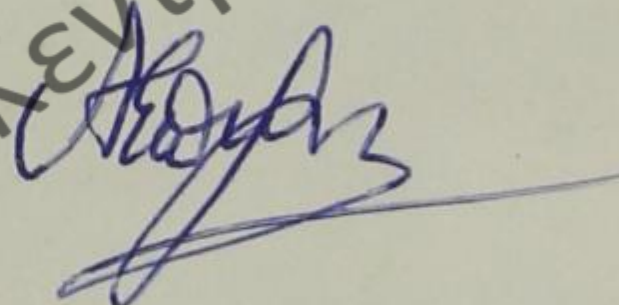
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΗΣ
ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ 1 - Τ.Κ. 452 21
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Δ. 26288
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 4/1/1989
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜΟΣ 949.53 ΕΥΘ

κωδ. εγγ: 7005

Προσφορά

από την Δημόσια Βιβλιοθήκη
Κονίτσας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Τα τεύχη διατίθενται από τον συγγραφέα στη Βούρμπιανη και στα Γιάννενα οδός Γ. Ζαλοκώστα 1 τ.κ. 452 21 Ιωάννινα
Τηλέφωνο: 0651 - 37.044

Η ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ 1875 - 1913

Από απόψεως πληθυσμού η Βούρμπιανη μετά το 1875 δεν ευρίσκεται στο ζενίθ, διότι, όπως προαναφέραμε σε άλλο προηγούμενο κεφάλαιο, οι Βουρμπιανίτες έχουν αρχίσει κιόλας να εκπατρίζονται οικογενειακώς. Γύρω στα 1880 με 1890 απαντούμε ολόκληρες σχεδόν Βουρμπιανίτικες παροικίες: στα Γιάννενα, στη Λάρισα, στο Καζακλάρι, στο Λαύριο, στην Αθήνα, Πειραιά, Πάτρα, καθώς και μεμονωμένες ή λιγοστές οικογένειες σε άλλα μέρη της Ελλάδος, της Τουρκίας και του εξωτερικού.

Από απόψεως όμως προσόδου, εξελίξεως και πολιτισμού, τώρα πλέον, μετά τα 1875 ή μάλλον μετά τα 1880 φθάνει στην ακμή της. Και σ' αυτό συμβάλλουν κυρίως τα ξενητεμένα τέκνα της και οι ευεργέτες και δωρητές της, που με επικεφαλής τον αείμνηστο Χαρίση Ζήκο ή Τζομπάνο κληροδοτούν και χορηγούν τα υλικά μέσα για να ιδρυθεί το περίφημο Σχολαρχείο μας, που επί μισόν και πλέον αιώνα κατόπι μετέδωσε τα φώτα της παιδείας και του πολιτισμού σε όλη την περιοχή μας.

Αυτή λοιπόν η εποχή 1875 - 1913, μπορεί να ονομασθεί «Χρυσή εποχή» για τη Βούρμπιανη κι αυτήν θα προσπαθήσωμε τώρα να σκιαγραφήσωμε, παρ' ότι δεν κατέχομε όλα τα στοιχεία που θα έπρεπε λόγω της καταστροφής των διαφόρων σχετικών εγγράφων τα οποία χάθηκαν από απρονοησία των κατόχων των, απο τυχαίες πυρκαϊές και λόγω των ανομάλων συνθηκών που πέρασε το χωριό μας κατά τη διάρκεια της πολεμικής περιόδου 1940 - 1949.

ΜΟΥΧΤΑΡΗΔΕΣ — ΠΡΟΕΣΤΟΙ — ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΕΣ

Αρχίζομε και πάλι με τους Μουχτάρηδες και δημογέροντες της εποχής και παραθέτομε εδώ σχεδόν μόνο τα ονοματά των με χρονολογι-

κή σειρά κατά το δυνατόν, αφήνοντας την εξιστόρησι της δράσεώς των να την απαντήσει ο αναγνώστης συνυφασμένη με άλλα επεισόδια και γεγονότα του χωριού μας Μουχτάρηδες 1875. Νικόλαος Ζ. Μυλωνάς και Γιαννούλης Αποστ. Σκούφιας.

1872 - 73 Δημήτρης Θάνος και Λάμπρος (Στράτος;)

16 - 1 - 1877. Κωτούλας Δ. Παπαϊωάννου

1883. Κωτούλας Δ. Παπαϊωάννου.

1885. Μήτρος θάνος

1887. Απόστολος Ζ. Μυλωνάς και Ιωάννης Νταβέλλος

1891. Νικόλαος Δ. Τράντας και Λάμπρος Γ. Κονίνης.

1893. 14 Ιουνίου. Μάρκος Δ. Δημάρατος (αδερφός του γιατρού Λουκά) και Χαράλαμπος Ι. Ζήκος μου-χταροκασιμάλης (επί των εισπράξεων). 31 Οκτωβρίου Ζήσης Δ. Τζιτζής και Μάρκος Δημάρατος.

1894. Εξελέγησαν τον Ιούνιο Μουχτάρηδες οι Νικολάκης Κωτούλας και Ζήσης Δ. Τζιτζής.

1895. Ν. Κωτούλας και Ζ. Τζιτζής.

1897 - 10 Οκτωβρίου Χαράλαμπος Ν. Σωτηρίου και Χαράλαμπος Γεωρ. Κονίνης.

1899 - 17 Οκτωβρίου Νικόλαος Γ. Παπασωτήρη πρώτος Μουχτάρης και Χαράλαμπος Ν. Σωτηρίου δεύτερος.

1900. Αλέξιος Ν. Δόδης ή Ντόντης

1902. Αλέξιος Ν. Δόδης ή Ντόντης

1903. Αλ. Δόδης και Λεωνίδας /. Παπαδημητρίου

1904. Λεωνίδας Ι. Παπαδημητρίου. Αλέξιος Ν. Ντόντης.

1912. Δημήτριος Ι. Πορφύρης (Κατσιπέτσης)

1913. Δημ. Ι. Πορφύρης (Κατσιπέτσης)

Εκτός απ' αυτούς που συνατήσαμε σε έγγραφες πηγές, μουχτάρηδες και δημογέροντες της Βούρμπιανης κατά την εποχή που ιστορούμε, 1875 - 1913, διετέλεσαν και οι εξής: Ρίζος Ι. Ζήκος, Νικόλαος Γ. Ντόντης, Ζήσης Χαρίση Ντόντης, Απόστολος Δ. Τράντας, Δημήτριος Ι. Παπαρίζου - Δημάρατος, Ζήσης Σωτήρης, Νικόλαος Θεοδοσιάδης (Γιόσης) ο λογιώτατος, Απόστολος Μυλωνάς, Κώτσιος Τζοφώλης κ.α.

Ποια ήταν τα καθήκοντα και οι δικαιοδοσίες των Μουχτάρηδων τα

περιγράψαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Εδώ τώρα θα αναφέρω μερικά ανεκδοτά των.

Ο Ζήσης Δ. Τζιτζής, αφού διετέλεσε αρκετά χρόνια μουχτάρης, έφυγε κατόπι οικογενειακώς και εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη, απ' όπου ξαναγύρισε και πέθανε προ του 1940 στην Αθήνα. Προτού όμως εκπατριστεί από την Βούρμπιανη κάλεσε όλους τους κοτζαμπασήδες σε τραπέζι και έκανε γλέντι τρικούβερτο στο σπίτι του. Ήταν δε και χασάπης στο επάγγελμα και ήξερε να ετοιμάζει περίφημα ψητά. Ήταν ήπιος και κοσμικός χαρακτήρας.

Ο Αλέξης Ν. Ντόντης (τον προλάβαμε στη ζωή) ήταν εκ διαμέτρου αντίθετος. Αγέρωχος, περήφανος, νευρικός και καυγατζής· αλλά στο βάθος όμως τίμιος και ακέραιος. Κέρβερους για τα συμφέροντα και την αξιοπρέπεια του χωριού, δε λογάριάζε κανέναν, ούτε κι αυτούς τους Τούρκους. Όπως και ο πατέρας του ο Τσιόλας (Νικόλα) Ντόντης, έτσι κι αυτός δε δίσταζε καθόλου να τα βάζει μαζί τους. Στον πατέρα του είχαν κολλήσει το παρατσούκλι «Τουρκοτσιόλας» επειδή ήταν καυγατζής και νευρικός και κατόπι το είχε κληρονομήσει κι ο μπάρμπα - Αλέξης. Αξίζει λοιπόν τον κόπο να αφηγηθούμε και ένα του ανέκδοτο από την εποχή που ήταν μουχτάρης 1900 -902 περίπου.

Κάποιος τούρκος εισπράκτορας (ταξιλτάρης), καθώς γύριζε στα σπίτια, τόλμησε να πειράξει κάποια χήρα από τους Τζουκαλαίους η οποία παραπονέθηκε αμέσως στο Μουχτάρη που ήταν ο κύρ - Αλέξης ο περίφημος Τουρκοτσιόλας, στην ακμή της ηλικίας του εκείνη την εποχή. Χωρίς να χάσει λοιπόν καθόλου καιρό, τρέχει στο σπίτι της Γιώργαινας του Λιόλη της Μαντζούφως που είχε καταλύσει ο τούρκος και αρχίζει να του κάνει αυστηρές παρατηρήσεις.

«Δεν έχεις, του λέει, όχι μόνον διακαίωμα να πειράξεις τες γυναίκες, αλλά ούτε να γυρίζεις τα σπίτια μονάχος σου. Σύμφωνα με το νόμο πρέπει να έχεις κοντά σου τον πρωτόγερο ή μουχτάρη».

Κάτι θέλησε να πει ο τούρκος, αλλά ο κυρ Αλέξης τον έκανε για έναν παρά.

«Έχεις ντουφέκι γκρά, του λέει ο τούρκος, και θα σε αναφέρω». «Το ντουφέκι το έχω στα φόρα, δεν το έχω κρυφά, του αποκρίνεται ο μουχτάρης. Το έχω για ασφαλείά μου από τους κακούς ανθρώ-

πους, από κλέφτες και ζορμπάδες. Το ξέρει και ο ίδιος ο Καϊμακάμης, συμπληρώνει». Κόκκαλο! άφωνος ο τούρκος.

Έχει και ο μουχτάρης Γιαννούλη Σκούφιας ένα ωραίο ανέκδοτο, πως έπνιξε τα δευτέρια του στο μαύρο το λάκκο ή βαθύλακο πηγαινοντας για το Λεσκοβίκι αλλά γι' αυτό παραπέμπομε τον αναγνώστη στα: «Λαϊκά ανέκδοτα και λαϊκούς τύπους της παλιάς Βούρμπιανης».

ΙΕΡΕΙΣ

Πολλοί από τους ιερείς που αναφέραμε σε προηγούμενο σχετικό κεφάλαιο ζούσαν ακόμη και στην εποχή που ιστορούμε.

Ο Παπαδημήτρης Πρωτόπαπας πέθανε γύρω στα 1892 - 93. Οι Παπακώστας Παπαγιάννη Οικονόμου και Παπακώστας Τζήμου Γκοντής πέθαναν επίσης προ του 1900, πιθανόν στα 1898, διότι στα 1897 απαντούμε σε έγγραφα τις υπογραφές των. Οι δε άλλοι ιερείς: Παπαγιώργης Σωτήρη Ντόμκος, Παπαγιώργης Δούκας και Παπανικόλας Παπαναστάση πέθαναν κι αυτοί γύρω στα 1885 - 90. Οι Παπαζήσης Τσιόφας, Παπαγιώργης Μούσιος και Παπαγιώργης Κεκέλης είχαν πεθάνει ακόμη πιο νωρίς. Τελευταίος απ' όλους πέθανε ο Παπαζήσης Παπαδήμου ο Οικονόμος και Αρχιερατικός Επίτροπος στα 1905.

Έχομε όμως τώρα άλλους νεώτερους. Τον Παπαλάμπρο Παπαναστασίου, τον Παπαδημήτρη Αθ. Στρέκο, τον Αρχιμανδρίτη Παπαχρήστο. Γ. Παπαναστασίου, τον Παπαδημήτριο. Ν. Κατσένην τον Οικονόμο που χειροτονήθηκε το 1896, τον Παπαβασίλειο Παπαχρήστου Αρχιμανδρίτου, τον Παπακύρκα Πάλλα ή Παγούνη και τον Παπαβασίλη Εξάρχου που εγκαταστάθηκε αργότερα στην Αθήνα και εκτελέστηκε μαζί με ολόκληρη σχεδόν την οικογενειά του από τους αντάρτες με τα Δεκεμβριανά στα 1944.

Παλαιώτερα, όταν υπήρχαν πιο πολλοί παπάδες, το χωριό ήταν διαιρεμένο σε εφτά - οχτώ ενορίες. Μετά το 1890 όμως που οι ιερείς λιγόστεψαν, περιορίστηκαν και οι ενορίες.

Ο Παπαζήσης Παπαδήμου ο Οικονόμος είχε τις ενορίες του Αγίου Δημητρίου και της Αγίας Παρασκευής (Τζιουλντάδες). Ο Παπακώστας Γκοντής στα 1894 είχε την ενορία του Αγίου Ιωάννου. Ο Παπαχρήστος ο Αρχιμανδρίτης είχε τους Αγίους Αποστόλους. Αργότε-

ρα, το 1897, την ενορία αυτή την παρέλαβε ο Παπαδημήτρης Ο Κατσένης κι ο Παπαχρήστος είχε την Παναγία κοινή με τον Παπαδημήτρη Στρέκο. Στα 1904 ο Παπα -Κατσένης παρέλαβε και την ενορία της Αγίας Παρασκευής Την δε ενορία του Αγίου Δημητρίου, μετά το θάνατο του Παζήση (1905 - 906) την παρέλαβε ο Παπαβασίλης Παπαχρήστου. Ο Παπαλάμπρος είχε την ενορία του Αγίου Ιωάννου, που μετά το θάνατό του γύρω στα 1916 την παρέλαβε ο Παπαβασίλης Παπαχρήστου, διότι τον Άγιο Δημήτριο τον είχε πάρει ο Παπακύρκας. Στα 1922 είχαν μείνει μόνο δυο ιερείς εν ενεργεία γιατί ο Παπακύρκας είχε αρρωστήσει και ήταν ανίκανος να ιεουργήσει. Και τότε είχαν, ο μεν Παπαδημήτριος Κατσένης ο Οικονόμος τις ενορίες των Αγίων Αποστόλων και Αγίας Παρασκευής και ο Παπαβασίλης του Αγίου Δημητρίου και Αγίου Ιωάννου. Την δε Παναγία την είχαν κοινή.

Από τους ιερείς που προαναφέραμε μόνο τέσσερεις ζούσαν κατά το 1913. Οι Παπαχρήστος Αρχιμανδρίτης και Παπαδημήτρης Στρέκος είχαν πεθάνει προ του 1910. Ο παπαδημήτρης Στρέκος πήγε σχεδόν από βίαιο θάνατο. Αγαπούσε ο ευλογημένος λίγο το κρασάκι και περνώντας μεθυσμένος κάπου εκεί στο πλάγι έξω απο τα σπίτια του Μάτσακα και Κυπαρισειά κυλίστηκε τον κατήφορο και χτύπησε άσχημα. Δεν έκανε πολλές μέρες και εξεδήμησε προς Κύριον. Ο δε Παπαλάμπρος πάλι, αυτοκτόνησε. Κυλίστηκε κατά τον Ιούλιο του 1916 στο Παλιομανάστηρο στον κρημνό που λέγεται «Του Κόρακα η φωλιά».

Στα 1917 η Βούρμπιανη είχε μόνο τρεις παπάδες. Που οι δεκατρείς που είχε στα 1870....Κατά το 1921 αρρώστησε κι ο Παπαπακύρκας κι έμεινε κατάκοιτος ως την άνοιξη του 1925 που πέθανε. Ο ιστορών αυτά, παιδάκι τότε τεσσάρων - πέντε ετών, θυμάται την κηδεία του.

Το καλοκαίρι του 1926 πέθανε και ο Παπαδημήτρης ο Κατσένης ο Οικονόμος και Αρχιερατικός Επίτροπος κι έμεινε τελευταίος και μοναδικός ο Παπαβασίλης που έζησε ως τον Ιούνιο του 1945.

Μετά το θάνατό του ανέλαβε την ενορία της Βούρμπιανης ο Παπα - Ευάγγελος Οικονόμος που καταγόταν από το Ασημοχώρι ώσπου στα 1946 (τέλη του 1945) χειροτονήθηκε ιερέας ο δάσκαλος Μάρκος Οικονόμου ο γιός του Παπακατσένη.

Αλλ' αυτός όμως γρήγορα εγκατέλειψε τη Βούρμπιανη, διότι στις 21 - 5 - 1947 του κάψανε το σπίτι οι αντάρτες και κατέφυγε στα Γιάννενα, όπου τοποθετήθηκε εφημέριος στην Αγία Μαρίνα και έγινε αργότερα Οικονόμος και πρωτοπρεσβύτερος.

Τέλος κατά το 1952 - 53 τοποθετήθηκε εφημέριος στη Βούρμπιανη ο νεοχειροτονηθείς Παπαδημήτριος Μαργαρίτης απο την Οξυά (Σέλτση) ο οποίος εξακολουθεί ακόμη μέχρι σήμερα (1988) να κατέχει αυτή τη θέση.

Κι έτσι, η περίφημη χώρα (όπως την αποκαλούσαν οι παπούδες μας) Βούρμπιανη με τους δεκατρείς παπάδες, κατόντησε να έχει ξενοχωρίτη εφημέριο....

Και επειδή μετά το 1912 - 13 δεν θα ασχοληθούμε σε ξεχωριστό κεφάλαιο με τους ιερείς ας αναφέρω με τελευταίον και τον Αρχιμανδρίτη Ματθαίο (Μενέλαο Παπαβασιλείου) που εγκαταστάθηκε και έμεινε σαράντα και πλέον χρόνια στη Νέα Υόρκη των Η.Π.Α. όπου και απεβίωσε το 1980.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

1. Γιατροί

Μετά τον Ι. Αποστολίδη που προαναφέραμε σε άλλο κεφάλαιο έχουμε βουρμπιανίτες γιατρούς τους εξής.

2. Το Λουκά Δημ. Δημάρατο (1851 - 1914). Αυτός σπούδασε στο Εθνικό Πανεπιστήμιο και εξάσκησε για λίγον καιρό το επαγγέλμά του στο χωριό μας. Κατόπι δε συνεχώς μέχρι του θανάτου του στο Λεσκοβίκι της Βορείου Ηπείρου. Εκτός από τις ιατρικές του υπηρεσίες πρόσφερε και εθνικές ως πρόκριτος και αντιπρόσωπος του χωριού και της Επαρχίας μας και ως μέλος του Εθνικού Κομιτάτου 1908 - 1914.

3. Τον Χρήστο Γ. Ψύλλα (1857 - 1918). που σπούδασε στην Ιταλία και εξάσκησε το επαγγέλμά του στην Αθήνα.

4. Κατόπι έχουμε το Χαράλαμπο Τσούκαλη (1859 - 1942). Αυτός ήταν γιός του λογίου «φιλόσοφου» Νικόλα Ζ. τσούκαλη και είχε σπουδάσει στο Εθνικό Πανεπιστήμιο. Γύρω στα 1885 τον απαντούμε στη Βούρμπιανη. Κατόπι εγκαταστάθηκε και εξάσκησε επι πολλά χρόνια το επαγγέλμά του στην Αυλώνα. Τελικά δε πέθανε στη Ρώμη της Ιταλίας γύρω στα 1942.

Άλλοι γιατροί της κάπως μεταγενέστερης εποχής είναι. Ο Γεώργιος Ν. Οικονόμου (1867 - 1919). Σπούδασε στην Αθήνα και κατόπι εξάσκησε το επαγγέλμά του στη Βούρμπιανη συνεχώς, όπως και ο γιός του ο Νίκος.

Ο Αλέξιος Απ. Τράντας (1867 - 1961) ήταν ο πασίγνωστος και διεθνούς φήμης οφθαλμίατρος. Τελείωσε το σχολείο του χωριού μας στα 1880 και με στερήσεις τη Ζωσιμαία Σχολή και το Πανεπιστήμιο των Αθηνών στα 1891 αναγορευθείς αριστούχος διδάκτωρ της Ιατρικής. Για ένα μικρό χρονικό διάστημα εξάσκησε την επιστήμη του στη Βούρμπιανη και στην Πρέβεζα. Κατόπι εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη, όπου νυμφεύτηκε με την Αικατερίνη Σαμαρτζίδου κόρη πλούσιου εμπόρου από το Χλωμό της Β. Ηπείρου. Έτσι κατόρθωσε να μετεκπαιδευτεί στο Παρίσι και να ειδικευτεί στην οφθαλμολογία. Στην Κωνσταντινούπολη παρέμεινε συνεχώς μέχρι το 1922 και διετέλεσε ιδιαίτερος γιατρός του σουλτάνου Αβδούλ Χαμήτ, υπουργών, Πατριαρχών κ.λ. καθώς και διευθυντής οφθαλμολογικών κλινικών. Στα 1915 τον απαντούμε για λίγο και στο Χαρτούμ.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή έφυγε από την Πόλη και εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα, όπου και απεβίωσε. Ήταν από τους κορυφαίους επιστήμονες της ειδικότητός του και διεθνώς ανγνωρισμένος. Διετέλεσε Πρόεδρος Οφθαλμολογικών Σωματείων και Εταιρειών στην Ελλάδα και μέλος πολλών ξένων. Έλαβε πολλές τιμητικές διακρίσεις και παράσημα και δημοσίευσε 200 περίπου επιστημονικές εργασίες πολλές από τις οποίες υπήρξαν πρωτότυπες. Θεωρείται πατήρ της «Γωνιοσκοπίας».

Για την φιλανθρωπική του δράση και τις μεγάλες δωρεές του προς την ιδιαίτερη πατρίδα του Βούρμπιανη, θα μιλήσουμε σε άλλο νεώτερο κεφάλαιο της ιστορίας μας.

Άλλος γιατρός είναι ο Απόστολος Ιωάν. Εξάρχου. Σπούδασε κι αυτός στο Εθνικό Πανεπιστήμιο απ' όπου πήρε το πτυχίο του κατά το 1894 και εξάσκησε το επάγγελμά του στην Κωνσταντινούπολη. Ήταν και λογοτέχνης και έγραφε και δημοσίευε διάφορες ηθογραφίες στο Νουμά και ίσως και σε άλλα περιοδικά όπως το «Η Δυστυχησμένη», «Η κερασιά» και άλλα, εμπνευσμένα κυρίως από τη ζωή και τα ήθη και έθιμα του χωριού μας.

Ελάχιστες πληροφορίες έχομε πάλι για το γιατρό Αλέξιο Γεωργίου Κυπαρίση, που γεννήθηκε στη Βούρπιανη περί το 1874 και εξάσκησε την επιστήμη του στην Πάτρα.

Έχομε και το γιατρό Μάρκο Τζουμάρα που σπούδασε και εξάσκησε το επαγγέλμά του στην Αθήνα.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

Εκτός απ' αυτούς που προαναφέραμε, έχομε και τον Αριστείδη Ξενοφώντος Τζιότζιου - Πασιωάννου που έλαβε το πτυχίο του στα 1893 και δικηγορούσε στην Αθήνα.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ — ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

Εκτός από τους δυο που προαναφέραμε, Χ. Τζήλαν και Γ. Παπαδάκη, τώρα (μετά το 1875) έχομε κι άλλους νεώτερους αρχιτέκτονες και μηχανικούς.

Το Δημήτριο Ι. Τζόγια που διητέλεσε και μηχανικός του Δήμου Ιωαννίνων 1888 - 90 κ.λ., καθώς και Πρεβέζης μετά την απελευθέρωση.

Τον Γεώργιο Α. Στράτο, ο οποίος έφτιασε τα σχέδια των πόλεων: Φλωρίνης, Μυτιλήνης, της Λίμνης του Μαραθώνος κ.λ. καθώς και της εκκλησίας και του Σχολείου της Βούρμπιανης μαζί με τον Δ. Τζόγια. Ήταν απόφοιτος του Πολυτεχνίου Αθηνών και είχε μετεκπαιδευτεί στη Γάδη του Βελγίου. Είχε δίπλωμα μηχανικού Α' τάξεως δημοσίων έργων. Και ο Βασίλειος Δ. Λύτης ήταν επίσης μηχανικός.

Ο Φίλιππος Ν. Οικονόμου ήταν επιφανής Αρχιτέκτονας και ασχολήθηκε επίσης με τα Ομηρικά έπη. Έκανε ανασκαφές στην Ιθάκη και συνέγραψε και βιβλίο «Οδυσσέως Νόστος» παραδεχόμενος ότι το μικρό νησί οθωνοί είναι η ομηρική Σχερία των Φαιάκων και όχι η Κέρκυρα. Μηχανικός ήταν και ο Ιωάννης ψύλλας που εργάστηκε και σταδιοδρόμησε στην Αθήνα.

Άλλους επιστήμονες των τελευταίων δεκαετιών της τουρκοκρατίας έχομε τους εξής.

1. Τον Γυμνασιάρχη Γεώργιο Χρήστου Ιωάννου που ήταν πατέρας

του ποιητή Ευγγέλου Ιωάννου (Τέλου ἼΑγρα)

2. Τον καθηγητή Φίλιππον Ζ. Δημάρατο.

3. Τον Δημήτριο Απ. Λαγό επίσης καθηγητή

4. Και τον πασίγνωστο καθηγητή του Γερμανικού Γυμνασίου και λογοτέχνη Βασίλειο Ιω. Δημάρατο με τον οποίο θα ασχοληθούμε σε νεώτερο - μετά το 1913 - κεφάλαιο της ιστορίας μας.

Ἐχομε δε στην εποχή αυτή και δυο φαρμακοποιούς. Τον Αλέξιο Κ. Ρίζο στην Αθήνα και τον Παναγιώτη Αλεξ. Τσόφα στην Πάτρα.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΟΙ ἢ ΛΑΙΚΟΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΛΑΒΟΙ

Πολλούς τέτοιους ανέδειξε η Βούρμπιανη κατά την εποχή που ιστορούμε. Θα αναφέρωμε εδώ όλους εκείνους που τα ονοματά των κατορθώσαμε να συγκεντρώσωμε, καθώς και τις κυριώτερες πόλεις ἢ περιοχές που εργαζόταν.

Στην Αθήνα και Πειραιά.

Νικόλαος Παπαζήση Οικονόμου. Δημήτριος Παπαγεωργίου -Ντόμκος. Χρήστος Ρεμπέλης, (αυτός έχτισε και το παλιό Σχολείο της Βούρμπιανης). Αναστάσιος Κ. Δούρβαρης. Απόστολος Μπίζιος. Χαράλαμπος Απ. Μυλωνάς. Ζήσης Σωτήρης. Πέτρος Ζαμάνης. Ιωάννης Ἐξαρχος. Χαράλαμπος Ιω. Παπατζήμος. Ιωάννης Παπανικολάου Παναναστάση. Αλέξιος Χρ. Ρεμπέλης. Φίλιππος χρ. Σεγκούνας. Ιωάννης Απ. Τράντας. Νικόλαος Ιω. Μάνος. Κων/νος ψύλλας. Χρήστος Παπαδημητρίου - Στρέκος και ο γιός του Κώστας.

Στο Ααύριο.

Ιωάννης Παπαγεωργίου - Δούκας. Αριστείδης Σιούλης. Βασίλειος Χαρίση Σιούλης.

Στη Λάρισα

Ιωάννης Γ. Καρτσιοβίτης.

Στην Πάτρα.

Αλέξιος Τσόφας. Γεώργιος Ζ. Κυπαρίσης Νικόλαος Αλεξ. Τσόφας. Γεώργιος Παπακώστας - Γκοντής.

Στα Γιάννενα και διάφορα άλλα μέρη.

Απόστολος Δ. Γίοσης. Ζήσκος Χαρίση Δόδης. Αντώνιος Λύτης. Γεώργιος Τζόγιας. Δημήτριος Λύτης. Παναγιώτης Γ. Βενέτης. Αλέξιος Ν. Βενέτης ή Πολίτης αυτός εργάστηκε και στην Κωνσταντινούπολη και ήταν άριστος λιθοξόος. Γιάννη Χατζής (πρωτομάστορας). Γιάννη Στράτος (πρωτομάστορας). Γιώργη Λιόλης. Νικόλαος Παπασωτηρίου. Γεώργιος Λύτης.

ΑΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ή ΜΑΓΑΖΙΑ και «ΑΡΓΑΣΤΗΡΓΙΑΡΑΙΟΙ»

Στα μέσα του περασμένου αιώνα 1840 - 1860 απαντούμε στη Βούρμπιανη να έχει μαγαζί τον Κώτα τον «Αργαστηργιάρη», προφανώς βορειοηπειρώτη. Κατόπι 1860 - 1890 είχε μαγαζί - μπακάλικο ο Κόνες από την Κολώνια, εκεί που έχει σήμερα (1986) η Λευκοθέα Γιωργάκη, στο βακούφικο της Μεταφορφώσεως. Αργότερα το συνέχισε ο γιός του ο Λίππες (Φίλιππος), επίσης κι ο Πέτρο Νότης από το Γκριμένι ή Γκριμέγκι της Κολώνιας.

Ο Λάμπρο Κονίνης είχε στο σημερινό Κονινέϊκο μπακάλικο και χασάπικο μαζί, άλλοτε μόνος κι άλλοτε μαζί με το Μαργαρίτη Βενέτη από τη Σέλτση.

Μαγαζιά είχαν κι ο Μήτρο θάνος κι ο Αλέξης Κονίνης. Στα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας είχαν εμπορο-μπακάλικο στη Βούρμπιανη και οι λισκατσίτες, Χρήστος Γιώτης και Μάρκος Γιαννούλης συνεταιρικώς

Οι Νικόλα Ρεμπέλης, Νικόλα Νταβέλος και Αλέξη Παπανικόλας είχαν κι αυτοί για αρκετό διάστημα μπακάλικά, άλλα όχι στην αγορά τα είχαν στα σπίτια τους όπου πήγαιναν κατά συνοικίες ο κόσμος και ψώνιζαν.

Χασάπικα είχαν: Πολύ παλαιά ο Γιώργη Παπαζήσης, ο Κώτσιο Κούτσης στο σημερινό κεφενείο του Σκούφια. Ο Ζήση Τζιτζής (πριν φύγει για την Πόλη) στου Σιελέκου, στο σημερινό του Αποστ. Ράπου. Ο χαρίση Τσιόλης στο σημερινό (1986) κτήμα του Μενελ. Δημάρατου, πρώην Θαναϊκό

Άλλοι Χασάπηδες ήταν: ο Τόλη Κονίνης (1903 - 4 κ.λ., ο Γιάννη Κονίνης ή Γκαλιαμάνης, που φύτεψε και τον ιστορικό πλάτανο της Αγοράς.

Τσαγκάρηδες ή «αμπαλωματήδες» ήταν ο Πέτρος ο Μποροβίτης και ο γιός του ο Σίμος ή Συμεών.

Ο Δημήτρη Σιούντας ή Διδασκάλου ήταν μυλωνάς, αλλά είχε και σαμαράδικο.

Σαμάρια έφτιανε επίσης και ο Μήτση Λαγός.

ΑΓΡΟΦΥΛΑΚΕΣ ή ΝΤΡΑΓΑΤΑΡΑΙΟΙ

Μετά το 1875 απαντούμε αγροφύλακες τον Κήτο Παπαδήμο, αδερφό του Παπαζήση Οικονόμου και τον Κώτα Φούντο ή Μπουρέκα τον πατέρα της Λένης του Μπουρέκα της κουτσοχέρας της «νεροκράτισσας». Το παρατσούκλι «Μπουρέκας» του τόχαν κολλήσει από το εξής γεγονός. Όταν ερχόταν οι Τούρκοι και κατέλυαν στον ξενώνα «αμιλιακό», οι Μουχταροδημογέροντες τον έστελναν σε όποια σπίτια είχαν σειρά και παράγγελλε να φτιάσουν πίττες «μπουρέκια» για να τους ταΐσουν. Αυτός τότε παράγγελλε να φτιάσουν κι ένα παραπάνω π.χ. αντί για πέντε να γίνουν έξι. Και πήγαινε τα πέντε στους Τούρκους και το ένα το σούφρωνε κρυφά και το πήγαινε στο σπίτι του. Όπως βέβαια ήταν επόμενο, κάποτε τον πήρανε χαμπέρι και του κόλησαν το παραγκώμι «Μπουρέκας».

Στα 1877 απαντούμε αγροφύλακα το Νικόλα Γ. Αδάμο, όπως και στα 1878. Την ίδια χρονιά 1878 απαντούμε και το Νικόλα Σαμαρά και τον Κώτα Φούντο που προαναφέραμε. Στα 1880 ήταν ντραγάτες στο χωριό ο τουρκαλβανός Σερίφης κι ο Μήτρο Πορφύρης από τη Σέλτση, σουλιώτικης όμως καταγωγής. Αυτός ήταν ως τα 1885 περίπου συνεχώς, ίσως και αργότερα.

Άλλος γνωστός αγροφύλακας γύρω στα 1885 - 90 ήταν ο Νικόλα Καμπέρης ή Ντούμαρης.

Στα 1892 - 95 ήταν ο Λάμπρο Σκούρτης από τους Χιονιάδες. ο δε περίφημος τουρκαλβανός Αρίφης ήταν ντραγάτης μετά από το Σκούρτη 1896 - 98 περίπου. Ήταν κι αυτός πολύ αυστηρός και αδέκαστος. Ακόμη και όταν απουσίαζε πηγαίνοντας στο Λεσκοβίκι, κρεμούσε την κάπα του στη ντραγατσιά και όλοι τον νόμιζαν για παρόντα και δεν τολμούσαν να κάνουν κλοπές και αγροζημίες. Κατόπι είχαμε αγροφύλακα κάποιον Λιόλιο Αρβανίτη.

Μετά τον Αρίφη και Λιόλιο, γύρω στα 1900 - 903 έχομε τον επίσης τουρκαλβανό Λιάμτσιο που έμεινε γνωστός για το κομψό του

ντύσιμο (φουστανέλλες πεσιλιά, κιοστέκια κ.λ.) αλλά και για την πιστή και ειλικρινή εκτέλεση των καθηκόντων του. Ήταν δε οπλισμένος σαν αστακός και προάσπιζε και τους φτωχούς και αδύνατους απο τυχόν αυθαιρεσίες κ.λ. των τούρκων ρεντήφηδων (ατάκων στρατιωτών) και χωροφυλάκων.

Άλλος τουρκαλβανός ντραγάτης ήταν πάλι ο Σούλιος Κατόπι στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας έκαμαν αγροφύλακες οι: Γιάννης Κονίνης - Γκαλιαμάνης, Αντώνη Βλάχος, Αλέξη Καραγιάννης, Νάσιος Παπαγεωργίου - Κεκέλης και ο περίφημος Λουκάς Ζαμάνης που ήταν αληθινός κέρβερους και έπιανε του κλέφτες και τους αγροζημιωτές κυνηγώντας τους μέρα και νύχτα και μη χαρίζοντας κάστανα σε κανέναν.

ΜΥΛΟΙ ΚΑΙ ΜΥΛΩΝΑΔΕΣ

Για χάρη της νεώτερης γενιάς άς γράψωμε και λίγα λόγια για τους μύλους και τους μυλωνάδες.

Οι μύλοι ήταν εργαστήρια όπου (όπως και σήμερα) άλεθαν το σιτάρι, καλαμπόκι, βρίζα, κριθάρι κ.λ. και χρησιμοποιούσαν για κινητήρια δύναμη το νερό που το έφερναν με αυλάκι και το διοχέτευαν σε μια ξύλινη κωνική καναλη ύψους έξ έως δέκα μέτρων, απ' όπου ξεχυνόταν με ορμή και γύριζε μια μεγάλη ξύλινη ρόδα (φτερωτή) η οποία φτερωτή μετάδινε την κίνηση στη μυλόπετρα. Οι μυλόπετρες ήταν δύο η απάνω κινητή και η κάτω ακίνητη.

Απάνω απο τες μυλόπετρες ήταν ο «πόθος», μια μεγάλη ξύλινη σκάφη όπου άδειαζαν το σιτάρι, καλαμπόκι κ.τ.λ. Αυτή είχε σχήμα τετράγωνης ανεστραμένης πυραμίδας που απο κάτω ήταν τρύπια κι έτρεχε το σιτάρι λίγο - λίγο στην τρύπα που είχε στο κέντρο η απάνω μυλόπετρα βοηθούμενο απο μια ξύλινη βέργα που την κινούσαν τα «παρδάργια» Αυτά ήταν δυο μετάλλινα ελάσματα που τα χτυπούσε συνεχώς η απάνω μυλόπετρα καθώς στριφογύριζε, κάνοντας τα να χοροπηδούν και να ηχούν σαν κουδουνάκια.

Και οι μέν μικροί μύλοι της Βούρμπιανης είχαν μόνο τον μηχανισμό του αλέσματος οι δε μεγάλοι όμως, όπως ο βακούφικος της Παναγιάς, ο Σωτηραϊίκος και άλλοι παλιώτεροι είχαν και άλλες εγκαταστάσεις. Είχαν τα μπατάνια ή μαντάνια που ήταν τέσσερα μεγάλα

ξύλα όρθια τα οποία κινιόταν ρυθμικά και χτυπούσαν τα βρεγμένα δίμιτα, φανελόσκουτα και σαμαροσκούτια για να γίνουν μαλακά και στερεά. Είχαν και τις νεροτριβές - αρατροβιές ή ντριστελέες. Αυτές ήταν μεγάλες δεξαμενές έξω από τη φυλακή (χώρο της φτερωτής) του μύλου, όπου έριχναν μέσα τα φλοκάτα και τις βελέντζες και τα τραγιομαλίσια στρώματα και κάπες, όπου τα χτυπούσε το νερό με ορμή και φούντωναν και έσφιγγαν. Ο μυλωνάς έπρεπε να ήταν ειδικός για να παρακολουθεί τα σκουτιά και να τα βγάζει στην ώρα τους. 'Αμα τ' άφηνε λιγότερο δεν φούντωναν καθώς πρέπει κι άμα περισσότερο κοβόταν και διαλυόταν. Διαλυόταν πάλι τα σκουτιά που ήταν καμωμένα απο μαλλιά που προερχόταν απο λυκοφαγωμένα ζώα».

Και στο αλεύρι επίσης έπρεπε να ήταν τεχνίτης ο μυλωνάς για να το καλοαλέθει. Και έπρεπε να ήταν και δίκαιος για να παίρνει το ανάλογο ξαϊ, την αμοιβή του σε είδος δηλαδή. Κατά τα άλλα το επάγγελμα του μυλωνά ήταν γραφικό και όχι πολύ κουραστικό.

Οι μύλοι ήταν λίγο - πολύ και πρακτορεία ειδήσεων. Περιμένοντας οι γυναίκες τη σειρά τους για να αλέσουν, εύρισκαν και την ευκαιρία για να το στρώσουν στο κουτσομπολιό και στο μασλάτι, (φλυαρία) και έτσι οι μυλωνάδες μαθαίνανε όλα τα νέα του χωριού. 'Ηταν όμως και μερικοί μουρντάρηδες και γυναικάδες μυλωνάδες (ελάχιστοι βέβαια) που μάζευαν αυτές τες πληροφορίες και ξεύροντας ποιές γυναίκες ήταν του γλυκού νερού, δεν τες άφηναν σε χλωρό κλαδί όταν τύχαινε να ξεπέσουν καμιά φορά ολομόναχες στο μύλο τους. Οι περισσότεροι όμως υπήρξαν ηθικοί, τίμιοι, ειλικρινείς και ευσυνείδητοι στο επαγγελμα τους.

Ο πιο παληός μύλος ήταν ο Τζιοτζιαϊκος χαμηλά στο ποτάμι στη Στανιά και δεύτερος ο Ζαμανάδικος απέναντι περίπου απο την Αρατροβιά σώζεται απ' αυτόν ακόμη η καμάρα της φτερωτής η λεγόμενη φυλακή.

'Αλλοι παληοί μύλοι ήταν: στην Αρατροβιά ο Χατζιάδικος και δεύτερος του Γιώργη Ρεμπέλη που ήταν ο ίδιος μυλωνάς 1840 - 1870 περίπου.

Ο μεγάλος βακούφικος μύλος της Παναγίας στο ποτάμι στο

Κάτω το γεφύρι που λειτουργούσε ως τα 1955 - 60 περίπου, ήταν κι αυτός παλαιός. Παληότερους μυλωνάδες, του γνωρίζομε τον Κήτο Παπαδήμο και τον Κώτα Μπουρέκα. Στα 1888 πάλι μυλωνάς ήταν ο Μπουρέκας και στα 1891 - 95 τον είχε ξανά ο Κητο Παπαδήμος. Στες 3 Μαρτίου του 1896 τον νοίκιασε ο μυλωνάς Δημήτρης. Γ. Διδασκάλου - Σιούντας με βοηθό το γιό του θεόκριτο, για πέντε χρόνια προς 5 λίρες το χρόνο και με την υποχρέωση να παίρνει ξάγι (αλεστικά) 4% και ένα γρόσι την οκά για να φτιάνει (φουντώνει) τα δίμιτα στα μπατάνια και 30 παράδες (το γρόσι είχε 40) την οκά για τες βελέντζες και 20 παράδες για τα τραγομαλίσια στρώματα.

Το 1901 τον ξανανοικιάζει ο ίδιος για νέα πενταετία με τους ίδιους όρους τον είχε και στα 1907 - 908 και πιθανόν να τον κράτησε ως τα 1910.

Κατόπι τον νοίκιασε για πέντε χρόνια προς οχτώ λίρες και μισή το χρόνο ο Καντσιώτης μυλωνάς Βαγγέλης Βασιλούλης. Στα 1914 τον είχε κάποιος Κώστα Καρράς προς 600 δραχμές το χρόνο. Ύστερα τον νοίκιασε ο Τόλη Ράπος από την πρώτη του Μάρτη του 1915 ως το Μάρτη του 1918. Κατόπι τον νοίκιασε ο Παπά - Κατσένης, που έβαζε για μυλωνάδες τα παιδιά του, με 3% ξάγι και 25 λεπτά την οκά δίμιτα - φανέλλες και 15 λεπτά τα στρώματα - βελέντζες.

Στις 15 Μάη του 1919 τον πήρε ο Βασίλης Χρ. Λιόλης για τρια χρόνια προς 1390 δραχμές το χρόνο.

Στα 1920 όμως τον πήραν ο Χρηστάκη Τέρτσης μαζί με το Σελτσιώτη Βασίλη Ζούκη και τον είχαν ως τα 1924 - 25. Έχουν κι ένα ωραίο ανέκδοτο αυτοί οι δυο μυλωνάδες, αλλά θα το απαντήσει ο αναγνώστης σε άλλο κεφάλαιο στα λαογραφικά.

Τα 1926 έγινε γενική επισκευή του μύλου. Τον ανακαίνισε ο Μήτρο Τσίμας απο τη Σέλτση (οξυά) και τον νοίκιασε ο Νίκος Οικονόμου - Κατσένης που τον κράτησε ως τα 1929. Τότε τον πήρε για ένα χρόνο ο Νικόλα Τέρσης και τον ξαπήρε ο Νίκο Κατσένης για αρκετά Χρόνια κατόπι.

Επειτα στον καιρό της κατοχής τον είχαν διάφοροι: Τερτσαίοι, Βασίλη Ζούκης Σελτσιώτης, Νίκο Κατσένης κ.α.

Μετά τον πόλεμο τελευταίος μυλωνάς ήταν ο Γιάννη Τσού-

κας, ώσπου μετά το 1955 ερειπώθηκε. Γύρω στα 1960 κατέρρευσε εντελώς.

Άλλοι παλαιοί μύλοι στο ποτάμι ήταν: ο μύλος ο Σωτηρέϊκος κάτω απο του Τόση στο Γιαντίκι που ήταν διπλός με δυο μυλόπετρες και είχε και μπατάνια και νεροτροβιά, με μυλωνάδες του ίδιους τους Σωτηραίους το Νικόλα 1850 - 1890 και αργότερα το γιό του το Λάμπρο και ο μύλος του Γιώργη Μιχάλη - Παπαγιαννόπουλου με μυλωνά τον ίδιο 1830 - 1870 και κατόπι το γιό του το Ζήση τον «Τσουρτσούλη».

Κι ερχόμαστε τώρα στους μύλους που ήταν γύρω και μέσα στο χωριό. Αυτοί εργαζόταν μόνο κατά τη χειμερινή περίοδο που υπήρχαν νερά. Κάτω στο Πούσι στα χωράφια Λούδα και ψύλλα ήταν ο μύλος του Γκόγκου (Γεωργ. Ψύλλα) και παραπάνω κοντά στου Τούρκου το πηγάδι ήταν ο παμπάλαιος μύλος του Κέκε ή Μυλωνά. Άλλους ιδιωτικούς μύλους είχαμε: το μύλο των Τζημαίων - Ντάλα (πολύ παλαιόν) λίγο πιο πάνω απ' τα λιθάρια και αμέσως παραπάνω το μύλο του Λιόλη Πανταζή ή Τουτρούνη 1800 - 1845. Ψηλότερα δε προς τη Βαρβάρα ήταν ο μύλος του Γιαννούλη Σκούφια, νεώτερος που λειτουργούσε ως τα 1915.

Απάνω, ψηλά στο Γκίνη είχαμε το μύλο τον Παπαραφτάδικο που ανήκε στές οικογένειες: Παπαράφτη, Ζαμάνη, Παπαγιαννόπουλου, Μηστιούλη, Τσιολαγιώργου, Παπασπύρου, Τσιούνη κ.λ. Αυτός λειτουργούσε ως τα 1950 περίπου.

Χαμηλότερα κοντά στην Παναγιά ήταν ο νεώτερος μύλος ο Τερτσείκος που λειτουργούσε ως τα 1960 και ήταν ο τελευταίος μύλος της Βούρμπιανης.

Ένας παληός βακούφικος μύλος της Παναγιάς ήταν και στο Πηγαδούλι. Αυτόν τον είχε σαν νοικαστής και μυλωνάς από τα 1868 ως τα 1898, τριάντα χρόνια συνέχεια, ο Τόλη Τζιούκαλης ο «ξεχτένιγος». Κατόπι τον πήρε ο Παπα - Δημήτρης ο Κατσένης βάζοντας; δικόν του μυλωνά. Στα 1901 τον νοίκιασε ο Αλέξη Καραγιάννης. Στα 1905 τον είχε ο Μήτρο Χατζής.

Και τέλος γύρω στα 1912 ο μύλος αυτός ερειπώθηκε και κατέρρευσε σιγά - σιγά. Στα τελευταία χρόνια κοιμόταν εκεί ο Θώμος ο αρβανίτης ο γελαδάρης του χωριού Αυτός, όταν τον ρωτούσαν οι γυναίκες «πρόσπου θα τα πας σήμερα θώμο τα γελάδια»; απαντούσε

πάντοτε «Τσαπάν, τσαπάν». Προς απάνω δηλαδή κι άς πήγαινε και «σιακάτω», που δεν ήξερε όμως να το πει, διότι λιγοστά και σπασμένα ήταν τα Ελληνικά του.

Άλλος παληός βακούφικος μύλος ήταν του Αγιάννη κάτω απο την εκκλησία του, που λειτουργούσε ως τον καιρό του πολέμου και της κατοχής 1940 - 45.

Στα 1898 - 900 και αργότερα ακόμη τον είχε νοικιασμένον ο Παπαχρήστος Γ. Παπαναστασίου. Κατόπι τον πήρε η οικογένεια Λαμπρινίδη που τον είχε ως τελευταία, βάζοντας για μυλωνά το Βασίλη Τέρτση τον Καραμάνη. Παληός μύλος ήταν επίσης και ο βακούφικος της Αγίας Παρασκευής δίπλα στο Λαμπρέϊκο το πηγάδι. Στα 1888 τον είχε ο Δημήτρης Διδασκάλου - Σιούντας για πέντε χρόνια, προς 370 γρόσια το χρόνο και 3% ξάγι. Από τα 1897 ως τα 1900 τον είχε ο Παπακατσένης με 390 γρόσια νοίκι το χρόνο. Κατόπι 1900 - 902 τον νοίκιασε ο Χαρίση Τσιόλης και τον ξαναπήρε πάλι ο Παπαδημήτρης Κατσένης. Στα 1907 - 908 τον είχε ο Μήτση Λαγός. Τον πήρε μόνο για μια χρονιά ο Λάμπρο Κονίνης και κατόπι τον είχε συνέχεια καί πάλι ο Μήτση Λαγός ως το 1920 που κατέρρευσε.

Ο μύλος του Αγίου Νικολάου (πίσω από την εκκλησία) ήταν νεώτερος. Χτίστηκε μετά την κατάρρευση του μύλου που ήταν στο Πηγαδούλι και λειτούργησε ίσια με το 1950 - 55 περίπου. Τον είχαν δε πάντοτε οι Κατσεναίοι ως μυλωνάδες.

Ζιαφέτι στο πανηγύρι του Αηλιά έτος 1914. Διακρίνονται καθήμενοι από αριστερά προς τα δεξιά: 1. Χαράλαμπος Ν. Ρεμπέλης, 2. Κώστας Ρίζος, 3. Θεόδωρος Κ. Ρίζου, 4. Δημήτριος Τζούκαλης, 5, Αλέξανδρος Ρίζος, 6. Νικολάκης Κωτούλας, 6. Γεώργιος Χ. Σκούφιας. 7. Τάκης Γ. Σκούφιας.

ΟΡΘΙΟΙ από αριστερά: 1. Λοχαγός Πλατής, 2. Βασίλειος Ι. Τράντας, 3. Απόστολος Δ. Ζοφώλης, 4. Απόστολος Ρ. Βεζαδές. 5. Δημήτριος Ζοφώλης, 6. Αλέξιος Ι. Τράντας.

Η ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΗΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 1875 ΕΩΣ ΤΑ 1913 - 15.

Όπως γράψαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, οι Βουρμπιανίτες αγαπούσαν από ανέκαθεν τα γράμματα και προσπαθούσαν πάντοτε να τα προάγουν.

Φιλοδοξώντας λοιπόν να αποκτήσει το χωριό ένα καλύτερο Ελληνικό Σχολείο ίδρυσαν από τα 1875, όπως είδαμε, τον πρώτο πυρήνα της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας μέσα στη Βούρμπιανη. Στις 4 Ιανουαρίου 1876 συντάσσουν και τον πρώτο και επίσημο Κανονισμό της «εν Βουρμπιάνη της Ηπείρου Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας», ο οποίος είναι καταχωρημένος στο παλαιότερο σωζόμενο Μαθητολόγιο που ευρίσκεται κατατεθημένο στα αρχεία της Μέσης Εκπαιδύσεως στο Διοικητήριο Ιωαννίνων και που τον καταχωρούμε στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου.

Πρώτος Πρόεδρος τότε της Διοικούσης Επιτροπής αναδείχτηκε ο παλαίμαχος ιερέας Παπαδημήτρης Παπασωτηρίου ο Πρωτόπαπας. Αντιπρόεδρος ο Χαράλαμπος Γ. Ψύλλας, Γεν. Γραμματέας ο Χαράλαμπος Ι. Ζήκος. Ειδικός Γραμματέας ο δάσκαλος Ιωάννης Χ. Μανώλης και ταμίας ο Παπαζήσης Οικονόμος. Τα δε ονόματα των Συμβούλων και των μελών θα τα βρεί ο αναγνώστης στα δημοσιευόμενα έγγραφα.

Τόσο από τις γραπτές όσο και από τις προφορικές πηγές γνωρίζουμε ότι όλοι τους προσέφεραν συνδρομές και κατέβαλλαν προσπάθειες να ιδρύσουν σύντομα Ελληνικό Σχολείο (Σχολαρχείο), αλλά είχαν να παλαίσουν και να ξεπεράσουν δυο εμπόδια. Αφ' ενός οι ελληνοδιδάσκαλοι απαιτούσαν μεγάλους μισθούς, αφ' ετέρου δε χρειάζονταν και το κατάλληλο οίκημα, διότι το σχολείο που ήταν μπροστά στην Παναγιά ήταν και μικρό σε χώρο και σχεδόν ετοιμόροπο.

Ενώ όμως αγωνιζόταν και προσπαθούσαν όλοι, ήρθε έμμεσα και σαν από μηχανής θεός αρωγός στο πατριωτικό τους έργο ο μεγάλος Βουρμπιανίτης ευεργέτης ο Χαρίσης Ιωάννου Τζομπάνος ή Ζήκος. Αυτός με την από 26 Μαΐου 1882 διαθήκη του, το πλήρες κείμενο της οποίας καταχωρούμε στη σειρά των εγγράφων, εκληροδότησε στην Κοινότητα (εκκλησία και σχολείο) 600 δραχμές ετησίως, που θα άρχιζαν να καταβάλλονται αφού θα περνούσαν τρία χρόνια από το θάνατό του· και μετά τον θάνατο της συζύγου του όλη του την περιουσία, δηλαδή δυο σπίτια στην Αθήνα επί των οδών Σοφοκλέους και Ευριπίδου, τα εισοδήματα των οποίων ήταν και εξακολουθούν και σήμερα ακόμη να είναι όχι ευκαταφρόνητα.

Η έδρα λοιπόν της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας μεταφέρθηκε απο τη Βούρμπιανη στην Αθήνα. Εκεί έγινε η επανασυστασή της στις 25 Μαρτίου 1883 και αργότερα αναγνωρίστηκε επίσημα από το Ελληνικό Κράτος. Ήταν το πρώτο Ηπειρωτικό Σωματείο και τα πρώτα της παραρτήματα Ιωαννίνων και Λαυρίου.

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητος αποτελέστηκε, κατόπιν εκλογών, από τους: Ζήση Νούτση δικηγόρο Πρόεδρο, Απόστολο Ι. Στράτο Αντιπρόεδρο, Χαράλαμπο Ι. Ζήκο Γραμματέα, Θεμιστοκλή Δ. Πάνο Ταμία και τους Ρίζο Ι. Ζήκο, Δημ. Τσάκωνα, Κων/νο Τσόλη, Κων. Γκινάκο, Χρήστο Ζούμη Δημ. Λαμπρινίδη και Γεώργιο Παπαδάκη Σύμβουλοι.

Κατά το πρώτο έτος (25 Μαρτίου 1883 - 25 Μαρτίου 1884) οι εισπράξεις της Αδελφότητος έφτασαν το ποσόν των 3412 δραχμών από τις συνδρομές των μελών της και από δωρεές. Συγκεκριμένα εισπράχθηκαν 1254 δραχμές στην Αθήνα, 1254 στο Λαύριο και 904 Γιάννενα. Κατά το δεύτερο έτος 1884 - 85 οι εισπράξεις ανέβηκαν στο ποσό των 6219 δραχμών. Έχομε δε και τους πρώτους ευεργέτες και δωρητές. Ο εργολάβος Απόστολος Στράτος προσέφερε 500 δραχμές, ο Ρίζος Ι. Ζήκος 100 και άλλοι διάφοροι μικρότερα ποσά.

Στις 5 Φεβρουαρίου του 1884 ιδρύθηκε και παράρτημα της Αδελφότητος στη Βούρμπιανη με επικεφαλής τριμελή επιτροπή απο τους: Παπαζήσην Οικονόμου, Χαράλαμπον Ν. Τσούκαλη (γιατρό) και Νικόλαον Ντόντην ο πρώτος Πρόεδρος, ο δεύτερος Γραμματέας και ο τρίτος Ταμίας. Αργότερα το Διοικητικό Συμβούλιο του δευτέρου έτους διόρισε πενταμελή Επιτροπή: τους Παπαζήση Οικονόμο, Κω-

τούλα Παπαϊωάννου, Δημήτρη Ι. Παπαρίζο - Δημάρατο, Νικόλα Ντόντη και Αποστόλη Τσούκαλη.

Κατά το δεύτερο έτος 1884 - 85 εκλέχτηκε και πάλι Πρόεδρος ο Ζήσης Νούτσης και το ίδιο σχεδόν Διοικητικό Συμβούλιο με μικρές μεταβολές. Η δε Αδελφότητα αριθμούσε εν όλω 195 μέλη. Αμέσως τότε το καλοκαίρι του 1884 πάρθηκε η απόφαση ανεγέρσεως του νέου σχολείου «Παλιό Σκολείο». Τα σχέδιά του τα έκανε ο συγχωριανός μας μηχανικός Γεώργιος Παπαδάκης ή Παπαϊωάννου. Ανέλαβε δε την κατασκευή της τοιχοποιΐας και της στέγης αντί 360 οθωμανικών λιρών ο εργολάβος Χρήστος Ρεμπέλης. Κατ' αρχάς είπαν να το χτίσουν κοντά στην Κεντρική εκκλησία της Παναγίας. Κατόπι όμως βρήκαν για πιο κατάλληλη τοποθεσία το οικόπεδο του παλαιού μοναστηριού των Αγίων Αποστόλων και το ίδιο φθινόπωρο (του 1884) έγινε, κατόπιν αγιασμού η κατάθεση του θεμελίου λίθου και άρχισαν οι εργασίες για την ανεγερσή του. Επιστάτης του έργου διορίστηκε ο Δημήτρη Θάνος. τα υλικά ήταν καλά διότι προμηθεύτηκαν όλα τα πελεκητά αγκωνάρια, καλώνες και λιθάρια από το κατερειπωμένο αρχοντικό του Κώστα Γραμματικού. Οι εργασίες συνεχίστηκαν ως το χειμώνα που έπιασαν οι παγωνιές. Στις 31 Μαρτίου 1885 έγινε η πρώτη ετησία Γενική Συνέλευση των μελών της Αδελφότητος στην Αθήνα (στη Δημοτική Σχολή Καραμάνου) και λογοδότησε ο Πρόεδρος Ζ. Νούτσης. Σε συνέχεια εκλέχτηκαν μέλη της Εξελεγκτικής Επιτροπής οι: Νικόλαος Οικονόμου, Χριστόδουλος Δημάρατος και Γεώργιος Ζ. Σωτήρης. Στις 14 Απριλίου συγκροτήθηκε δεύτερη Γενική Συνέλευση και ο Πρόεδρος ανακοίνωσε και νέες δωρεές. Ο Ζήσης Σωτήρης δώρησε 400 δραχμές και ο Ξενοφών Ζήσης - Παπαϊωάννου 125. Προσέφεραν δε και απο 50 δραχμές οι: Ζ. Νούτσης, Δ. Λαριζάκης και Γ. Κουρούπης. Ανακοίνωσε επίσης και τη συγχώνευση στη Βούρμπιανη των δυο Επιτροπών εκκλησιαστικής και εφορευτικής, μια και οι σκοποί των συνέπιπταν.

Κατόπι η διμελής Εξελεγκτική Επιτροπή (ο Ν. Οικονόμου διεφώνησε) διάβασε την εκθεσή της και επακολούθησε ψηφορορία για την ανάδειξη του νέου Διοικ. Συμβουλίου.

Η Διαλογή έγινε την επομένη Κυριακή στις 21 Απριλίου 1885 που έφτασαν και τα αποτελέσματα: Λαυρίου, Βούρμπιανης κ.λ. και εκλέχτηκαν: Πρόεδρος ο Ζ. Νούτσης με ψήφους 169, Αντι-

πρόεδρος ο Απόστολος Στράτος με 167, Ταμίας ο Θεμιστοκλής Πάνος με 117, Γραμματέας ο Χαράλαμπος Ι. Ζήκος με 153, και Σύμβουλοι οι: Ρίζος Ι. Ζήκος με ψήφους 153, Χρήστος Ζούμης, με 144, Νικόλαος Οικονόμου με 142, Δημήτριος Λαμπρινίδης με 133, Ζήσης Σωτήρης με 131, Κώστας Γκινάκος με 111 και Γεώργιος Παπαδάκης με 89.

Στις 10 Αυγούστου 1885 ο Πρόεδρος Ζ. Νούτσης έκανε και νέες ανακοινώσεις σχετικές με την κίνηση και δράση της Αδελφότητας.

Οι έμποροι των Ιωαννίνων Βασ. Μακαριάδης και Δημήτριος Χαρισιάδης (Κονιτσιώτες), εκτός του ότι ανέλαβαν να διαβιβάσουν δωρεάν τις χρηματικές αποστολές της Αδελφότητας, εδώρησαν σ' αυτή και το ποσό των τετρακοσίων γροσίων. Διορίστηκαν επιστάτες να παρακολουθούν τις εργασίες του ανεγειρομένου Σχολείου της Βούρμπιανης εκτός απο τον Δ. Θάνο και ο Ζήσης Σωτήρης και Αποστόλης Μυλωνάς.

Ο συμπατριώτης Κώστας Γκινάκος πηγαίνοντας στην Πάτρα έκανε σχετική προπαγάνδα υπέρ της Αδελφότητας και έτσι στις 6 Αυγούστου 1885 συγκροτήθηκε εκεί συνέλευση των Βουρμπιανιτών και ιδρύθηκε παράρτημα με 40 μέλη, με Πρόεδρο τον Χαράλαμπο Γ. Ψύλλα και Ταμία τον Γεώργιο Κυπαρίση.

Επίσης δε και ο Επίσκοπος Βελλάς και Κονίτσης Βασίλειος, περνώντας κατά την περιοδεία του απο τη Βούρμπιανη δώρησε 250 δραχμές για τη Σχολή. Την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1885 συνεχίστηκε η κατασκευή του Σχολείου και ως το τέλος του φθινοπώρου έγιναν και η στέγη, τὰ κουφώματα, πατώματα, σοβατίσματα και ταβάνια. Οι τρεις επιστάτες που προαναφέραμε επέβλεπαν τις επιτελούμενες εργασίες.

Κατά το φθινόπωρο του 1885 δυο μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής της Βούρμπιανης παρατήθηκαν: οι Κωτούλας Παπαϊωάννου και Δημήτρης Ι. Παπαρίζου - Δημάρατος, «δηλώσαντες να συντελέσωσι κάλιον ως άτομα και ουχι ως ενεργά μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής». Και τότε, στις αρχές Δεκεμβρίου 1885 διορίστηκε απο το Διοικ. Συμβούλιο των Αθηνών νέα Εφοροεπιτροπεία στη Βούρμπιανη που αποτελέστηκε απο τους: Παπαζήση Οικονόμο (Πρόεδρο), Νικόλα Ντόντη (Ταμία) και Ζήση Σωτήρη, Αποστόλη Μυλωνά και Δήμο Ρίστα. Στις 30 Μαρτίου του 1886 συγκροτήθηκε, πάλι στη

Σχολή Καραμάνου Αθηνών, η πρώτη ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών της Αδελφότητας και λογοδότησε ο Πρόεδρος Ζ. Νούτσης Ανακοίνωσε δε μεταξύ άλλων και τα εξής:

Εμφανίστηκαν και νέοι δωρητές της Σχολής. Οι συμπατριώτες, παπαζήσης Οικονόμου και Γεώργιος Παπαδάκης προσέφεραν απο 100 δραχμές ο καθένας κι άλλες 100 προσέφερε ο Αθηναίος Γεώρ. Δάβαρης.

Αυτό, το τρίτο έτος 1885 - 86 οι εισπράξεις ανέβηκαν στο ποσό των 6.453 δραχμών. Η δε δύναμη των τμημάτων σε μέλη ήταν Αθηνών 179, Ιωαννίνων 53, Πατρών 46 και Λαυρίου 61.

Οι εκλογές για το τέταρτο έτος 1886 - 87 έγιναν στις 18 Απριλίου 1886 και εκλέχτηκαν: Πρόεδρος πάλι ο Ζ. Νούτσης, Αντιπρόεδρος ο Απ. Στράτος Γραμματέας ο Χαρ. Ι. Ζήκος, Ταμίας ο Θεοδοκλής Πάνος και Σύμβουλοι οι Ρίζος Ι. Ζήκος, Γεώργ. Παπαδάκης Χρίστος Δημάρατος κ.λ.

Δυστυχώς όμως, από τη χρονιά αυτή, το καταραμένο μικρόβιο της διχόνοιας μπήκε ανάμεσα στα μέλη της Αδελφότητας και τα χώρισε σε δυο φατρίες. Άρχισαν να κατηγορούν τον Πρόεδρο Ζήση Νούτση, ότι δεν διενέργησε τις εκλογές με ειλικρίνεια και ότι έκανε καλπονοθείες και τα λοιπά. Ανέκυψε επίσης και το ζήτημα της δημοπρασίας για την πλήρη αποπεράτωση του Σχολείου: προμήθεια θρανίων κ.λ.π. Τον κατηγορήσαν ότι αποσφράγισε λαθραία τις προσφορές των εργολάβων: Νικόλα Σιόμπου, Αποστόλη Τζοφώλη, Νικόλα Τράντα και Αθανασίου Βενέτη, και έβαλε κατόπι τους φίλους του εργολάβους Κώστα Ντίλην και Χρήστο Ρεμπέλην να κάνουν μικρότερες προσφορές και να αναλάβουν - όπως και ανέλαβαν - την εργασία. Ο Νούτσης όμως, απολογούμενος κατά την Β' έκτακτη Γενική Συνέλευση στις 6.7.1886, αναφέρει ότι στις 12 - 5 - 86 πρότεινε με επιστολή του στον Αντιπρόεδρο Απ. Στράτο να λάβει τις προσφορές των εργολάβων και συγκαλώντας το Διοικ. Συμβούλιο (κωλυομένου του Νούτση) να τις αποσφραγίσει. Ο Στράτος όμως στις 14 Μαΐου του επέστρεψε τους φακέλλους και παρακάλεσε να τον απαλλάξει απ' αυτή την ασχολία και να ενεργήσει «ότι νομίσει καλόν δια τον Σύλλογον». Όταν όμως ο Νούτσης συνεκάλεσε το Συμβούλιο για την αποσφράγιση των προσφορών, ο Αντιπρόεδρος Α. Στράτος και οι Σύμβουλοι Ρίζος Ζήκος, Γεώρ. Παπαδάκης και Χρ. Δη-

μάρατος δεν προσήλθαν και στις 27 Μαΐου που το Συμβούλιο θα υπέγραφε συμφωνητικά με τους εργαλάβους Κ. Ντίλην και Χρ. Ρεμπέλην, υπέβαλαν παραίτηση.

Ο Νούτσης με τα υπόλοιπα έξι μέλη του Διοικ. Συμβουλίου εσύναψαν τη συμφωνία για τη συνέχιση των εργασιών προς πλήρη αποπεράτωση του Σχολείου αλλά η διάσταση και το χάσμα ευρύνθηκαν. Όταν στις αρχές Ιουνίου το Διοικ. Συμβούλιο τοιχοκόλησε τις σχετικές ανακοινώσεις για την υπογραφή των συμφωνητικών, ο παρατημένος σύμβουλος Χρ. Δημάρατος τις ξέσχισε δυο φορές. Εξερεθισμένος τότε ο Κώστας Ζ. Σωτήρης επετέθη εναντίον του και τον χτύπησε· ο δε Χρ. Δημάρατος τράβηξε στιλέτο που είχε κρυμμένο στο μπαστούνι του και τον τραυμάτισε ελαφρά. Κατόπι άλλοι οπαδοί του Νούτση επετέθησαν και τον αφόπλισαν και τον έδειραν και φαίνεται πως επηκολούθησε φιλονικία μεταξύ των δυο φατριών, αλλά χάρη στην επέμβαση άλλων ψυχραιμοτέρων δεν έλαβε μεγάλες διαστάσεις. Το παραπάνω επεισόδιο συνέβηκε στις 4 Ιουνίου 1886.

Κατόπι οι οπαδοί του Νικ. Οικονόμου και Απ. Στράτου, που είχαν εντω μεταξύ στείλει επιστολές προς όλα τα τμήματα της Αδελφότητας, καταγγέλλοντας το Νούτση και τους οπαδούς του για καλπονοθεία, ξανάγραψαν νέες. Γράφοντας προς τους Γιαννιώτες στις 19 - 6 - 1886 ισχυριζόταν ότι ο Χρ. Δημάρατος «εποιήσατο πλαγίως δικαίαν τινα παρατήρησιν προς τον κ. Πρόεδρον περί των παρανόμως γιγνομένων ο.κ. Πρόεδρος σατραπικώς φερόμενος απήντησε δι ύβρεων. Την δε εσπέραν επτά εκ των πατριωτών μας παραδόξως ενεδρεύσαντες επέπεσαν κατά του δυστυχούς πατριώτου μας και έδειραν ανηλεώς αυτόν σχεδόν μέχρι θανάτου». Τον τραυματισμό του Κ. Σωτήρη με το στιλέτο φυσικά τον αποσιωπούν, ενώ ήταν γεγονός διότι και εμείς ακούσαμε τον ίδιο τον Κ. Σωτήρη που πέθανε το 1936, καθώς και άλλους παλαιούς γέροντες, να αφηγούνται το γεγονός.

Την επιστολή υπογράφουν μόνο εικοσιτρία μέλη του τμήματος Αθηνών άραγε μια μικρή μειοψηφία. Οι άλλοι φαίνεται πως ήταν οπαδοί του Νούτση.

Στα Γιάννενα όμως, επειδή οι «αντιφρονούντες» όπως τους αποκαλεί ο Νούτσης, έχουν αρχηγό άλλο δικηγόρο το Γιαννάκη Κω-

τούλα, έχουν την πλειοψηφία κάπου εξήντα οπαδούς. Και στο Λαύριο πάλι οι οπαδοί των Ν. Οικονόμου και Απ. Στράτου ήταν τριανταεφτά. Εν τούτοις όμως η επίσημη Επιτροπή (του Λαυρίου) που αποτελείται από τούς: Μιχ. Μάνον - Τσέμεν, Δημ. Γ. Θάνον και Ιωάννην Παπαγεωργίου, σε επιστολή της προς το Διοικ. Συμβούλιο Αθηνών που την υπογράφουν τριάντα περίπου μέλη, γράφει τα εξής: «Μετά μεγάλης μας λύπης μανθάνωμεν τας κατά του Κυρίου Προέδρου και του υφισταμένου Διοικ. Συμβουλίου διαβολάς και ραδιουργίας και αποδοκιμάζωμεν όλα ταύτα». Εκθειάζει δε εν συνεχεία τα προτερήματα και τα έργα του Προέδρου Ζ. Νούτση και εκφράζει την ευαρεσκεία της προς αυτόν και το Διοικητικό Συμβούλιο.

Οι Βουρμπιανίτες των Πατρών κράτησαν μάλλον ουδέτερη στάση, και μάλιστα ανάγγειλαν προς το Συμβούλιο με επιστολή τους απο 27 Ιουνίου 1886, ότι έλαβαν από την Αθήνα επιστολή των: Στράτου, Οικονόμου και λοιπών, με την οποία τους καλούσαν να προσκολληθούν στη δική τους μερίδα· και εξέφραζαν τη λύπη των για τα δυσάρεστα αυτά συμβάντα. Οι Γιαννιώτες όμως έφτασαν μέχρι του σημείου να κατακρατούν (όπως έλεγε ο Νούτσης στην ομιλία του προς τη Γεν. Συνέλευση Αθηνών 6 - 7 - 1886) και τα εμβάσματα προς τη Βούρμπιανη, με σκοπό να καρκινοβατήσουν οι εργασίες αποπερατώσεως του Σχολείου. Στις 20 Ιουνίου 1886 οι Βουρμπιανίτες των Ιωαννίνων γράφουν επιστολή (είδος εγκυκλίου) προς τα μέλη της Αδελφότητας στην Αθήνα, όπου μεταξύ άλλων διαβάζομε τα εξής: «Βαθέως εθλίβημεν ακούσαντες την διάστασιν μεταξύ των εν Αθήναις αδελφών...» «Από τινος μας δίδετε τα οικτρόπερα των διδασμάτων, την κενοδοξίαν και ιδιοτέλειαν, την διαίρεσιν, τους διαπληκτισμούς, τας μέχρι φόνων αγρίας επιθέσεις...» Και εν συνεχεία ζητούν νέες αρχαιρεσίες και εκλογές, διότι: «Άλλως (τους έγραφαν) διαμαρτυρόμενοι καθ' υμών εγκαταλείπομεν υμάς εις τας αράς της νεολαίας της πατρίδος, ως προδότας της πατρίδος και του ιερού έργου καταστροφείς, υπολόγους δε και υπευθύνους ενώπιον του θεού και της παρούσης και μελλούσης γενεάς της πατρίδος».

Τα παραπάνω γραφόμενα εξερέθισαν τον υπερήφανο και αυταρχικό - αλλά κατά βάθος καλόν πατριώτη - Ζήση Νούτση και τους απάντησε στις 26 Ιουνίου 1886 σε πολύ δριμύτατο ύφος. Αλλά ας αφηγηθούμε τα γεγονότα όπως συνέβηκαν με τη χρονολογική τους σειρά.

Στις 22 Ιουνίου 1886 ο Ζ. Νούτσης συνεκάλεσε έκτακτη Γενική Συνέλευση στην Αθήνα, στην οποία προσήλθαν και οι «αντιφρονούντες». Εκεί ο Απ. Στράτος υπέβαλε διάφορες ενστάσεις κατά του κύρους των εκλογών της 18ης Απριλίου 1886. Αλλά ο Νούτσης με την υποστήριξη των οπαδών του (της πλειοψηφίας) τις αντέκρουσε και επρότεινε προς χάριν συμφιλίωσης την επανεκλογή των παραιτηθέντων. Αλλά εκείνοι μαζί με τους δικούς των απεχώρησαν από τη Συνέλευση, η οποία όμως με τη προτροπή του Προέδρου Ζ. Νούτση, τους εψήφισε και πάλι τον Απ. Στράτο Αντιπρόεδρο, και τους Ρίζο Ζήκο, Γεωρ. Παπαδάκη και Νικ. Οικονόμου ως Συμβούλους. Αλλ' αυτοί, αφού διατύπωσαν την απαιτησή των να παραιτηθεί ο Ταμίας Θεμιστ. Πάνος και τη θέση του να έπαιρνε ο Νικ. Οικονόμου και ο Νούτσης με τους οπαδούς του δεν έστρεξαν με κανένα λόγο, υπέβαλαν για δεύτερη φορά τις παραιτήσεις των.

Εν τω μεταξύ έφτασε απο τα Γιάννενα η επιστολή που προαναφέραμε και ο Νούτσης ερεθισμένος απάντησε σε δριμύτατο ύφος απευθυνόμενος προς τους, Γιαννάκη Κωτούλαν, Αποστ. Γιόση και Γιάννη Τζόγιαν. Ας σταχυολογήσωμε λίγα απ' αυτήν.

«Ουδεμία κύριοι μεταβολή υπήρξεν εις τα πατριωτικά αισθηματά μας και ούτε δίδομεν, ως εκφράζεσθε, τα οικτρότερα των διδαγμάτων. Που ευρίσκετε ταύτα; που τήν κενοδοξίαν και ιδιοτέλειαν; προς ποίους λέγετε ταύτα; προς εκείνους οίτινες κοπιάζουσι νυχθημερόν και μοχθούσι, και το είδωλον της λατρείας των είναι η Σχολή, η πατρίς, το γενικόν καλόν και συμφέρον αυτής, οίτινες θυσιάζουσιν ου μόνον κόπους, αλλά και ολοκλήρους περιουσίας»; Εδώ ασφαλώς ο Νούτσης εννούσε την περιουσία του απο αδερφή γαμπρού του Χαριλάου Ζήκου του Μεγάλου Ευεργέτου την οποία αν δεν κληροδοτούσε στην Κοινότητα θα την απολάμβανε αυτός και τα τέκνα του, όπως και την διεκδίκησαν αργότερα έπειτα απο αρκετά χρόνια όταν δε ζούσε πλέον ο Ζήση Νούτσης.

Και παρακάτω συνεχίζει η επιστολή: «Μας αποδίδετε και εγκληματικές πράξεις, ότι δηλαδή δεν διεξάγονται οι εκλογαί με άδολα πατριωτικά αισθήματα. Ολίγη αισχύνη και εντροπή! Οποία αγένεια και ποταπότης! ή μεγάλη δόσις βλακειάς σας ώθησεν ή μεγάλη μοχθηρία και διαβολή και κακοήθης συκοφαντία». Απολογούμενος εν συνεχεία ο επιστολογράφος λέγει: «Η εκλογή διεξήχθη νομιμώτατο.

Αλλ' επειδή ο Α. Στράτος υπεστήριξε τον Ν. Οικονόμου ως ταμίαν και απέτυχε, απο επιμονήν και πείσμα και δια να ευχαριστήση τον φίλον του, παρασύρει και τον αρχαϊκόν Ρίζον ως και τον Γεώργιον Παπαδάκην και Χρήστον Δούμαρην, εζήτησε παρ' εμού να ακυρώσω την εκλογήν ως προς τον Ταμίαν και να διορίσω τον Ν. Οικονόμου, προτείνων διαφόρους δήθεν ενστάσεις κατά της εκλογής». «Το δε Διοικητικόν συμβούλιον δια το 4ον έτος, γράφει ο Νούτσης, ανεκυρήχθει αυθημερόν (κατά την διαλογήν των ψήφων) και νόμω υφίσταται». «Αι εντάσεις αύται απερρίφθησαν, και τη κοινή συναίνεσει αυτού του Α. Στράτου και τη σιωπηρά αποδοχή της Συνελεύσεως».

Εδώ σαν να παραλέει. Και μάλλον έχει δίκιο ο Γιαννάκης Κωτούλας που σχολιάζει ως εξής τα γραφομενά του. «Είναι δυνατόν ν' απορρίψει αυτός ο προτείνων τας ενστάσεις; τα τοιαύτα αφ' εαυτών εξελέγχονται ψευδέστατο». Αλλά πιο κάτω πάλι σωστά ο Νούτσης λέγει: «Εγώ δεν έχω δικαίωμα να παύω και διορίσω ταμίαν, αλλ' η συνέλευσις».

Και συνεχίζοντας ο Πρόεδρος Νούτσης αφηγείται τα κατά Χρ. Δούμαρην και Κ. Σωτήρην και ισχυρίζεται ότι: «αι πράξεις αυταί όλως ατομικαί εισίν άσχετοι προς την Αδελφότητα και το Διοικητικόν Συμβούλιον». Αναφέρεται κατόπιν στα της Γεν. Συνελεύσεως της 22 - 6 - 86 και γνωστοποιεί ότι συνεκάλεσε δεύτερη έκτακτη Γενική Συνέλευση για τις 6 Ιουλίου 1886 με σκοπό την αντικατάσταση εκείνων των μελών του Διοικ. Συμβουλίου που παραιτήθηκαν ξανά.

Έγραψε δε ο Νούτσης επιστολή και προς τα μέλη του τμήματος Λαυρίου ζητώντας τους να στιγματίσουν τη διαγωγή των Βουρμπιανιτών των Ιωαννίνων, αλλά οι τρανταεφτά αντιφρονούντες Λαυριώτες απάντησαν στις 6 Ιουλίου υποστηρίζοντας τους Γιαννιώτες, κατηγορούντες το Νούτση και τους οπαδούς του για καλπονοθεία, και ζητούντες τη διενέργεια νέων γενικών εκλογών.

Ο Νούτσης όμως συνεκρότησε στην Αθήνα τη δεύτερη έκτακτη Γεν. Συνέλευση στην οποία έλαβαν μέρος και παρευρέθηκαν οι οπαδοί του που όπως είπαμε, αποτελούσαν την πλειοψηφία. Ομιλώντας εξέφρασε τη λύπη του διότι δεν παρευρισκόταν και ο «αντιδοξούντες», καθώς και τα μέλη των τμημάτων Λαυρίου, Πατρών και Ιωαννίνων «όπως ιδίαις αισθήσεως αντιληφθώσιν αυτών των πραγμάτων και ακροασθώσι της συζητήσεως εξ ης θέλει έλθει εις φως και προκύψει αυτή η αλήθεια».

Ανακοίνωσε επίσης στη συνέλευση την δωρεά του Ταμία της Αδελφότητας Θεμιστοκλή Πάνου ο οποίος edώριζε τα σιδερένια κάγκελα για να περιφραχθεί η αυλή της Σχολής· καθώς και τα αποτελέσματα των εκλογών του Τμήματος Πατρών (το οποίο αριθμούσε 76 μέλη), σύμφωνα με τα οποία είχαν εκλεγεί: Πρόεδρος ο Γεώργιος Παπακώστας, Γραμματέας ο Ιωάννης Ψύλλας και Ταμίας ο Γεώργιος Εξάρχου. Κατόπι απολογήθηκε δια μακρών αντικρούοντας τις εναντίον του κατηγορίες για νοθεία κατά τις εκλογές, για αμέλεια, αδιαφορία και δολιότητα γύρω από τη διαχείριση των ζητημάτων της Αδελφότητας κ.λ.π. Σχετικά δε με τη δημοπρασία για τις εργασίες της Σχολής, είπε ότι: οι προσφορές των εργολάβων Κ. Ντίλη και Χρ. Ρεμπέλη ήταν κατά 1500 τουλάχιστον δραχμές μικρότερες (60 χρυσές λίρες) και για τούτο προτιμήθηκαν αυτοί και όχι για λόγους κερδοσκοπίας όπως τον κατηγορήσαν αυτόν και τους έξι οπαδούς του μέλη του Διοικ. Συμβουλίου. Για δε τους Βουρμπανίτες των Γιαννίνων, που με επικεφαλής το συναδελφό του Γιαννάκη Κωτούλα είχαν ξεσπαθώσει εναντίον του, είπε τα εξής: «Οποίαν γενναιάν προσφοράν έκαμον ούτοι και τίνα προέτρεψαν εις προσφοράν υπέρ της Σχολής, και οποίαι αι προς τούτο προσπάθεια και κόποι;»

Και τέλος, απολογούμενος για το ζήτημα των ψηφοδελτίων των Τμημάτων, Ιωανννων, Πατρών Λαυρίου κ.π. που οι αντίθετοι τα χαρακτήριζαν ως νόθα είπε. «Αν όμως αι υφιστάμεναι αρχαί «των τμημάτων» μας εξηπάτησαν, όπερ όμως δεν δύναται να έλαβε ποτέ χώραν, τούτο είναι δια λογαριασμόν των. Ημείς νομίμως ηδέχθημεν τα ψηφοδέλτια» Και συνέχεια με συχνές απαναλήψεις την ομιλία - απολογία του εκφράζοντας και το παράπονο ότι αυτός και οι συνδιοικούντες (μέλη του Διοικ. Συμβουλίου), αντί ευγνωμοσύνης, επαίνων και εγκωμίων δια το έργον των (ανέγερσιν της Σχολής) απόλαυσαν από τους συμπατριώτες των αγνωμοσύνη και αχαριστεία.

Αναγνώρισε επίσης ο Ζ. Νούτσης (χωρίς να εξαιρεί κανέναν), ότι ο Χαρακτήρας των Βουρμπανιτών (ημών) «είναι φιλόδοξος και εγωϊστικός και κενόδοξος, και εντεύθεν προέρχεται ο φθόνος και το μίσος, η διαβολή και ραδιουργία, η παραγνώρισις της θέσεως εκάστου, η έλλειψις του γνώθι σαυτόν, παραγνωρίζεται το: έκαστος εις ο κέκληται. Έκαστος νομίζει ότι είναι κατάλληλος και ικανός εις όλα, έλλειπε ο σεβασμός προς τους ανωτέρους και ικανωτέρους».

Τελειώνοντας δε εδήλωσε ότι αν δεν υπήρχε η εκκρεμότης των τελευταίων εργασιών της Σχολής θα είχε υποβάλει την παραιτήσή του, και ότι μελλοντικώς δεν θα επεδιώκε να αποχτήσει τη θέση του Προέδρου. Κατόπι επακολούθησε ψηφορορία των παρευρισκομένων και εκλέχτηκαν στη θέση των παραιτηθέντων: ο Δημήτριος Θάνος Αντιπρόεδρος, και οι Κώστας Ευθυμίου, Νικόλαος Ρ. Ντάλας και Κώστας Μαγκόπουλος Σύμβουλοι».

Οι αντιφρονούντες, όπως ήταν επόμενο, δεν αποδέχτηκαν αυτή τη λύση και ζητούσαν επιμόνως τη διενέργεια νέων Γενικών Εκλογών. Επικαλούνταν τον Κανονισμό της Αδελφότητας. Αλλά αυτός ο πρώτος Κανονισμός που ίσχυε τότε ήταν τόσο ασαφής και ατελής που δεν προέβλεπε διάφορες ειδικές περιπτώσεις, ούτε και διεσάφιζε ποια ήταν τα διακαιώματα των μελών των εκτός των Αθηνών παραρτημάτων της Φιλεκπαδευτικής Αδελφότητας. Σύμφωνα με τον κανονισμό το δίκαιο βρισκόταν με το μέρος τους Ζ. Νούτση που διέθετε ακόμη τη μεγάλη πλειοψηφία των Αθηνών.

Έτσι ληιπόν το Διοικ. Συμβούλιο παρ' όλους τους αντιπερισπασμούς, συνέχιζε το έργο, αποπερατώσεως του Σχολείου, και σχεδίαζε να διορίσει και επιστήμονα γιατρό στη Βούρμπιανη και να αρχίσει και τη συλλογή εράνων για την ανέγερση της κεντρικής εκκλησίας.

Στις 11 Ιουλίου με πρωτοβουλία των: Γιαννάκη Κωτούλα, Αποστόλου Γιόση και Ιωάννου Γιόση, συγκροτήθηκε Γενική Συνέλευση των μελών του παραρτήματος Ιωαννίνων η οποία έλαβε απόφαση και αξίωσε τη διενέργεια γενικών εκλογών χωρίς να αναγνωρίζει την ψηφορορία και τα πρακτικά της Γενικής Συνελεύσεως των Αθηνών. Ο Νούτσης σε απάντηση τους έστειλε 15 αντίτυπα του πρακτικού της Β έκτακτης Γενικής Συνελεύσεως, που οι Γιαννιώτες τα ... έκαψαν αφαιρώντας μόνο τις σφραγίδες. Αλλά να! στις 22 Αυγούστου 1886 ο δικηγόρος Γιαννάκης Κωτούλας που διέμενε στα Γιάννενα τύπωσε φυλλάδιο ολόκληρο με κατηγορίες και ύβρεις ακόμη κατά του συναδέλφου του Ζήση Νούτση, το οποίο συνέβαλε στο να καταστήσει σχεδόν εμμανή και εντελώς αδιάλλακτο τον τελευταίο.

Ο Κωτούλας αποκαλεί το πρακτικό της Β έκτακτου Γενικής Συνελεύσεως λίβελλον, καταλογίζει εις το Νούτση, βλακείαν και δεσποτισμόν και τον χαρακτηρίζει ως «ανευλαβέστατον και παραβιά-

σαντα πάντα κανόνα της λογικής και ηθικής», και ερμηνεύει τον Κανονισμό της Αδελφότητας κατά δικό του τρόπο. Ο Νούτσης είχε ισχυρισθεί πως ο Γιαννάκης Κωτούλας είχε γίνει αντιπαλός του επειδή του είχαν πει ότι κατηγόρησε τον πατέρα του. Ο Γιαννάκης όμως απάντησε ότι κανείς δεν του είχε πει τέτοιο πράγμα, και ότι ο Νούτσης είχε απατηθεί. Όλη δε την ευθύνη της διχόνοιας και της διαιρέσεως τη φόρτωνε στο Νούτση και μόνο τους οπαδούς του τους θεωρούσε απλώς ακαταλόγιστους και αθώους.... Ισχυρίζεται ο Κωτούλας ότι τα τρία τέταρτα των μελών ήταν εναντίον του Νούτση. Εκείνη την εποχή όμως αυτό δεν ήταν αληθινό. Μόνο την επομένη χρονιά, στις νέες εκλογές όπως θα ιδούμε, οι «αντιφρονούντες» πήραν την πλειοψηφία με όχι και μεγάλη διαφορά.

Και συνεχίζοντας ο αντίπαλος του Νούτση, τον αποκαλεί τύραννον και άνθρωπον νοσούσης διανοίας. Αναγωνρίζει όμως ότι «ήρξατο καλώς ίσως.... αλλά ετελείωσεν άθλια». Και γράφει παρακάτω: «Δεν ανεχόμεθα να μας διοικώσιν άνθρωποι της τελευταίας υποστάθμης». Και τελειώνει ο Γιαννάκης Κωτούλας το φυλλαδίό του με τα εξής κατά του Νούτση. «Είναι γελοιοδέστατος εγωϊστής είναι βλάξ, είναι τέρας». Εις το παραπάνω φυλλάδιο απάντησε ο Νούτσης με εγκύκλιο στις 6 Σεπτεμβρίου 1886. Απ' αυτήν πληροφορούμαστε για διάφορα επεισόδια και γεγονότα που επακολούθησαν σαν συνέπεια του διχασμού. Οι οπαδοί του Α. Στράτου Ν. Οικονόμου και λοιπών έγραψαν γράμματα στη Βούρμπιανη και εξερέθισαν και εκεί τα πνεύματα. Έβαλαν τις γυναίκες και κυνήγησαν με τις πέτρες τον εργολάβο και τους μαστόρους που έφτιαναν τον περίβολο (μάνδρα) της Σχολής και άλλες μικροεργασίες για την αποπερατωσή της Παράλληλα δε έγραφαν διάφορα άρθρα εναντίον του Νούτση στον Αθηναϊκό τύπο της εποχής εκείνης. Στις 7 Σεπτεμβρίου 1886 οι αντίπαλοι του Νούτση συγκρότησαν δική τους Συνέλευση ψήφισαν προσωρινό Ταμία τους το Ρίζο Ι. Ζήκο προς τον οποίο και άρχισαν να καταβάλουν τις συνδρομές των. Ο Νούτσης τότε τους διέγραψε από το Μητρώο της Αδελφότητας και απειλούσε πως δεν θα γινόταν δεκτοί στη ψηφοφορία του επομένου έτους 1887. Κατά το τέταρτο έτος 1886 -1887 οι εισπράξεις ανέβηκαν στο ποσό των 9.059, 45 δραχμών. Αυτή τη χρονιά έδωσε και η χήρα του Μεγάλου Ευεργέτη η Ελένη Ζήκου (κατόπιν πιέσεων) την ετησία εισφορά τις 600 δραχ-

μές που έπρεπε να δίνει απο το τρίτο έτος μετά τον θάνατο του συζύγου της που είχε αποβιώσει απο τον Αύγουστο του 1882. Τώρα πλέον η Αδελφότητα έχει εκτός από το Κεντρικό Τμήμα των Αθηνών που αριθμεί 194 μέλη, και άλλα έξι παρατήματα: του Λαυρίου με 85 μέλη, των Πατρών με 102, της Λαρίσης με 42, των Ιωαννίνων με 46, της Βούρμπιανης με 29 και του Μεσολογγίου με 15 μέλη.

Το φθινόπωρο του 1886, ο νεαρός τότε φοιτητής και μεγάλος αργότερα επιστήμονας και ευεργέτης της Κοινότητας Αλέξιος Τράντας, καταβάλλει προσπάθειες συμφιλίωσης των δυο μερίδων. Συμπαθεί περισσότερο προς τον Ζ. Νούτση και σε επιστολή που του απευθύνει στις 19 - 10 - 1886 του γράφει ότι οι αντιπολιτευόμενοι «υπερεπιθυμούσι την επίτευξιν της ομονοίας και συνένωσης τω μερίδων». Μετά δε τη συνένωση και τις νέες εκλογές, εκφέρει τη γνώμη ότι πρέπει να συνταχθεί και ψηφισθεί νέος πληρέστερος και σαφής Κανονισμός (Καταστατικό) της Αδελφότητας. Ένα άλλο αίτημα επίσης των αντιπολιτευομένων είναι, γράφει ο Α. Τράντας, «να συκληθεί Γεν. Συνέλευσις, εν η θέλει ζητηθεί η γνώμη και η ψήφος των μελών, περί εγκρίσεως ή μη της προηγηθείσης εκλογής».

Και συνεχίζει ο Αλ. Τράντας προτρέποντας σε συμφιλίωση. Στο τέλος δε παραπονείται ότι αδίκως κατηγορήθηκε ως: συντάξας αναφοράν εκ Λαυρίου απαιτούσαν αναστολήν των εργασιών του σχολείου στη Βούρμπιανη.

Και άλλοι Βουρμπιανίτες κατέβαλαν προσπάθειες, αλλά η ομόνοια δεν επήλθε σύντομα. Όλον τον χειμώνα του 1886-87 ο διχασμός και το σχίσμα ανάμεσα στα δύο κόμματα της Φιλεκπ. Αδελφότητας συνεχίστηκε.

Τέλος στις 27 Φεβρουαρίου ο Ζ. Νούτσης και τα μέλη του Διοικ. Συμβουλίου απεύθυναν εγκύκλιο προς όλους τους «αντιφρονούντας» και ιδιαίτερη επιστολή προς το Ρίζο Ι. Ζήκο προτείνοντας συνδιαλλαγή και εκλογάς. Την επιστολή αυτή προς το Ρίζο που ήταν προσωρινός Ταμίας των αποσκιρτησάντων την υπογράφουν ο Νούτσης ως Πρόεδρος και ο αδερφός του Ρίζου ο Χαράλ. Ι. Ζήκος ως Γραμματεύς.

Τότε και οι άλλοι έβαλαν λίγο νερό στο κρασί τους και επήλθε κάποια προσέγγιση και συνεννόηση.

Ο Νούτσς, καλός κατά βάθος πατριώτης και άνθρωπος, αλλά υπερήφανος και αυταρχικός ως χαρακτήρας, μεταχειριζόταν δρυμεία γλώσσα και έχανε αντί να προσελκύσει οπαδούς. Και έτσι στις νέες εκλογές που έγιναν στις 12 Απριλίου του 1887 έχασε την πλειοψηφία. Πρόεδρος της Αδελφότητας αναδείχτηκε όχι Βουρμπιανίτης (πιθανόν για να κατασιγάσουν τα μίση), αλλά Ηπειρώτης όμως, ο Δημήτριος Χασιώτης υφηγητής και αργότερα τακτικός καθηγητής της Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών. Στις 3 Μαΐου του 1887 η «Εκλογική Επιτροπεία», που αποτελούνταν, ασφαλώς απο αντιπάλους του Νούτση, ανακοίνωσε τα εκλογικά αποτελέσματα σύμφωνα με τα οποία έλαβαν ο Δημήτριος Χασιώτης ως Πρόεδρος ψήφους 280 ο δε Ζ. Νούτσης 171. Ο Απ. Στράτος ως Αντιπρόεδρος 288 ενώ ο Δημ. Θάνος μόνο 163. Επίσης ο Αλέξιος Απ. Τράντας ως Γραμματεύς 242 και ο Χαρ. Ζήκος 209. Ο δε Ζήσης Κιτσσαντώνης ως Ταμίας έλαβε 255 και ο Θεμ. Πάνος 196. Ως Σύμβουλοι πάλι έλαβαν απο το κόμμα Στράτου - Οικονόμου: ο Κων. ψύλλας 307, ο Ρίζος Ζήκος 288, ο Νικ. Οικονόμου 286, ο Δημ. Τσόλης 274, και ο Χαρ. Σουλής 234. Από το κόμμα του Νούτση έλαβαν: οι Χρ. Ζούμης και Δημ. Λαμπρινίδης από 196, ο Δημ. Τσάκωνας 184, ο Κ. Γκινάκος 165, ο Χρ. Κονίνης 155, ο Χρ. Ρεμπέλης 140 και ο Κ. Τσόλης 33.

Την ανακοίνωση των εκλογικών αυτών αποτελεσμάτων και την ανακήρυξη του νέου Διοικ. Συμβουλίου ο Νούτσης απεκάλεσε «δυσώνυμον, άκυρον και παράνομον». Εν τούτοις όμως ανεγνώρισε τα εκλογικά αποτελέσματα· αλλά ήθελε να προβεί το παλιό Διοικ. Συμβούλιο στην ανακήρυξη του νέου και όχι να αυτοανακηρυχθεί μόνο του. Επίσης δε να γίνει και η παράδοση των αρχείων και του ταμείου με συμβολαιογραφική πράξη. Οι άλλοι δεν έστρεγαν να τα παραλάβουν συμβολαιογραφικώς και έτσι ο διχασμός συνεχιζόταν. Ο υφιστάμενος ατελής Κανονισμός δεν προέβλεπε βεβαίως τέτοιες περιπτώσεις. Αλλά ο Νούτσης είχε νομίζομε δίκιο γράφοντας τα ακόλουθα: «Διεχειρίσθημεν, έχομεν και υποχρεώσεις και δικαιώματα, όπως, αφού μετά τετραετή διαχείρησιν απομακρυνόμεθα της Αδελφότητας, δι' έπισήμου πράξεως γνωσθεί η κατά το 4ον τούτο έτος κατάστασις αυτής και οποίαν την παραδίδομεν εις το νέον Διοικ. Συμβούλιον του 5ου έτους. Άπορον δε διατί οι κύριοι αυτοί αποφεύγουν την επίσημον συμβολαιογραφικήν πράξιν, το φως και την αλή-

θεια». Στις 4 Σεπτεμβρίου του 1887 ο Νούτσης αναγγέλει με εγκυκλιό του: «Και ούτω συν θεώ αποπερατώθει ολοσχερώς η Σχολή, μεγαλοπρεπώς και αξιοπρεπώς, και ως τοιαύτην την παραδίδομεν. Και επομένως εξεπληρώθει ο πόθος και προορισμός μας».

Η συμφιλίωση όμως δεν επέρχεται. Κάθε μια απο τις δύο παρατάξεις επιμένει στις απόψεις της, και έτσι τελειώνει το έτος 1887.

Στις αρχές του 1888 το υπό τον Δ. Χασιώτην Διοικητικό Συμβούλιο έφτιασε νέα σφραγίδα (τη γνωστή με τον δικέφαλο αετό) και νέα βιβλία, μια και δεν υπήρχε πεδίο συνεννοήσεως. Ο Νούτσης επέμενε να παραδώσει με λεπτομερεστάτη συμβολαιογραφική πράξη, ο δε Χασιώτης και οι οπαδοί του δεν συμφωνούσαν. Στις 20 Μαρτίου του 1888 ο Δ. Χασιώτης συνεκάλεσε Γενική Συνέλευση και αναθεώρησε τον απηρχαιωμένο και ατελή Κανονισμό της Αδελφότητος κανοντάς τον πιο συγχρονισμένον, αν και όχι τέλειον, με 53 άρθρα, ενώ ο παλαιός είχε μόνον είκοσι και αυτά ανεπαρκέστατα. Μύδρους τότε εξαπέλυσε ο Νούτσης κατά του αντιπάλου Διοικ. Συμβουλίου. Εχαρακτήρισε παράνομες και άκυρες τις πράξεις του, διότι δεν είχε ανακυρυχθεί και αναγνωρισθεί «επισήμως». Την σφραγίδα του απεκάλεσε «παρακεχαραγμένην» και την Αδελφότητα «δολοφονουμένην». Τους εκατηγόρησε επίσης (το οποίο μέχρι ενός σημείου αλήθευε) ότι έγραψαν ως μέλη της Αδελφότητος πολλούς ξένους εργάτες και άλλους τεχνίτες και λοιπούς που είχαν στις εργασίες των, και έτσι επήραν την πλειοψηφία. Για τον Κανονισμό πάλι, επέμενε (και ήταν λογικό) ο Νούτσης πως έπρεπε να τον ψηφίσουν μόνον οι Βουρμπιανίτες, ή έστω και συνεπαρχιώτες, και όχι ξένοι και μακρυνοί. Και συνεχίζοντας επικρίνει και ορισμένα άρθρα του Κανονισμού, άλλοτε σωστά και άλλοτε άδικα. π.χ. θέλει να διεξάγει τις εκλογές το Διοκ. Συμβούλιο όπως πρώτα και όχι η Εξελεγκτική Επιτροπή όπως είναι το ορθώτερο. Πολύ σωστά όμως παρατηρεί πως ο Κανονισμός αυτός δεν προέβλεπε απο πόσα μέλη θα έπρεπε να συγκροτούνται οι Γενικές Συνελεύσεις για να ευρίσκονται εν απαρτία.

Τελικά «άκυρον και παράνομον» θεωρεί και τον ψηφισθέντα νέο Κανονισμό, καθώς και την Γενική Συνέλευση της 27 Μαρτίου 1888 που, όπως ισχυρίζεται, απαρτιζόταν απο ... 34 μόνον μέλη, οπαδούς των «σχισματικών». Αυτά όλα τα αναπτύσσει σε εγκύκλιο που κυκλοφόρησε με ημερομηνία 28 Μαρτίου και την υπογράφουν

όλα τα μέλη του δικού του παλιού Διοικ. Συμβουλίου και πολλοί οπαδοί του. Στις 27 Μαρτίου 1888 ο Δημ. Χασιώτης συνεκάλεσε, όπως είπαμε, Γενική Συνέλευση στο Δημοτικό Σχολείο (πρώην Καραμάνου) των Αθηνών και λογοδότησε αυτός και το Συμβουλίο του. Στη Λογοδοσία του δημοσίευσε και πίνακα των εκλογικών αποτελεσμάτων του 1887, τις εισπράξεις όλων των προηγούμενων ετών μέχρι 25 Μαρτίου 1888 καθώς και τις δαπάνες, τα ονόματα των ευεργετών και δωρητών της Αδελφότητας, τη διαθήκη του Μεγάλου Ευεργέτου Χαρίση Ι. Ζήκου, και τα ονόματα των ανακυρυχθέντων επιτίμων μελών της Αδελφότητας τα οποία ήταν τα εξής: Χρηστάκης Ζωγράφος, Γεώργιος Αβέρωφ, Φωκίων Νέγρης, Κ. Καραπάνος, και Δημ. Δημάδης Τουρνοβίτης. Αντεπιστέλλοντα δε ήταν, ο Β. Τσουλούφρης στο Αγρίνιο και Αντώνιος Γεωργιάδης στο Αίγιο. Στο τέλος δε της λογοδοσίας, αναφέρει ότι ζητήθηκε γνωμάτευση του καθηγητού της Νομικής Σχολής Π. Παπαρρηγοπούλου σχετικά με τα επίμαχα ζητήματα που εδίχαζαν την Αδελφότητα, και δημοσιεύει διάφορα αποσπάσματα από την απαντήσή του. Ο Παπαρρηγόπουλος σε ορισμένες περιπτώσεις δικαιώνει το Ζήση Νούτση και σε άλλες τους αντιπάλους του. Την ίδια μέρα (27 Μαρτίου 1888) η Γενική Συνέλευση εξέλεξε και μέλη της Εξελεγκτικής Επιτροπής τους: Σταύρον Α. Τσιρίκον, Νικόλαον Ρ. Ντάλαν και Ιωάννην Γκοντότσην.

Οι νέες εκλογές έγιναν στις 17 Απριλίου του 1888, και αναδείχτηκε πάλι Πρόεδρος ο Δημ. Χασιώτης. Αντιπρόεδρος ο Απ. Στράτος, Γραμματέας ο Νικ. Οικονόμου, Ταμίας ο Ρίζος Ι. Ζήκος, και Σύμβουλοι οι: Σταύρος Τσιρίκος, Κων. Ψύλλας, Γεώρ. Γιόσης, Ρίζος Δάλλας, Ζήσης Κιτσαντώνης, Ιωάν. Κουτότσης (Γκοντότσης) και Αντώνης Τζουμάρας. Ο Νούτσης εξακολουθούσε να μην αναγνωρίζει ακόμη τα εκλογικά αποτελέσματα αλλά του κάκου διεμαρτύρετο οι άλλοι συνέχιζαν το έργο τους.

Κατά το πέμπτο έτος 1887 - 1888 οι εισπράξεις είχαν μειωθεί κατεβαίνοντας στο ποσό των 4. 757 δραχμών. Η χήρα του Μ. Ευεργέτου Χαρίση Ζήκου δεν εμέτρησε, όπως ήταν υποχρεωμένη το ποσό των 600 δραχμών που όριζε η διαθήκη του συζύγου της. Ούτε και οι κληρονόμοι του Χρήστου ψύλλα κατέβαλαν το εφ' άπαξ ποσό των χιλίων δραχμών που είχε κληροδοτήσει στην Αδελφότητα.

Παρ' ότι όμως οι εισπράξεις της Αδελφότητος ήταν ελαττωμένες, οι εργασίες αποπερατώσεως του Σχολείου συνεχίστηκαν, και έτσι το καλοκαίρι, του 1888 τα πάντα ήταν έτοιμα. Με την έναρξη του Σχολικού έτους το φθινόπωρο έγινε αγιασμός και άρχισε τώρα να λειτουργεί κανονικά ως πλήρες Ελληνικό Σχολείο (Δημοτικό και Σχολαρχείο). Στις 6 Νοεμβρίου του 1888 έπαυσε πλέον η γρίνια και η φαγωμάρα ανάμεσα στις δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις της φιλεκπαιδευτικής μας Αδελφότητος και επήλθε η πολυπόθητη συμφιλίωση. Συγροτήθηκε Γενική Συνέλευση όλων των μελών και υπογράφηκε συμφιλιωτικό πρακτικό στο οποίο μεταξύ άλλων κατεχωρήθησαν και τα εξής: «Αναθέτουσα η Συνέλευσις τα ιερά και υψηλά ταύτα καθήκοντα εις το σεβαστόν τούτο Διοικ. Συμβούλιον (το ύπο τον Δ. Χασιώτην) ευελπίζεται και έχει ακράδαντον και πλήρη πέποιθησιν, ότι θέλει ανταποκριθεί εις τας προσδοσίας της Συνελεύσεως και απάντων των αξιοτίμων μελών και τμημάτων» κ.τ.λ. Εκλέχτηκε δε από τη Συνέλευση και Επιτροπή που αποτελέστηκε από τους: Γ. Βεζαδέ, Χ. Μυλωνά, Χ. Ρεμπέλη και Αλ. Παπαζήση, η οποία παρέλαβε τα αρχεία και το ταμείο από το παλιό Συμβούλιο του Νούτση και στις 26 Νοεμβρίου 1888 τα παρέδωσε στο νέο του Δημ. Χασιώτη. Έτσι λοιπόν η ενότητα αποκαταστάθηκε. Συμπέρασμα λοιπόν απ' όλη αυτή τη μακροχρόνια φαγωμάρα βγαίνει πως κανείς από τους αντιπάλους δεν ήταν κακός, ποταπός και αντιπατριώτης· ούτε ο Νούτσης, ούτε ο Γιαννάκη Κωτούλας, ή ο Θ. Πάνος ο Στράτος, ο Οικονομου και λοιποί. Απλούστατα, είχαν μέσα τους το μικρόβιο της φιλοδοξίας και του εγωϊσμού. Και ήταν τόσοσ ο εγωϊσμός και η φιλοπρωτία, που και αδέρφια ακόμη χωρίστηκαν και αντιμάχησαν, όπως τα δύο αδέρφια του Μεγάλου μας Ευεργέτου Χαρίση Ζήκου. Ο μεν Χαράλαμπος ανήκε στο κόμμα του Νούτση και του Πάνου, ο δε Ρίζος ο μεγαλύτερος πήγε με τους αντιπάλους των....

Μεταχειρίστηκαν δριμεία γλώσσα και ο Νούτσης και ο Κωτούλας και αλληλοϋβρίστηκαν και αλληλοκατηγορήθηκαν. Αλλά στο τέλος κατενόησαν το σφάλμα τους και αυτοί και όλοι οι άλλοι αλληλομαχούντες Βουρμπιανίτες και έδωσαν χείρα συμφιλιώσεως. Και έτσι λοιπόν η Αδελφότητα πρόκοψε και προόδεψε και κατόρθωσε, εκτός από το Σχολείο που είχε ήδη αποπερατωθεί, να αναγείρη και μεγαλοπρεπέστατη κεντρική εκκλησία, αυτή που καμαρώνομε σήμερα ε-

μείς, και να δημιουργήσει τέλειο και θαυμάσιο εκπαιδευτήριο και Οικοτροφείο.

Στις 16 Απριλίου του 1889 που έγιναν οι νέες εκλογές εκλέχτηκε και πάλι Πρόεδρος ο Ζήση Νούτσης και Αντιπρόεδρος ο Απόστολος Στράτος, Γραμματέας δε ο καθηγητής Γεώργιος Χ. Ιωάννου και Ταμίας ο Γεώργιος Ν. Γιόσης. και έτσι επισφραγίστηκε η συμφιλίωση. Τώρα πλέον, τα ενδιαφέροντα γεγονότα που αφορούν τη δράση της Αδελφότητας θα τα απαντήσω σε άλλο κεφάλαιο που φέρει τον τίτλο: «Διάφορα επεισόδια, γεγονότα, και Χρονικά της Βούρμπιανης απο το 1876 μέχρι το 1913». Σαν συνέχεια του παρόντος θα παραθέσω έναν πλήρη, κατά το δυνατόν, κατάλογο όλων αυτών που διετέλεσαν Πρόεδροι και μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων της Φιλεκπαιδευτικής μας Αδελφότητας (του Τμήματος Αθηνών) από τα 1883 ως τα 1913 - 14.

ΠΡΟΕΔΡΟΙ

Ζήσης Νούτσης (δικηγόρος Βουρμπιανίτης) 1883 - 84 - 85 - 86 - 87, 1889 - 90 και 1892 - 93.

Δημήτριος Χασιώτης, Ζαγορίσιος, γεωπόνος καθηγητής του Πανεπιστημίου 1887 - 88 - 89.

Χριστόδουλος Γ. Ψύλλας, 1890 - 91.

Απόστολος Ι. Στράτος (Στράτος) 1891 - 92.

Σπυρίδων Καραβασίλης, γιατρός, 1893 - 94 - 95.

Αθανάσιος Ζίννης, καθηγητής, 1895 - 96.

Γεώργιος Απ. Στράτος, μηχανικός 1897 - 98 και 1900 - 901.

Ιωάννης Κουτσαλέξης, από τα Γιάννενα, 1901 - 902 - 903.

Νικόλαος Παπαζήση Οικονόμου, 1903 - 904.

Χρήστος Τσίλας ή Τζίλας, μηχανικός 1904 - 905 - 906 - 907 - 908 - 909 και 1910 - 911 - 912 - 913. Αυτός κατέριψε ρεκόρ εκλεγόμενος επί επτά χρόνια Πρόεδρος της Αδελφότητας και εκλέχτηκε αργότερα και Πρόεδρος του Κοινοτικού Συνδέσμου.

Μάρκος Τζουμάρας 1909-910.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

- Απόστολος Ι. Στράτος, 1883 - 84 - 85 - 86 - 87 - 88 - 89
 Δημήτριος Θάνος, 1885 - 86 - 87.
 Νικόλαος Οικονόμου, 1899 - 91 και 1894 - 95 - 96, και 1905 - 906, 1910 - 911.
 Σταύρος Α. Τσιρίκος, 1890 - 91 (μετά την παραίτηση του Νικ. Οικονόμου)
 Ρίζος Ι. Ζήκος, 1891 - 92 - 93.
 Γεώργιος Γιόσης 1893 - 94
 Μ. Μακαριάδης απο τα Γιάννενα, 1895 - 96 (αντικατέστησε τον παραιτηθέντα Απ. Στράτο).
 Κων. Γκινάκος 1897 - 98.
 Ζήσης Κιτσαντώνης (ο Καϊρης), 1900 - 901
 Αναστάσιος Κέντρος, 1901 - 902 - 903 - 904.
 Στέφανος Λαζίδης 1902 - 903.
 Ιωάννης Ψύλλας, 1904 - 905
 Θεμιστοκλής Πάνος, 1906 - 907 - 908 - 909 - 910.
 Ιωάννης Ν. Μάνος, 1911 - 912.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ

- Χαράλαμπος Τσιρίκος, 1883 - 84 - 85 - 86 - 87.
 Αλέξιος Α. Τράντας, 1887 - 88.
 Νικόλαος Παπαζήση Οικονόμου, 1888 - 89.
 Γεώργιος Χ. Ιωάννου, 1889 - 90 και 1897 - 98.
 Απόστολος Ι. Εξάρχου 1890 - 91 - 92.
 Αριστοτέλης Λ. Νίκου, 1892 - 93.
 Δημήτριος Βεηζαδής, 1893 - 94
 Θωμάς Χατζής, Κονιτσιώτης, 1894 - 95
 Αριστείδη Ξενοφώντος - Τζιότζιος, 1894 - 95.
 Αναστάσιος Κέντρος, 1894 - 95 - 96.
 Παναγιώτης Χ. Φλώρος, Κονιτσιώτης, 1900 - 901
 Ιωάννης Ν. Μάνος, 1901 - 902 - 903.
 Γεώργιος Δ. Ντόντης, 1903 - 904.

Δημήτριος Λαγός 1904 - 905 (παραιτήθηκε και ανέλαβε ο Χρ. Φούντος).

Δημήτριος Ν. Ντόντης 1905 - 906.

Θωμάς Αναστασιάδης, 1906 - 907, 908 - 909 - 910.

Μιχαήλ Στύλος 1907- 908.

Βασίλειος Ι. Δημάρατος, 1910 - 911 - 912 - 913.

ΤΑΜΙΕΣ

Θεμιστοκλής Πάνος, 1884 - 85 - 86 - 87 και 1891 - 92 - 93.

Ρίζος Ι. Ζήκος 1887 - 88 (της μερίδος Δ. Χασιώτου) 1888 - 89.

Ζήσης Κιτσαντώνης (Καϊρης) 1887 - 88 και 1895 - 96.

Γεώργιος Ν. Γιόσης, 1889 - 90 - 91 - 92.

Μάρκος Τζουμάρας (ο γιατρός), 1893 - 99.

Αντώνιος Τζουμάρας, 1894 - 95 - 96 και 1898 - 900 - 901.

Κων/νος Ρίζος - Ζήκος 1897 - 98 και 1899 - 900 - 901.

Αναστάσιος Κ. Δούρβαρης, 1901 - 902 - 903.

Δημήτριος Γιόσης, 1903 - 904.

Χρήστος Παπαδημητρίου - Στρέκος, 1904 - 905 και 1911 - 912 - 913.

Γεώργιος Α. Τράντας, 1905 - 906 - 907.

Κων/νος Παπαδημητρίου - Στρέκος, 1907 - 908 - 909.

Χρήστος Ι. Φούντος 1909 - 910.

Χαράλαμπος Παπατζήμος, 1910 - 911.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Δημήτριος Τσάκωνας, 1883 - 84, 1886 - 87, 1890 - 91, 1896 - 97 και 1900 - 901 - 902.

Γεώργιος Παπαδάκης, 1883 - 84 - 85 - 86 και 1887 - 88.

Κων/νος Χ. Τσόλης, 1883 - 87.

Κων/νος Γκινάκος, 1883 - 87, 1892 - 93, 1895 - 96 και 1900 - 901.

Χρήστος Ζούμης, 1883 - 84 - 85 - 86 - 87.

Δημήτριος Λαμπρινίδης, 1883 - 87, 1890 - 91, 1892 - 93 και 1908 - 909.

- Ρίζος Ι. Ζήκος, 1883 - 88.
 Ξενοφών Ζήσης 1884 - 85.
 Νικόλαος Παπαζήση Οικονόμου, 1885 - 88, 1893 - 94, 1900 - 903, 1906 - 907, 1909 - 910 και 1911 - 912.
 Ζήσης Σωτήρης, 1885 - 86.
 Χρήστος Ρεμπέλης 1886 - 87
 Χρήστος Κονίνης 1886 - 87.
 Κων/νος Ευθυμίου, 1886 - 87.
 Γεώργιος Ν. Γιόσης, 1887 - 89, 1892 - 93, 1894 - 96.
 Δημήτριος Χ. Τσόλης 1887 - 88.
 Χρήστος Σιούλης, 1887 - 88.
 Κων/νος ψύλλας, 1887 - 89.
 Ζήσης Κισσαντώνης 1888 - 89, 1891 - 92, 1896 - 98, 1901 - 902, 1910 - 911.
 Σταύρος Τσιρίκος 1888 - 90.
 Ιωάννης Κουτότσης (Γκοντότσης), 1888 - 89.
 Ρίζος Δάλλας, 1888 - 89.
 Αντώνιος Τζουμάρας, 1888 - 89, 1892 - 93 και 1897 - 98.
 Κων/νος Ζ. Βεηζαδές, 1890 - 91, 1893 - 97, 1900 - 901 και 1903 - 904.
 Νικολ. Δάλλας, 1890 - 92.
 Κων/νος Ρ. Ζήκος, 1890 - 91, 1893 - 95, 1896 - 97 και 1903 - 904.
 Απόστολος Μπίζιος 1890 - 91.
 Νικ. Βράγκαλης (βησσανιώτης), 1890 - 91.
 Γλυκός Φιλιππαίος, 1890 - 91.
 Δημήτριος Ν. Δόδης - Ντόντης 1890 - 92, 1893 - 94, 1897 - 98, 1902 - 903 και 1904 - 905.
 Νικόλαος Δ. Τράντας, 1890 - 91.
 Ιωάννης Χαρισιάδης 1891 - 92.
 Πολύκαρπος Μυλωνάς 1891 - 92.
 Χαράλ. Παπατζήμος, 1891 - 92, 1893 - 94, 1896 - 97, 1906 - 907 και 1911 - 912.
 Χρήστος Τσίλας (Τζίλας) ο μηχανικός, 1892 - 93.
 Χρήστος Παπαδημητρίου - Στρέκος, 1892 - 93, 1905 - 910.

- Χαράλαμπος Ν. Δόδης 1892 - 93 και 1894 - 95.
 Αλέξιος Παπαζήσης - Τσιόφας, 1893 - 94, 1895 - 96, 1897 - 98.
 Χ. Δημητρίου, 1893 - 94.
 Θεμιστοκλής Πάνος, 1894 - 95, 1910 - 911.
 Απόστολος Ι. Στράτος, 1894 - 95
 Αναστάσιος Κ. Δούρβαρης, 1894 - 96, - 97, 1903 - 904.
 Α. Ζίννης 1894 - 95.
 Γεώργιος Γιαννές, 1894 - 96.
 Ιω. Κωνσταντίνου 1895 - 96.
 Χαράλ. Δάλλας, 1895 - 96.
 Ιωάννης Χ. ψύλλας 1896 - 97 και 1902 - 904.
 Δημήτριος Α. Γιόσης 1897 - 98, 1904 - 906 και 1907 - 908.
 Δημήτριος Έξαρχος 1897 - 98.
 Ιωάννης Γ. Παγώνης - Πάλλας, 1897 - 98 και 1908 - 909.
 Χρήστος Δούκας, 1897 - 99.
 Κων/νος Ξύδης δικηγόρος, 1898 - 99.
 Ιωάννης Κουτσαλέξης 1900 - 901 και 1903 - 904.
 Κων/νος Ευθυμίου, 1900 - 901 - 902 και 1903 - 904.
 Α. Λαγός 1900 - 902.
 Γεώργιος Α. Στράτος, 1901 - 903, 1905 - 906 και 1908 - 909.
 Δημήτριος Ρίζος - Ζήκος, 1901 - 902, 1906 - 1912 συνεχώς.
 Νάκος Λαμπρινίδης, 1901 - 902.
 Ιωάννης Παπανικολάου, 1902 - 903.
 Ιωάννης Α. Τράντας, 1902 - 904, 1910 - 912.
 Ν. Δημάδης 1902 - 903.
 Ιωάννης Ν. Μάνος, 1903 - 904, 1905 - 907 και 1909 - 910 - 911.
 Δημ. Τσούκαλης, 1903 - 904.
 Ιωάννης Μαμάης, 1904 - 905.
 Ιωάννης Μπίζιος, 1904 - 905.
 Δημήτριος Ζ. Βεζαδές, 1904 - 905.
 Χρήστος Φούντος 1904 - 905.
 Βασίλειος Γαϊτάνος, 1904 - 905.
 Μιχαήλ Κούμας, 1905 - 906.
 Χ. Τζόγιας 1905 - 906.
 Α. Ανδρονιάδης (Σελτσιώτης), 1905 - 906.
 Λεων. Λαμπρίδης, 1906 - 908.

Χρ. Δάλας, 1906 - 907.

Γεώργιος Ζ. Παπαγιαννόπουλος 1907 - 908 και 1910 - 912.

Γεώργ. Ι. Παπαδιαμαντόπουλος, 1907 - 909 και 1910 - 911.

Θωμάς Αναστασιάδης, 1907 - 908.

Γεώργιος Δ. Ντόντης, 1908 - 909

Β. Παπαγιαννόπουλος 1909 - 910.

Γεώργιος Σ. Μερκούρης 1909 - 910.

Βασίλειος Σούλης, 1909 - 910 και 1911 - 912.

Κων/νος Παπαδημητρίου - Στρέκος, 1911 - 912.

Βουμπιανίτες σε πανηγύρι στα Γιάννενα.

Διακρίνονται καθισμένοι χάμω από αριστερά. 1. Γιάννης Χ. Παπαγιαννόπουλος, 3. Δημήτριος Ζ. Παπαγιαννόπουλος.

Στα καθίσματα από αριστερά: 2. Ανδρέας Βενέτης, 3. Πολυξένη Δ. Παπαγιαννοπούλου, 4. Ελένη Πολ. Βενέτη - Δημάρατου. 5, Πολύκαρπος Βενέτης, 6. Ευλαμπία Αλ. Τσίπα, 7. Αλέξιος Τσίπας Πυρσογιαννίτης, 8, Αφροδίτη σύζ. Αλ. Τσίπα το γένος Στρέκου, 9. Βασιλική Ζ. Κατσένη, 11. Νικόλ. Μπάρκης, 12. Κύρκας Κούσης, 13. Απόστολος Κόκκινος.

ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 1875 ΕΩΣ ΤΑ 1913 - 14.

Από προφορικές (προς το παρόν) πηγές και παραδόσεις γνωρίζουμε ότι στο σχολείο της Βούρμπιανης απο τα 1875 ως τα 1888 δίδαξαν οι εξής δασκάλοι χωρίς βέβαια να μπορούμε να προσδιορίσουμε και τις ακριβείς χρονολογίες.

Νικόλαος Ρούσης Κονιτσιώτης. Π. Νικολαΐδης Ζιτσαίος. Νικόλαος Παπίας Ζαγορίσιος απο το Μονοδέντρι. Και οι Βουρμπιανίτες: Γιαννάκης Χ. Μανώλης Αλέξιος Γ. Διδασκάλου ή Σιούντας και Απόστολος Ρ. Βεηζαδές. Τον τελευταίο αυτό τον προλάβουμε κι εμείς εν ζωή διότι πέθανε γύρω στα 1930. Υποθέτομε δε ότι πρωτοήρθε απο τους Χιονιάδες κατά το σχολικό έτος 1883 - 84. Ξανάφυγε πάλι για ένα χρόνο και ξαναγύρισε.

1883 - 84

Κατά το σχολικό αυτό έτος διευθυντής του σχολείου μας ήταν πιθανώτατα ο Καπεσοβίτης Αθανάσιος Βαταβάλης, διότι συναντήσαμε το όνομά του σε κάποιο έγγραφο. Σύμφωνα με την προφορική παράδοση διεύθυνε επι αρκετά χρόνια το σχολείο μας. Τον ξανασυναντούμε στο διασωθέν επίσημο μαθητολόγιο που αρχίζει απο το σχολικό έτος 1888 - 89. Πρέπει να δίδαξε όλα αυτά τα χρόνια μαζί με άλλους. Αυτός καθόταν στο σπίτι του Ψύλλα και είχε το εξής σύνθημα. Κρεμούσε ένα κόκκινο πανί - μαντήλι στο παράθυρο που μόλις το έβλεπαν τα παιδιά έτρεχαν και βαρούσαν την καμπάνα για να μαζευτούν οι μαθητές στο σχολείο.

Και ο συμπατριώτης μας Δημήτριος Τσούκαλης δίδαξε επίσης στο σχολείο της Βούρμπιανης. Αυτός διητέλεσε και Σχολάρχης στη Σχολή Ξάνθης και δίδαξε στα σχολεία Μαρούλειο Σερρών, Καστοριάς, Κονίτσης, Τσαραπλανών (Βασιλικού) και σε άλλα μέρη.

1885 - 86

Γεώργιος Κ. Σούρλας (Γούσιας). Ήταν γνωστός και με το παρατσούκλι Στραβοκέφαλος. Ήταν Πυρσογιαννίτης και δίδαξε στο σχολείο μας κατά το παραπάνω σχολικό έτος με μισθό 20 χρυσές λίρες τουρκικές.

1888- 89

Απο το σχολικό αυτό έτος αρχίζει η λειτουργία του κανονικού Ελληνικού Σχολείου (εξαταξίου Σχολαρχείου) στο νέο κτίριο (παλιό Σκολείο), που χτίστηκε στην τοποθεσία του παλιού μοναστηριού των Αγίων Αποστόλων, όπου λειτουργούσε και κατά τον 17ο αιώνα σχολείο με δασκάλους καλογέρους. Από τότε (1888- 89) αρχίζει και το σωζόμενο μαθητολόγιο.

Πρώτος διευθυντής λοιπόν διορίστηκε ο Πυρσογιαννίτης Ζήσης Β. Σούρλας καλός Ελληνοδιδάσκαλος. Άλλοι δασκάλοι ήταν: Αθανάσιος Βαταβάλης και Αθανάσιος Οικονόμου. Είχε δε το Σχολείο 166 μαθητές.

1889 - 90

Δασκάλοι 1. Διευθυντής Ζήσης Κ. Σούρλας. 2. Βασίλειος Αθανασιάδης. 3. Αθανάσιος Τάτσης.

Κατά το σχολικό αυτό έτος εφοίτησαν 185 μαθητές και μαθήτριες. Αλλά αν πιστέψωμε τα γραφόμενα των δασκάλων του επομένου έτους Ρούση και Μαμακή, όλοι τους σχεδόν ήταν ακατάρτιστοι. Γράφουν αυτοί σε εκθεσή τους της 25 - 2 - 1891 ότι οι μαθητές της πρώτης Ελληνικού ήταν ισάξιοι και κατώτεροι της τετάρτης δημοτικού, οι της τετάρτης ισάξιοι της τρίτης κ.ο. καθεξής.

1890 - 91

1. Κων/νος Ρούσης Κονιτσιώτης διευθυντής με 35 λίρες ετήσιο μισθό 2. Νικόλαος Μαμακής με μισθό 26 λίρες. 3. Ευθαλία Θεοδοσιάδου Βουρμπιανίτισσα, μητέρα του γιατρού Νικ. Οικονόμου, απόφοιτη του Λυκείου Κωνσταντινουπόλεως.

Απ' αυτό το σχολικό έτος άρχισε η κανονική λειτουργία του Παρθεναγωγείου και έχομε και τον ακόλουθο κατάλογο που αναγράφονται, ο αριθμός των μαθητών του αρρεναγωγείου και οι επιδόσεις των.

Ά Ελληνικού, μαθητές 13. Λίαν καλώς 3, καλώς 2, σχεδόν καλώς 2, μετρίως 4. Γ Δημοτικού, μαθητές 16. Λίαν καλώς 4, καλώς 4, μετρίως 4. Β Δημοτικού, μαθητές 18. Λίαν καλώς 6, σχεδόν καλώς 18, καλώς 12, μετρίως 7. Σύνολο μαθητών 90.

Αν θέλετε να μάθετε και τους κακής επιδόσεως μαθητές, τις «κουμπούρες», και κακής διαγωγής, του σχολικού αυτού έτους, σας παρα-

θέτουμε χάριν περιεργείας μερικά ονόματα. Το ρεκόρ στις απουσίες κατείχε ο Κων/νος Ι. ψύλλας με 70! επίδοση στα μαθήματα κακή και διαγωγή «σχεδόν καλή». Ακολουθούν οι: Δημήτριος Ζ. Σιόμπος (ο οποίος τελικά απεβλήθει) και ο Δημήτρης Φ. Ευθυμιου με κακή επίδοση και διαγωγή και απουσίες 60 ο καθένας των. Έπειτα κακή επίδοση στα μαθήματα έχουν οι: Νικόλαος Χ. Κονίνης και Γρηγόριος Μ. Βεηζαδές. Κακή διαγωγή είχαν επίσης οι μαθητές Χριστόδουλος Α. Κίσκας με 54 απουσίες και Χαράλαμπος Ν. Λέζης με 45.

1891 - 92

1. Διευθυντής κατά το σχολικό αυτό έτος ήταν ο Νικόλαος Ι. Περδίκης πτυχιούχος του διδασκαλείου Θεσσαλονίκης που αντικατέστησε τον ασθενήσαντα Κ. Ρούσην. Ο ετήσιος μισθός του ήταν 40 λίρες. Ήταν καλός δάσκαλος αλλά ιδιότροπος ιδιόρρυθμος και θρησκόληπτος. Όταν πρωτοήρθε κάθησε στο σπίτι της Γιαννοβιάς Λάμπρου κατόπι όμως πήγε στην Σωτήραιννας του Ντόβα ή Λαγού. Ήταν χήρος και είχε και ένα παιδάκι τον ταλαίπωρο το Βασιλάκη του που για να το σκληραγωγεί και να το κάνει να... αγιάσει, τόστελνε ξυπόλητο το χειμώνα με τους πάγους να του φέρει νερό από την Κρυόβρυση από τον Ψεματάρη. Στο τέλος το δυστυχισμένο πλάσμα πέθανε, πήγε να συναντήσει τη μάνα του, κι ο πατέρας του προσευχόταν για να ...αναστηθεί! κατόπι ο δάσκαλος έπαθε νευρικό κλονισμό και χώθηκε και κρύφτηκε μέσα στο τζάκι της γριά -Ντόβαινας της σπιτονυκοκυράς του, ή κατ' άλλους στου σχολείου. Τελικά έγινε μοναχός και πέθανε στο μοναστήρι του Βατοπεδίου του Αγίου όρους σ Νίκ. Περδίκης έκαμνε και παρατηρήσεις γύρω από την επίδοση και την πρόοδο των μαθητών π.χ. «Ο Ξενοφών Κ. Σωτηρίου είναι ο πρώτος της τάξεως του, και ο Αλέξιος Π. Βενέτης ο τελευταίος. Ομοίως δε, και ο Γεώργιος Δ. Δόδης είναι ο πρώτος της ταξεως του, και ο Ιωάννης Μ. Κόκκινος αριστούχος». 2. Νικόλας Δ. Μαμακής (ο ίδιος του προηγούμενου έτους). Αυτός καθόταν στο σπίτι του Νούτση. Ήταν πολύ αυστηρός και νευρικός και η μανία του ήταν να τραβεί τ' αυτιά των παιδιών. Ήταν όμως καλός και φιλόπρονος δάσκαλος 3. Ευθαλία Θεοδοσιάδου 4. Χ. Λατσούνας, (πιθανόν στο τέλος του έτους). 5. Κ. Εξάρχου, (κι αυτός στο τέλος του έτους), ή Λάπας.

Άρρενες μαθητές απαντούμε μόνο 131, αλλά ατελείς εγγρα-

φές. Λειτουργήσε δε το Σχολείο πεντατάξιο διότι δεν υπήρχαν μαθητές αυτό το έτος για την έκτη τάξη.

1892 - 93

1. Νικ. Περδίκης διευθυντής με μισθό 45 λίρες. 2. Ν. Μαμακής με λίρες 30. 3. Ευθαλία Ι. Γιοβάνη ή Γιοβαννίδη με 18 λίρες μισθό. Ήταν Γιαννιώτισσα απόφοιτη του Ελισαβέτειου Παρθεναγωγείου. Μαθητές απαντούμε και πάλι 135, εκτός μαθήτριες.

1893 - 94

Απαντούμε μόνο στην αρχή του σχολικού έτος τους Νικ. Περδίκη και Νικ. Μαμάκη. Κατόπι δε τους εξής: 1. Βασίλειος Στ. Βασιλειάδης διευθυντής. Ήταν αριστούχος του Διδασκαλείου Αθηνών και καταγόταν από τα Γιάννενα. 2. Χριστόδουλος Γ. Κοκκάλας, απόφοιτος της Ζωσιμαίας Σχολής και Γιαννιώτης. 3. Ευθαλία Θεοδοσιάδου. 4. Αφροδίτη Χαραλ. ψύλλα, Βουρμπιανίτισσα νηπιαγωγός. Μαθητές απαντούμε 130 στις πέντε τάξεις του αρρεναγωγείου, 38 μαθήτριες στο παρθεναγωγείο και 45 νήπια (αγόρια - κορίτσια) στο νηπιαγωγείο.

1894 - 95

1. Αλκιβιάδης Σκοκίδης, Μονοδεντρίτης. Ήταν απόφοιτος της Ζωσιμαίας Σχολής. Απεσύρθη ενωρίς. 2. Λουκάς Δημητριάδης, με μισθό 40 λίρες. Καταγόταν από την Πρεμετή της Β. Ηπείρου και ήταν απόφοιτος του Διδασκαλείου της Κέρκυρας. 3. Χριστ. Κοκκάλας με 25 λίρες μισθό. 4. Ευθαλία Θεοδοσιάδου με μισθό 15 λίρες. 5. Αφροδίτη ψύλλα.

Απαντούμε μόνο 82 μαθητές και μαθήτριες 21 στην πρώτη τάξη, 16 στη δεύτερα και 12 στην τρίτη. Ασφαλώς φοιτούσαν περισσότεροι.

1895 - 96

1. Π. Δημολίκας, διδασκαλιστής με μισθό 34 λίρες. 2. Νικόλαος Χάσκος, απόφοιτος Ζωσιμαίας Σχολής με 34 λίρες μισθό. 3. Αφροδίτη ψύλλα με 15 εικοσόφραγκα. Μαθητές 101, εφοίτησαν 96. Μαθήτριες στο Παρθεναγωγείο 68 και 20 άρρενα και 27 θήλεα στο νηπιαγωγείο.

1896 - 97

1. Σπυρίδων Ηλιάδης διευθυντής με ετήσιο μισθό 32 λίρες. Ήταν μύωψ σε μεγάλο βαθμό και όταν έβγαζε τα γυαλιά του για να

διαβάσει (δεν είχε πρεσβυωπίας) κάτι, δεν έβλεπε πιο πέρα τι γινόταν και τα παιδιά έκαμναν τις συνηθισμένες αταξίες των. Πετούσαν μέχρι πέτρες μέσα στην αίθουσα και φώναζαν «σεισμός! σεισμός». Ξαναφορούσε τότε τα γυαλιά του κι έτρεχε να επιβάλει την τάξη. Μια φορά μάλιστα, του έκλεψαν απο την τσέπη τον τενεκέ του ταμπάκου του και τον αντικατέστησαν αμέσως με άλλον όμοιο, ξαφρισμένον από το Σίμο το γκαβό, γεμισμένον με μυρμήγκια. Και όταν λοιπόν ανύποπτος ο καϊμένος ο δάσκαλος πήγε να τραβήξει την πρέζα του και τον τσίμπησαν τα μυρμήγκια όλη η αίθουσα τραντάχτηκε απο τα γέλια.

2. Απόστολος Βεηζαδές με μισθό 27 λίρες.

3. Αφροδίτη ψύλλα με 15 εικοσόφραγκα μισθό.

Κατά το σχολικό αυτό έτος βρίσκομε στο μαθητολόγιο μόνο 96 μαθητές. Για τις μαθήτριες δεν έχομε στοιχεία.

1897 - 98

Δασκάλους απαντούμε τους ίδιους του προηγούμενου έτους. Μαθητές μόνο 73 άρρενες.

1898 - 99

1. Παντελής Κρόης ή Κροϊας, διευθυντής πτυχιούχος του Διδασκαλείου Σερρών. Ήταν Κορυθαίσιος και έπαιζε εξαιρετικά βιολί.

2. Απόστολος Βεηζαδές ή Βεηζαδεύς.

3. Αφροδίτη Ψύλλα

Μαθητές απαντούμε μόνο 65. Τα στοιχεία του Παρθεναγωγείου και νηπιαγωγείου δεν υπάρχουν.

1899 - 900

Δασκάλους απαντούμε τους ίδιους του προηγούμενου έτους: Π. Κρόην, Α. Βεηζαδέν και Αφρ. Ψύλλα Μαθητές 73 μαθήτριες αγνοούμε.

1900 - 901

1. Π. Κρόης ή Κροϊας, διευθυντής.

2. Απ. Βεηζαδές

3. Αθανάσιος Θ. Βότσης

4. Αναστασία Καλογήρου (βουρμπιανίτισσα)

Μαθητές απαντούμε στις τέσσερις τάξεις του Αρρεναγωγείου ή Αστικής Σχολής 76 και στο Παρθεναγωγείο (μαζί με την Α ταξη της αστικής Σχολής) μαθήτριες και μαθητές 85.

1901 - 902

1. Μιχαήλ Παπαθανασίου, διευθυντής. Αυτός ήταν Παπιγκιώτης και απόφοιτος του διδασκαλείου Αθηνών.
2. Ζήσης Κ. Σούρλας (Πυρσογιαννίτης)
3. Αθαν. Θ. Βότσης
4. Ευθαλία Θεοδοσιάδου

Μαθητές 85 (μόνο στο Αρρεναγωγείο)

1902 - 903

1. Σπυρίδων Ηλιάδης διευθυντής
2. Ζήσης Σούρλας
3. Δημ. Τσούκαλης.
4. Ελένη Μάργαρη

Μαθητές (αρρεναγωγείου) 80.

1903 - 904

1. Σπυρίδων Ηλιάδης, διευθυντής Παραιτήθηκε και αντικαταστάθηκε απο τον Κων. Παπαγεωργίου που διορίστηκε με μισθό 30 ναποαλεόνια.
2. Απ. Βεζαδές.
3. Ελένη Μαργάρη.
4. Δημήτριος Τσούκαλης ο οποίος απελύθη αντικατασταθείς απο τον Γρηγόριον Μπασιούλην που διορίστηκε με μισθό 25 ναπολεόνια.

Μαθητές εφοίτησαν 78 (τελικά 72) στο Αρρεναγωγείο και 30 μαθήτριες στο Παρθεναγωγείο Στοιχεία για το Νηπιαγωγείο δεν υπάρχουν.

1904- 905

1. Κων/νος Παπαγεωργίου διευθυντής. Εχαρακτηρίσθη ανεπαρκής. Παρητήθη μετά πεντάμηνον και ανέλαβε τη διεύθυνση
2. ο Απ. Βεζαδές.
3. Γρηγόριος Κ. Μπασιούλης. Έφυγε τον Απρίλιο του 1905
4. Χρυσσόστομος Παπαγεωργίου από το Τούρνοβο (νυν Γοργοπόταμο).
5. Ελένη Μάργαρη ή Μαργάρη.

Μαθητές 75 μαθήτριες 25. Στοιχεία Νηπιαγωγείου δεν έχομε

1905 - 906

1. Αθανάσιος Τάσης διδασκαλιστής. Ήταν διευθυντής της Σχολής με μισθό 36 λίρες (οθωμανικές και καλός ιεροψάλτης).
 2. Απόστολος Βεζαδές ή Βεζαδεύς.
 3. Νικόλαος Χαρ. Ζήκος Βουρμπιανίτης.
 4. Ελένη Μάργαρα, Γιαννιώτισσα.
- Μαθητές απαντούμε 71 στο Αρρεναγωγείο και 90 κορίτσια και νήπια στο Παρθεναγωγείο.

1906 - 907

1. Χριστόδουλος Βασιλειάδης τελειόφοιτος του Πανεπιστημίου Αθηνών απο τη Μπάγια του Ζαγορίου, διευθυντής με ετήσιο μισθό 50 λίρες (53 κατά τη λογοδοσία) = γρόσια 5.350.
 2. Γεώργιος Χατζής ελληνοδιδάσκαλος με ετήσιο μισθό 50 ναπολεόνια. Αυτός ήταν ο μετέπειτα περίφημος ποιητής και δημοσιογράφος «Πελερρέν». Καθόταν στο σπίτι της Γιώργαινας της Μαντζούφως και στη Βούρμπιανη εμπνεύστηκε μερικά από τα ηθογραφικά διηγήματά του όπως: «Το κοτέτσι της Νικολαινας» (του Ντόντη) κ.α.
 3. Απ. Βεζαδές με μισθό 30 οθωμ. λίρες.
 4. Νικ. Χ. Ζήκος με μισθό 20 λίρες.
 5. Ελένη Μαργάρη με μισθό 23 ναπολεόνια = 20 λίρες
 6. Χαρίκλεια Καμενοπούλου, με μισθό 18 ναπολεόνια. Ήταν κι αυτή Γιαννιώτισσα.
- Μαθητές στις τέσσερις ανώτερες τάξεις ήταν 69 και στο Παρθεναγωγείο - Νηπιαγωγείο 100, αλλά παρέμειναν 90.

1907 - 908

1. Ματθαίος Α. Καρπούζης από το Τσερβάρι Ζαγορίου διευθυντής, με ετήσιο μισθό 65 λίρες.
2. Ξενοφών Ιωαννίδης, επίσης από το Τσερβάρι (Ελαφότοπο) με 32 1/2 ναποαλεόνια μισθό.
3. Κων/νος. Π. Βαλιάνος. Κι αυτός από το Τσερβάρι, με τον ίδιο μισθό 32 1/2 ναπολεόνια = 3055 γρόσια.
4. Απόστολος Βλαστός, επίσης Τσερβαρίτης: με ετήσιο μισθό 25 ναπολεόνια.
5. Ελένη Μαργάρη, με μισθό 25 λίρες.
6. Χαρίκλεια Καμενοπούλου με 18 ναπολεόνιας.

Στο επτατάξιο αρρεναγωγείο εφοίτησαν 83 μαθητές και 100 κορίτσια και νήπια στο Παρθεναγωγείο.

1908 - 909

1. Ματθαίος Καρπούζης με μισθό 65 λίρες
2. Κων/νος Βαλιάνος με 32 1/2 ναπολένια.
3. Απόστολος Βλαστός με 32 1/2 ναπολεόνια.
4. Απόστολος Βεηζαδεύς με 32 1/2 ναπολεόνια
5. Ευανθία Σούλη Γιαννιώτισσα με μισθό 30 λίρες

Μαθητές αρρεναγωγείο 90. Για το Παρθεναγωγείο δεν έχουμε στοιχεία.

Έτος 1909 - 1910

Διευθυντής πάλι ο Ματθαίος Καρπούζης καθώς και οι άλλοι δασκάλοι του προηγούμενου σχολικού έτους. Μαθητές στο επτατάξιο αρρεναγωγείο εφοίτησαν 112 και μαθήτριες στο Παρθεναγωγείο 102 μαζί με τα νήπια.

1910 - 911

1. Ματθαίος Καρπούζης σχολάρχης με 70 λίρες μισθό.
2. Κων. Βαλιάνος με λίρες 35
3. Κίμων Καρπούζης Τσερβαρίτης με 30 λίρες.
4. Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου απο τα Φραστανά με ετήσιο μισθό 30 ναπολεόνια.
5. Ευθαλία Κωνσταντίνου ή Ευδοκιάδου, με μισθό 30 ναπολεόντια. Καταγόταν απο τα Γιάννενα.

Μαθητές απαντούμε στο αρρεναγωγείο 112 και στο Παρθεναγωγείο κορίτσια και νήπια 96.

1911 - 912

1. Χαράλαμπος Ν. Ρεμπέλης διευθυντής (ο αείμνηστος δασκαλός μας) με μισθόν 65 λίρες.
2. Κων/νος Γ. Κατσαρής Γιαννιώτης με μισθό 40 λίρες.
3. Αναστάσιος Φ. Χατζής απο τα Κάτω Σουδενά με 40 λίρες μισθό. Διέμενε στο σπίτι της Γιώργαινας Λιόλη (Μαντζούφως), όπως και άλλοι δασκάλοι. Συνταξιούχος ξανα επισκέφθηκε τη Βούρμπιανη περί το 1930 και φιλοξενήθηκε στο σπίτι του γράφοντα.
4. Δημήτριος Ι. Μπάρκης Βουρμπιανίτης με μισθό λίρες 30.
5. Ξανθή Τσίτα Γιαννιώτισσα με μισθό 30 λίρες.

Μαθητές εφοίτησαν 145 στο αρρεναγωγείο για το Παρθεναγωγείο

δεν έχομε πληροφορίες: Το Σχολείο μας έφερε την επωνυμία: «Αστική Σχολή».

1912 - 913

1. Χαράλ. Ρεμπέλης, με μισθό 65 λίρες.
2. Αναστάσιος Χατζής με 44 λίρες.
3. Γεώργιος Τζιούμης φουρκιώτης με μισθό λίρες 43. Καθόταν κι αυτός στην Γιώργαινας Λιόλη.
4. Γεώργιος Ζήκας απο Ρουμπάτες Πωγωνίου με 33 λίρες μισθό.
5. Δημήτριος Μπάρκης.

Μαθητές εφοίτησαν 151. Μαθήτριες και νήπια αγνοούμε

Εξ αιτίας του πολέμου, τα μαθήματα διεκόπησαν απο 16 Νοεμβρίου 1912 μέχρι 28 Φεβρουαρίου 1913.

Εδώ θα έπρεπε να σταματήσωμε διότι βάλαμε σαν όριο το έτος 1913 αλλα θα συνεχίσωμε ως τα 1915 που οι δασκάλοι πληρώνονταν απο την Κοινότητα (Αδελφότητα- Σύνδεσμο).

1913 - 14

1. Χαράλ. Ρεμπέλης με μισθόν 75 λίρες οθωμανικές.
2. Ματθαίος Ν. Τσίκας (από το Γραμμένο Ιωαννίνων) με μισθό 44 λίρες.
3. Ιωάννης Δ. Γκιώκας Βουρμπιανίτης με 44 λίρες.
4. Δημήτριος Μπάρκης με μισθόν 32 λίρες.
5. Λευκοθέα Λαζοπούλου με 36 ναπολεόνια.

Μαθητές στο αρρεναγωγείο 142.

1914 - 1915

1. Χαράλ. Ρεμπέλης. Έλαβε μόνο για το πρώτο τρίμηνο (μέχρι την ορκομωσία του) 530 δραχμές κατόπι πληρώθηκε απο το Ελληνικό Κράτος.
2. Ματθαίος Τζήκας ή Τσίκας.
3. Ιωάννης Γκιώκας.
4. Δημήτριος Μπάρκης.
5. Γεώργιος Τσιούμης ή Τζιούμης (Έηρθε μετά την ορκομωσία του.
6. Ιωάννης Τσουρουκτσής, πρόσφυγας απο τη Μ. Ασία
7. Ευάγγελος Λέττας Δελβινακιώτης. Έηρθε κι αυτός μετά την ορκομωσία.
8. Λευκοθέα Λαζοπούλου. Έηρθε την άνοιξη του 1915.

Εφοίτησαν μαθητές 101 μόνο στο Δημοτικό Σχολείο το οποίο ανέλαβε ως διευθυντής ο Χαρ. Ρεμπέλης. Το δε Σχολαρχείο, που χωρίστηκε απο το Δημοτικό, ανέλαβε ο Γεωρ. Τσιούμης.

ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΙΤΕΣ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Εδώ θεωρούμε σκόπιμο να παραθέσωμε και μερικά για τους απο το 1875 μέχρι τα 1913 κ.λ. παλιούς βουρμπιανίτες δασκάλους, που και αρκετοί απ' αυτούς δεν εδίδαξαν στα Σχολεία της Βούρμπιανης.

1. Γιαννάκη Μανώλης.

Γι αυτόν μιλήσαμε αρκετά στο προηγούμενο κεφάλαιο ιστορώντας τα μέχρι το 1875, και στο παρόν επίσης. Τον συναντούμε και στα λαϊκά ανέκδοτα και τους λαϊκούς τύπους της παλιάς Βούρμπιανης και αλλού.

Στους Χιονάδες (κατά τον ιστοριοδίφη Γ. Παϊσιο) χρημάτισε δάσκαλος κατά τα σχολικά έτη 1891 - 93.

Οι Χιονιαδίτες όμως δεν του επλήρωσαν κανονικά τους μισθούς του, και αναγκάστηκε στις 17 Οκτωβρίου 1893 να υποβάλει και αγωγή ακόμη στο επισκοπικό δικαστήριο. Δεν κατόρθωσε όμως να πάρει τίποτε ώσπου πέθανε. Ως τον Οκτώβριο του 1899 έτρεχε και παιδευόταν η γυναίκα του (χήρα του) στα δικαστήρια, αλλά αγνοούμε αν πήρε κανένα γρόσι απο τα οφειλόμενα.

Εκτός απο το δασκαλήκι, ο Γιαννάκη Μανώλης έκανε και το ταχυδρόμο ή αγγελιοφόρο, γιατί ήταν πολύ ταχύς στο περπάτημα όπως θα θυμάται ο αναγνώστης. Πήγαινε με διάφορες αποστολές, αναφορές έγγραφα κ.τ.λ, στην Κολώνια, στο Λεσκοβίκι, στην Κόνιτσα, στα Γιάννενα κι αλλού και αμοιβόταν.

2. Αλέξη Σιούντας.

Ο Αλέξης Διδασκάλου ή Σιούντας δίδαξε κατά το 1886 - 87 στο σχολείο των Χιονιάδων.

Κατόπι όπως φαίνεται παραιτήθηκε απο το δασκαλήκι και διορίστηκε επιστάτης στο νέο Σχολείο όπου τον απαντούμε στις 24 - 7 - 1888 και στα 1891. Στα 1896 διορίζεται ιεροψάλτης της Παναγιάς με 20 γρόσια το μήνα και συνεχίζει να παραμένει μέχρι το 1911. Γύρω στα 1912 - 13 φαίνεται πως πέθανε.

3. Νικόλαος Θεοδοσιάδης - Γιόσης ή Λογιώτατος.

Στη χορεία των δασκάλων πρέπει να κατατάξωμε και τον Νικόλαο. Γ. Γιόση ή Θεοδοσιάδη (1832 - 190..) που ήταν απόφοιτος της Ζωσιμαίας Σχολής και τον φώναζαν «Λογιώτατο». Έζησε όμως όλη του σχεδόν τη ζωή στη Κωνσταντινούπολη, και κατά μικρά διαστήματα στη βούρμπιανη όπου έκανε και αγθοεργήματα φτιάνοντας τις βρύσες. Τσιέπλιου, Γκίνη, Γεράνη, Αγιάννη, Τούρκου κ.λ.

4. Κων/νος Ιωάννου Κύρκας.

Δίδαξε κι αυτός σε διάφορα χωριά την εποχή της τουρκοκρατίας κι αργότερα. Κατόπι άνοιξε ζαχαροπλαστείο στα Γιάννενα.

5. Δημήτριος Ι. Μπάρκης.

Αυτόν τον προλάβαμε συνταξιούχο κι εμείς. Εκτός από τη Βούρμπιανη δίδαξε και στα χωριά: Χιονιάδες, Τούρνοβο, Λισκάτσι, Άρζα, Γκρεμέγκι και επι σειράν ετών στο Τσιαρίτσιβο ή Τσιαρτσιόβα του Λεσκοβικίου.

6. Χριστόδουλος Μήγιος.

Αυτός δίδαξε κυρίως στο Λιούρεσι και άλλα χωριά της Βορείου Ηπείρου. Ήταν και ψάλτης και τον θυμάται ο συγγραφέας της παρούσης που έψελνε με μια βραχνή και έρρινη φωνή

7. Νίκος Χ. Ζήκος.

Δίδαξε στη Βουρμπιανη και σε διάφορα χωριά της Β. Ηπείρου και κατόπι ταξιδεύτηκε στην Αθήνα όπου εισχώρησε στον υπαλληλικό κλάδο. Επιζεί ακόμη υπέργηρος στα 1978.

9. Αλέξιος Χρ. ψύλλας.

Γι αυτόν δε γνωρίζομε σε ποιά σχολεία δίδαξε. Ήταν όμως μορφωμένος και όχι απλός γραμματοδιδάσκαλος.

10 Περικής Τουρλάκης.

Αυτός χρημάτισε δάσκαλος στο Πληκάτι, 1919 - 1922.

11. Ιωάννης Δ. Γκιώκας.

Εκτός από τη Βούρμπιανη δίδαξε επί τουρκοκρατίας σε διάφορα χωριά της Β. Ηπείρου και κατόπι στο Ασημοχώρι (Λισκάτσι) και για αρ-

κετά χρόνια στον Ίσβορο ή Αμάραντο. Πέθανε κατά τη διάρκεια της κατοχής το 1944.

12. Βασίλειος Παπαλάμπρος.

Κατά το σχολικό έτος 1897 - 98 δίδαξε στο σχολείο των Χιονιάδων. Αργότερα ταξιδεύτηκε στην Αθήνα όπου εργάστηκε ως υπάλληλος.

13. Αλέξιος Χ. Τσούκας.

Κι αυτός διητέλεσε για λίγα χρόνια δάσκαλος στη Βόρειο Ήπειρο, στα χωριά Κιαφζέζι 197 - 18 και Γριμένι 1918 - 19.

Αργότερα όμως δεν συνέχισε αυτό το επάγγελμα όπως και οι άλλοι που προαναφέραμε.

14. Λουκάς Βοζώνας.

Χρημάτισε κι αυτός επίσης δάσκαλος σε διάφορα χωριά της Βορ. Ηπείρου και κατά το σχολικό έτος 1911 - 1912 τον απαντούμε στη Μπέζιανη Κολώνιας.

15. Αθανάσιος Γ. Λιόλης.

Δίδαξε στο σχολείο του Πληκατίου κατά το 1921 - 22

16. Εριφίλη Κωτούλα Παπαϊωάννου.

Αυτή ήταν κόρη του δικηγόρου Γιαννάκη Κωτούλα και απόφοιτη του Ελισσαβέτειου Παρθεναγωγείου Ιωαννίνων. Υπηρέτησε στα Γιάννενα και στην Σμύρνη.

17. Αναστασία Καλογήρου.

Την απαντήσαμε στο σχολείο της Βούρμπιανης. Κατόπι υπηρέτησε επί αρκετές δεκαετίες στο χωριό Στράτσιανη όπου και πέθανε υπέργηρη γύρω στα 1965.

18. Ευθαλία Ν. Θεοδοσιάδου - Οικονόμου.

Την απαντήσαμε αρκετά χρόνια ως δασκάλα στη βούρμπιανη. Κατόπι παντρεύτηκε με το γιατρό Γεώργιο Ν. Οικονόμου και έπαυσε να εργάζεται.

19. Νικολάκης Κονίνης. Χρημάτισε δάσκαλος στη Σλάτινα (Χρυσή) και στο Κοτέλτσι.

Τον αείμνητο δασκαλό μας χαράλαμπο Ν. Ρεμπέλη επιφυλασσόμεθα να βιογραφήσωμε σε άλλο νεώτερο κεφάλαιο διότι επί τουρκοκρατίας διητέλεσε μόνο 3 - 4 χρόνια δάσκαλος. Προτού δε να έρθει στη Βούρμπιανη εδίδαξε μόνο μια χρονιά 1909 - 910 στη Βήσσανη.

ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΤΕΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ήταν κι αυτοί απαραίτητοι. Διοριζόταν επιστάτες ή παιδονόμοι, όπως τους λέγανε, για να προσέχουν και να επιτηρούν τα παιδιά, καθώς και καθαρίστρες της Σχολής.

Στα 1888 απαντούμε επιστάτη τον πρώην δάσκαλο Αλέξιο Σιούντα. Στα 1889 το Λουκά Ζαμάνη που ήταν πολύ αυστηρός σωστός Κέρβερους του σχολείου Καθαρίστρια ήταν η Δημήτραϊνα Γκοντότση.

Στα 1890 - 91 απαντούμε «παιδομόνον» τον Αλ. Σιούντα ή Διδασκάλου, και καθαρίστριες τη Σπύραινα Παπαράφτη και τη Ζήσαινα Νάτση ή Νιτσιοβιά. Τις ίδιες απαντούμε και το 1892 και 1893. Αλλά στα 1894 απαντούμε καθαρίστρια τη Δημήτραϊνα (Δέσπω) Νάστου. Και συνεχίζει η ίδια ως τα 1908 και αργότερα ακόμη ως τα 1914 - 15 που ανέλαβε η Αλέξαινα Παπαζήση. Ο δε Λουκά Ζαμάνης έκανε κι αυτός αρκετά χρόνια επιστάτης και κατόπι διορίστηκε ντραγάτης (αγροφύλακας) του χωριού.

ΠΟΡΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Εκτός από τους μεγάλους ευεργέτες και δωρητές που προαναφέραμε, τα Σχολεία της Βούρμπιανης είχαν και άλλους πόρους, απο δωρεές, εισφορές και συνδρομές.

Τα ταμεία, Σχολείου και Εκκλησίας ήταν μέχρι το 1914 - 15 σχεδόν πάντοτε αλληλένδετα και υπεστήριζαν το ένα το άλλο.

Η εκκλησία μας είχε κι αυτή αρκετά βακούφικα (εκκλησιαστικά) κτήματα που απο τα ενοικιά των βοηθούσε τα σχολεία.

Έπειτα όπως θα ιδούμε στους πρώτους καταλόγους των συνδρομητών, από την ημέρα της συστάσεως της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας στα 1875 - 76 όλα τα μέλη της στη Βουρμπιανη πλήρωναν εισφορές και συνδρομές, όπως πλήρωναν αργότερα και οι απαντούχου ευρισκόμενοι Βουρμπιανίτες, καθώς και πολλοί ξένοι που ήταν μέλη της Αδελφότητος. Τα κέρδη πάλι από το εκκλησιαστικό μονοπώλειο των λαμπάδων και κηριών πήγαιναν κυρίως στο σχολικό ταμείο, όπως και οι ειδικές εισφορές από βαπτίσεις, γάμους κ.λ.π. Και η Κοινότητα ακόμη από τις εισπράξεις των βουνών Κρούσια και Τζιότζιου Λειβάδι, όταν είχε περίσσευμα βοηθούσε το σχολικό ταμείο. Και τα παιδιά πάλι πλήρωναν «εισιτήρια» δίδακτρα κατά τις εγγραφές

των. Και τέλος όπως θα ιδούμε πιο κάτω στο κεφάλαιο των «διαφόρων επεισοδίων γεγονότων και χρονικών» υπήρξαν εκτός από εκείνους που προαναφέραμε, και άλλοι ευεργέτες του σχολείου και της εκκλησίας μας.

ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

Όπως είναι σε όλους τους παλαιότερους γνωστό, οι κανονισμοί του σχολείου μας, όπως και όλων των σχολείων της εποχής εκείνης, ήταν αυστηροί. Οι άτακτοι μαθητές έτρωγαν από τους δασκάλους ξύλο της χρονιάς τους και κλεινόταν και μέσα στο βαθύ και κατασκότεινο υπόγειο του παλιού σχολείου στο «μπουντρούμι» που το θυμόμαστε κι εμείς λιγάκι γιατί φοιτήσαμε εκεί σαν νήπια.

Απαντούμε στο παλιό μαθητολόγιο την περίπτωση του μαθητού Δημητρίου Ζ. Σιόμπου (του κατωτέρου δημοτικού) που στις 19 Νοεμβρίου 1888 «απεβλήθη ένεκα κακοηθείας».

Και η συμπεριφορά των μαθητών δεν παρακολουθόταν μόνον μέσα στο σχολείο αλλά και στο δρόμο και στο σπίτι και παντού έπρεπε να είναι τύποι και υπογραμμοί. Που τολμούσε να πατήσει τότε μαθητής στην αγορά στ' «αργαστήρια». Οι δασκάλοι και οι παιδονόμοι, αλλά και οι ίδιοι οι δημογέροντες, ήταν σωστοί κέρβεροι και δεν τους άφηναν ούτε καν να πλησιάσουν.

ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Όταν πάλι γινόταν οι εξετάσεις επι παρουσία των Μουχταροδημογερόντων, Ιερέων και Κοτζαμπάσηδων που πολλές φορές τις τιμούσε κι ο Δεσπότης με την παρουσία του - όριζαν και μια εξεταστική επιτροπή. Αυτή αποτελούνταν απο λογίους και διανοουμένους όπως το γιατρό Νικ. Τσούκαλη, το Νικόλα Θεοδοσιάδη, τον ιερέα Παπαζήση Οικονόμου, το γιατρό Λουκά Δημάρατο και άλλους, οι οποίοι έκαναν διάφορες ερωτήσεις στα παιδιά για να εξακριβώσουν τις γνώσεις των καθώς και την εργασία των δασκάλων. Πολλές φορές στέλλανε και ειδικούς εξεταστές απο τα Γιάννενα την εποχή τω εξετάσεων.

ΤΟ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟ

Το Οικοτροφείο της Βούρμπιανης ιδρύθηκε και άρχισε να λειτουργεί από το σχολικό έτος 1907 - 908.

Από εικοσιπέντε χρόνια το σχεδίαζαν οι Βουρμπιανίτες καίη Φελεκ-παιδευτική Αδελφότητα και στο τέλος απεφάσισαν την ίδρυσή του με την παρότρυνση του αιμνήστου Μητροπολίτου Σπυρίδωνος.

Φοιτούσαν ανέκαθεν πολλοί ξένοι μαθητές στο Σχολαρχείο μας, βορειοηπειρώτες και απο τα γύρω χωριά, αλλά ήταν υποχρεωμένοι να νοικιάζουν δωμάτια, να μαγειρεύουν μόνοι τους, ή να μπαίνουν οικότροφοι σε οικογένειες και τα παρόμοια. Με την ίδρυση όμως του οικοτροφείου εξασφαλίστηκε η παραμονή και εν γένει η εξυπηρέτηση των με λογικά και οικονομικά τροφεία. Τα ξένα παιδιά εύρισκαν τα πάντα έτοιμα και είχαν στη διάθεση των τον απαιτούμενο χρόνο να διαβάζουν και να μελετούν.

Την πρώτη χρονιά είχε μόνον εννέα οικοτρόφους. Διευθυντής του ήταν ο ίδιος ο Σχολάρχης Μ. καρπούζης και διαχειριστής - επιμελητής ο Ταμίας της Εφορείας Δημ. Κατσαμάνης.

Τον δεύτερο χρόνο εισήλθαν στο Οικοντροφείο μας 24 τρόφιμοι απο διάφορα χωριά της περιοχής μας. Τα κανονικά τροφεία ήταν έξη λίρες το χρόνο αλλά γινόταν και εξαιρέσεις για αριστούχους καθώς και απόρους μαθητές. Αλλά ο Δημ. Κατσαμάνης παρατήθηκε και ανέλαβαν την επιμελητεία του Οικοτροφείου οι Κων/νος Ζοφώλης και Κων. Ρίζος.

Τον τρίτο χρόνο 1910 - 1911 το Οικοτροφείο είχε 20 οικοτρόφους. Υπήρχαν όμως και άλλοι δέκα ξένοι μαθητές που στεγάστηκαν σε διάφορα σπίτια επειδή υπήρχε στενότητα χώρου στο ίδρυμα. Διευθυντής συνέχιζε να είναι ο Ματθαίος Καρπούζης.

Κατόπι το επόμενο έτος 1911 - 1912 ψηφίστηκε νέος Κανονισμός του Οικοτροφείου και ανέλαβαν: Διευθυντής ο Χαρ. Ρεμπέλης, Ταμίας, ο Κώστας Βεηζαδές - Σωτηρίου, επιμελητής ο Γιώργης Σκούφιας, επιμελήτρια η Αναστασία Λέζη και βοηθός της η Αλεξάνδρα Γιάντσιου. Αργότερα (1916 - κ.λ) εργάστηκε στο οικοτροφείο και η Αλέξαινα Παπαζήση.

Κατά το σχολικό έτος 1911 - 12 το οικοτροφείο μας είχε 31 τροφίμους - οικότροφους.

Το 1912 - 13 είχε 41.

Το 1913 - 14 λιγόστεψαν κατέβηκαν στους 34.

Το οικοτροφείο στην αρχή στεγάστηκε στα γύρω από το σχολείο σπίτια: στου Αντρέα Ντούμαρη και Βασίλως Ν. Δόδη εκεί που είναι σήμερα του Νικ. Χ. Ρεμπέλη, καθώς και στα Λαμπρέϊκά, στου Γιώργη Τζομπάνου και στο Κυπαρισέϊκο.

Αργότερα στα 1923 αγοράστηκε το σπίτι του Κώτσιου Κοντογιάννη (πρώην Γιαννάκη Μανώλη) στο οποίο στεγάστηκε μόνιμα πλέον το οικοτροφείο. Τα ερειπιά του σώζονται μέχρι σήμερα πάνω από το παλιό σχολείο.

Επειδή όμως οι ξένοι μαθητές, και ιδίως οι βορειοηπειρώτες, ήταν πολλοί νοικιάστηκε παράλληλα και το διπλανό σπίτι του Αντρέα Γκοντόσση για να υπάρχει επάρκεια χώρου.

Στα 1930 - 31 τέλος μεταφέρθηκε στο καινούργιο σχολείο όπου διατηρήθηκε μέχρι το 1937 που καταργήθηκε το Ημιγυμνάσιο της Βούρμπιανης.

Η λειτουργία του ξανάρχισε απο το σχολικό έτος 1975 - 76 που έγινε επανασύσταση του Γυμνασίου της Βούρμπιανης.

ΑΡΜΑΤΩΛΟΙ ΚΑΙ ΚΛΕΦΤΕΣ

Ληστές και ληστείες

1875 - 1913

Στα προηγούμενα κεφάλαια περιγράψαμε τις ληστείες που έλαβαν χώρα στη Βούρμπιανη μέχρι την εποχή που ιστορούμε. Τώρα θα περιγράψωμε τη δράση των βουρμπιανιτών αρματωλών, των ανταρτών δηλαδή, που αρχικά βγήκαν στο κλαρί και πολέμησαν για εθνικούς σκοπούς, αλλά σιγά - σιγά εκφυλίστηκαν και μετατράπηκαν σε ληστές· καθώς και τις ληστείες που συνέβηκαν στη Βούρμπιανη από τα 1875 μέχρι τα τέλη της τουρκοκρατίας.

Κατά τον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο και την επανάσταση του 1878 αρκετά βουρμπιανίτικα παλληκάρια, καθώς και από τα γύρω χωριά, πήραν τα όπλα και πολέμησαν κατά των Τουρκών. Επειδή όμως δεν κατορθώσαμε να ερευνήσωμε και να αναδιφήσωμε τις εφημερίδες της εποχής εκείνης και έχομε μόνον ελάχιστες γραπτές πηγές, θα αρκεστούμε κυρίως στις προφορικές και θα περαγράψωμε τη δράση των και τα γεγονότα όπως μας τα αφηγήθηκαν οι παλαιοί γέροντες και γερόντισσες που τα έζησαν και τα είδαν οι ίδιοι με τα μάτια των.

Οι Βουρμπιανίτες αυτοί αντάρτες του 1878 ξεκίνησαν από την Αθήνα. Οπλίστηκαν στη Λαμία και μπαίνοντας στο τουρκικό έδαφος έδρασαν στη Δυτική Μακεδονία και στις Επαρχίες Ζαγορίου και Κονίτσης. Έδωσαν διάφορες μάχες και συμπλοκές για τις οποίες δεν γνωρίζομε δυστυχώς ακριβή και συγκεκριμένα πράγματα.

Αρχηγός του μικρού αυτού σώματος ήταν ο καπετάν Νικόλα Λιάκος γιός του Γιάννη Κώτα Δάσκαλου. Ήταν αδερφός της εκ μητρός γιαγιάς του γράφοντος της Ευφροσύνης Στεφάνου Λιόλη και θείος (αδερφός του πατρός του) του Ζήση Δ. Λιάκου.

Ήταν όμορφος, δυνατός και λεβέντης άντρας, ριψοκίνδυνος και πολύ σβέλτος και ταχύποδος· γι' αυτό αναδείχτηκε και καπετάνιος. Το επώνυμο «Λιάκος» το πήρε από ένα θείο του αδερφό του πατέρα του, που λεγόταν Νικόλας κι αυτός και ήταν περίφημος τρα-

γουδιστής στες ταβέρνες της Αθήνας κατά την εποχή του Όθωνος τότε που ήταν στην ακμή της η ληστοκρατία. Τότε του είχανε κολλήσει το παρατσούκλι «Λιάκο» που το κληροδότησε σαν επώνυμο στα ανεψίδια του γιατί δεν είχε παιδιά δικά του.

Πρωτοπαλληκάρο του Λιάκου ήταν ο Αναστάσης ο γιός του Παπακώστα Παπαγιάννη Οικονόμου. Αυτόν τον έλεγαν και Κρικόνη που στα αρβανίτικα θα πει ψυχογιός. Άλλα παλληκάρια του ήταν: ο Αποστόλης Παπακώστα - Γκοντής, ο Τόλη Στράτος (όχι ο εργολάβος), ο Κώτσιο Κύρκας - Ντούμαρης ή Δημάρατος, ένα παιδί του Γιαννούλη Σκούφια, ένα παιδί του Νικόλα Νταβέλου, ο Νικόλα Βαγγέλης ή Σπανοβαγγέλης ξάδερφος του Λιάκου, ένα παιδί του Μήτση Κατσένη και άλλοι δυο τρεις ακόμη Βουρμπιανίτες που τα ονοματά τους λησμονήθηκαν.

Είχε επίσης ο Νικόλα Λιάκος στο σώμα του το Αποστόλη Παπαχρήστο απο τη Σέλτση πατέρα του Γιαννάκη και του Γρηγόρη Παπαχρήστου, τον αρβανιτόβλαχο ή μάλλον Σαμαρινιώτη Παλαβό, τον Ποδάρα απο την Πυρσόγιαννη, το Λάζο, το Στεφανή Μπάζη απο το Λεσκοβίκι, το Λάμπρο Νότη απο το Γκρεμέγκι της Κολώνιας, το Λάμπρο Τσιάρα απο το Λισκάτσι, το Χαλιαπά ή ψυχογιό και άλλους.

Έδρασε δε άλλοτε μόνο με τα δικά του παλληκάρια, και άλλοτε μαζί με τους άλλους καπεταναίους της εποχής εκείνης: το Γιαννούλη Ζέρμα, το Χορμόβα, τον Καταραχιά, το Γιώργη Σουλιώτη, τον Κούσιο, το Μακρή, το Γκίκα, τους Γκαρελαίους και άλλους. Όλοι τους όμως τελούσαν κατα κάποιο τρόπο κάτω απο τη γενική αρχηγία των καπεταναίων Λεωνίδα Χατζημπύρου από τη Σαμαρίνα και Γιώργη Νταβέλη απο το Κοντσικό (νυν Γαλατηνή) της Δυτικής Μακεδονίας.

Στην αρχή όπως προανφέραμε, βγήκαν στο κλαρί και χτυπούσαν αποκλειστικά τους τούρκους.

Το Μάιο του 1878 όλοι οι καπεταναίοι που αναφέραμε και ο Λιάκος μαζί βρισκόταν στη Φούρκα, με γενικό αρχηγό το Γεώργιο - Νταβέλη. Όταν εξεστράτευσαν εναντίον τους οι δυο Τουρκαλβανοί ντερβεναγάδες Νετζήπ μπέης Μπουρντάνης και Ζαλιόμπης Μπουρντάνης και έγινε μάχη φοβερή στα υψώματα της Φούρκας όπου σκοτώθηκε ο Νετζήπ μπέης, συμπολέμησε και ο Λιάκος με τα παλληκάρια του.

Ένα απο τα κατορθώματα του Λιάκου είναι και ο φόνος του Καϊμακάμη (υποδιοικητού) της Κορυτσάς που είχε βγεί σε περιοδεία. τον χτύπησε μαζί με τη συνοδεία του σε κάποιο σημείο μεταξύ Σλάτινας (Χρυσής) και Μπουρμπουτσικού (Επταχωρίου) και σκότωσε τον ίδιο και αρκετούς απο τους φρουρούς του. Ανάμεσα στα λάφυρα υπήρχε και ένα τουφέκι μαρτίι που το πήρε ο αρχηγός. Οι άλλοι Τούρκοι ήταν οπλισμένοι με τουφέκια τύπου καπακλή, οι δε αντάρτες με σασεπώ. Πότε ακριβώς συνέβηκε το παραπάνω γεγονός δε μπορέσαμε να εξακριβώσουμε.

Άλλοτε πάλι ο περίφημος ντερβέναγας Ζαλιόμπεης Μπουρντάνης (κατ' αφήγηση του Μάρκου Κ. Βλάχου) συνόδευε το τουρκικό δικαστήριο (Μετζηλίζ) που πήγαινε να μετατρέψει σε τσιφλίκι το Μπουρμπουτσικό (Επταχώρι). Μαζί τους πήγαινε κι ένας εβραίος σαράφης (αργυραμοιβός) έχοντας απάνω του πολλές χρυσές λίρες.

Ο Λιάκος με το σώμα του και με άλλους καπεταναίους τους χτύπησαν και ο Ζαλιόμπεης με τα παλληκάρια του διαλύθηκαν και σκόρπισαν τρομαγμένοι. Όλοι οι επίσημοι Τούρκοι έπεσαν αιχμάλωτοι στα χέρια των κλεφτών και η τουρκική Κυβέρνηση πλήρωσε λύτρα και τους απελευθέρωσαν. Ο πονηρός και έξυπνος εβραίός όμως, είχε κρύψει το χρυσάφι του σ' ένα θάμνο και δεν το βρήκαν οι κλέφτες. Έπειτα από κάποιο καιρό πήγε και το ξαναβρήκε.

Αφού τελείωσε ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1878 και υπογράφηκε ειρήνη, έδωσε και η Ελληνική Κυβέρνηση εντολή στα ανταρτικά σώματα που δρούσαν στη Θεσσαλία Μακεδονία και Ήπειρο να αποσυρθούν και να ησυχάσουν. Πολλοί όμως από τους καπεταναίους και αντάρτες δεν υπάκουσαν και συνέχισαν να χτυπούν τους Τούρκους. Αλλά σιγά - σιγά, συνηθισμένοι πια στην κλέφτικη ζωή του βουνού, άρχισαν να διαπράτουν και ληστείες σε βάρος πλουσίων Ελλήνων και Χριστιανών. Ένας απ' αυτούς που εξελίχθηκαν σε ληστάρχους ήταν και ο Νικόλα Λιάκος με τα παλληκάρια του. Αντί να ξαναγυρίσουν και να πιάσουν πάλι στα χέρια των τα σύνεργα της χριστικής και τη μαραγκοσύνης, προτίμησαν το κλαρί και το ντουφέκι και άρχισαν να χτυπούν και να ληστεύουν σχεδόν αδιάκριτα Τούρκους και Χριστιανούς μαζί.

Στο χωριό Πεκλάρι (νυν Πηγγή) ο Λιάκος μαζί με το φίλο του καπετάν Γιώργη Σουλιώτη χτύπησαν και κατέλαβαν τα σπίτια των

πλουσιών Βασίλη Καραγιάννη και Σπύρου Κίτσιου. Καταδότες (κολαούζοι) ήταν ο αντίζηλος συγχωριανός των Αναγνώστης Έξαρχος, ο αγροφύλακας Μάνθος Γοριτσιώτης και ο Νάσιος Κορδάς, αγγελιοφόρος δε και κομιστής των λύτρων ο Μήτρος Κεφάλας.

Ο Γιώργη Σουλιώτης είχε κακό «χερκό» γιατί το σπίτι το Κιτσέικο που πάτησε αυτός ξεπατώθηκε και φτώχεψε. Ο Λιάκος όμως που «πάτησε» το Καραγιαννέϊκο είχε καλό «χερκό» όπως μου έλεγε ο έγγονος του Βασίλη ο Δημήτρης Καραγιάννης.

Τους πήραν αιχμαλώτους και τους δυο και πλήρωσαν για λύτρα (ξαγορά) ο μεν Σπύρος Κίτσιος 1700 λίρες, ο δε Βασίλης Καραγιάννης 2.500 κατά τον εγγονό του.

Ο Λιάκος έπιασε και κάποιον πλούσιο τσέλιγκα φουρκιώτη ή Σαμαρινιώτη, όπως έλεγε η γιαγιά μου, και του πήρε ξαγορά.

Και στην τσιούκα στο Λισκατσίτικο που ήταν φυλάκιο (καρκόλι) τουρκικό ο Λιάκος με τα παλληκάρια του το χτύπησε. Όλοι οι ζαπτιέδες παραδόθηκαν και τους αφοπλίσε και έφυγαν μια για πάντα απ' εκεί. Το γεγονός αυτό συνέβηκε στα 1878 ή 79.

Στις 15 Μάη του 1880 ο Λιάκος μαζί με τους συντρόφους του απήγαγαν το Λισκατσίτη δημογέροντα Γιαννούλη Βασίλη και τον κράτησαν σκλάβο μέσα στην καλύβα του αρχιμανδρίτη Παπαγιάννη στους Χιονάδες, ώσπου πήραν γαι ξαγορά διακόσιες λίρες και τον απέλυσαν. «Ένα σαχάνι γεμάτο λίρες έδωσαν, που τις πήγε η ίδια η βασίλαινα ψηλά στον Αηλιά και της γύρισαν μόνο μια επειδή τόχαν έθιμο οι κλέφτες», μου έλεγε ο εγγονός του ο Ηλίας Γιαννούλης.

Άλλη φορά πάλι, ο Λιάκος με τα παλληκάρια του και με άλλους καπεταναίους φίλους του χόρευαν στο μεσοχώρι στη Βούρμπιανη. Είχαν βάλει και αρνιά στη σούβλα και ο Λιάκος καθώς τα παρακολουθούσε στο ψήσιμο ρώτησε το χασάπη Χαρίση Τσιόλη.

- Τι λιές μπάρμπα Χαρίση, αργούν ακόμα; αργούν;

- Άμ αργούν. Ποιος ξέρ' αν θα προφτάσετε να τα φάτε. Ο μπάρμπα Χαρίσης το είπε ασφαλώς από αφέλεια, αλλά κατά διαβολική σύμπτωση, δεν πέρασαν πέντε λεπτά της ώρας και τα караούλια των κλεφτών σφύριξαν και κατέβηκαν τρέχοντας απο τον Αηκωσταντίνο.

Είχε πλακώσει η κοσιάδα Τούρκοι άπειροι. Οι κλέφτες αναγκάστηκαν να φύγουν για να μη κάνουν κακό στο χωριό. Ο Λιάκος ό-

μως, πιστεύοντας πως ο Χαρίσης Τσιόλης κάτι ήξερε για την κοσιάδα και ότι ίσως να είχε ειδοποιήσει αυτός τους Τούρκους ξαναγύρισε αργότερα και θέλησε να τον πιάσει.

Ο Χαρίσης κατάλαβε και κρύφτηκε στα Κονινέϊκα σπίτια, αλλά ο Λιάκος έβαλε φωτιά στο σπίτι του. Ήταν δε τόσο οργισμένοι οι κλέφτες που δεν άφησαν να βγάλουν τίποτε από μέσα εκτός από τα εικονίσματα. Καϊκαν τότε όχι ένα αλλά τρία Τσιολέϊκα σπίτια που ήταν συνεχόμενα: του Χαρίση, του Δημήτρη και του Ζήση.

Ο μπάρμπα Ζήσης ο Κατσένης μου έλεγε πως τα έκαψαν οι Θανάσης Καταραχιάς και Γιώργης Σουλιώτης και πως ο Λιάκος δεν φανερώθηκε αλλά ο Νάκος Χ. Τσιόλης, που ήταν τότε 13 - 14 χρόνων, επέμενε πως τα πυρπόλησε ο Λιάκος.

Μετά απ' αυτό το επεισόδιο οι συγγενείς των κλεφτών άρχισαν να υποφέρουν από τους Τούρκους. Συχνά περνούσαν τα αποσπάσματα και έκαναν έρευνες στα σπίτια τους.

Μια φορά διηγόταν η γιαγιά μου ο αδερφός της ήταν μέσα στο σπίτι του, και να! πλάκωσε η κοσιάδα πριν προλάβει να βγεί... Κρύφτηκε τότε αυτός πίσω από τη θύρα με το ντουφέκι έτοιμο στα χέρια του και έβαλε και την αδερφή του (που έτυχε να βρίσκεται στο πατρικό της) δίπλα του να τον κρύβει και περίμενε με το δάχτυλο στη σκανδάλη.

Μπαίνοντας οι Τούρκοι τη ρώτησαν.

- Που είναι μωρέ το λιανέτη το Λιάκο να το πιάνομε; Θαρραλέα και ατρόμητη η Φροσύνη τους απάντησε.
- Όσο ξέρει η αφεντιά σας άλλο τόσο ξέρομε κι εμείς, τρεχάτε στα βουνά να τον πιάσετε.

Μπουνταλάδες όμως και αφελείς οι Τούρκοι τράβηξαν μέσα για τα ενδότερα του σπιτιού, και ο Λιάκος πετάχτηκε και ξέφυγε χωρίς καν να τον αντιληφθούν.

Το καλοκαίρι του 1880 πάλι οι (λήσταρχοι τώρα πια) Νταβέλης Γιαννούλη Ζέρμας, Γιώργη Σουλιώτης και λοιποί και ο Νικόλα Λιάκος επίσης, πάτησαν το χωριό Στράτσανη, απ' όπου πήραν κάπου δεκαεφτά αιχμάλωτους και τους οδήγησαν στου Μούκα την Πέτρα. Τα τουρκικά αποσπάσματα τους άφησαν ανενόχλητους έως ότου εισέπραξαν τα λύτρα και απελευθέρωσαν τους «σκλάβους». Εί-

χαν δε απαγάγει τους: Δημήτρη Μπαρδάκη, Ζήση και Δημήτρη Γκουτζιάδες, τον Παπαδημήτρη Οικονόμο, το Λεωνίδα Μπαζούκα, το Θανάση Τσιάνο και άλλους.

Και άλλες ληστείες και κατορθώματα κατά των Τούρκων έκανε ακόμη ο Λιάκος με τα παλληκάρια του, αλλά ξεχάστηκαν και λησμονήθηκαν.

Τα παρακάτω όμως που θ' αφηγηθούμε και μεγάλα ήταν και συγκλονιστικά γι' αυτό έμειναν εντυπωμένα στη μνήμη πολλών γερόντων και γριών που μας τα διηγήθηκαν.

Την άνοιξη του 1882 είχε έρθει στην Πυρσόγιαννη ένας τσιαούσης με τους ζαπτιέδες του (χωροφύλακες), που οι κλέφτες τους είχαν πολύ στο μάτι επειδή τον περασμένο χρόνο είχαν εκτελέσει πολλούς συντρόφους των οι οποίοι είχαν παραδοθεί για να «προσκυνήσουν» πιστεύοντας στην ψευτοαμνηστία που είχε δώσει ο σουλτάνος στις 20 Ιουλίου 1881.

Ο Λιάκος λοιπόν, που ξεχείμαζε συνήθως στο Τσάμικο ή στην Κέρκυρα και την Αθήνα, μαζί με τους συντρόφους του, σαν έμαθε πως ο μπαμπέσης αυτός τσιαούσης με το αποσπασμά του βρισκόταν στην Πυρσόγιαννη αποφάσισε να τον χτυπήσει.

Καθώς έμαθε μάλιστα πως είχε μόνο δώδεκα ζαπτιέδες μαζί του δεν δίστασε καθόλου. Από πέρα απο την Καστάνιανη τους κατασκοπευσε καλά με το ντουλμπί (τηλεσκόπιο) και σαν νύχτωσε μπήκε μέσα στην Πυρσόγιαννη μαζί με τους συντρόφους του και περικύκλωσαν το καρακόλι.

Προσπάθησαν να μπουύν με πονηριά, αλλά η θύρα ήταν κιόλας αμπαρωμένη· κι έτσι αρχίσανε το ντουφεκίδι. Το χωριό αναστατώθηκε και όλοι κλείστηκαν στα σπίτια τους.

Ο Λιάκος είχε πολλούς συντρόφους μαζί του εκείνη τη φορά το Γιώργη Σουλιώτη και τον Καταραχιά με τα παλληκάρια τους και άλλους. Έσπασαν λοιπόν κάποιο μαγαζί και παίρνοντας πετρέλαιο έβαλαν φωτιά στο καρακόλι (φυλάκιο). Κινδυνεύοντας τότε να καούν ζωντανοί οι τούρκοι αναγκάστηκαν να παραδοθούν. Αλλά ο Λιάκος όμως δεν τους χάρισε κάστανα. Εξαγριωμένοι οι κλέφτες τους κρέμασαν όλους στα δέντρα του Αγιώργη και τους έσφαξαν. Μαινόμενος ο αρχηγός των φώναζε στο γιατρό Ζήση Σούρλα.

- Έβγα γιατρέ να πάρεις κριγιάσι! Ο γιατρός όμως είχε κλειδομανταλωθεί και αμπαρωθεί μέσα στο οχυρό σπίτι του, και έτρεμε απο το φόβο του, όπως έτρεμε κι ένας Τούρκος μουλιαζίμης (ανθυπασπιστής) φιλοξενούμενος του.

Την άλλη μέρα, ενώ οι πυρσογιανίτες παράχωσαν πρόχειρα τα πτώματα των ζαπτιέδων, οι κλέφτες τόστρωσαν στο γλέντι και στο χορό.

Έφτασε όμως είδηση για τα γεγονότα στην Κόνιτσα και αμέσως ο Μουχτάραγας Σέβρανης ή Μεφταράς ξεκίνησε για την Πυρσόγιαννη, έχοντας μαζί του καμιά εκατοστή ρεντήφηδες (άτακτους) τουρκαρβανίτες. Αλλά οι κλέφτες είχαν κι αυτοί τα καραούλια τους που τους ειδοποίησαν, και τους έκαναν καλή υποδοχή κάτω στον Αγιάννη στην ποταμιά. Μόλις οι τούρκοι πέρασαν το ποτάμι τους υποδέχτηκαν με πυκνές ομοβροντίες. Πυρομαχικά τώρα είχαν αρκετά είχαν πάρει τα όπλα και τα φυσίγγια των ζαπτιέδων.

Η μάχη βάσταξε ως το βράδυ και οι Τούρκοι είχαν κάπου δέκα νεκρούς κι άλλους τόσους λαβωμένους, ενώ από τους κλέφτες, που ήταν γερά ταμπουρωμένοι ούτε είχε πληγωθεί κανείς.

Την άλλη μέρα ο Μουχτάραγας έστείλε στην Κόνιτσα ζητώντας ενισχύσεις, ενώ ο Λιάκος με τους συντρόφους του τραβήχτηκαν ψηλά στον Άγιο Χριστόφορο. Η μάχη συνεχίστηκε την τρίτη μέρα γύρω απο το εκκλησάκι και στο πλευρό των τουρκαλβανών κατέφθασαν ενισχύσεις απο την Κόνιτσα κι απο το Λεσκοβίκι. Τώρα βέβαια ο αγώνας ήταν άνισος, αλλά οι κλέφτες κράτησαν ταμπουρωμένοι όλη την ημέρα, με μοναδικό σκοπό να ξεκαθαρίσουν όσο πιο περισσότερους Τούρκους μπορούσαν.

Σαν νύχτωσε, με το σούρουπο αποταβήχτηκαν ψηλά κατά τα Λειβάδια, αφήνοντας έναν μόνο νεκρό τον γεναίο Στεφανή Μπάζή απο το Λεσκοβίκι. Αυτός, αφού ξέκανε αρκετούς Τούρκους θέλησε τελικά να μονομαχήσει με τον άσπονδο εχθρό και συμπατριώτη του αποσματάρχη Μπαϊραμά αλλά τον έφαγαν μπαμπέσικα οι άλλοι καθώς πετάχτηκε απροφύλαχτος με το γιαταγάνι στο χέρι. Το κεφάλι του ήταν το μοναδικό που κατόρθωσαν με μπαμπεσιά, να στείλουν οι Τούρκοι στην Κόνιτσα. το πλήρωσαν όμως με καμιά εικοσοριά κεφάλια δικά τους και χωριστά οι σφαγμένοι ζαπτιέδες, καθώς και οι πληγωμένοι τους. Οι κλέφτες είχαν κι έναν βαρειά λαβωμένο το Λάμ-

προ Νότη απο Γρεμέγκι και άλλους καναδυό τρεις πολύ ελαφρά. Την νύχτα τραβήχτηκαν μέσα στο δάσος και λημέριασαν πιο ψηλά απο την Κυράνω όπου και σήμερα το λεν «στη βάτρα του Λιάκου». Ο Λάμπρο Νότης μάλλον πέθανε αργότερα στο χωριό του.

Την άλλη μέρα το πρωϊ, η Τόλαινα του Λιόλη και άλλες γυναίκες απο τον Απόστολο μαχαλά που ξεκινούσαν για την Κρούσια, απάντησαν το ντραγάτη Μήτρο Πορφύρη (Σελτσιώτη) που τις γύρισε πίσω.

«Που πάτε; τους λέει αυτού σιαπέρα έγινε μακελιό, γιόμισε τουρκιά».

Και τράβηξαν προς τη Λιανούρα. Αλλά περνώντας απο την Κυράνω βρήκαν αίματα κοντά στη βρύση· ήταν απο τον πληγωμένο Λάμπρο Νότη που προαναφέραμε.

Αφού ξετόπισε τους κλέφτες και κέρδισε ύστερα απο αιματηρές θυσίες τη μάχη ο Μουχτάραγας, μπήκε κατοπι στην Πυρσόγιαννη όπου συγκέντρωσε τους Μουχταροδημογέροντες και τους προύχοντες και τους επετίμησε σκληρά λεγοντάς τους πως αυτοί ήταν υπεύθυνοι για τους φόνους των ζαπτιέδων.

«Δεν φταίμε εμείς, εμείς έναν μοναχά έχομε απο το χωριό μας Χαϊνη (αποστάτην) στο κλαρί τον Ποδάρα, αποκρίθηκαν εκείνοι όλοι οι άλλοι ήταν βουρμπιανίτες και ξένοι».

Έστειλε ο Μουχτάραγας και κάλεσε τους βουρμπιανίτες δημογέροντες στην Πυρσόγιαννη, κι εκείνοι κατέφθασαν με επικεφαλής τον περίφημο Μουχτάρη Κωτούλα Δ. Παπαϊωάννου ή Τζιιώτζιο.

Άγριος και απειλητικός ο Τούρκος ντερβέναγας άρχισε να τους φοβερίζει.

«Θα σας στείλω όλους σουργούνι (εξορία) στη Γεμένη και θα κάψω το χωριό σας για το κακό που έκαναν οι Χαϊντούτηδες οι δικοί σας, ο Λιάκος με τα τσιράκια του στους ζαπτιέδες και στο ασκέρι του σουλτάνου», του είπε.

Έξυπνος βαθυστόχαστος και διπλωμάτης όμως ο Κωτούλας του αποκρίθηκε.

«Ακουσ' εδώ μπέη μου, η Βούρμπιανη είναι ξακουστό κεφαλοχώρι. Πληρώνει χίλιες λίρες το χρόνο στην κάσα του ντοβλετιού (κράτους) και είχε και έχει πολλά κεφάλια και γραμματισμένους που ξέρουν τον νόμο και το νιζάμι (τάξη). Αν βρέθηκαν πέντε - δέκα

χαϊνηδες και πήραν τα βουνά, τι φταίει το επίλοιπο χωριό; Αυτούς τρέξε να τους πιάσεις και να τους χαλάσης. Και θέλεις να σου πω κατ' τ' άλλο; Αν οι ζαπτιέδες ήταν στο δικό μας το χωριό κι ερχόταν ο Λιάκος να τους χαλάσει, και τον αφήναμαν εμείς να το κάνει, τότε με το δίκιο σου να μας φοβέριζες. Πρέπει να ξέρεις όμως πως εμείς θα βγαίναμαν όλο το χωριό να τον εμποδίσωμε. Πρώτα θα έπεφταν τα δικά μας τα κεφάλια απο το γιαταγάνι των κλεφτών και κατόπι των ζαπτιέδων του σουλτάνου μας».

Αφερήμ σου (μπράβο σου)! ωρέ Κωτούλα μου το βούλωσες το στόμα, ξέρεις να μιλάς, του είπε μεθαυμασμό ο Μουχτάραγας.

Και γυρίζοντας προς τους Πυρσογιανίτες.

- Τα είπε πολύ σωστά. Έπρεπε να βγήτε όλο το χωριό να γλυτώσετε τους ζαπτιέδες. Οι Πυρσογιανίτες τα χρειάστηκαν. Αλλά με δώρα και μπαξίσια κατόρθωσαν να μαλακώσουν τον αγριεμένο τουρκαλβανό.

«Κι έτσι ο Κωτούλας έσωσε τη Βούρμπιανη και στη δύσκολη αυτή περίπτωση» μου έλεγε ο μπάρμπα - Ζήση Κατσένης, ο τελευταίος απο τους αφηγητές που έζησαν μικροί αυτά τα γεγονότα και τα άκουσαν πολλές φορές απο τους γονείς και μεγαλύτερους των. Και η μεν Βούρμπιανη σαν σύνολο δεν έπαθε τίποτε απο τους Τούρκους· οι συγγενείς όμως του Νικόλα Λιάκου και των συντρόφων του ταλαιπωρήθηκαν. Οι γονείς του καπετάνιου έφυγαν κρυφά μόλις έμαθαν πως έρχονται οι Τούρκοι. Ξημέρωσαν κάτω στην Αρατροβιά στην καλύβα τη Χατζιάδικη και την άλλη μέρα τράβηξαν για τα Γρεβενά και πήγαν στο Ελληνικό. Τους ακολούθησαν και άλλοι, αλλά οι πιο πολλοί έμειναν στο χωριό και οι Τούρκοι τους έπιασαν και τους έστειλαν πρώτα για ανακρίσεις στην Κόνιτσα και κατόπι τους εξόρισαν στο Μπεράτι.

Ανάμεσα στους εξορίστους ήταν οι δυο παπάδες: ο Παπακώστας Παπαγιάννη Οικονόμου (ο πατέρας του Κρικόνη), ο Παπακώστας Γκοντής, ο Γιαννούλη Σκούφιας, η Βασιλική η Παπαλάγαινα (θεία του Λιάκου), ο Νικόλα Νταβέλος και άλλοι.

Η Βασιλική η Γιαννάκαινα του Μήγιου, αδερφή του Νικόλα Λιάκου, γλύτωσε απο την εξορία γιατί είχε μωρό στην αγκαλιά της το γιό της το Βασίλη και βγήκε ο πεθερός της ο Χαρίσης ως τον Άγιο Κωνσταντίνο παρακαλώντας το Μουχτάραγα: «Αμάν αφέντη μου, θα

μου πεθάνει το παιδί, που την πάτε»; Και τη λυπήθηκε ο συνετός και λογικός Ντερβέναγας και την άφησε.

Την άλλη όμως αδερφή του Λιάκου, την αείμνηστη εκ μητρός γιαγιά του γράφοντος, την Ευφροσύνη (Στεφανήγαινα Λιόλη) την έφερε στην Κόνιτσα.

Μαθαίνοντας ο αδερφός της τι είχε συμβεί, έτρεξε κοντά απο τους Τούρκους και τους χτύπησε στα στενά της Πλάκας έξω από την Κόνιτσα, μαζί με τον καπετάν Γιώργη Σουλιώτη, με σκοπό να την ελευθερώσει και της φώναξε:

- Μη φοβάσαι μωρ' αδερφή! εγώ θα σε γλυτώσω απο τους γκολιόκωλους.

Αλλά δεν το κατόρθωσε γιατί βγήκαν και άλλοι Τούρκοι από την Κόνιτσα, και οι κλέφτες αποτραβήχτηκαν μαχόμενοι προς το βουνό της Καρουτιάς.

Τόσο θαραλέος όμως ήταν και ατρόμητος, που την επεσκέφθηκε μια νύχτα μέσα στην ίδια την Κόνιτσα στη φυλακή. Ενώ απο μπροστά στη θύρα φύλαγαν οι Τούρκοι σκοποί, αυτός, αφήνοντας τριγύρω μερικούς απο τους συντρόφους του, σκαρφάλωσε απο το πίσω μέρος έξω απο το σιδερόφραχτο παράθυρο και συνομίλησε μαζί της και της άφησε και τρεις λίρες και μια νόστιμη πίττα καμωμένη μάλλον στο γειτονικό Πεκλάρι.

Στην Κόνιτσα τη Φροσύνη την υπόβαλαν εφτά φορές σε ανάκριση (σιντάκι). Και επειδή ήταν νέα (22 χρονών) και ωραία, την έβαλε στο μάτι ένας τουρκαλβανός μπέης απο τη Φράσιαρη και ήθελε να την απαγάγει και να την κλείσει στο χαρέμι του. Το πληροφορήθηκε όμως ο Βουρμπιανίτης Νικόλα Τζιούκαλης που ήταν αζάς (μέλος) του Τουρκικού δικαστηρίου και τον έλεγαν Μπραγκαλή γιατί γλύτωνε τους Έλληνες από τις μπράγκες (σίδερα της φυλακής), και την ορμήνεψε πως να κάνει. Πρώτα - πρώτα, όταν την παίρναν για ανάκριση μπουλωνόνταν καλά με το μαντήλι της και άφηνε μόνο τα μάτια της να φαίνωνται. Και δεύτερο δεν δέχτηκε να την οδηγήσουν νύχτα στο σαραϊ (διοικητήριο) για ανάκριση - όπως της πρότειναν - γιατί ο απαίσιος αυτός Φρασιαλής παραφύλαγε με τους μπράβους του, και είχε δωροδοκήσει και τους ζαπτιέδες της συνοδείας. Ήθελε να την αρπάξει, αλλά δεν τα κατάφερε. Την ημέρα δεν τολμούσε γιατί θα γινόταν μεγάλος ντόρος.

Κατόπι όλους μαζί τους συγγενείς των κλεφτών τους εξόρισαν στο Μπεράτι, όπως είπαμε.

Η γιαγιά μου Ευφροσύνη έμεινε εκεί μόνο λίγους μήνες, διότι ήταν έγκυος στην κόρη της και μητέρα μου. Σεβαστή, και πήγε ο άντρας της ο Στεφανής Νικ. Λιώλης από τα Γιάννενα και την πήρε, αφού υπόγραψε υπεύθυνη δήλωση πως θα την κρατούσε στα Γιάννενα για όσον καιρό ο αδερφός της θα βρισκόταν στα βουνά και εκτός νόμου.

Στις 16 Σεπτεμβρίου του 1882 απέχτησε η Φροσύνη την κόρη της και κάθησε στα Γιάννενα ως την άνοιξη του 1883. Κατόπι ξαναγύρισε στη Βουρμπιανη γιατί στο μεταξύ ο αδερφός της σκοτώθηκε.

Και δεν σκοτώθηκε πολεμώντας με τους Τούρκους αλλά με πονηριά μπαμπεσιά δολοφονήθηκε. Οι Τούρκοι, βλέποντας πως με την παλληκαριά και με τον πόλεμο δεν μπορούσαν να εξολοθρέψουν τους κλέφτες, μεταχειρίστηκαν την απάτη, το δόλο, το χρήμα και την πονηριά. Βρήκαν πληρωμένους κολαούζους και προδότες που εισχωρούσαν ακόμη και ανάμεσα στους ίδιους τους κλέφτες και σκορπούσαν ζιζάνια και διαβολές μεταξύ των. Έτσι λοιπόν, για να εξοντώσουν το Λιάκο, μεταχειρίστηκαν το ψέμμα και τη διαβολή, όπως έλεγε η γιαγιά μου, αλλά και άλλοι σύγχρονοι μάρτυρες.

Όσοι από τους Βουρμπιανίτες ανταρτο - κλέφτες ήταν παντρεμένοι, είχαν φροντίσει από νωρίς να κρύψουν τις γυναίκες και τα παιδιά των σε φιλικά των σπίτια σε διάφορα από τα γύρω χωριά. Ο Νικόλα Λιάκος κι' ο Κώτσιο Κύρκας τις είχαν στο Λισκάτσι, ο Νικόλα Σπανοβαγγέλης στους Χιονιάδες και άλλοι αλλού.

Αγνοούμε ποιος ή ποιοί έπιασαν το σύντροφο του Λιάκου τον Κώτσιο Κύρκα και του είπαν πως ο Λιάκος είχε κάνει ερωμένη την Κώσταινα την γυναίκα του. Κι εκείνος, χωρίς να καλοεξετάσει να παρακολουθήσει και να εξακριβώσει, αν αυτό που του κατάγγελαν ήταν αλήθεια ή ψέμα, το πίστεψε. Ίσως να του το επανέλαβαν πολλές φορές ώσπου τελικά πήρε την απόφαση να σκοτώσει τον καπετάνιο του. Επειδή όμως δεν τολμούσε να τα βάλει στα φανερά μαζί του, γιατί ο Λιάκος ήταν και χεροδύναμος και πολύ σβέλτος στα άρματα, ζητούσε ευκαιρία να τον χτυπήσει μπαμπέσικα. Κι' αυτή δεν άργησε να παρουσιαστεί.

Το χειμώνα του 1882 - 83, αντί να φύγουν για την Αθήνα όπως συνήθιζαν, κατέβηκαν - όλο το σώμα του Λιάκου - κάτω στα Σουλιωτοχώρια, μαζί με τον καπετάν Γιώργη Σουλιώτη. Απ' εκεί ο τελευταίος μπαρκάρησε για την Κέρκυρα, και τους ειδοποίησε να περιμένουν για να τους στείλη καϊκι να πάνε κι αυτοί εκεί να ξεχειμωνιάσουν, δουλεύοντας και σαν μαστόροι και μαραγκοί.

Περιμένοντας λοιπόν την είδηση από τον καπετάν Σουλιώτη και το καϊκι που θα τους έστελνε, καθόταν σ' ένα φιλικό τους σπίτι και τρωγόπιναν.

Ένα βράδι, την ώρα του φαγητού, έρχεται κάποιος και τους λέει:

- Γρηγοράτε παιδιά, να φύγετε γιατί πλάκωσε η κοσιάδα στο χωριό!

Αμέσως ο αρχηγός πετάχτηκε όρθιος κι έτρεξε προς την εξώθυρα για ν' αφουκρασθεί. Κοντά του άκολούθησε κι ο Κώτσιο Κύρκας, ενώ οι άλλοι έσπευδαν προς τα παράθυρα.

Καθώς ο Λιάκος άνοιγε με προφύλαξη την εξώθυρα και τέντωσε τ' αυτιά του για ν' ακούσει γκάπ! ο Κώτσιο Κύρκας του κατάφερε από πίσω κατακέφαλα μια τσεκουριά μ' ένα τσεκούρι που το 'χε φαίνεται προσημάνει σε ποιο μέρος βρισκόταν.

Ο καπετάνιος σωριάστηκε αμίλητος χάμω, κι ο φονιάς τον παραμέρισε σερνοντάς τον, χωρίς να τον αντιληφθεί κανείς. Οι άλλοι πετάχτηκαν έξω με τα όπλα στα χέρια. Οι Τούρκοι που είχαν πλησιάσει τους αντιλήφθηκαν κι άρχισαν να τους πυροβολούν μέσα στο σκοτάδι.

Σκόρπισαν και απομακρύνθηκαν χωρίς να πάθουν καμιά ζημιά. Όταν όμως ξανανταμώθηκαν είδαν πως έλειπαν ο καπετάνιος κι ο Κώτσιο Κύρκας.

Στην αρχή δεν ήξεραν τι απέγιναν αλλά αργότερα έμαθαν τι είχε συμβεί. Το Λιάκο τον βρήκαν οι Τούρκοι σε μια καλύβα - όπου είχε καταφέρει να συρθεί - νεκρόν· και ο Κώτσιο Κύρκας φεύγοντας από βουνό σε βουνό είχε πάει και κρυβόταν στο Λισκάτσι. Καυχιόταν κιόλας μάλιστα και καμάρωνε που ξεκαθάρισε το Λιάκο.

Οι άλλοι κλέφτες πέρασαν στην Κέρκυρα κι απ' εκεί οι πιο πολλοί κατέβηκαν στην Αθήνα για να ξεχειμωνιάσουν.

Αυτό ήταν το άδοξο τέλος του καπετάν Νικόλα. Το κατά πόσο ήταν ένοχος για ότι τον κατηγορήσαν, δε μπορούμε να γνωρίζουμε

με βαβαιότητα. Αποκλινόμε όμως - όχι επειδή υπήρξε συγγενής μας, αλλά απο τα γεγονότα που επακολούθησαν - να πιστέψωμε πως ήταν αθώος και πως η όλη διαβολή ήταν έργο των Τούρκων.

Μετά το φόνο του καπετάνιου ήρθε κρυφά απο την Αθήνα ο πατέρας του ο Γιάννη Λιάκος και πήρε την νύφη του τη Νικόλαινα και το μικρό εγγονάκι του Λεωνίδα και τους πήρε μαζί του στο Ελληνικό. Η χήρα που λεγόταν Τασιά το γένος Δήμου Λιόλη ξαναπαντρεύτηκε έπειτα απο λίγα χρόνια και πήρε το Γιάννη Στράτο. Η δε λαϊκή μούσα αποθανάτισε τον καπετάν Νικόλα Λιάκο με το ακόλουθο τραγούδι.

*«Μας ήρθε πάλ' η γ' άνοιξη, Νικόλα Λιάκο μου, ν' ήρθε το καλοκαίρι.
Κι ανθίσαν πάλι τα κλαριά κι ισκιώσαν τα λημέρια.
Βήκαν οι κλέφτες στάϊ - βουνά, ψηλά στα κορφοβούνια.
Κι εσύ Λιάκομ' δε φάνηκες τούτο το καλοκαίρι.
Να βγείς ψηλά στο Σμόλιγκα, ψηλά στο καρσούλι,
και να σιουρίξης κλέφτικα, να μαζωθούν οι κλέφτες.
Να βάλεις Λιόκομ το ντουλμπί να βάλεις και το κιάλι,
και ν' αγναντέψεις ταϊ - βουνά και τα κεφαλοχώρια.
Να ιδείς Λιάκομ τη Βούρμπιανη, το ξακουστό χωριό σου.
Να ιδείς Λιάκομ' τη μάνα σου, τη δόλια σου γυναίκα,
Κι' αυτές τες μαύρες αδερφές το πως μοιργιολογούνε.
Πως κλαίνε και πως θλίβονται για τον πικρό χαμό σου».
Το γύρισμα του τραγουδιού είναι: «Νικόλα Λιάκο μου».*

Την άνοιξη του 1883 ξαναβγήκαν και πάλι οι κλέφτες στο κλαρί. Τρεις απ' αυτούς: ο Λάζος, ο Αναστάσης Παπακώστας (κρικόνης), κι ο Τόλη Παπαγκοντής ήρθαν κρυφά στη Βούρμπιανη και γιατάκιασαν στο σπίτι της Βασιλικής της Χρήσταινας Παπαλάγιου, κάτω στη Βαρβάρα που ήταν θεία του Λιάκου

Και αφού πήραγ καλές πληροφορίες κι έμαθαν σε ποιό σπίτι στο Λισκάτσι κρυβόταν ο Κώτσιο Κύρκας, τράβηξαν ένα βράδυ κατ' ευθείαν για κει.

Ταράχτηκε αυτός μόλις τους είδε. Αλλά εκείνοι, φορώντας τη αλωπεκή τον καθησύχασαν.

- Μη φοβάσαι του είπαν, ήρθαμαν για καλό.

Κι άρχισαν να του λένε, πως είχε δίκιο που τον ξέκανε το Λιάκο τον τέτοιο και τον πάντοιο, και πως τόσο αυτοί όσο και η άλλη παρέα που τους περίμενε πέρα στο βουνό της Μπλίζντιανης στη Ντούπιστα, ήθελαν να κάνουν αυτόν τον ίδιο (τον Κώτσιο) αρχηγό και καπετάνιο τους.

Ήταν τόσο πειστικά τα λόγια τους, που ο Κώτσιο Κύρκας τα πίστεψε και τους ακολούθησε χαρούμενος.

Αλλά μόλις έφτασαν πρωϊ - πρωϊ χαράζοντας έξω από τη Βούρμπιανη, στην Αι - Σωτήρα στο μπαϊρι του Τράντα, εκεί στο σταυροδρόμι που ο ένας δρόμος πηγαίνει προς του Τόση και ο άλλος προς την ποταμιά, σταμάτησαν. Τον άρπαξαν και οι τρεις, τον αφόπλισαν κι άρχισαν να τον βρίζουν.

«Σκυλί! του είπαν. Πίστεψες στες συκοφαντίες και στες αβανιές που έβαλαν οι παλιότουρκοι αναμεσά μας, και δίχως να ξετάσεις και να ρωτήσεις κανέναν έφαγες με μπαμπεσιά τον καπετάνιο μας. Αν ήσουν παλληκάρι, έπρεπε να του το πεις μπροστά στο μάτι, στα φόρα. Και ή να χτυπηθείς παλληκαρίστια μαζί του, ή να το ξετάζαμαν όλοι μαζί το πράγμα· κι αν ήταν αληθινό - που δεν ήταν - τότε θάχες όλο το δίκιο να κάνεις ότι έκανες».

- Αμάν παιδιά, ότι έγινε έγινε, αποκρίθηκε ο Κώτσιος, μη με χαλάσετε. Και η γυναίκα μου μου τόειπε πως την πείραξε.

Και συνέχισε να τους πρακαλεί (όπως διηγήθηκαν) να του χαρίσουν τη ζωή.

Ανένδοτοι όμως εκείνοι, αφού τον σκυλόβρισαν τον έσφαξαν. Και το μεν ακέφαλο κορμί του το άφησαν εκεί στο μπαϊρι, το δε κεφάλι το κρέμασαν πιο κάτω σ' ένα δέντρο στο δρόμο ακριβώς, βάζοντας απάνω και μια επιγραφή:

«Τον σκοτώσαμεν εμείς οι συντρόφοι του καπετάν Νικόλα Λιάκου και πήραμε το αίμα του».

Σε καμμιά ώρα το βρήκε σ' αυτή τη θέση ο ντραγάτης του χωριού ο Μήτρο Πορφύρης ο Σελτσιώτης που ερχόταν απο το χωριό του για τη Βούρμπιανη και έφερε την είδηση.

Ειδοποίησαν και τους Τούρκους ζαπτιέδες στην Πυρσόγιαννη και κατέβηκαν κόσμος πολύς και αντίκρυσαν το φρικτό θέαμα του κρεμασμένου κεφαλιού και του ακέφαλου κορμιού. Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν κι ένα οκτάχρονο παιδάκι, ο Ζήσης Ν. κατσένης, που πα-

ρατήρησε πως ο σκοτωμένος φορούσε ένα καλορμαμένο πολύπτυχο τσιπούνι απάνω απο τη φουστανέλλα του.

Οι εκδικητές όμως δεν αρκέστηκαν στον ένα. Ξαναγύρισαν στο Λισκάτσι (νυν Ασημοχώρι) και ξεγέλασαν τη γυναίκα του Κώτσιου Κύρκα, λεγοντάς της πως τους έστειλε ο «καπετάνιος» να την οδηγήσουν στους Χιονιάδες για να την κρύψουν σε άλλο σπίτι. Μόλις όμως την έβγαλαν λίγο πιο πέρα στο λάκκο το Χιονιαδίτικο την έσφαξαν κι αυτή. Το όνομα της ήταν Ματούλω και ήταν θυγατέρα του Γιαννόπλου Λάμπρου. Κατά την εκδοχή πολλών, αυτή ήταν η αιτία της σφαγής του Λιάκου γιατί τον είχε συκοφαντήσει άδικα. Η αλήθεια όμως παραμένει σκοτεινή· δηλαδή αν τον κατηγόρησε άδικα ή δίκαια....

Στην αγκαλιά της κρατούσε και το μικρό της γιό το Δημητράκη που δεν τον πείραξαν, αλλά τον παρέδωσαν σε χωρικούς. Κατόπι το παρέλαβαν το παιδι οι συγγενείς του το στείλανε στην Πόλη, όπου μεγάλωσε και έζησε αρκετά χρόνια. Κατόπι ήρθε στην Αθήνα όπου και πέθανε αργότερα σε ώριμη ηλικία.

Μετά την εκτέλεση του Κώτσιου Κύρκα, οι Βουρμπιανίτες ανταρτοληστές μαζί με τους συντρόφους των έκαναν το Λάζο αρχηγό τους και συνέχισαν τη δράση τους εναντίον των Τούρκων, αλλά παράλληλα και τις ληστείες σε βάρος των συμπατριωτών τους Ελλήνων και χριστιανών.

Ο γέρο - Νάκο Τσιόλης, που ήταν παλιός ταχυδρόμος και κερατζής, μου διηγόταν πως μια φορά βγήκανε κατώ στο Ντέρτι στην προταμιά και λήστεψαν τους ταξιδιώτες. Ο Κρικόνης μάλιστα έδειρε τον κερατζή Νικόλα Ρεμπέλη που ήθελε να υπερασπιστεί τους ληστευομένους, καθώς και ο Νάκο του Ρίζο Γιάννη που του θύμισε τα «γκιουβέτσια» που έτρωγαν άλλοτε, μαζί στο Λαύριο.

Λήστεψαν επίσης και τους Πυρσογιαννίτες ταξιδιώτες και κερατζήδες. Ντόβαν κ.λ. Ο Νάκο Τσιόλης έκρυψε πέντ' - έξη ναπολεόνια που είχε μέσα στο παπούτσι του και γλύτωσε.

Παράλληλα όμως με τις ληστείες έδιναν και μάχες με τα τουρκαλβανικά αποσπάσματα που τους κατεδίωκαν. Απάνω απο τη Βούρμπιανη στα Πλιέπλια τα Γραμματάδικα, μεταξύ Αηλιά και Μαυριμπίνας στη ράχη, έδωσαν μάχη κατά την οποία διακρίθηκε ο Τόλη

Στράτος. Και από τότε η τοποθεσία αυτή πήρε την ονομασία «Στην Πέτρα του Στράτου».

Σε διάφορα χωριά οι κλέφτες είχαν και φίλους «γιατάκια» που τους βοηθούσαν, είτε απο συμφέρον είτε απο φόβο. Στο Λισκάτσι είχαν το Λεωνίδα Χολέβα και στους Χιονάδες τον Αρχιμανδρίτη Παπαγιάννη και το Γιάννη Σκούρτη. Ο τελευταίος όμως έπεσε σε δυσμένεια, και ένα βράδυ ο Νικόλα Βαγγέλης τον τραυμάτησε με σκοπό να τον σκοτώσει έξω στο στενό κοντά στο σπίτι του· αλλά ο Σκούρτης του ξέφυγε.

Την ημέρα του Αγίου Χαραλάμπου (μάλλον στα 1884) πάλι, οι κλέφτες με αρχηγό το Λάζο μπλοκάρησαν την εκκλησία των Χιονιάδων κατά την ώρα της Λειτουργίας. Ήθελαν να συλλάβουν ορισμένους χωριανούς και ιδίως το Γιάννη Σκούρτη που ήταν πρώην φίλος των και είχε πέσει στη δυσμενεία τους όπως είδαμε. Μπήκαν μέσα στην εκκλησία, δημιούργησαν επεισόδια και ο Παλαβός τραυμάτισε το Σκούρτη, αλλ' αυτός χώθηκε μέσα στο ιερό και τον άφησαν· σεβάστηκαν τον ιερό χώρο και δεν έκαναν φονικό. Αφού όμως έδειραν και κακοποίησαν μερικούς χωρικούς, έβαλαν κατόπι φωτιά κι έκαψαν τα σπίτια του Γιάννη Σκούρτη και των Ζωγράφων.

Έπειτα απο τόσα επεισόδια και ληστείες σε βάρος των κατοίκων της περιοχής επόμενο ήταν όλοι οι χωρικοί να μισήσουν τους πρώην αντάρτες που τώρα πλέον είχαν ματατραπεί σε ληστές, και να συνεργαστούν με του Τούρκους για την εξοντωσή των.

Ήταν χειμώνας του 1884 - 85 και οι κλέφτες είχαν «γιατάκι» στο σπίτι του γέρο - Χαρίση Τζιομπάνου στη Βούρμπιανη, όταν ξαφνικά οι Τούρκοι έζωσαν το χωριό.

Πετάχτηκαν τότε ένας - ένας και πήραν διάφορες κατευθύνσεις. Ο Λάζος με το Γκοντή και με άλλους πήραν το λάκκο του Αγιάννη, έπεσαν στις Αρατροβιές και γλύτωσαν.

Ο περίφημος Κρικόνης όμως (Αναστάσης Παπακώστας) δεν ακολούθησε τον καπετάνιο. Κατέβηκε απο της Νιτσιοβιάς στη Μέξια και πέρασε πίσω απο την Παναγία. Αλλά τον είδαν οι Τούρκοι απο τον Άγιο Δημήτριο και απο την Αγία Σωτήρα που είχαν φυλάκια και τον πυροβόλησαν. Εκείνος όρμησε τον κατήφορο και έφτασε στο πέτρινο γεφύρι. Κατά τον Ζήση Κατσένη τον ακολουθούσαν και άλλοι δυο συντρόφοι του που σκοτώθηκαν απο τους πολυάριθμους

Τούρκους που τους κατεδίωκαν πυροβολώντας. Άλλοι γέροντες όμως το αμφισβητούσαν. Πιθανόν να ήταν ξένοι και λησμονήθηκαν.

Περνώντας το γεφύρι ο Κρικόνης πήρε τον ανήφορο προς τον Πετσιγκαζο. Αλλά δεν μπορούσε να ξεφύγει, γιατί είχε αρκετό χιόνι και οι διώκτες του ακολουθούσαν τα πατηματά του. Όσο ανέβαινε τον ανήφορο, τόσο το χιόνι ήταν πιο πολύ και τον εμπόδιζε να τρέξει. Που και που σταματούσε και αντιπυροβολούσε τους Τούρκους· αλλά κάπου εκεί στου Ντούμ τ' αμπέλι τον τραυμάτισαν. Έκανε κουράγιο όμως και κατώρθωσε να βγεί ψηλότερα όπου βρήκε μια καλύβα και χώθηκε μέσα· αλλά οι Τούρκοι κοντοζύγνωναν.

Ταμπουρώθηκε και άρχισε να τους πυροβολεί. Οι βουρμπιανίτες είχαν βγεί στον Αη - Θανάση και αγνάντευαν. Οι πυροβολισμοί κράτησαν αρκετή ώρα. Ο γεναίος κλέφτης, αν και λαβωμένος, κατόρθωσε να σκοτώσει δυο τρεις από τους διώκτες του. Τελικά όμως, πυλυάριθμοι όπως ήταν, τον κατέβαλαν. Τον αποτελείωσαν και έφεραν το κεφάλι του στη Βούρμπιανη. Ο νεαρός τότε λαϊκός ποιητής του χωριού μας ο Κώτσιο ο Ρεμπέλης, αποθανάτισε το γεγονός με τους παρακάτω στίχους:

*Τον καϊμένο τον Κρικόνη,
που τον σκότωσαν στο χιόνι.
Και τ' αφήσαν το κουφάρι,
και του πήραν το κεφάλι,
και το πήγαν μάνι - μάνι,
και το κρέμασαν στου Θάνου το ντουβάνι.*

(Εκείνη την εποχή ο Μήτρο Θάνος ήταν Μουχτάρης του χωριού).

Για το θάνατο του Τόλη Παπακώστα - Γκοντή υπάρχουν δυο εκδοχές. Κατά τον Μάρκο Βλάχο, ο Γκοντής έφτασε την ίδια μέρα καταδιωκόμενος από τους Τούρκους ως τη Σέλτση, αλλά ξαναγύρισε στη Βούρμπιανη και κρυβόταν στο λάκκο στου Τούρκου το πηγάδι. Εκεί τον αντιλήφθηκε η Καρπούλαινα του Μυλωνά και τον πρόδωσε στους Τούρκους που τον κατεδιώξαν ως την Πίκενη. Εκεί οχυρώθηκε πίσω από ένα χοντρό δέντρο, μια μοζντράβα, και σκοτώθηκε πολεμώντας. Και ο γέρο - Νάκο Τσιόλης συμφωνούσε στο ότι σκοτώ-

θηκε στην Πίκενη και ότι τον πρόδωσε η Καρπούλαινα Μυλωνά, αλλά ήταν αργότερα και όχι την ίδια μέρα που σκοτώθηκε ο Κρικόνης. Την κοσιάδα (τουρικό απόσπασμα) μάλιστα, την οδηγούσε κάποιος ντραγάτης Αρβανίτης που είδε πρώτος τον Τολη και τον πυροβόλησε.

Μετά το φόνο του Κρικόνη και των άλλων, οι Τούρκοι έπιασαν τον υπέργηρο Χαρίση Τζομπάνο που ήταν «γιατάκι» των κλεφτών και τον οδήγησαν στις φυλακές στο Λεσκοβίκι όπου και πέθανε. Προείδε μάλιστα το θάνατό του, όπως μου αφηγείτο η γριά Βασιλική. Κ. Κοντογιάννη το γένος Τζομπάνου, και είπε στους Τούρκους δεσμοφύλακες:

«Παιδιά, σήμερα στις ενιά ή ώρα (3 το απόγευμα αλλά φράγκα) θα πεθάνω.

Μόλις πήγε μεσημέρι, οι ζαπτιέδες άρχισαν να του λένε περιπαιζοντάς τον.

- Πλιάκο, ενιά το ώρα, αλλά δεν πέθανες.
- Ακόμα παιδιά, δεν πήγε ενιά, απαντούσε ο γέρος. Και σαν πλησίασε η ώρα πήρε την κάπα του και τυλίχτηκε και αποκοιμήθηκε για πάντα.

Απόρεσαν οι ζαπτιέδες, όταν ύστερα από αρκετή ώρα πήγαν να τον ξυπνήσουν και τον βρήκαν πεθαμένο· και αφηγήθηκαν το γεγονός στους δικούς του.

Και ο μακαρίτης θείος μου Βασίλειος Λιόλης πάλι, μου είχε αφηγηθεί το ακόλουθο επεισόδιο. Μια νύχτα ξημερώνοντας Κυριακή, πέρασαν οι Τούρκοι από τη Βούρμπιανη και πήγαν στους Χιονιάδες. Εκεί τόπιασαν έξω από την εκκλησία και παρατηρούσαν τους χωριανούς έναν - έναν καθώς έβγαιναν έξω, ακόμη και τις γυναίκες, μην τυχόν ήταν κλέφτες μεταμφιεσμένοι. Αφού δε βρήκαν τίποτε εκεί οι Τούρκοι - παίρνοντας από κάπου πιθανόν πληροφορίες - τράβηξαν προς τη Σλάτινα (νυν χρυσή), αλλά στον Πριάσοπο χτυπήθηκαν με τους κλέφτες και σκότωσαν το καραούλι τους. Εκεί σκοτώθηκε επίσης και ο Αποστόλης Παπαχρήστος ή Ζουλούμης από τη Σέλτση και του έφεραν το κεφάλι και το δεξί του χέρι στη Βούρμπιανη, όπως και το χέρι του άλλου κλέφτη του καραουλιού που το κεφάλι του όμως πρόλαβαν και το πήραν οι συντρόφοι του πριν υποχωρήσουν.

Μια από τις τελευταίες ληστείες της συμμορίας του Λάζου και

των Βουρμπανιτών κλεφτών είναι και η απαγωγή του Κονιτσιώτη πρόκиту τσέλιγκα και κτηματία Σπύρου Γκότζου.

Κατά το έτος 1885, όπως μου αφηγήθηκε η κόρη του Αρετή, τον απήγαγαν έξω από το Κεράσοβο (νυν Αγία Παρασκευή) όπου είχε πάει να ιδεί τα προβατά του - αφού σκότωσαν τον τουρκαλβανό σωματοφύλακά του - και τον οδήγησαν στους Χιονιάδες στην καλύβα του Αρχιμανδρίτη Παπαγιάννη, όπου τον κράτησαν δυόμισυ μήνες. Επειδή δεν έστελναν οι δικοί του τα λύτρα - ζητούσαν 700 λίρες - οι ληστές του έκοψαν τόνα αυτί και τους το έστειλαν μαζί με γράμμα γραμμένο με το αίμα του. Τελικά οι ληστές έστρεξαν και πήραν 500 λίρες και τον απελευθέρωσαν δίνοντας του και δυο λίρες για χαρτζιλίκι όπως το συνήθιζαν.

Οι κάτοικοι της περιοχής, όπως ξαναείπαμε, αφού είδαν τους πρώην αντάρτες και τουρκομάχους να μεταβάλλονται σε κοινούς ληστές, τους μίσησαν όπως ήταν επόμενο και συμμαχώντας με τους Τούρκους συνέβαλαν στην εξοντωσή των. Οι προεστοί των τριών χωριών, Τουρνόβου, Λισκατσιού και Χιονιάδων, πήγαν και ορκίστηκαν στην Ερσέκα στον Άγιο Νικόλαο, όπως μου αφηγήθηκε ο Χριστόδουλος Σκούρτης, να παραδώσουν τους κλέφτες. Και δεν άργησαν να το κάνουν. Κατά τον Δεκέμβριο του 1885, ο Λάζος, ο Παλαβός και ο Χαλιαπάς ή ψυχογιός, οι τρεις, πήγαν και γιατάκιασαν στο Λισκάτσι στο σπίτι του Λεωνίδα Χολέβα. Ο δε Νικόλα Βαγγέλης ή Σπανοβαγγέλης πήγε στου Χιονιάδες όπου είχε κρυμμένη τη γυναίκα του.

Οι τρεις πρώτοι προδόθηκαν και περικυκλώθηκαν απο τους Τούρκους. Υπάρχουν δε δυο εκδοχές. Κατά τη μια λένε ότι τους πρόδωσε ο ίδιος ο Χολέβας, και κατά την άλλη ότι άλλοι Λισκασιίτες τους είδαν και τους κατέδωσαν στους Τούρκους. Ο γέρο - Σκούρτης μου έλεγε, πως ο Σούλιο Τσιαούσης ανεκάλυψε τα ίχνη του στο χιόνι.

Τελικά, περικύκλωσαν το σπίτι του Χολέβα ζαπτιέδες και χωρικοί και ήρθε κι ο περιβόητος Μουχτάραγας Σέβρανης. Όταν αντιλήφθηκαν τον κλοιό ήταν πλέον αργά.

- Σκυλί! είπαν στο Λεωνίδα, μας πρόδωσες.
- Όχι παιδιά, δεν ξέρω τίποτε, του απαντά εκείνος.

Ελάτε να σας κρύψω στη μπίμτσα που ξέρετε, κανείς δε θα σας βρει.

Και τους άνοιξε μια μυστική καταπακτή.

«Εγώ δε μπαίνω αυτού μέσα να με πιάκουν σαν το ποντίκι στη φάκα, είπε ο Παλαβός. Εγώ πολέμησα με το Ρετζέπ Αγά και θα σκιαχτώ ετουτουνοούς; θα πολεμήσω!»

- Μα είναι πολλοί, δεν τα βγάζετε πέρα.

Γίνεται, δε γίνεται τον κατάφεραν και τον Παλαβό και κρύφτηκαν στη μπίμτσα.

Σε λίγο το σπίτι του Χολέβα γέμισε απο Τούρκους και όπως ήταν επόμενο - αφού ήταν προδομένοι - οι τρεις ληστές ανακαλύφθηκαν και παραδόθηκαν μόνοι τους, αφού πήραν την υποσχεση πως δεν θα τους πειράξουν οι Τούρκοι και θα σεβαστούν τη ζωή των· πράγμα όμως που δεν έγινε.

Τρομοκρατημένοι οι κάτοικοι των γύρω χωριών και φοβούμενοι μήπως οι ληστές δραπετεύσουν και προβούν σε σκληρά αντίποινα· δωροδόκησαν τους Τούρκους και τους έπεισαν να τους σκοτώσουν.

Όταν τους περνούσαν από τους Χιονιάδες δεμένους, ο Σωκράτης Ζωγράφος χαστούκισε τον καπετάν Λάζο λεγοντάς του. «Τι σόκανα ωρέ κ.... και μόκαψες το σπίτι». Εκείνος δεν του αποκρίθηκε. Πηγαίνοντας τους δήθεν για την Ερσέκα οι Τούρκοι τους τουφέκισαν και τους τρεις απάνω στη Μπάντρα και δικαιολογήθηκαν πως ήθελαν τάχα να δραπετεύσουν.

Παρ' ότι είχαν μισηθεί απ' όλους για τις ληστείες και τα κακουργηματά των, η λαϊκή μούσα αποθανάτισε τη μνήμη τους όπως και του Λιάκου με τούτο το τραγούδι.

«Εψές είδα στον ύπνο μου, είδα και στ' όνειρό μου.

Είδα τον ήλιο κόκκινο και το φεγγάρι μαύρο.

Είδα τη Μπάντρα κόκκινη τη μποταμιά γαλάζια,

Είδα και το λημέρι μου μαύρο κι ανταριασμένο

Συμφώνησαν τρίγια χωριά, τρίγια κεφαλοχώρια,

Σιονιάδες και το Τούρνοβο και τόρημο Λισκάτσι

Πικρό χαμπέρι ν' έστειλαν στους Τούρκους στην Κολώνια,

Για να με πιάκουν ζουντανόν στο σπίτι του Χολιέβα.

Κι ήταν ημέρα βροχερή κι η νύχτα χιονισμένη.

*Πήγα να μείνω μια βραδυά στο έρημο Λισκάτσι.
Κι ο Λεωνίδας το σκυλί, παραδομένο,
Με μπαμπεσιά και μ' απιστιά με πρόδωκε στους Τούρκους».*
(Το γύρισμα του τραγουδιού είναι «Λάζομ' και Παλαβέ μου»)

Ύστερα από το θάνατο του Λάζου αρχηγός της συμμορίας αναδείχτηκε ο Ποδάρας ο Πυρσογιαννίτης (κι ας λένε πως: δεν υπάρχει παλληκαράς Πυρσογιαννίτης) Φανερώθηκε, μάλλον κατά το Μάη του 1886, σε κάτι βλάχους στο βουνό το Τουρνοβίτικο, και απείλησε πως θα ποίσει και θα κάμει στα τρία χωριά, Τούρνοβο, Λισκάτσι, και Χιονιάδες που πρόδωσαν τους συντρόφους του.

Αλλά δεν πρόλαβε να πραγματοποιήσει τις απειλές του. Πήγε μαζί με τους συντρόφους του και άλλους ληστές να απαγάγουν κάποιον πλούσιο μπέη στο Λιαψίστι (Νεάπολη) της Μακεδονίας. Τον άρπαξαν και ξεκίνησαν να φύγουν. Καθώς όμως τον έσερναν έξω, ένα από τα παλληκάρια (σωματοφύλακες) του Τούρκου πυροβόλησε τον Ποδάρα και τον άφησε χωρίς πόδια. Του τα έσπασε και τα δυο, και οι συντρόφοι του δείλιασαν και τον εγκατέλειψαν, και άφησαν επίσης και το μπέη. Εκεί σφάχτηκε βαρειά τραυματισμένος και η συμμορία του διαλύθηκε.

Ο Τόλη Στράτος, ο Κατσένης, ο Νταβέλος και άλλοι έφυγαν για το Ελληνικό και δεν ξαναβγήκαν στο κλαρί. Το παιδί του Γιαννούλη Σκούφια νομίζω σκοτώθηκε. Ο Λάμπρο Τσιάρας απο το Λισκάτσι έφυγε κι αυτός με τους άλλους για το Ελληνικό. Ο δε Νικόλα Βαγγέλης ή Σπανοβαγγέλης προσκύνησε στους Τούρκους κι έκανε χρόνια στις φυλακές. Αργότερα πήρε αμνηστεία και ξαναγύρισε στη Βούρμπιανη όπου βρήκε τη γυναίκα του (θυγατέρα του Γιαννούπουλου Λάμπρου) ξαναπαντρεμένη. Τότε του βγάλανε και το τραγούδι

*«'Αι ταίρι πούχες κι έχασες, Σπανοβαγγέλη μου,
Ν' απ' την κακογνωμιά σου...»*

Ήταν όπως λέγανε, πολύ ωραία γυναίκα.

Η γιαγιά μου η Φροσύνη που τον είχε ξάδερφο το Νικόλα Βαγγέλη του έκανε τραπέζι και η μετέρα μου θυμόταν και το τραγούδι που είχε τραγουδήσει:

*«Τον Καύκαλο ν' επιάσανε
και παν να τον κρεμάσουν».*

Αργότερα ο Σπανοβαγγέλης ταξίδεψε στο Λαύριο όπου νομίζω και πέθανε.

Πρωτού κλείσωμε το κεφάλαιο για το Νικόλα Λιάκο και τους οπαδούς του ας πούμε και δυο λόγια γαι το θησαυρό του. Η αδερφή του και γιαγιά μου έλεγε, πως της είχε εκμυστηρευτεί, ότι είχαν λίρες και φλωριά κρυμένα πέρα στο Ισβορίτικο βουνό στον Καμενίκο ή Αμαραντοβούνι μέσα σε μια λακιά. Θυμάμαι λοιπόν, πως η μακαρίτισσα η μανατρανή μου, είχε πάει δυο ή τρεις φορές με το τσαπί της στο βουνό και έψαχνε για ν' ακακαλύψει τον κρυμμένο χρυσάφι. Κόπος άδικος όμως. Τίποτε δεν κατόρθωσε να βρεί...

Και τώρα ας έρθωμε σε άλλες ληστείες.

Την ίδια εποχή, στα 1883, άγνωστος ληστές (πίθανώτατα όμως οι Γιώργη Σουλιώτης και Θανάσης Καταραχιάς) έπιασαν το Ζήση Σωτήρη (Βεηζαδέ) κάτω στο Ντέρτι και τον οδήγησαν αιχμάλωτο στο βουνό της Μπλίσδιανης στη Ντούπιστα. Κολαούζος (καταδότης) λέγανε πως ήταν ο ίδιος ο ξαδερφός του ο Γιάννης Σωτήρης με τον οποίο ήταν μαλωμένοι. Ζήσησαν για λύτρα (ξαγορά διακόσιες λίρες και ορισμένο αριθμό φουστανέλλες, πουκάμισα, τσαρούχια κ.λ μ' έναν απεσταλμένο τους ληστή, και τους τα πήγαν ο γιός του γέρο - Ζήση ο Κώστας κι ο Γιάννης Κονίνης ο Γκαλιαμάνης. Αυτούς τους δυο του συνόδεψαν ως τη Φετόκο κατά την επιστροφή τους οι κλέφτες, ενώ το γέρο - Ζήση τον κατέβασαν απο το συντομώτερο δρόμο απ' το Κλειδί. Και ήρθε αυτός νωρίτερα και ανταμώθηκε με τους δικούς του στον Άγιο Πανελεήμονα όπου άναβαν τα καντήλια. Όταν όμως έμαθε ότι ο γιός του με το Γκαλιαμάνη που είχαν πάει τα λύτρα (χωρίς να ξέρει τίποτε ή να ανταμώσουν στο λημέρι των κλεφτών) δεν είχαν γυρίσει, στενοχωρήθηκε φοβούμενος μήπως κρατήσουν και τον Κώστα. Κατόπι ήρθαν κι εκείνοι κι έτσι ησύχασαν.

Την εποχή που συνέβηκαν αυτά ο έγγονος του γέρο - Ζήση ο Ξενοφών ήταν νήπιο και η νύφη του η Κώσταινα απέχτησε εφταμηνίτικη την κόρη της Ουρανία (σύζυγο Χρ. Γιόση) από το φόβο και την ταραχή της.

Γύρω στα 1882 - 83 πάλι δυο Τουρκαλβανοί ληστές Ζάλιος και Μπίντος (ή Μάκας και Γιουσένης κατά τη γιαγιά μου) επεχείρησαν να απαγάγουν τον ευκατάστατο Γιαννάκη Τζημόπουλο. Αυτός μαζί με το Νικόλα Χ. Τζομπάνο γύριζαν απο το Λισκάτσι και οι δυο κακούργοι ερχόταν απο τη Σέλτση.

Συναπαντήθηκαν πέρα στο Μεγαλάκκο, και ο Νικόλας μόλις τους είδε (ήταν γνωστοί του) παραμέρισε μαζί με το Γιαννάκη απο το δρόμο. Οι δυο κακοποιοί όμως που γνώριζαν ότι ο Γιαννάκης ήταν κάπως πλούσιος, ζήτησαν απο το Νικόλα να τους τον παραδώσει. Εκείνος αρνήθηκε και δοκίμασε να κατεβάσει τον ντουφέκι απο τον ώμο του. Το ίδιο προσπάθησε να κάνει κι ο Γιαννάκης. Ταχύτερα όμως οι δυο ληστές τους πυροβόλησαν πρώτοι. Και τον μεν Γιαννάκη τον άφησαν στον τόπο, τον δε Νικόλα τον λάβωσαν στην κοιλιά. Κατόπι αφού τους άρπαξαν ότι είχαν απάνω τους και το ρολόγι του Γιαννάκη, εξαφανίστηκαν.

Κάποιος διαβάτης που περνούσε άκουσε τα βογγητά του Νικόλα και τους βρήκε. Έτρεξε αμέσως στο χωριό και ειδοποίησε. Στο μεταξύ είχε αρχίσει και χιόνιζε. Όταν πήγαν οι συγγενείς και φίλοι, βρήκαν το Νικόλα που βογγούσε απο τους φρικτούς πόνους. Μπόρεσε όμως να τους μιλήσει «Μας βάρεσαν ο Μάκας κι ο Γιουσένης, τους είπε, και μας πήραν τα γρόσια μας και τα ντουφέκια. Κοιτάξτ' αυτού παρέκει ειν' ο Γιαννάκης σκοτωμένος. Θα τον πλάκωσε το χιόνι». Έψαξαν και βρήκαν το πτώμα του κι ετοιμάστηκαν να σηκώσουν το Νικόλα. Αλλά μόλις του έβαλαν τυρί αλμυρό στη λαβωματιά ξεψύχησε. Είχε ένα γιό στην Κωνσταντινούπολη τον Αποστόλη Τζομπάνο με τον οποίο αλληλογράφησα γύρω στα 1960 πριν πεθάνει.

Στα 1887 πάλι, άγνωστοι ληστές αιχμαλώτισαν το Νικόλα Ρεμπέλη τον κερατζή (πάπο του νυν Λυκειάρχη Νικ. Ρεμπέλη), επίσης στο Ντέρτι, μεταξύ Στράτσιανης και Καστάνιανης, και του πήραν για λύτρα διακόσεις λίρες.

Η τελευταία επι τουρκοκρατίας ληστεία στη Βούρμπιανη συνέβηκε κατά τις αρχές του 1901 (μάλλον την άνοιξη). Ο τουρκαλβανός λήσταρχος Χατζής Μπορότσκας ελήστεψε το σπίτι του Κώτσιου Τζοφώλη. Κατά μια εκδοχή, οι ληστές βρήκαν το Λεωνίδα Παπαδη-

μήτρη τον κερατζί έξω από το χωριό που έβοσκε τα μουλάρια του και τον ανάγκασαν να τους χρησιμεύσει για οδηγός.

Κατά την άλλη την πιθανώτερη, τους οδήγησε ο ληστής Λιόλης παληός χουσμεκιάρης (υπηρέτης) του Ζήσκου Ντόντη πεθερού του Κώτσιου, που εγνώριζε τα πάντα.

Κυκλοφόρησε επίσης και η φήμη ότι και στενοί συγγενείς του Κώτσιου Παπατζημαίοι και Ντονταίοι, από αντιζηλία το φύσηξαν στ' αυτί των ληστών ότι ο Τζοφώλης είναι πλούσιος κ.τ.λ. Κατά πόσον αληθεύουν οι φήμες αυτές, παρ' ότι οι επιζώντες Ζοφωλαίοι τις επιβεβαιώνουν, δε μπορούμε να αποφανθούμε.

Ο Λιόλης, λένε, κρύφτηκε με έναν - δυο συτρόφους του στην καλύβα τη Ζηκοβιέϊκη και κατασκόπευσε δυο - τρεις μέρες το τζοφωλέικο. Κατόπι, μια νύχτα σκοτεινή, ολόκληρη η συμμορία περικύκλωσε το σπίτι, και με τσεκούρια και λοστούς έσπασαν ξαφνικά και μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα την κάτω πόρτα και εισόρμησαν μέσα οι περισσότεροι.

Κάποια από τις γυναίκες προσπάθησε να φωνάξει: «Κλέ....» αλλά αμέσως τη χτύπησε ένας ληστής, και τις φοβέρισαν πως θα τις σφάξουν αν φωνάξουν. Ο ληστής Λιόλιος είχε σκεπασμένο το πρόσωπό του με μαύρα μαντήλι, αλλά η Κώτσαινα τον αναγνώρισε. Ο μικρός της γιός ο Ζήσης έκλαιγε, και η κόρη της Αναστασία φασκιωμένη στη σαρμανίτσα ζητούσε νερό «προύπρου».

Ο Κώτσιος είχε κρυφτεί απάνω στη λιάσα στο ταβάνι σε κάτι χορτάρια που είχαν στοιβαγμένα εκεί. Αλλά οι κακούργοι έβαλαν λάδι στο τηγάνι, και φοβέριζαν τη γυναίκα του πως θα τη ζεματίσουν αν δε μαρτυρούσε που ήταν ο άντρας της και που είχαν κρυμμένα τα χρηματά τους. Την δε Μήτσαινα του Τζοφώλη που ήταν έγκυος στο γυιό της τον Αποστόλη, τη φοβέριζαν πως θα της σχίσουν την κοιλιά.

Έψαξαν όλο το σπίτι και άρπαξαν όλα τα καλά ρούχα και ότι άλλο τους άρεσε. Χρήματα όμως δεν έβρισκαν. Καμιά εκατόν - πενηνταριά λίρες και ναπολεόνια που είχε ο Κώτσιος, τα είχε βαλμένα σ' ένα παραθυράκι πίσω από κάτι άχρηστα παληόρουχα. Στο μεταξύ ανέβηκαν και στο ταβάνι, και ο Κώτσιος νομίζοντας ότι πλέον τον ανεκάλυψαν, έβγαλε και πέταξε το χρυσό του δαχτυλίδι για να μην

του το πάρουν κι αυτό. Απο τον μικρό κρότο που έκανε πέφτοντας το δαχτυλίδι, προδόθηκε και οι ληστές του φώναξαν να βγεί απ' την κρυψώνα του.

Κατέβηκε λοιπόν και άρχισαν να τον φοβερίζουν για να μαρτυρήσει που είχε κρυμένα τα χρηματά του και να ετοιμάζουν το καυτό λάδι. Και θα υπέκυπτε ασφαλώς και θα τα μαρτυρούσε όλα, αν δεν ανεκάλυπταν οι ίδιοι οι ληστές μια κασελίτσα κάτω απο τ' αμπάρι ανάμεσα στ' άπλυτα ρούχα, που είχε μέσα κάτι δαχτυλίδια και τα χρήματα της εκκλησίας που ήταν ταμίας ο Κώτσιος εκείνη τη χρονιά. Ήταν μερικά γρόσια και τ' άλλα όλο χάλκινα κέρματα «γκαραντάνες» που τα είχε τυλιγμένα σε χάρτινα φουσέκια.

Χωρίς να τα ξετυλίζουν οι ληστές να τα ιδούν, τα πέρασαν για λίρες και ναπολεόνια και τα πήραν όπως ήταν μαζί με το κασελάκι. Ζήτησαν μάλιστα και το κλειδί και το κλείδωσαν κιόλας, για να τις μοιράσουν αργότερα. Μαλάκωσαν κατόπι και σταμάτησαν το ψάξιμο.

Ξεκίνησαν να φύγουν. Αλλά από τα γύρω σπίτια τους είχαν καταλάβει και ο Παπαζήσης, οι Τρανταίοι και άλλοι είχαν αρπάξει τα ντουφέκια κι ετοιμαζόταν να τους χτυπήσουν. Ήξεραν οι κλέφτες πως ο Παπαζήσης, παρ' όλο που ήταν 82 χρονών γέροντας, δεν αστειευόταν γιατί είχε πολεμήσει με τη συμμορία του Φέζου Μαρίτσιανη το 1854 στο σπίτι των Ντονταίων όπως ξέρομε. Και γι' αυτό θέλοντας να φύγουν πήραν μαζί τους και τον Κώτσιο για περισσότερη ασφάλεια. Πρωτού ξεκινήσουν μάλιστα, φώναξαν στους γείτονες: «Σακίμ, μη ρίξετε ντουφεκιά, γιατί θα βάλωμε μαχαίρι σ' όλη τη φαμίλια».

Και όπως ήταν επόμενο κανένας δεν τους πυροβόλησε κι έφυγαν ανενόχλητοι προς την Αγία - Αναργύρη και τα Σκορβάλια, έχοντας κοντά τους και τον Κώτσιο. Ήταν δε αυτή η επιδρομή παράξενη γιατί δεν έπεσε ούτε μια τουφεκιά.

Σαν έφτασαν οι ληστές στο Μεγαλάκκο και πιο πάνω στου Γκιώνη τη μηλιά, πιστεύοντας πως είχαν μαζί τους στο κασελάκι ολόκληρο θησαυρό, απέλυσαν και τον Κώτσιο. Γυρίζοντας δε στο χωριό, χαράζοντας το πρωϊ, συναπαντήθηκε με τις γυναίκες τις δικές του που πήγαιναν να ανάψουν τα καντήλια στους Αγίους Αναργύ-

ρους για να τον προστατέψουν και να τον γλυτώσουν , και γύρισαν χαρούμενοι στο σπίτι τους.

Οι δε ληστές σαν πήγαν απάνω στο βουνό και βρήκαν τις χάλκινες δεκάρες μέσα στο κασελάκι, λύσαξαν απο το θυμό τους και έστειλαν χαμπέρι στον Κώστα Τζοφώλη πως θα τον έψηναν ζωντανό αν τον ξανάβαζαν στο χέρια τους.

Ο Κώτσιος όμως φυλαγόταν τώρα πια και είχε φτιάσει πιο γερές πόρτες. Τα δε χρήματα που του περίσσευαν τα είχε χτίσει μέσα στον τοίχο του σπιτιού του, γιατί δε βρέθηκαν - όπως μου έλεγαν οι δικοί του - μετά το θανατό του πουθενά. Όπως δε διαδόθηκε και φημολογήθηκε στο χωριό, τα βρήκε γύρω στα 1950 - 52 κάποιος εργάτης που έβγαζε αγκωνάρια απο το ερειπωμένο πλέον Τζοφολεϊκό σπίτι εκεί ψηλά στους Σαρσάδες.

Εξ άλλου και το λήσταρχο Χατζή Μπορότσκα τον συνέλαβαν την άλλη χρονιά, τον Ιούνιο του 1902 τα Τουρκικά αποσπάσματα και η συμμορία του διαλύθηκε.

3-10-1926. Στην εκκλησία Μεταμόρφωση

ΟΡΘΙΟΙ από αριστερά προς τα δεξιά. 1. με μπαστούνι Αλέξης Χ. Κάτσβος, 2. Ιωάννης Δ. Γκιώκας δάσκαλος, 3. Ιωάννης Χ. Τσόλης, 4. Απόστολος Ρ. Βεηζαδές δάσκαλος, 5. Ιωάννης Παπαβασιλείου γιατρός, 6. Ιωάννης Ν. Λάλος, 7. Βασίλης Ν. Κατσένης, 8. Χαράλαμπος Ν. Ρεμπέλης δάσκαλος (στον οποίο είναι αφιερωμένος ο Α' τόμος του παρόντος). 9. Χαράλαμπος Σκαλιστής, 10. Αλέξιος Ι. Τράντας. ΚΑΘΗΜΕΝΟΙ από αριστερά: 1. Μενέλαος - Ματθαίος Παπαβασιλείου καθηγητής - Αρχιερατ. Επίτροπος - Αρχιμανδρίτης, 2. Βασίλειος Σκούφιας, 3. Νίκος Γ. Παπασωτηρίου καθηγητής - Λυκειάρχης, 4. Γεώργιος Απ. Στράτος μηχανικός - αρχιτέκτων, 5. Μάρκος Οικονόμου δάσκαλος - Πρωτοπρεσβύτερος, 6. Δημήτριος Ι. Παπαδημητρίου (ο Τζιάφκας).

Και στο βάθος πίσω αριστερά σκοτεινός, ο Λαμπρόγυφτος ο γελαδάρης του χωριού.

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ

Το ότι οι προγονοί μας, παπούδες και προπαπούδες, είχαν μεγάλη ευλάβεια προς τα θεία το μαρτυρούν οι πολυάριθμες εκκλησίες μας, και τα γραφικά εξωκκλήσια που υψώνονται τριγύρω από το χωριό σε κάθε λόφο και ραχούλα, και στέκονται εκεί σαν όμορφα στολίδια του και σαν άγγελοι φυλακές του. Το μαρτυρεί επίσης και το γεγονός ότι, στον περασμένο αιώνα, όταν η Βούρμπιανη βρισκόταν στην ακμή της υπήρχαν σ' αυτή δεκατρείς, **ΝΑΙ ΔΕΚΑΤΡΕΙΣ ΠΑΠΑΔΕΣ!** πράγμα που δεν έχει να επιδείξει κανένα άλλο κεφαλοχώρι της Ηπείρου.

- Και πως ζούσαν όλοι αυτοί μέσα στη Βούρμπιανη; πως ικανοποιούνταν; θα ρωτήσει αμέσως περιέργος ο αναγνώστης. Ας του το εξηγήσουμε.

Οι τέσσερις - πέντε απ' αυτούς ήταν υπέργηροι και δεν είχαν ενορίες. Οι υπόλοιποι επτά - οχτώ είχαν απο πενήντα ως εξήντα σπίτια ο καθένας ως ενορία. Αλλά εκτός του ότι ήταν ολιγαρκείς και η ζωή κατά την εποχή εκείνη ήταν πολύ απλή και δίχως τα σημερινά λούσα και απαιτήσεις, ασχολούνταν συνάμα και με διάφορα άλλα επαγγέλματα γεωργοί, αμπελουργοί, βαρελάδες, μαραγκοί και κυρίως ραφτάδες κι' έτσι ζούσαν σχετικώς άνετα, εν συγκρίσει βέβαια με τις απαιτήσεις που είχε η ζωή κατά την εποχή εκείνη.

Αλλά, ας μπούμε στο θέμα μας αρχίζοντας την περιγραφή των μνημείων της θρησκευτικής ευλαβείας και κάνοντας αρχή απο τα γραφικά εξωκκλήσια μας τα οποία συμβαίνει να είναι όλα χτισμένα σε θαυμάσιες και ειδυλλιακές πραγματικά τοποθεσίες, και χρειάζεται να έχει κανείς την πέννα του Παπαδιαμάντη για να περιγράψει και να ζωγραφίσει με αληθινή ζωντάνια τες τόσες τους ομορφιές.

ΠΑΛΙΟΜΑΝΑΣΤΗΡΟ

Το παλιομανάστηρο είναι ένα μικρό - τόσο δα εκκλησάκι. Βρίσκεται πέρα από το ποτάμι, κοντά στο σύνορο το Τουρνοβίτικο, αντίκρυ από το μεγαλάκκο και απο τη βρύση και το σιάδι του Γραμματικού, δίπλα απο το φοβερό γκρεμό που ονομάζεται «του Κόρακα η φωλιά», έχοντας για συντροφιά του το Βουϊτό του ποταμού, και χωμένο ανάμεσα στους κλάδους των ιερών βαλανιδιών και στα ερείπια των γκρεμισμένων κελιών του, μισοερειπωμένο και το ίδιο, μόλις διακρίνεται απο μακριά. Πότε και ποιός το πρώτοχτισε, κανείς δε γνωρίζει· ούτε και σώζονται τίποτε επιγραφές ή ενθυμήσεις στο εικονοστάσι ή στους τοίχους του. Η παράδοση το φέρνει ως μεσαιωνικό κτίσμα, και αναφέρει ότι εμόναζαν εκεί αρκετοί καλόγεροι. Για έναν μάλιστα απ' αυτούς λένε πως τον εσυκοφάντησαν και τον εκρέμασαν οι Τουρνοβίτες.

Το σημερινό εκκλησάκι που σώζεται ακόμη, το έχουν χτισμένο γύρω στα 1850 ο Λάμπρο Ρίστας και τα παιδιά του Δήμος και Γιώργης. Αργότερα, σαν πέθαναν αυτοί, το περιποιόταν πρώτα η θυγατέρα του Δήμου η Γιαννούλαινα Δημαράτου, και κατόπι η Δημήτρα του Τράντα θυγατέρα του Γιώργη. Στα χρόνια τα δικά μου, (όταν ήμουν μικρός) θυμούνται τον άντρα της το Μήτση Τράντα που εκτελούσε χρέη επιτρόπου την πρώτη Κυριακή μετά τη Μεταμόρφωση που πανηγύριζε το φτωχό εξωκλησάκι. Και ήταν ξεχωριστή χαρά για τη νεολαία εκείνο το πανηγύρι. Πήγαιναν όλα τα κορίτσια της Βουρμπιανής λαμπροστολισμένα για να μεταλάβουν και να νυφοπαζαρευτούν. Και δεν πηγαίναν μόνο οι Βουρμπιανίτες, απ' όλα τα γύρω χωριά μαζευόταν κόσμος, και μετά τη λειτουργία το στρώναν στο χορό λίγιο πιο απάνω στη σιαδιά.

Συνηθίζουν να πηγαίνουν και τώρα κάθε Αύγουστο, (τιμάται επ' ονόματι της Μεταμορφώσεως όπως είπαμε και τότε πανηγύριζε όταν υπάρχαν οι πολλοί παπάδες) αλλά το πανηγύρι έχασε πια και τον πολύ κόσμο, και την παλιά αίγλη και ομορφιά του. Τα χρυσοκέντητα φουρκιώτικα και τσεπαρωτά τσιπούνια και τες πλουμιστές ποδιές των προπολεμικών κοριτσιών, τις αντικατέστησαν τα τσελβόλτα εμπριμέ και το τσιτάκι· και το μερακλήδικο κλαρίνο του Κόλα που έκανε να αντηχεί το βαθίσκιο δάσος των βελανιδιών και να σκιρτούν

ο μυθικός παν και οι Δρυάδες μέσα στα άντρα τους, το αντικατέστησε η σιωπή. Ο κόσμος που πηγαίνει τώρα είναι ελάχιστος, και οι οργανοπαίχτες δεν πηγαίνουν καθόλου.

Όταν γράψαμε τα παραπάνω αγνούσαμε μια παράδοση για το Παλιομανάστηρο του αείμνηστου Β. Δημάρατου που την δημοσίευσε ο Παιδαγωγός Ε. Σούρλας στο υπ. αριθμό 92) 827 φύλλο του Ηππειρωτικού Μέλλοντος. Σύμφωνα με αυτή κάποτε το μοναστήρι ερειπώθηκε και ερημώθηκε αλλά «η θαυματουργή εικόνα της Μεταμορφώσεως έμεινε εκεί στο ύπαιθρο». Την μετέφεραν κατ' επανάληψη στην εκκλησία της Μεταμορφώσεως στη Βούρμπιανη αλλά αυτή έφευγε και ξαναγύρισε στον τόπο της επάνω σ' ένα δέντρο. Έπειτα απο καιρό, οι τσοπάνηδες «πεκουρέροι» που βοσκούσαν εκεί τριγύρω τα κοπάδια τους έκαναν συνεισφορά μεταξύ των και έχτισαν εκεί ένα εκκλησάκι στα θεμέλια της παλιάς εκκλησίας όπου και τοποθέτησαν την εικόνα.

Με παρόμοιες παραδόσεις συνδέονται όλα τα παλιά μοναστήρια. Γεγονός όμως είναι ότι οι Ρισταίοι που περιποιούνταν το παλιομανάστηρο είχαν και το επώνυμο «Πεκουράροι» που το απαντήσαμε εμείς σ' ένα δευτέρι της δεκάτης του 1845.

Σήμερα (1976) το Παλιομανάστηρο επισκευάστηκε με έσοδα απο τα ενοίκια των βοσκοτόπων του βυρού. Θα διατηρηθεί ασφαλώς για αρκετά χρόνια.

2. ΑΗΛΙΑΣ

Αφήνοντας το μακρινό και λησμονημένο μέσα στους θρύλους και στα ερείπια Παλιομανάστηρο, ας ανεβούμε στον όμορφο και γραφικό Αηλιά μας, τον γνωστό σε όλους όσοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στη Βούρμπιανη ή την επισκεφθήκανε κάποτε. Απέχει περίπου μισή ώρα από το χωριό, και είναι χτισμένος απάνω σ' ένα υπέροχο ύψωμα που δεσπόζει όλης της γύρω περιοχής. Πρέπει να έχει πρωτοχτιστεί εδώ και διακόσια, ίσως και περισσότερα χρόνια, αλλά για πρώτη φορά σε έγγραφο του 1820 συναντούμε την ονομασία του. Το ότι ήταν παλαιά εκκλησία το μαρτυρούν και οι τεράστιες βελανιδιές που βρισκόταν γύρω του, και που τώρα δυστυχώς δεν υπάρχουν, γιατί τις έκοψαν όλες οι στρατιώτες που την είχαν μεταβάλει

σε φυλάκιο, και της στέρησαν όλη της τη γραφικότητα και ομορφιά. Τώρα όμως που χάρη στις φροντίδες του αγαπητού μας εφημερίου Παπαδημητρίου Μαργαρίτη και του Κ. Ιωαν. Δημαράτου του ακούραστου Μπαρμπαγιάννη, και στις προσφορές πολλών Βουρμπιανιτών ξαναχτίστηκε η εκκλησούλα απο τα θεμέλια και έγινε ολοκαίνουργια και κάτασπρη ξαναπόχτισε πάλι αρκετή απο την παλιά της γραφικότητα, και φαντάζει απο μακριά μέσα στο φόντο του ουρανού σαν μια υπερκόσμια μικρή ζωγραφιά. Ο Αηλιάς απο ανέκαθεν ήταν κτήμα της Οικογένειας των Τζουλντάδων, (δηλαδή Λιολαίων. Κονίνη, Τσόλη, Σερέτη, Λαγαίων, Τζιλαίων, Καραγιάννη και Παπαδήμου). Αυτοί τον φρόντιζαν και τον επεσκεύαζαν πάντοτε. Διέθεσαν για την κατασκευή της διάφορα ποσά οι εξής. Λουκ. Κατσένης, Αλέξανδρος Λιώλης Αποστ. Λαγός Φωτ. Καραντζάς Αθαν. Παπακώστας Αν. Ευθυμίου και άλλοι Τελευταία δε κατά το 1985 έγινε και νέα γενική επισκευή και η στέγη με λευκοσίδηρο (λαμαρίνα) με δαπάνη του κ. Αλέξ. Λιώλη κυρίως, των αδελφών Ηλ. Πορφύρη κ.λ.

Για να περιγράψωμε το πανηγύρι του δεν μας παίρνει ο χώρος. Αλησμόνητα μένουν τα γλέντια και τα ζιαφέτια που έκαμαν εκεί απάνω οι παλαιοί Βουρμπιανίτες, και στα οποία πρωτοστατούσαν πάντοτε οι κοτζαμπασήδες και οι διανοούμενοι του χωριού. Τώρα δε, στα τελευταία χρόνια το πανηγύρι του Αηλιά μας ξαναπήρε κανούργια ζωή, και έγινε το σύμβολο των απανταχου βουρμπιανιτών, οι οποίοι συγκεντρώνονται κάθε χρόνο απ' όλες τις γωνιές της Ελλάδος, και του εξωτερικού ακόμη, για να παραβρεθούν σ' αυτό, και να προσκυνήσουν ευλαβικά την πατρώα γη και τους τάφους των προγόνων των.

Δυστυχώς όμως μετά το 1974 - 75 άρχισε και πάλι να ατονή το παλιό έθιμο. Πηγαίνουν μόνον λίγοι προσκυνητές στο εκκλησάκι, Παρακολουθούν τη Λειτουργία, κολατσιίζουν στις βρύσες και γυρίζουν κάτω στο χωριό όπου γίνεται το σχετικό γλέντι αργά το βράδυ στην Πλατεία.

3. ΑΝΑΛΗΨΗ

Λίγο πιο χαμηλότερα απο τον Αηλιά, ψηλά σ' ένα μικρό λοφίσκο, δίπλα απο το δρόμο, με τη συντροφιά μιας μοναδικής μισοξεραμμένης βελανιδιάς, βρίσκεται το εκκλησάκι της Αναλήψεως. Ούτε

και γι' αυτό γνωρίζουμε πότε και απο ποιον πρωτοχτίστηκε. Το μόνο που ξέρομε, είναι ότι ανήκε στη παλιά Βουρμπιανίτικη οικογένεια των Ζουμαίων, και αργότερα σαν έφυγαν αυτοί, το περιποιόταν ο Ρεπετσάς και ο Γιαννακός οι οποίοι καταγόταν επίσης απο την ίδια γενιά. Σε δυο παλαιές εικόνες που σώζονται στο τέμπλο της υπάρχουν οι εξής επιγραφές. Στην μεν Χριστού, «αφιέρωμα Δημητρίου Ι. Κόκκινου», και στην του Αγ. Ιωάννου του βαπτιστού «αφιέρωμα Ιωάννου Νικ. Παπατζήμου».

Το παλαιό κτίριο είχε ερειπωθεί και την ξαναχτίσανε το 1912 ο Λουκά Ζαμάνης και ο Δημ. Ευθυμίου με τις συνδρομές πολλών Βουρμπιανιτών και με τις εισπράξεις μιας θεατρικής παραστάσεως. Ήδη και τώρα που χαράσσονται αυτές οι γραμμές είναι ετοιμόρροπη αλλά ο άξιος πολλών απαίνων επίτροπος μας ο ακούραστος και αειθαλής κ. Ι. Δημάρατος, καθώς και ο προοδευτικός μας εφημέριος και οι φιλόθρησκοι Βουρμπιανίτες δεν θα την αφήσουν, θα φροντίσουν και για αυτή. Ξαναχτίστηκε κιόλας στα 1961 με δαπάνες της Κοινότητος και άλλων φιλοθρήσκων Βουρμπιανιτών, και έτσι θα διατηρηθεί για πολλά χρόνια ακόμα. Τελευταία δε γύρω στα 1986, αφαιρέθηκαν οι πλάκες απο τη στέγη του και σκεπάστηκε με τσίγκο (λαμαρίνα) βαμένο με μίνιο κόκκινο, με φροντίδα και δαπάνη της και Ευφροσύνης Αν. Κουφολάμπρου - Γιαννακού.

Το πανηγύρι της Αναλήψεως δεν έφτασε ποτέ στην αίγλη και τη λαμπρότητα του Αηλιά. Αλλά στηνόταν και σ' αυτό χοροί, και σουβλιζόταν και κάπου-κάπου και αρνιά που τα ψαίναν και τα ξεκοκαλίζανε λίγο πιο πάνω απο το εκκλησάκι, στους πρόποδες του λόφου του Αηλιά, εκεί στο σιάδιτο Μπαρκαδίτικο, δίπλα απο τη γαργαρόνερη βρυσούλα.

4. ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Και τώρα, αφήνοντας την Ανάληψη τραβούμε προς τα βορειοδυτικά, και σε δέκα λεπτά της ώρας περίπου φτάνομε στην γραφική Αγία Τριάδα. Είναι χτισμένη απάνω σε έναν γιγάντιο βράχο, και μισκρυμμένη ανάμεσα στις θεόρατες βελανιδιές και στις οξυές που την περιβάλλουν. Αν την επισκεφτεί κανείς την άνοιξη, που η φύση

τριγύρωτης οργιάζει και πνίγεται κυριολεκτικά στο πράσινο, καταμαγεύεται και δεν του κάνει η καρδιά να φύγει απ' εκεί. Το ολοκάθαρο και δροσερό αεράκι σου ζωογονεί τους πνεύμονες, και το ανάλαφρο ψυθιρισμά του ανάμικτο με τη συναυλία των πουλιών του δάσους και με το μακρινό βουϊτό του μεγαλάκκου σε νανουρίζουν γλυκά και απαλά αν ξαπλώσεις για λίγο να αναπαυτείς.

Η παλιά Αγία Τριάδα ήταν χτισμένη κι αυτή προ αμνημονεύτων χρόνων, και ανήκε στις οικογένειες των Ντιλαίων, Πετούση, Ρεμπέλη, και Τουρλάκη, οι οποίες υπάγονται στο ίδιο γεννεολογικό δέντρο. Επιγραφές και ενθυμήσεις δεν σώζονται ούτε σ' αυτήν, γιατί είχε ερειπωθεί και ξαναχτίστηκε το 1938 με δαπάνη των οικογενειών Πάνου και Τζουμάρα - Τζιτζή και με τη φροντίδα και συνδρομή του αιμνήστου δασκάλου μας Χαραλ. Ρεμπέλη. Πέρυσι δε, (1958) ο κ. Δημ. Πάνος προσέφερε 1500 δραχμές για επισκευή της στέγης.

Το πανηγύρι και αυτηνής παρόμοιο με το της Αναλήψεως, στηνόταν λίγο πιο δώθε στα σιάδια στις βρύσες. Ξαναζωντανεύει και τώρα κάπου - κάπου, όταν τυχαίνει να έρχονται τίποτε ταξιδεμένοι, όπως συνέβηκε εδώ και λίγα χρόνια που το γιορτάσανε με πρωτοφανές κέφι μερικοί Γιαννιώτες βαρυπόινίτες, δηλαδή Βουρμπιανίτες των Γιαννίνων που είχαν καταδικασθεί εθελουσίως και μη, σε μακροχρόνια απουσία απο τη Βουρμπιανη. Αργότερα 1970 - 75 έφτασε αυτοκηνιτόδρομος ως την Αγία Τριάδα και πιο πέρα ακόμη. Παρ' όλο όμως που είναι τώρα πιο προσιτά και τα τρία παραπάνω εξωκκλήσια μας τα πανηγύρια των (εννοούμε τα επιτόπια) σχεδόν καταργήθηκαν. Η εκκλησία σήμερα (1988) έχει άμεση ανάγκη επισκευής.

5. ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

Η εκκλησία των Αγίων Αναργύρων βρίσκεται, όπως όλα μας τα εξωκκλήσια, χτισμένη ψηλά σ' ένα ύψωμα που δεσπόζει στις δυο συνοικίες των Σιομπάδων και Σαρσάδων. Την πρωτόχτισε ο Στεργιούλης που καταγόταν από την Οικογένεια Παπανίκου - Δημαραταίων και μπήκε γαμπρός στο σπίτι της Τζιούλως. Αργότερα μπήκε γαμπρός στο ίδιο σπίτι ο Κώτσιο Κούτσης, ο οποίος την ξανακαινούργιωσε γύρω στα 1885 - 88, όπως συμπεραίνομε απο τις εικόνες που έχουν τις εξης επιγραφές. «Δί' εξόδων των αυταδέλφων Απο-

στόλου και Κωνσταντίνου Ζοφώλη 1889». Η ίδια αυτή επιγραφή υπάρχει σε δυο εικόνες - στου Χριστού και στων Αγ. Αναργύρων. Έχουν επίσης αφιερωμένες τις εξής εικόνες, ο Μάρκος Δ. Δημάρατος του Ευαγγελιστού Μάρκου, και ο Ιωάννης Γ. Αδάμος μια δεύτερη των Αναργύρων. Άλλες επιγραφές δεν υπάρχουν.

Επειδή η εκκλησία είχε ερειπωθεί, ξαναχτίστηκε πάλι σχεδόν απο τα θεμέλια, με έξοδα του ευλαβούς και φιλοπάτριδος κ. Χαραλάμπου Κων. Κούτση στα 1958, και με τη φροντίδα του ακάματου μπαρμπα - Γιάννη και του δραστηρίου ιερέα μας και φαντάζει τώρα πολύ όμορφη και γραφική, πραγματικό στολίδι, ανάμεσα στα δέντρα και τα ολοπράσινα λειβάδια και χωράφια που την περιβάλλουν.

Γύρω στα 1985 η πλάκες της στέγης αντικαταστάθηκαν απο τσίγκο (λευκοσίδηρο) με έξοδα απο το κληροδοτήμα Π. Αδάμ, αλλά χρειάζεται κι άλλες επισκευές που σύντομα θα γίνουν.

6. ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Αλλά ας μη επεκτεινόμαστε πολύ. Πρέπει να τρέξωμε κι αλλού. Πεντακόσια ως εξακόσια μέτρα περίπου προς βοράν του χωριού, σε μια υπέροχη επίπεδη τοποθεσία είναι χτισμένο το ειδυλλιακό εξωκκλήσι του Αγίου Αθανασίου. Θα πρέπει να υπήρχε εκεί απο αρκετούς αιώνες, γιατί οι θεόρατες βελανιδιές που το πλαισιώνουν είναι παμπάλαιες. Ανήκε άλλοτε στην οικογένεια του Παπαγιάννη Οικονόμου - Γκουκέτα, και αργότερα στα δυο παιδιά του τον Παπακώστα και το Σιούτη. Μετά τον θάνατο του Παπακώστα το είχε ο Σιούτης, και κατόπι το περιποιόταν η θυγατέρα του η Δημήτρα του Θάνου. Τώρα δε τελευταία του έκανε γενική επισκευή και το εκαλλώπισε εξαιρετικά ο προοδευτικός και φιλόθρησκος γιός της ο γέρο Κώστα θάνος.

Οι εικόνες του είναι παλαιές, απο διακόσια και πλέον χρόνια αλλά δυστυχώς δεν έχουν επιγραφές. Το Ευαγγέλιο του είναι παλαιάς εκδόσεως (1661) αλλά φαίνεται απο μια επιγραφή πως δεν είναι δικό ου, προέρχεται απο αλλού.

Το τοπίο, γύρω στην εκκλησία βυθισμένο κυριολεκτικά στο κάθε αποχρώσεως πράσινο, και πλημμυρισμένο στα αρώματα που σκορπίζουν τα άφθονα άνθη και τα αγιοκλήματα (κυρίως την άνοιξη)

μοιάζει σαν παραδεισιακό. Εδώ κάνουν τον περιπατό τους σχεδόν κάθε δειλινό και βραδάκι τα καλοκαίρια οι παραθεριστές, απολαμβάνοντας την άφθονη δροσιά και το γλυκοκελάϊδημα των πουλιών απο τους γύρω θάμνους και τα δέντρα.

Γύρω στα 1985 και του Αγ. Αθανασίου η στέγη καλύφθηκε με τσίγκο με δαπάνη των κ.κ. Βλαδιμήρου Κων. Θάνου και του γαμβρού του κ. Ευριπ. Ρίζου.

7. ΑΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Και τώρα φεύγοντας απο τον μαγευτικό Αη Θανάση, αν ανεβούμε ψηλά στον Άγιο Χαράλαμπο προς τα νοτιοδυτικά του χωριού. Είναι κι αυτή παλιά εκκλησία. Είχε ερειπωθεί τον περασμένο αιώνα, και στα 1874 μαζέψανε συνδρομές οι επιτρόποι της Κων. Γ. Κοντότσης, Δημητρ. Λ. Λέζης, και οι αδελφοί Χριστόδουλος και Κων. Ν. Λέζης και την ξαναχτίσανε καινούργια στα 1875. Εκόστισε δε 7000 γρόσια όπως αναφέρει ο ιστορικός Λαμπρίδης.

Στα 1961, διέθεσε ο καλός και φιλόθρησκος συμπατριώτης κ. Βασίλειος Καραγιάννης ένα σεβαστό, ποσόν και με άλλους εράνους, της έκανε μια τέλεια και γενική επισκευή. Και άλλη επισκευή έγινε πάλι με κληροδότημα αυτού και της συζύγου του Φωτεινής το γένος Λέζη, μετά το θανάτο τους κατά το έτος 1975 και αργότερα πάλι επισκευάστηκε η στέγη και αντικαταστάθηκαν οι πλάκες με γαλλικά κεραμύδια.

Είναι χτισμένη, όπως προαναφέραμε, προς τα νοτιοδυτικά του χωριού, δίπλα στον παλιό δρόμο που οδηγεί προς την Πυρσόγιαννη, και έχει για μοναδικά στολίδια γύρω της καναδυό μουριές, μια μικρή Καρυδιά, και το περίφημο ελατό της.

8. ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Λίγο πιο πίσω και κάτω από τον Άγιο Χαράλαμπο ήταν χτισμένη άλλοτε η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής. Από αμνημονεύτων χρόνων ανήκε στες οικογένειες των τζιουλντάδων, δηλαδή Λιολαίων, Κονίνη, Τσόλη, Παπαδήμου, Λαγαίων, Καραγιανναίων, Σερέτη, και στους Τζιλαίους, οι οποίες την εφρόντιζαν και την συντηρού-

σαν μέχρι την εποχή που ιδρύθηκε η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης, οπότε παρέδωσαν τη διαχειρισή της στην κεντρική εκκλησιαστική Επιτροπή, όπως έκαναν και οι διαχειρισταί των Αγ. Αποστόλων, Αγ. Δημητρίου Αγ. Ιωάννου, και λοιπών εκκλησιών (πλήν της Μεταμορφώσεως) που είχαν κτήματα, για να συντηρούνται οι δασκάλοι της Ελληνικής Σχολής και να συγκεντρωθούν χρήματα προς ανέγερσιν νέας κεντρικής Εκκλησίας (της Παναγίας).

Κάτω χαμηλά προς το Λαμπρέϊκο πηγάδι, υπήρχε και μύλος βακούφικος της Αγίας Παρασκευής ο οποίος διατηρήθηκε ως τα 1915 περίπου, με τελευταία μυλωνά το Μίτση Λαγό.

Το σημερινό εκκλησάκι, με το γραφικό χαγιάτι του και το τεράστιο πλατάνι που το σκιάζει δίπλα του, χτίστηκε 60 μέτρα πιο κάτω από την παλιά ερειπωμένη εκκλησία που βρισκόταν εκεί που είναι σήμερα η πλατεία, αφού αυτή κατεδαφίστηκε περί το 1929. «ανηγέρθη δαπάνη του κ. Κων/νου Οικονόμου εν έτει 1930» όπως αναφέρει η εξωτερική υπέρθυρος επιγραφή. Αφιέρωσαν δε τις διαφορές νέες εικόνες οι Βασίλειος και Φωτεινή Καραγιάννη, Ιωάννης Ν. Λάλος, Κων. Ν. τζουμάρας, και Γεώργιος Ζ. Παπαγιαννόπουλος. Τα δε μπρούτζινα μανουάλια, ένα ο Χρήστος Ι. Τσόλης και ένα η Αικατερίνη Δούκα στα 1931. Ο πολυέλαιος σώζεται από την παλαιά εκκλησία και φέρει την εξής επιγραφή: «Συνδρομή πατριωτών εν Λαυρίου και Δαπάνη Δ. Γ. Θάνου 1885». Σώζονται επίσης και τρεις παλαιές εικόνες υπέροχης Βυζαντινής τεχνοπροπίας και πρέπει να είναι έργα του 17ου ή 18ου αιώνας. Η μια παριστάνει το Αγ. Γεώργιο και είναι στην οπισθία όψη της εικόνας του Αγ. Χριστόφορου. Η άλλη έχει τον Ιωάννη Πρόδρομο πίσω από τη νέα εικόνα της Αγίας Παρασκευής και η τρίτη παριστάνει την Αγία Παρασκευή δίπλα από το αναλόγιο του δεξιού ψάλτη.

Τελευταία επισκευή της εκκλησίας έγινε κατά το έτος 1976 και έτσι πιστεύουμε πως θα διατηρηθεί για πολλά χρόνια ακόμη. Τελευταία στα 1986 για την ανακαίνιση της στέγης κ.λ. προσέφεραν οι Χαράλ. Γιώσης 20.000, Ευάγγ. Κονίνης 2500, Θάλεια Μακρή 1500 κ.α. μικρότερα ποσά.

9. ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Αλλά καιρός να ανεβούμε τώρα ψηλά στο όμορφο εκκλησάκι του Αη. Κωνσταντίνου. Η τοποθεσία (για όσους δεν την γνωρίζουν) είναι μαγευτική ο ορίζοντας ανοιχτός, και η θέα υπέροχη. Αλλά ας παραθέσωμε αυτολεξεί τις λίγες γραμμές του ιστορικού Λαμπρίδη απο το βιβλίο του, «Περί των εν Ηπείρω αγαθοεργημάτων» τις σχετικές με τον Άγιο Κωνσταντίνο μας. «Οι αδελφοί Κωνσταντίνος και Νικόλαος Δούρβαρης, ιδρύσαν το επι λόφου τερπνού την επ' ονόματι του Αγίου Κωνσταντίνου εκκλησίαν δια γρόσια 12.000 εν έτη 1862».

Αυτό το ίδιο οικοδόμημα του 1862 σώζεται ακόμη μέχρι σήμερα, αλλά έπαθε αρκετές ζημιές και καταστροφές. Ο στρατός ο οποίος την είχε μεταβάλει σε φυλάκιο επί σειράν ετών, την γέμισε με καπνιά και γάνα, κατατρύπησε τους τοίχους της, ανέσκαψε όλο το προαύλιο κατασκευάζοντας χαρακώματα τριγύρω και το πιο χειρότερο, της αφείρεσε όλον της το στολισμό και τη γοητεία, κατακόπτοντας τα ωραία λευκάδια έλατα, και Βαλανιδιές που την εσκιάζαν και χάριζαν άφθονη δροσιά στους προσκυνητές και επισκέπτες της. Τώρα πια, στέκεται ολόγυμνο χωρίς ίχνος σκιάς σχεδόν γύρω του το δόλιο εξωκκλήσι και ασπρισμένο όπως είναι, μοιάζει απο μακριά σαν ξεγυμνωμένο σκέλεθρο.

Δίπλα, στον αυλόγυρο της εκκλησιάς, προς τα αριστερά, ήταν ο οικογενειακός τάφος των Δουρβαραίων. Εδώ είχε ταφή, σύμφωνα με την επιθυμία του ο ρωμαντικός κτήτορας της εκκλησιάς ο Κων/νος. Γεωργ. Δούρβαρης και είχαν μεταφερθεί και τα οστά του υιού του του αλησμόνητου και φιλόμου σου Αναστάση Δούρβαρη. Σώζονται τώρα μόνον ένας σιδερένιος σταυρός με σβυσμένα γράμματα κι ένα κομμάτι απ' τον παλιό μαρμάρινο σταυρό, και τίποτε άλλο. Ο τάφος έχει ανασκαφείγια χαρακώμα, και τα ιερά οστά τους ποιός ξέρει που βρίσκονται παραπεταμένα... Ποιός ξέρει αν δεν θρηνοούν κάπου εκεί τριγύρω οι ψυχές των βλέποντας το κατάντημα του αγαπημένου των παρεκκλησιού, που το σιγοτρώνει ο χρόνος και το δέρνει το λιοπύρι... Αλλά ας ξανγυρίσωμε στην ιστορία του, ο Λαμπρίδης αναφέρει ως χρονολογίαν ιδρύσεως το 1862· αλλά πρέπει να χτίστηκε λίγα χρόνια νωρίτερα όπως φαίνεται καθαρά απο τις παρακάτω επιγραφές

1. «Ιστορήθησαν αι τέσσερες άγίαι εικόνες δια συνδρομής και εξόδων του Κυρίου Κωνσταντίνου. Γεωργ. Ντούρβαρη 1859 Μαρτίου 10 ». Στην εικόνα του Αγίου Προδρόμου και βαπτιστού Ιωάννου. 2. «Δια εξόδων του κ. Νικολάου Γεωργίου Τζιτζή 1859 Βούρμπιανη». Στην εικόνα της Ζωοδόχου Πηγής.

3. Και μια άλλη επιγραφή που ευρίσκεται απάνω απο την Αγία τράπεζα, και συμβουλεύει τον ιερέα πως να συμπεριφέρεται προς το εκκλησίασμα και να προσέχει τον ναό, φέρει επίσης ημερομηνία 1858 μαΐου 19. Απ' όλα αυτά συμπεραίνουμε ότι η εκκλησία χτίστηκε περί το 1857 - 58 και εγκαινιάστηκε ίσως στις 21 Μαΐου του 1859 . Τι σύμπτωση.! Ύστερα απο εκατό ακριβώς χρόνια χαράσσονται αυτές οι γραμμές. Σώζονται επίσης και δυο δίσκοι που φέρουν χρονολογία 1876. Εάν προυπήρχε εδώ εκκλησία απο παλαιώτερα χρόνια δυστυχώς δεν το γνωρίζομε ούτε απο την παράδοση ούτε απο γραπτά μνημεία. Δεν σώζονται ούτε παλαιά λειτουργικά βιβλία, ούτε παλαιές εικόνες όπως σε άλλες εκκλησίες. Τείνομε λοιπόν να παραδεχτούμε ότι ο πρώτος ιδρυτής του όμορφου εξωκκλησιού είναι ο Κωνσταντίνος Γ. Δούρβαρης ο πατέρας του αιμνήστου Αναστάση. Αλλ' ας αφιερώσουμε λίγες γραμμές και σ' αυτόν. Ποιός δεν θυμάται τον αγαθό, φιλόμουσο, και πατριδολάτρη λεβεντόγερο, που διατηρούσε τον Αη -Κωνσταντίνο του ως κόρην οφθαλμού; Τον επεσκεύαζε, τον εκαλλώπιζε, και τον είχε στολίσει με διάφορα αφιερώματα και με πολυτελεστάτα ιερατικά άμφια. Αξέχαστα πάλι θα μείνουν τα γλέντια και τα ζιαφέτια που έκαμνε, κάτω από την πλούσια και ευεγετική σκιά των εξαφανισθέντων (σφαγιασθέντων, δέντρων, όταν ερχόταν τα καλοκαίρια στο χωριό.

Μ' όλο που τα δέντρα εχάθηκαν και το εκκλησάκι έμεινε γυμνό ετοιμόρροπο και ορφανό· το τοπέιο εξακολουθεί όμως να είναι πάντα ελκυστικό και ειδυλλιακό, γιατί δεσπόζει όλης της Βούρμπιανης, και απ' εκεί αγναντεύει κανείς όλα τα τριγύρω χωριά καθώς και τα βουνά, το νταμπόρι, τη μπάντρα, το ροζντόλι και τη σκάλα του Πληκατιού, την αρίνα, το βυρό της Σέλτσης, τον πριάσοποι, το ροσιοτάρι, το νταμπούρι, τη γύφτισσα, και τον ψηλό και χιονοσκεπασμένο Σμόλιγκα.

Το γραφικό αυτό εξωκκλήσι θα κατέρρευε, αλλά το θυμήθηκε στη διαθήκη της κατά το έτος 1971 η αείμνηση Μελομένη χήρα

Κύρκα Δημαράτου που άφησε 50.000 δραχμές και με αυτά ως κύριο πυρήνα και με τις προσφορές και άλλων Βουρμπιανιτών ο Άγιος Κωνσταντίνος σχεδόν ανακαινίσθηκε, η δε στέγη του καλύφθηκε με τσίγκο.

10. ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Παίρνομε λοιπόν τη ράχη - ράχη τον κατήρφορο, και κατεβαίνομε στον Άη - Παντελεήμονα.

Είναι χτισμένος σε μια ωραία εξέδρα. Μπροστά του απλώνεται μια ολοπράσινη σιαδιά, και πίσω του χάσκει ένας απότομος κρημνός που στο Βάθος του κυλάει άγριο μανιασμένο και βουίχτερό το ποτάμι το Βουρμπιανίτικο. Ο Άη - Πανταλεήμονας δεν είναι γυμνός σαν τον Άγιο - Κωνταστινο. Τον στολίζουν απειράριθμες βελανιδιές που το φύλλωμάτους χαρίζει στον επισκέπτη δροσερή σκιά, και ένα τίλιο που τα άνθη του μοσχοβολούν και ευωδιάζουν την ατμόσφαιρα τριγύρω του.

Η παράδοση λέει ότι ο Άγιος Παντελεήμονων ήταν μοναστήρι προ: αμνημονεύτων χρόνων. Και αυτό το επιβεβαιώνουν, πρώτον τα ερείπια των κελιών του που βρίσκονται προς τη βορεινή πλευρά, δεύτερον τα διάφορα κτήματα που είχε στο Λειβάδι, Μπιζιοινιές, Αρατροβιά, και αλλού, τρίτον τα ονόματα των μοναχών Παχωμίου, Ιωάννου, και γεωργίου που μνημονεύονται στην προθεσή του και σ' ένα παλιόψυχοχάρτι, και τέταρτο τα άγια λείψανα που εσώζογτο μέσα σε μια επάργυρη θήκη η οποία δυστυχώς τώρα βρίσκεται κενή. Πρέπει να σημειώσωμε ότι συνήθως μόνον τα μοναστήρια και οι καλόγεροι διέθεταν τέτοια πράγματα. Αξιοσημείωτο είναι πάλι και το γεγονός ότι ο Άγιος Πεντελεήμων στην παλιλα επίσημη εικόνα του τέμπλου παριστάνεται κρατώντας στο χέρι του μια λειψανοθήκη.

Το εκκλησάκι είναι αρκετά ευρύχωρο, έχει εφτά μέτρα μάκρος με τέσσερα και μισό φάρδος κι απ' έξω έχει το χαγιάτι του όπως και ο Άγιος Κωνσταντίνος και Άγιος Αθανάσιος. Δεξιά, δίπλα στο αναλόγιο του ψάλτη, υπάρχει μια ωραία τοιχογραφία που παριστάνει τους Αγίους Σπυρίδωνα και Νικόλαο, και έχει την εξής επιγραφή «Α-

φιέρωμα Ζήση Σωτήρη 1883 Μαρτίου 25». Φαίνεται πως γύρω στα 1880 χτίστηκε η σημερινή εκκλησία. Η παλαιά ήταν πιο μεγάλη, λέγανε οι γεροντώτεροι που την θυμόταν. Της ίδιας τεχνοτροπίας με την τοιχογραφία του 1883, και της ίδιας εποχής, είναι και η πλατυτέρα του ιερού βήματος, καθώς και οι ζωγραφίες της προσκομιδής και μια εικόνα του τέμπλου που παριστάνει τον ευαγγελισμό της Θεοτόκου και φέρει χρονολογία 1882 Οκτωβρίου 12. Οι άλλες εικόνες είναι Βυζαντινής τεχνοτροπίας και πρέπει να είναι έργα του 17ου αιώνας.

Το γραφικό αυτό εξωκκλήσι ανήκε από ανέκαθεν στην οικογένεια των Μπεζεντάδων (Βεηζαδέ), κι αυτοί ακόμη, (οι απόγονοι και κληρονόμοι των) εξακολουθούν να ανάβουν τα καντήλια του και να το συντηρούν.

Τελευταία το καλοκαίρι του 1972 κατεδαφίστηκε (κατεστράφηκαν φυσικά και οι τοιχογραφίες του) και ξαναχτίστηκε καινούργιο με τούβλα, με δαπάνη του συγχωριανού μας συνταξιούχου Γυμνασιάρχη κ. Νίκου Γρ. Παπασωτηρίου. Συνέβαλλε δε και η χήρα του αδελφού του κ. Πολυξένη Χαρ. Παπασωτηρίου. Ευρέθηκαν και τα ιερά λείψανα και τοποθετήθηκαν στην εξωραϊσμένη λειψανοθήκη ο δε Ι. Ναός διακοσμήθηκε θαυμάσια.

11. ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ

Αλλά αρκετά για τον Αη - Παντελεήμονα, ας έρθωμε στη Μεταμόρφωση ή Αη - Σωτήρα.

Είναι μια ευρύχωρη εκκλησία, χτισμένη (για όσους δεν την ξέρουν) σε μια ωραία επίπεδη τοποθεσία λίγο πιο κάτω από το παλιό αγροκήπιο και τη σημερινή στρατώνα.

Σε πολύ παλιά χρόνια ήταν (όπως έλεγαν οι γέροντες) χτισμένη κάτω στο Πούσι όπου ήταν και η παλιά Βούρμπιανη, και κατόπι μεταφέρθηκε εδώ. Σε μια πέτρα επάνω από τη θύρα της είναι σκαλισμένη η χρονολογία 1884 τότε ανακαινίστηκε και στη δυτική γωνία ή εξής επιγραφή. «Ανηγέρθει ο Ναός ούτος η Μεταμόρφωσις του Σωητήρος τις 8 Ιουνίου 1912». Μέσα στο τέμπλο της σώζονται αρκετές παλαιές εικόνες πιθανόν του 17ου αιώνας, αλλά δυστυχώς δεν φέρουν καμιά επιγραφή ή αφιέρωσι· ούτε και στα παλαιά λει-

τουργικά βιβλία συναντούμε γραμμένη καμιά ενθύμησι. Το μόνο της κειμήλιο είναι ένα παλαιό ευαγγέλιο τυπωμένο στη βενετία το 1599, που φέρει την εξής επιγραφή. «Τούτο το παρόν ευαγγέλιον είναι του παπαδήμου απο τη Βουβάλα». Ποιός ξέρει πως και πότε ξέπεσε στο χωριό μας απο τη Βουβάλα της Ελασσώνος...

Η Μεταμόρφωση έχει και μερικά κτήματα. Τα δυο γνωστά κτίρια στην αγορά, και τα εξής αμπελοχώραφα. Ένα στο Κάστρο, ένα στη Σιουμάρα κάτω απο του Τσούκα, κι ένα στα Λουριά. Ενορίτες δε είχε τις εξής οικογένειες που την περιποιούνται ακόμη και ανάβουν τα κατνήλια. Σιουλαίους, Παπαναστασαίους, Ντόμκου, Νίτσα, Γκιωκάδες Τσερμελαίους, Ντουκαίους, Χατζιάδες, Μυλωναίους, Προφυράδες, Στρέκου, και Μπεζεντάδες - Σωτηραίους. Είχε και η Μεταμόρφωση, όπως όλες οι εκκλησίες μας, δέντρα πολλά τριγύρω, και πολλές φορές γινόταν και γλέντια κάτω από τους παχείς των ίσκιους, αλλά λόγω του ότι είχε μεταβληθεί κι αυτή σε φυλάκιο, κατακόπηκαν τα κλωνάρια, των, και έμειναν γυμνά κούτσουρα τα περισσότερα.

Σιγά - σιγά όμως έβγαλαν και πάλι κλωνάρια τα κολοβωμένα δέντρα (όπως και σε άλλες εκκλησίες) και η εκκλησία ξαναπόχτισε σχεδόν την παλιά της ομορφιά.

Τώρα τελευταία 1986 - 87 η εκκλησία σχεδόν ανακαινίστηκε και η στέγη έγινε με γαλλικά κεραμμίδια με δαπάνη απο το μικρό εισοδημά της και εισφορές. Κων. Νίτσας 30.000 δραχ. Ελένη Μ. Παπαδημητρίου 15.000, Δημ. Νίτσας 15.000, Πολυχ. Πορφύρης 15.000, Μαριάνθη Π. Πορφύρη 15.000 Βασιλική Ν. Τζήλλα 15.000 Γεωρ. Παπαναστάσης ένα αυτοκίνητο άμμο και άλλοι.

12. ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ο Άγιος Δημήτριος χτισμένος σε ωραία τοποθεσία, στη βορεινή άκρη του χωριού, είναι αρχαιοπρεπής και μεγάλη εκκλησία. Οι εξωτερικές διαστάσεις της είναι 10 μέτρα επί 18, και έχει εκτός απο τον διπλό γυναικωνίτη (απάνω και κάτω), και νάρθηκα, πράγμα που δεν υπάρχει σε καμιά άλλη εκκλησία μας. Μια μουριά, και δυο θεόρατα πλατάνια που στο ένα κρέμεται η γλυκόλαλη καμπανούλα της τη σκιάζουν και της δίνουν ξεχωριστή χάρη και γραφικότητα. Εκεί έξω

στο προαύλιο της, που ήταν άλλοτε πολύ έξοχα περιμαντρωμένο, σώζεται παραμελημένος και ο τάφος του κτητορός της με την ακόλουθη επιτύμβια επιγραφή. «Ζωσιμάς Ιερέυς Οικονόμος υιός Δημητρίου ιερέως 1819 - 1905». Απάνω απο τη θύρα που οδηγεί απο τον νάρθηκα στο γυναικωνίτη, υπάρχει σκαλισμένη η εξής επιγραφή. «Χριστιανοί εισέρχεστε μετά φόβου θεού εις τον Ναόν του θεού 1859». Και επάνω απο τη θύρα της κυρίας εισόδου, υπάρχει σκαλισμένος ένας σταυρός και η επιγραφή. ΙΣ. Χ.Σ. ΝΙΚΑ 1859 Ιουλίου 20. Απάνω δε απο αυτή την επιγραφή είναι ζωγραφισμένος ο Άγιος Δημήτριος. Η εκκλησία έχει εκτός απο τον νάρθηκα κι ένα μικρό χαγιάτι μπροστά στην κυρία είσοδο. Η οροφή του Αγίου Δημητρίου στηρίζεται απάνω σε τέσσερις καλοφιαγμένες κολώνες και είναι τεχνικώτατα ταβανωμένη με ωραία σχέδια. Εδώ συναντούμε και άμβωνα που καμιά άλλη εκκλησία (πλήν της Παναγίας) δεν έχει. Είναι καλούτσικα σκαλισμένος όπως και Δεσποτικός θρόνος και δεξιό προσκυνητάρι. Το τέμπλο πάλι είναι αξιόλογο, και έχει ωραίες εικόνες που φέρουν τις εξής επιγραφές. «Δί' εξόδων των κυρίων Χρίστου και Γεωργίου Ιωάννου Χρίστου Ζουκη 1866», στην εικόνα του Χριστού. 2. «Δί' εξόδων των αυταδέλφων Αποστόλη Δημητρίου και Νικολάου Γιόση 1867. Δια χειρός Ματθαίου Χιονιαδίτου», στην εικόνα της Παναγίας. 3. «Δί' εξόδων του κ. Ιωάννου Αποστολίδου (Κιτσαντώνη) Ιατρού 1867», στην εικόνα του αγ. Ιωάννου Προδρόμου.

4. «Δί' εξόδων των αυταδέλφων Ιωάννου και Χρίστου Νικολάου Τσανάκα 1866», στην εικόνα του Αγίου Δημητρίου. 5. «Δί' εξόδων του κ. Ιωάννου Νικολάου Εξάρχου 1867», στην εικόνα του χριστού εν μέσω των αρχαγγέλων. 6. «Διά επιμελείας του επιτροπεύοντος Ζωσιμά ιερέως υιού Παπαδήμου και δι' εξόδων της εκκλησίας 1864 Φεβρουαρίου 25», στην εικόνα των αγίων Αθανασίου και νεομάρτυρος Γεωργίου. Επίσης και στα μανάλια συναντήσαμε την παρακάτω επιγραφή. «Αφιερώθησαν δια χειρός των κυρίων, Δημητρίου Γιόση, Νικολάου Γιόση, Νικολάου Τσίμο Ντσήλα, Μιχάλη Φούντου δια τον Άγιον Δημήτριον». Οι επιγραφές και ενθυμήσεις που υπάρχουν στα λειτουργικά βιβλία δεν είναι αξιόλογες. Και μια ακόμη επιγραφή υπάρχει στην κορυφή και κατά μήκος του τέμπλου. «Δια συνδρομής και

δαπάνης των φιλοχριστων χριστιανών Δημητρίου και Γεωργίου Κόκκινου. Εχρυσώθει δε (το τέμπλον) δι' εξόδων Παπαζήση Οικονόμου». (Το 1858 ο Παπαζήσης αναφέρει το απλώς αιδεσιμώτατος).

Και τώρα ας ασχοληθούμε και λίγο με την ιστορία του ιερού τούτου Ναού.

Σύμφωνα με μια ιδιόγραφη επιγραφή του χαρίση Εξάρχου -1858 Ιουνίου 24 - ο Άγιος Δημήτρης ήταν Μοναστήρι προ αμνημονεύτων χρόνων. Και δεν είναι μόνον η παραπάνω επιγραφή υπάρχουν και άλλα τεκμήρια που μας πείθουν γι' αυτό. Πρώτον το κελί του που βρισκόταν στο κέντρο του μαχαλά των Σαρσάδων και κατέρευσε επι Τουρκοκρατίας Δεύτερον τα διάφορα βακούφικα κτήματα που είχε στον Άγιο Αθανάσιο και αλλού. Και τρίτον τα ονόματα των ιερομονάχων του που μνημονευόταν σε παλαιώτερα χρόνια απο τους ιερείς της ενορίας του.

Η εκκλησία είχε και δική της σφραγίδα που παρίστανε τον Άγιο Δημήτριο και είχε επιγραφή, «Ναός Αγίου Δημητρίου του χωριού Βουρμπιάνης 1833». Από έναν παλιό κατάλογο των συνδρομητών της εκκλησίας πληροφορούμαστε, ότι τον Απρίλιο του 1858 εξουσιοδοτήθηκε απο την Κοινότητα ο αιδεσιμώτατος ιερεύς Ζήσης Παπαδήμου να διενεργήσει εράνους υπέρ ανακαινήσεως του ιερού Ναού του Αγίου Δημητρίου, και συνεκέντρωσε ως πρώτην συνδρομήν μόνον απο τους εν Βουρμπιάνη παρευρισκομένους 8.200 γρόσια. Κατόπιν δε, περιήλθε τα διάφορα μέρη και πόλειςόπουδιέμεναν και εργαζόταν Βουρμπιανίτες, και έφθασε και μέχρι τη Ρουμανία. Επέστρεψε δε το φθινόπωρο της ίδιας χρονιάς συναποκομίζοντας αρκετά χρήματα και στις 28 Οκτωβρίου 1958 ετέθει ο Θεμέλιος λίθος τους θαυμασίου αυτού Ναού, στον οποίο ο άξιος Λεϋτης ιεουργούσε έπειτα επι 45 χρόνια συνεχώς ως τα 1905 που απεβίωσε και ετάφη σύμφωνα με την επιθυμία του στο προαυλιό του.

Και τότε μεν οι απανταχού Βουρμπιανίτες προσέφεραν τον οβολόν τους δια την ανακαίνησιν του Αγίου Δημητρίου αλλά και σήμερα όμως πρέπει να τον ξαναπροσφέρουν για τη συντηρησή του. Δεν είναι σωστό να τον αφήσουν να μεταβληθεί σε ερείπια....

Με εράνους και εισφορές επισκευάστηκε υποφερτά κατά το έτος 1975 και πιστεύομε να διατηρηθεί για μερικά χρόνια ακόμη.

Οι επισκευές συνεχίστηκαν μέχρι το έτος 1988. Ανακαινίσθηκε εντελώς η στέγη και έγινε με κεραμμίδια, σοφατίσματα, ταβάνια κ.λ. και απέκτησε και ηλεκτρική εγκατάσταση. Ιδιαίτερα δεν την φροντίζουν οι αδελφοί Τράντα που διέθεσαν κατά καιρούς διάφορα ποσά εξ ιδίων και συνέλεξαν και εράνους ο Αντων. Λύτης κ.α. Διέθεσαν δε παλαιότερα η Όλγα Οικονόμου διάφορα ποσά, Απ. Ζοφώλης 15.000 Ιωάν. Τζόγιας 100.000, Βασιλική - Ζήκου 4000.000 Αντ. Λύτης 20.000, Κων. Κυπαρίσης 5.000 και άλλοι.

13 ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αυτή η εκκλησία είναι χτισμένη στην ομώνυμη τοποθεσία απάνω από τα Μπαρκαδίτικα σπίτια προς δυσμάς του χωριού και οι εξωτερικές της διαστάσεις είναι 11,50 X 6,50 μέτρα. Στα παλιά χρόνια ήταν χτισμένη λίγο πιο κάτω στη σιαδία σύρριζα στην πέτρα, και είχε δίπλα της μια παμπάλαια βελανιδιά που ξεράθηκε και σάπισε από το πέρασμα των αιώνων. Ποιός όμως την πρωτόχτισε και πότε παραμένει άγνωστο. Πάντως στα 1814 την ανοικοδόμησε ο Βασίλης της Κυράνως που είχε το σπίτι του ακριβώς από κάτω από την εκκλησία και αφού παντρεύτηκε και μπήκε γαμπρός στον Μητσιούλη αφιέρωσε και το οικόπεδο στην εκκλησία, όπως αφηγείται η γριά Ζαμάνω. Εξ άλλου σώζεται κι ένα αγκωνάρι στην αριστερή γωνιά με την επιγραφή 1814. Σε ένα παλιό βιβλίο της που δεν υπάρχει πλέον ήταν γραμμένη και μια ενθύμησι με χρονολογία 1828 που μεταξύ άλλων ανέφερε και για τη μεγάλη ακρίβεια του καλαμποκιού στο Παλισπωγώνι.

Το σημερινό κτίριο χρονολογείται από το 1896 και χτίστηκε με δαπάνη και συνδρομές του αιμνήστου Ζήση Α. Κιτσαντώνη του επιλεγόμενου - λόγω ασφαλώς των θρησκευτικών που πεποιθήσεων - Καϊρη. Το ονομά του, καθώς και της συζύγου του Αλεξάνδρας ευρίσκονται γραμμένα σε μια μαρμάρινη πλάκα που είναι εντοιχισμένη στο ιερό. Σε μια παλιά εικόνα που βρίσκεται στον γυναικωνίτη υπάρχει η επιγραφή, «δέησις της δούλης θεού Μαρίας Παπαρίζου» Υποθέτω πως ήταν αφιέρωμα της συζύγου του ιερέως Παπαρίζου αδελφού του Κώστα Γραμματικού. Άλλη καμιά επιγραφή δεν σώζεται

πουθενά, εκτός από της καμπάνας η οποία εδωρήθη περί το 1945 υπό του Αθανασίου Α. Παπατζήμα.

Η τοποθεσία του Αγιώργη είναι πολύ ειδυλλιακή. Προπολεμικά υπήρχαν εδώ τέσσερις - πέντε θεόρατες βελανιδιές, που τα φυλλωματά τους θροϊζουν υποβλητικά απο την ελαφρή αύρα, και τα κλαδιά τους φιλοξενούσαν αμέτρητα πουλιά, απο σπουργίτια και τζίβια, μέχρι ντρεζγκούνια, ζιέλνεσ, και φλύαρες κίσσες. Είχε και δυο αχλαδιές και μια αγριογκορτσιά πάνε κι αυτές, και μόνο το πλατάνι έμεινε άθικτο.

Έξω απο την εκκλησία, κάτω στο σιάδι, στηνόταν και στήνεται ακόμη ο χορός όταν γυρίζουν οι πανηγυριστές απο τον Αηλιά, ή την Ανάληψη, και την Αητριάδα, και μαζεύονται ο κόσμος και κάνουν σεργιάνι. Κόντευε και ο Αγιώργης να καταρεύσει, αλλά χάρη στον καλό μας παπά και στον ακοράστο μπάρμπα - Γιάννη Δημάρατο, της έγινε μια καλή επισκευή και θα διατηρηθεί αρκετά χρόνια ακόμη. Πολλοί ενορίτες της «Σομπαδίτες» έκαναν ξανά έρανο γύρω στα 1970 και έτσι η επισκευή της έγινε γενική και τέλεια, μέχρι τα 1975. Συγκεκριμένα δε γνωρίζομε ότι προσέφεραν οι Γεώργιος Δ. Ντόντης δραχ. 3.000 και η Αφροδίτη Δ. Κησαντώνη δραχ. 1.000. Και ξανά με έρανο που έγινε γύρω στα 1985 αντικαταστάθηκε η πλάκα με κεραμύδια κι άλλες επισκευές έγιναν με τη φροντίδα του κ. Χαραλ. Μ. Γιόση.

14. ΑΓΙΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

Οι Άγιοι Απόστολοι είναι μια απο τες παλιώτερες εκκλησίες της Βούρμπιανης. Στα παλαιώτερα χρόνια στον 16ο και 17ο αιώνα ήταν μοναστήρι στον νάρθηκα του οποίου τα παιδιά της Βούρμπιανης διδασκόταν και τα ολίγα κολλυβογράμματα απο τους καλογέρους του. Ήταν χτισμένη τον 18ο αιώνα το παλιό Σχολείο. Απο την εποχή εκείνη σώζονται κάτι παλιές μισοβυσμένες εικόνες που είναι μαζεμένες στο γυναικωνίτη της σημερινής εκκλησίας, και ο παλυέλαιος που ευρίσκεται σε άριστη κατάσταση και φέρει την εξής ανορθόγραφη επιγραφή. «ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΠΟΛΗΕΛΕΟΝ ΑΦΗΕΡΟΘΗ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΜΑΣΤΟΡΟΡΙΖΟΥ 15 ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑ-

ΝΗΣ ΕΝ ΕΤΗ 1780». Ο μαΐστορορίζος είναι ασφαλώς ο περίφημος πρωτομάστορας γέρο - Ρίζος, αδελφός του Παπανίκου του πατρός του Κώστα Γραμματικού, και γεννάρχης του κλάδου των Ντουρμαράδων που φέρουν το επώνυμο Κουσαίοι - Ριζαίοι.

Στα 1824 ο Κώστας Γραμματικός μετέφερε την εκκλησία από το παλιό Σχολειό, στην ίδια περίπου θέση (λίγο πιο επάνω) που ευρίσκεται σήμερα. Πρωτομάστορας ήταν ο μάστορ - Γεώργης χαρίση Μάνου, και εκόστισε όπως γράφει ο Γραμματικός στα χαρτιά του 5.650 γρόσια.

Ήταν υπέροχη εκκλησία με θόλους και τόξα με ωραίο χαγιάτι και ζωγραφισμένη ολόκληρη εσωτερικώς. Στη δυτική πλευρά παριστάνονταν η δεύτερα παρουσία με αγγέλους, δαίμονες κ.τ.λ. Δεν είχε δαπανήσει μόνον ο Γραμματικός και ο γιός του ο Νικολάκης, αλλά όλοι οι ενορίτες είχαν συμβάλει για να ζωγραφιστεί η εκκλησία οι Ντονταίοι, Τζιτζαίοι κ.α. Εδώ γινόταν τα παλιά χρόνια ξεχωριστές λειτουργίες και ακολουθίες, και έβγαινε και ξεχωριστός επιτάφιος ως τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας. Το κουβούκλιο που έχει σήμερα η κεντρική μας εκκλησία είναι του επιταφίου των Αγίων Αποστόλων, καθώς και ένας παλιός επιτάφιος που έχει την εξής χρονολογία και επιγραφή «1837 Μαρ. Α' κε τον κεκυμμένον Χαρύσης Λάμπρο αγόρου σταύρωτο». Η σταύρωση ευρίσκεται ακόμη εδώ, και την αφιέρωσε ο Νικόλαος Γεωργίου Πανταζής (Λιόλης) στα 1852, όπως λέει μια επιγραφή που σώζεται απάνω σ' αυτή. Σώζεται επίσης και ένα παλιό Ρωσικό καμπανάκι, καθώς και η μεγάλη, σαν της Παναγιάς, καμπάνα, νεωτέρας κατασκευής, που ήταν άλλοτε κραμεσμένη στην μουριά του Τζιτζή, και την τaráζαμε στο λάλημα εμείς τα παιδιά τα καλοκαρινά μεσημέρια χαλώντας τον ύπνο του αιμνήστου δασκάλου μας Ρεμπέλη, του Αλέξη Ντόντη, και των άλλων κοτζαμπασήδων του μαχαλά μας.

Η παλιά εκκλησία, όπως λένε οι γέροντες που την έφτασαν, δεν ήταν ετοιμόρροπη. Είχε μεν ορισμένες ρωγμές, αλλά με μια καλή επισκευή μπορούσε να διατηρηθεί για πολλά χρόνια. Ο εφημέριος Οικονόμος Παπαδημήτριος Κατσένης όμως, και ο γιατρός Λουκάς Δημάρατος, θέλοντας να την κάνουν πιο ωραία, συνεκέντρωσαν χρήματα από τους απανταχού Βουρμπιανίτες, την κατεδάφισαν και

την έφιασαν καινούργια μετατοπίζοντας την λίγο πιο κάτω και φέροντας το άγιο βήμα και την αγία τράπεζα της παλαιάς μέσα στον γυναικωνίτη της νέας. Την έκαναν αρκετά ευρύχωρη με εωτερικές διαστάσεις 14 X 8,60 μέτρα. Το 1909 ετελείωσε το χτισισμό της. Στα 1910 έγιναν τα ταβάνια, τέμπλο γυναικωνίτης, στασίδια, Δεσποτικός θρόνος, προσκυνητάρια κ.λ. και στα 1911 ζωγραφίστηκαν οι εικόνες της (έργα του Ιωαν. Δημαράτου) με συνδρομές όλων των ενοριτών και πολλών άλλων Βουρμπανιτών, και εγκαινιάστηκε απο τον Δεσπότη Σπυρίδωνα.

Είχε γίνει αριστούργημα, με πλούσια εσωτερική διακόσμηση μαρμαροκονίες κ.λ. και με ωραίο αρχιτεκτονικό σχέδιο, αλλά δυστυχώς και η καινούργια τοποθεσία στην οποία χτίστηκε αποδείχτηκε πιο επισφαλής απο την πρώτη. Σε λίγα μόλις χρόνια οι τοίχοι της σπάσανε και ανοίξανε. Και σήμερα, παρα όλες τις κατα καιρούς επισκευές που της έγιναν, βρίσκεται σε όχι καλή κατάσταση. Αλλά δεν πρέπει να αφεθεί να καταρεύσει.

Έξω στο προαυλιό της, τα παιδιά της γειτονιάς (Κώτσιο Κεκέλης Θυμιούλια κ.λ.) φυτέψανε κατά το 1921-22 κι ένα πλατάνι που τώρα μεγάλωσε και θέριεψε και αποτελεί το μοναδικό εξωτερικό της στολίδι.

Οι Άγιοι Απόστολοι είχαν και αρκετά κτήματα, στον Πετσίγκαζο, στον Αθανάση στο Γιαντίκη, και αλλού. Είχε και πίσω στου γκαμπότση στο δρόμο ένα οικόπεδο το «Κελί» στο οποίο είχε χτίσει σπίτι ο Δημήτρης Κοντογιάννης. Ο γυιός του όμως ο Κώτσιος το αφιέρωσε ξανά στην εκκλησία. Μερικά απ' αυτά ήταν αφιερώματα της οικογένειας των Ζουμαίων καθώς και των Σουραίων που εδώρησαν και το οικόπεδο στο οποίο ευρίσκεται η εκκλησία, και άλλων αγνώστων ευσεβών χριστιανών. Όλα όμως συγχωνευτήκανε και περιήλθαν στην Κεντρική εκκλησία όπως και των άλλων εκκλησιών.

Στα 1961-62 έγιναν μερικές απαραίτητες επισκευές στο κτίριο και τη στέγη (πάντοτε με τη φροντίδα του κ. Ιωαν. Δημαράτου) κι έτσι ελπίζομε να διατηρηθεί για μερικά χρόνια η ωραία και ιστορική αυτή εκκλησία.

Νέα και γενική επισκευή (σχεδόν ανακαίνιση) έγινε στα 1974-75 με τη φροντίδα των αδελφών Μενελ. Λουκά και χαρ. Ι. Δημαρά-

του που διενέργησαν σχετικό έρανο. Ανακαινίστηκαν οι τρεις πλευρές και η στέγη και έτσι θα διατηρηθεί αρκετά. Μέχρι τα τέλη του 1977 η ανακαινισή της συμπληρώθηκε εντελώς.

15. ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ο Άγιος Ιωάννης θα πρέπει να ήταν παλαιά εκκλησία γιατί στην προθεσή του μνημονευόταν παμπάλαια και άγνωστα ονόματα που τα αντιγράψαμε πρώτου καταστραφούν. Σε μια εικόνα του τέμπλου του που παριστάνει τη βάπτισή του Χριστού ευρίσκομε τη χρονολογία 1777. Παλαιώτατα ήταν και τα πρώτα του λειτουργικά βιβλία αλλά δυστυχώς δεν είχαν επιγραφές και ενθυμήσεις. Μόνο σε ένα νεώτερο μηναίο (εκδόσεως Ν. Γλυκή 1820) συνατήσαμε τα ονόματα των δωρητών των δώδεκα μηναίων και τα εις δραχμάς ποσά που έδωσε καθένας για την αγορά των και τα παραθέτομε εδώ. «Γεωργ. Ν. Παγούνη δραχ. 15, Ιωάννης Κυπαρήσου 15, Κώστας Παπαϊωάννου 14, Ζήκος Λάμπρου 12, Νικ. Ζ. Τζούκαλη 0, Νικ. Γεωρ. Τζαντζή (μήπως τζιτζή) 15, Ζήσης Γεωρ. Παπαζήση 10, Ιωάννης Ριζούλη 5, χρήστος Λάμπρου Παρλαπός 5, Κότα κύρκας να γραφεί το όνομα της μακαρίτισσας Αγόρως έδωσε 5».

Ο Ναός ο οποίος σωζότανε μέχρι προ ολίγων ετών ήταν μεγάλο και υπέροχο οικοδόμημα με ωραία πρόσοψη και θολωτή θύρα, απάνω από την οποία υπήρχε και η σήμερα τοποθετημένη στο νέο κτήριο κτητορική επιγραφή που αναφέρει το όνομα του κυριωτέρου των κτητόρων Γ. Παπαϊωάννου. Αριστερά απο την είσοδο και πλησίον προς το ιερό στην εξωτερική βορεινή πλευρά υπήρχε μια εξαιρετική ζωγραφιά που παρίστανε την Ζωοδόχο Πηγή, και απο κάτω η εξής επιγραφή που ευτυχώς μας την περιέσωσε ο εξάίρετος ιστοριοδίφης Παπαγεώργιος Παΐσιος Χιονιαδίτης. «Ανηγέρθει εκ βάθρων ο πάνσεπτος ούτος θείος και ιερός Ναός του τιμίου ενδόξου Προφήτου Προδρόμου και Βαπτιστού Ιωάννου, Αρχιερατεύοντος του θεοφιλεστάτου αγίου Βελλάς και Κονίτζης Κυρίου Θεοδοσίου. Ανεκαινίσθη δε διαχειρός Μιχαήλ Ιωάννου Χιονιαδίτου, εν έτη χιλιοστῶ οκτακοσιωστῶ πέμπτῳ....».

Το εσωτερικό της εκκλησίας ήταν όλο ζωγραφισμένο. Δεν υπήρχε ούτε η παραμικρή γωνιά αζωγραφιστη. Στη δύτική πλευρά, ό-

πως συνήθως παριστανόταν η δεύτερα παρουσία με τους αγγέλους και τους δαίμονες που ζυγίζουν τις ψυχές. Στις άλλες πλευρές διάφορα επεισόδια απο τη ζωή του Χριστού, διάφοροι άγιοι προφήτες κ.τ.λ.

Στην εικόνα του Χριστού στο τέμπλο υπάρχει η ακόλουθη επιγραφή «Ιστορήθησαν αι ιεραί αύται εικόνες, ή παροῦσα του Δεσπότη Χριστού και η της κυρίας Θεοτόκου, δι' επιτροπής μεν και εξόδων του τιμιωτάτου Κυρίου Γεωργίου Παπαϊωάννου εις χώραν Βούρμπιανην· δια συνδρομής δεν του θεοφιλεστάτου Αγίου βελλάς κυρίου Θεοδοσίου, και δια παντοδαπής συνεργίας του θεοφιλεστάτου Αγίου Τρίκκης κυρίου Γαβριήλ, εις αϊδιον τούτων μνημόσυνον εν έτη σω η (1808)» Υπάρχει και μια παλαιά εικόνα του Αγ. Ιωάννου στο προσκυνητάρι.

Φαντάζομαι με πόση μεγαλοπρέπεια θα εγκαινιάστηκε απο τον Δεσπότη Θεοδόσιο (πιθανόν και από τον Τρίκκης μαζί) γύρω στα 1808 - 810 η πανέμορφη και υπέροχη αυτή εκκλησία και πόσο θα καμάρωναν οι τρεις περήφανοι κοτζαμπασήδες αδελφοί Τζιοτζαίοι για το έργο τους. Όσο ήκμαζε η οικογένειά των, και ως τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας ακόμη γινόταν στον Αγιάνη ξεχωριστή λειτουργία κάθε Κυριακή, αλλά όχι, και ξεχωριστή ακολουθία των παθών και του επιταφίου όπως στους Αγίους Αποστόλους Σταύρωση εδώ δεν υπήρχε ούτε σώζεται ίχνος επιταφίου. Ο Αγιάνης είχε και μύλο δικό του που σωζόταν ως την εποχή της κατοχής, και σε παλαιώτερα χρόνια είχε κι ένα τεράστιο ροκοκάζανο και μέσα στο μύλο που ήταν μπροστά σχεδόν στην εκκλησία, αποστάζανε ο κόσμος τα τσιπούρα και αφήνανε την ανάλογη ρακή προς όφελος της εκκλησίας. Ο Άγιος Ιωάννης στην εποχή του ήταν η ωραιότερη εκκλησία του χωριού. Αλλά ο χρόνος που τα πάντα μεταβάλλει και καταστρέφει, και το αεικίνητο υπέδαφος της Βούρμπιανης - που φεύγει συνεχώς γιατί μοιάζει κι αυτό με τους κατοίκους της που φεύγουν συνεχώς στα ξένα - την κατερείπωσαν σιγά - σιγά και παρ' όλες τις κατακαιρούς επισκευές κατέρρευσε εντελώς εδώ και λίγα χρόνια.

Αλλά η προς τα θεία ευλάβεια των Βουρμπιανιτών δεν άφησε τον Αγιάνη να εξαφανισθεί απο το πρόσωπο της γης. Οι ευσεβείς και φιλόθρησκοι συμπατριώτες κ.κ. Λουκ. Κατσένης Παπαμάρκος Πρωτοπρεσβύτερος Νίκος Ζήκος, Ιωαν. Τζόγιας και Ελευθέριος Πα-

παλάμπρου προσέφεραν ανα 500 δραχμές ο καθένας, και άλλοι πολλοί Βουρμπανίτες διέθεσαν διάφορα μικρότερα ποσά και έτσι με τις φροντίδες πάντα του Εφημερίου μας και του μπάρμπα - Γιάννη, έγινε στη θέση της παλαιάς η νέα εκκλησία, μικρή μεν αλλά σε πολύ ωραίο και κομψό ρυθμό. Η θύρα και τα παράθυρα έγιναν θολωτά και η πρόσφι ωραιότατη. Αρμολογήθηκε ολόκληρη με τσιμέντο, και τοποθετήθηκε απάνω απο τη θύρα η αρχαία επιγραφή με το όνομα του κτήτορος Γ. Παπαϊωάννου και τη χρονολογία.

Πλαισιωμένη τώρα απο τα βαθύσκια πλατάνια της η καινούργια εκκλησούλα, μοιάζει σαν μια εξαίσια ζωγραφιά. Έχει βέβαια πολλές εσωτερικές ελλείψεις, αλλά κι αυτές θα συμπληρωθούν με τη βοήθεια και συνδρομη των απανταχού φιλοπάτριδων και φιλοχρίστων βουρμπανιτών.

(Σημ. Τα παραπάνω εγράφησαν κατά το σωτήριο έτος 1959. Ήδη σήμερα (1988) όλες οι εσωτερικές ελλείψεις - Τέμπλο, ταβάνι, σοφατήσια κ.λ. συνεπληρώθησαν. Ο δε συγχωριανός μας Μάρκος Τέρτσης έχτισε και ένα ωραίο εικόνισμα έξω απο την εκκλησία στη θέση ακριβώς που υπήρχε η αγία Τράπεζα της παλαιάς εκκλησίας, και ο Ζήσης Τσούκαλης έκανε με δαπάνη του την περιφραγή της. Τελευταία δε 1985 - 86 έγινε νέος έρανος και η πλάκες της στέγης αντικατεστάθηκαν με γαλλικά κεραμμίδια. Πριν τελειώσουμε ας αναφερθούμε και στην καμπάνα του Αγιάννη είναι Ιταλικής κατασκευής και έχει την ακόλουθη επιγραφή δυσανάγνωστη.

1778

UANE BONAR N: FCARAI

AD MICHIELEI I

FONDATAORID

EL CANPANE

Υποθέτω πως σημαίνει

εργαστήρια των Ιωάννου

Μπονάρ, Ν. Φκαπαϊ και Αντ. Μικέλι.

16. ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

Ο Άγιος Νικόλαος βρίσκεται χτισμένος λίγο πιο κάτω απο την αγορά, και ανήκε απο ανέκαθεν στις οικογένειες των Κατσεναίων, Προκαίων, και Σαμαραίων.

Αυτοί τον είχαν χτισμένον προ αμνημονεύτων χρόνων και πάλι τον ξαναχτίσανε επί τουρκοκρατίας, και συνεχίζουν να τον συντηρούν (κυρίως οι Κατσεναίοι) ακόμη και σήμερα. Η παλαιά εκκλησία ήταν λίγο πιο δώθε προς το δρομο, αλλά την νέα τη χτίσανε προς το βάθος. Δεν έχει δέντρα, ούτε κανένα άλλο εξωτερικό στολίδι, εκτός από το μικρούτσικο καμπαναριό με την καμπανούλα του. Δίπλα στο λάκκο είχε και το μύλο της, αλλά έπαψε από καιρό να λειτουργεί. Το δάπεδο της εκκλησίας είναι στρωμένο με πλακάκια δωρισμένα από τον μακαρίτη Βασ. Κατσένη ο οποίος είχε φιάσει και το καμπαναριό. Είναι ευρύχωρη εκκλησούλα με εσωτερικές διαστάσεις 8 x 4,50 μέτρα, και θα πρέπει να είχε ιστορία. Οι εικόνες της είναι παλαιές τουλάχιστον δυο τριών αιώνων, αλλά δυστυχώς δεν έχουν επιγραφές. Σε μια μόνο διαρκίνονται κάτι γράμματα, αλλά είναι σχεδόν σβυσμένα και δεν διαβάζονται καθόλου. Τα μανάλια έδωρήθησαν από τον Κων. Ν. Κατσένην. Ο δε πολυέλαιος φέρει την εξής επιγραφή. «1868 Αφιέρωμα του Γιάννη Ζήκου Τζομπάνου εις την εκκλησίαν του Αγ. Νικολάου». Στην Πρόθεση πάλι υπάρχουν γραμμένα τα εξής ονόματα «Διονυσίου, Ιωακείμ, Ιερονομάχων. Νικολάου, Καλής, Ξανθής, Αναστασίας, Δημητρίου, Αναστασίας».

Οι δυο αυτοί Ιερομόναχοι ασκητεύσαν πιθανώτατα στο κελί του Αγίου Νικολάου που υπήρχε μέχρι των ημερών μας δίπλα από τη βρύση της βαρβάρης, και εδίδασκαν (σύμφωνα με τις μαρτυρίες των γερόντων) και στα παιδιά του χωριού ολίγα καλλυβογράμματα, όπως και οι καλόγηροι του κελιού του Αγίου Δημητρίου στους Σαρσάδες.

Με τη φροντίδα του Πρωτοπρεσβυτέρου Παπαμάρκου Παπαδ. Οικονόμου - Κατσένη, ο Άγιος Νικόλαος επισκευάστηκε ωραία τα τελευταία χρόνια 1975 - 76 και έτσι θα υπάρχει κι αυτός για αρκετά ακόμη χρόνια. Και αργότερα γύρω στα 1985 διέθεσαν κ. Ιωαν. Τζόγιας και η κ. Ευγενία Σόμπολα - Τζόγια, σεβαστό ποσό για νέα επισκευή και εξωραϊσμό του.

17. Η ΠΑΝΑΓΙΤΣΑ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ.

Το εκκλησάκι του Νεκροταφείου η μικρή Παναγίτσα, χτίστηκε ακριβώς στο άγιο Βήμα της παλαιάς Παναγίας, με αποκλειστικό σκο-

πό για να μην καταστραφεί και καταπατηθεί η αγία τράπεζα της. Είναι ωραίο και κομψό, και το επεσκεύασε τώρα τελευταία ο φιλόθρησκος Βουρμπιανίτης κ. Κώστας Θάνος.

18. ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ

Το εκκλησάκι του κοιμητηρίου βρίσκοταν λίγο πιο πάνω από το προηγούμενο στη δυτική πλευρά των ερειπίων της παλιάς Παναγίας. Στα παλαιότερα χρόνια το φρόντιζαν το επεσκεύαζαν και το περιποιόταν οι Νταλαίοι που ήταν μια από τις πιο παλιές βουρμπιανίτικες οικογένειες. Δεν αποκλείεται δε αυτό το εκκλησάκι να ήταν ο πυρήνας της παλαιάς Παναγίας αφού βρισκόταν εκεί στο νεκροταφείο από αμνημονεύτων χρόνων.

Σαν έφυγαν ή πέθαναν οι περισσότεροι Νταλαίοι, ρήμαξε και κατέρρευσε το κοιμητήριο. Πρωτού πεθάνει ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων, ύστερα από ωρισμένες ενέργειες των αρμοδίων της εκκλησιαστικής επιτροπής μας, απεφάσισε και έστειλε 10.000 δραχμές, με τις οποίες ξανάγινε καινούργιο και πολύ στερεό. Το κτίριο όμως αυτό κατεδαφίστηκε κατά το 1975 ως αντιαισθητικό και έγινε λίγο πιο κάτω το σημερινό Κοιμητήριο - Οστεοφυλάκιο.

19. (Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ) ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Γράφοντας για την κεντρική μας εκκλησία, πρέπει να αρχίσουμε πρώτα από την παλαιά.

Η παλιά Παναγία ήταν χτισμένη μέσα στο νεκροταφείο, εκεί που βρίσκεται σήμερα το μικρό εκκλησάκι και έφτανε μέχρι το δεύτερο εκκλησάκι του κοιμητηρίου. Στην προσοψή της είχε ευρύχωρο χαγιάτι με πεζούλια, στα οποία καθόταν κάθε απόγευμα οι παλιοί γέροντες Βουρμπιανίτες τυλιγμένοι στα ταλαγάνια τους και καρτερούσαν τους παπάδες ν' αρχίσουν τον εσπερινό. Η εκκλησία αυτή ήταν ημιϋπόγειο χαμηλή και σκοτεινή. Φωτιζόταν μόνον από κάτι μικρούς φεγγίτες. Από έξω δεν είχε καμιά εμφάνιση και ομορφιά γιατί ήταν καπνισμένη. Η παράδοση λέει πως όταν τη χτίζανε οι βουρμπιανίτες οι Τούρκοι τους εμποδίζαν - γιατί δεν θάχαν ασφαλώς επίσημη άδεια -

και οι παπούδες αναγκαζόταν να καπνίζουν τους τοίχους με δαδιά για να φαίνονται παλαιοί. Σύμφωνα με μια ενεπίγραφη πλάκα που σώζεται εντοιχισμένη πίσω στο ιερό της νέας εκκλησίας, η παλιά Παναγία χτίστηκε στα 1780. Πρωτύτερα υπήρχε άλλο μικρό ομώνυμο εκκλησάκι στην τοποθεσία που είναι σήμερα το κοιμητήριο (οστεοφυλάκιο) καθώς και το νεκροταφείο. Κεντρική εκκλησία δεν υπήρχε διότι κάθε συνοικία είχε τη δική της και τους παπάδες της. Πιθανόν, όμως να ήταν και οι Άγιοι Απόστολοι που βρισκόταν στο κέντρο του χωριού (Παλιο Σκολείο) και είχαν σταύρωσι και επιτάφιο. Το χωριό κατ' αρχάς ήταν μικρότερο. Όταν όμως μεγάλωσε θεώρησαν καλό οι Βουρμπιανίτες, αντί να έχουν τρεις - τέσσερις συνοικιακές εκκλησίες να χτίσουν μια κεντρική κι έτσι έγινε η Παναγία. Εσωτερικά η παλαιά Παναγία - όπως λένε οι παλιοί που την θυμούνται - ήταν ζωγραφισμένη άκρη σε άκρη, αλλά οι ζωγραφίες της είχαν μαυρίσει από την πολυκαιρία και τους καπνούς των καντηλιών και των κεριών. Το τέμπλο της, το οποίο σώζεται στη νέα, είναι Βυζαντινού ρυθμού, έργο του 16ου αιώνας - ίσως και παλαιότερο - και μεταφέρθηκε εδώ από το μοναστήρι της Φετόκος, όπως λέγανε οι γέροντες. Η Παναγία είχε και μερικά βακούφικα χωράφια αλλά δεν γνωρίζουμε ποια ακριβώς ήταν δικά της διότι δεν υπάρχει παλαιότερο κτηματολόγιο από την εποχή του 1885 - 87 που συγχωνευτήκανε σ' αυτήν και τα κτήματα των άλλων εκκλησιών. Εκτός' δε από τα αμπελοχώραφα είχε και δύο μύλους. Έναν στο Πηγαδούλι που κατέρρευσε περί το 1910, και τον άλλον στο ποτάμι που σώζεται μέχρι σήμερα. 1958

Από τα εισοδήματα των κτημάτων, και τους τόκους της περιουσίας του μεγάλου μας ευεργέτου Χαρίση Ι. Ζήκου καθώς και από άλλες δωρεές - τα οποία διαχειριζόταν οι εκάστοτε εκκλησιαστικές επιτροπές - πληρωνόταν οι δασκάλοι των Σχολείων μας γινόταν διάφορα άλλα κοινωφελή έργα, και συνάμα συγκεντρωνόταν και απόθεμα για την ανέγερσι νέας εκκλησίας.

Η ΝΕΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Επειδή η παλαιά Παναγία και επισκευή ήθελε, και ούτε ευρύχωρη και ευπρόσωπη ήταν απεφάσισαν οι Βουρμπιανίτες να την ξα-

Στην παραπάνω φωτογραφία εικονίζονται τα μέλη της Επιτροπής του Οικοτροφείου κατά το έτος 1925 μαζί με οικότροφους και διακρίνονται καθήμενοι από αριστερά προς τα δεξιά: 1. Μάρκος Γ. Λιόλης, 2. Χρήστος Παπαδημητρίου-Στρέκος. 3. Νάκος Τσόλης. 4. Διομήδης Παπαγεωργίου γιατρός, 5. Μάρκος Οικονόμου δάσκαλος και ο διευθυντής του Σχολαρχείου Δημ. Μιχέλη. Οι οικότροφοι μας είναι σχεδόν άγνωστοι.

ναχτίσουν πιο μεγάλη και ευπαρουσίαστη. Έγιναν λοιπόν τα σχέδια απο τον Βουρμπιανίτη μηχανικό αείμνηστο Γεώργιο Στράτο, και απο το 1896 - 97 αρχίσανε κιόλας να σκάβονται τα θεμέλια.

πλευρές της· και το εσωτερικό της είναι θαυμάσιο διαρρυθμισμένο. Οχτώ ωραίες κολώνες υποβαθτάζουν τον παντοκράτορα, τα τόξα, και τη στέγη. Ο Παντοκράτορας έχει ωραίες ζωγραφίες, και τα τόξα και τα ταβάνια είναι ζωγραφισμένα με εξαιρετικά καλλιτεχνικά σχέδια, ο γυναικωνιτης είναι διπλός (απάνω και κάτω) με ωραία καφασωτά και οι θύρες της εκκλησίας μεγάλες, καλοφτιαγμένες με ωραίους πελεκητούς λαμπάδες και τόξα.

Όλο το δάπεδο είναι στρωμένο με πλακάκια που δωρήθηκαν το 1915 -16 απο τον αείμνηστο Βουρμπιανίτη Νικ. Χ. Χαρισιάδη και έχει και τέσσερις σειρές στασιδιών. Ο άμβωνας και το τέμπλο της είναι αρχαϊκά, απο την παλαιά εκκλησία· και μόνον το Δεσποτικό έγινε καινούργιο ξυλόγλυπο με δαπάνη του αείμνηστου Γεωργ. Ν. Οικονόμου.

Η σκεπή ετελείωσε στα 1905, αλλά όσο να τελειοποιηθεί και να σοφατιστεί έφτασε το 1911 ο δε σοφατζής που έφιασε τις ωραίες εσωτερικές κορνίζες ήταν ο Βασίλη Μανέσης. Επιστάτης ήταν επίσης και ο Αλέξη Βενέτης ο οποίος επελέκησε και όλα τα αγκωνάρια λαμπάδες, τόξα κ.λ. μαζί με τον εξαιρετικό πελεκάνο Αθανάσιο βραύιστα. Ο Παντοκράτορας και η θαυμασία εσωτερική διακόσμηση έγιναν μόλις το 1930. Επικεφαλής δε του συνεργείου που την εχρωμάτισε και την διεκόσμησε ήταν ο άριστος συγχωριανός μας κοσμηματογράφος Γιώργ. Παπασπύρος. Στα 1930 επίσης έγινε και το μικρό σημερινό χαγιατάκι που την ομορφαίνει και εξωτερικά. Τώρα δε τελευταία που αρμολογήθηκε και με τσιμέντο, έγινε ακόμη πιο ωραία.

Παλιό κειμήλιο της εκκλησίας ήταν ένα εξαιρετικό ασημένιο ευαγγέλιο που διασώθηκε και απο τους Ιταλούς και απο τους αντάρτες, αλλά εξαφανίστηκε λίγο αργότερα μυστηριωδώς, μάλλον απο κάποιον στρατιωτικόν ιερέα. Μια παλαιά εικόνα του Προδρόμου, ηλικίας τετρακοσίων περίπου ετών, εύρίσκεται τώρα τοποθετημένη μέσα στο ιερό, καθώς και άλλη μια του Αγίου Νικολάου λίγο νεώτερη, αποτελούν αληθινά κειμήλια. Άλλες παλαιές εικόνες είναι, του αρχαγγέλου Μιχαήλ της μεταμορφώσεως, και του Αγίου Γεωργίου που έχει και την εξής επιγραφή «δέησις του δούλου του θεού Μιχαήλ Αποστόλου δια χειρός Κώνστα εκ χωρίου Χιονιάδων 1747».

Και άλλη μια εικόνα που παριστάνει την Παναγία και ευρίσκεται στον γυναικωνίτη είναι ακριβώς της ίδιας τεχνοτροπίας. Να προέρχονται άραγε από το προ της Παναγίας του 1780 εκκλησάκι του νεκροταφείου μας ή μήπως από το μοναστήρι της Φετόκος;

.....Οι υπόλοιπες εικόνες του τέμπλου (πλήν ορισμένων παλαιών του εορτολογίου) είναι κατασκευασμένες το 1870 και έργα του Χιο-νιαδίτου ζωγράφου Ματθαίου.

Έχει και διάφορα αφιερώματα η εκκλησία μας. Ο Νικόλαος Σούρης στα 1848 αφιέρωσε τον επιτάφιο ο Δημ. Ι. Δούρβαρης στα 1905 ένα δίκηρο, ο Λισκατσιτής Μάνθος Γεωργίου ένα κηροπήγιο και ο Νικόλαος Οικονόμου άλλα τέσσερα ο Γεώργιος Δ. Γ. Θανός στα 1910 αφιέρωσε τον καινούργιο κρυστάλινο πολυέλαιο ο Βασίλειος Τζόγιας δυο μαγάλια και καλλύμματα Αγίας τραπέζης, Η Ματούλω Απ. Τράντα την εικόνα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο δεξιό προσκυνητάρι, ο Γεωργ. Δ. Τζομπάνος την εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο αριστερό προσκυνητάρι και πολλοί άλλοι φιλόθρησκοι και ευλαβείς συμπατριώτες μας αφιέρωσαν κατά καιρούς, άμφια, εικόνες, εκκλησιαστικά σκεύη κ.τ.λ. καθώς και γεναία χρηματικά ποσά, δια την ανέγερση και τον καλλωπισμό της Παναγίας μας, τα ονόματα των οποίων δεν μας παίρνει ο χώρος να παραθέσωμε ευχόμεθα δε να ευρίσκονται πάντοτε μιμηταί των.

Στις 16 Αυγούστου του 1960, με την πρωτοβουλία του εν Αθήναις Συνδέσμου των Βουρμπιανιτών, έγινε και τα επίσημα εγκαίνια της Περίλαμπρης αυτής εκκλησίας μας από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δρυϊνουπόλεως Πωγωνιανής και Κονίτσης κ. Χριστόφορο και παρευρέθηκαν σ' αυτά πολλοί ταξιδεμένοι Βουρμπιανίτες, οι Στρατιωτικές και Πολιτικές αρχές της Βούρμπιανης και των γύρω χωριών, όπως και πολλοί επίσημοι ξένοι, και κάτοικοι των περιχώρων. Επηκολούθησε δε και επίσημο γεύμα στο Σπίτι του Παιδιού που το παρέθεσε η Κοινότητα καθώς και εθνικοί χοροί το απόγευμα στην πλατεία.

Κατά τας αρχάς δε του έτους 1963 έγινε και η ηλεκτρική εγκατάσταση και ηλεκτροφωτίσθηκε η εκκλησία μας, αποχτώντας έτσι καινούργια λαμπρότητα και ομορφιά, αρμολογήθηκε και εξωτερικά με τσιμέντο. Τα δε έξοδα της ηλεκτροδοτήσεως διέθεσε ο αείμνηστος οφθαλμίατρος Νίκος Γ. Τράντας. Το 1964 έγινε και η νέα περιφραγή του νεκροταφείου. Το δε 1971 - 72 κατασκευάστηκε και πά-

λι καινούργιο το χαγιάτι έγινε ο περίβολος και στήθηκαν και οι προτομές των μεγάλων ευεργετών Χ. Ζήκου και Αλ. Τράντα. Κατόπιν δε το καλοκαίρι του έτους 1975 ανακαινίσθηκε η στέγη της εκκλησίας και αντί της πατροπαράδοτης πλάκας (σχιστόλιθος) εκαλύφθη με ωραία γαλλικά κεραμίδια. Περιφράχθηκε επίσης και με ωραία σιδερένια κάγκελα. Και όλα σχεδόν με δαπάνες του κληροδοτήματος χαριλ. Ζήκου - Αλέξ. Τράντα, και με διάφορους εράνους που διενέργησε ο Σύνδεσμος της Κοινότητας διότι πολύ ελάχιστα διέθεσε η εκκλησία. Απο το ίδιο δε κληροδοτήμα συνεχίστηκαν οι επισκευές με την ακάματη φροντίδα του εφημερίου κ. Δημητρίου Μαργαρίτη και των Επιτρόπων του Κληροδοτήματος και της Εκκλησίας και του Συνδέσμου της Κοινότητας και χτίστηκαν: η κατοικία του ιερέως, μια αποθήκη και μια βεσπασιανή πίσω απο την εκκλησία και τελευταία στα 1987 το κωδωνοστάσιο. Υπάρχουν και αρκετοί νεώτεροι Δωρητές. Το 1975 ο Απόστ. Ζοφώλης δώρησε με διαθήκη 18.000 δρχ. Αργότερα και μέχρι σήμερα (1988) edώρησαν οι Χαράλ. Ι. Δημάρατος εις μνήμην συζύγου του Μερόπης 15.000 Μαρία Ν. Παπασωτηρίου εις μνημ. συζύγου της 10.000, Σταματίνα Αναγνωστοπούλου -βηζαδέ εις μνημ. γονέων της Ζήση και Ουρανιάς 10.000 Αχιλ. Βασ. θάνος 10.000, Ελένη Παπαδημητρίου 5.000, Νικ. Μάνος τον ηλεκτροφώτιστο σταυρό. Δια την κατοικία του ιερέως edώρησαν ειδικά ο Νικ. Παπασωτηρίου 25.000, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Σεβαστιανός 10.000 ο εφμέριος μας κ. Δημ. Μαργαρίτης 80.000 και το Κληροδοτήμα Χ. Ζήκου - Αλεξ. Τράντα 50.000 κ.λ. καθώς διάφοροι άλλοι δωρητές μικρότερα ποσά.

Παλαιός

Κατάλογος Συνδρομητών των εκκλησιών μας

Παπαζήσης Οικονόμος	3 λίρ. οθ.
Ζήσης Τζήμο Τζήλας	1 λίρ. οθ.
Θεόδωρ. Χ. Μπλιαχούρα	1/4 λίρ. οθ.
Απο διάφορους εξ Αθηνών	90 λίρ. οθ.
Διδάσκαλος Κρόκος	60 γρόσια
Γιαννούλης Λισκατσιίτης.	40 γρόσια
Οικονόμος	214 γρόσια
Κων/νος Ζοφώλης	188 γρόσια
Λουκάς Δημάρατος	267,30 γρόσια

Παπαχαράλαμπος Παπαναστάση	53,20 γρόσια
Αλεξάνδρα Ζ. Κιτσαντώνη (Δι' Αγ. Γεώργιον)	2.000 Δραχ.
Αλεξάνδρα Κιτσαντώνη (Δια Παναγίαν)	1.000 Δραχ.
Αλεξάνδρα Κιτσαντώνη (Δι' Αγ. Αναργύρους)	250 Δραχ.
Μαρία Ι. Αδάμου εδώρησεν μια οικίαν εις Πάτρας,	
Δημήτριος Σιούλης Αθήναι	500 Δραχ.
Δημήτρ. Α. Λιόλης βουκουρέστι	1.500 Δραχ.
Αικατερίνη Ν. χαρισιάδου Βόλος	1.000 Δραχ.
Γαβριήλ. Παπαγεωργίου Βόλος	50 Δραχ.
Βασιλική Αλ. Τσανάκα Χαρτούμ	375 Δραχ.
Λουκ. Λύτης και Γεωρ. Κίσκας Αβυσσηνία	3 λ. Αγγλ.
Γεώργιος Δ. Ντόντης Πάτραι	1.112 Δραχ.
Κούλα Γ. Χαρισιάδου ασημ. εικόνα εις Προσκυνητάρ	
Αικατερίνη Γ. Δούκα ένα αργυρό πολυκάνδηλο	

Εκτός από την σύντομη ιστορία της νέας Παναγίας που παραθέτουμε εδώ, μπορεί ο αναγνώστης να βρεί και άλλες πληροφορίες σχετικές με την ανεγερσή της και στις κατά καιρούς επισκευές και εξωραϊσμό της σε άλλο κεφάλαιο της ιστορίας του χωριού μας που φέρει τον τίτλο «Διάφορα επεισόδια, γεγονότα και Χρονικά».

ΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

Αλλά μνημεία θρησκευτικής ευλαβείας των προγόνων μας είναι και τα διάφορα εικονίσματα που βρισκόταν σε διάφορες τοποθεσίες γύρω από το χωριό. Στο καθένα απο' αυτά υπήρχαν απο μια δυο εικόνες, και πολλές ευλαβικές γυναικούλες ανάβανε τα κατηλάκια τους. Και ήταν αρκετά.

Ένα ήταν στο μεγαλάκκο λίγο πιο κάτω απο του Γκιώνη τη μηλιά, και τότε χτισμένο ο Παπαζήσης Οικονόμος στην τοποθεσία που είχε σκοτωθεί πέφτοντας απο το αλογό του ο γιός του ο Λάμπρος.

Άλλο ένα ήταν πέρα από τον Άγιο Δημήτριο στη θέση Σταυρός απάνω στη μεγάλη πέτρα που βρίσκεται στο σταυροδρόμι.

Τρίτο ήταν το κόνισμα του Τσιαμένου μεταξύ χωριού και Αναλήψεως στην ομώνυμη τοποθεσία χτισμένο κι αυτό απάνω στην πέτρα που βρίσκεται δίπλα απο το δρόμο.

Τέταρτο ήταν στο σύνορο το Πρυσογιαννίτικο, φτιασμένο απο την Αντώναινα του Λύτη.

Πέμπτο στη ραχούλα προς τον Αηπαντελεήμονα κάτω απο την μεγάλη Βελανιδιά (Σήμερα στα 1963 πέρασε απ' εκεί ο δημόσιος δρόμος και δεν υφίσταται) που κουτσοδιατηρείται ακόμη και το επισκευάζουν τα παιδιά.

Έκτο Το εικόνισμα της Αη - Σωτήρας. Ήταν χτισμένο απάνω στη μεγάλη πέτρα δίπλα στην Παπαδηματρέϊκη καλύβα, και το είχαν φιάξει οι Στραταίοι λέγοντας πως στο βακούφι αφιέρωναν τα διπλανά χωράφια, τη φυτιά που τους είχε πάρει όχι με έντιμο τρόπο ο Κώστα Γραμματικός

Έβδομο ήταν το εικόνισμα του Γράβου δίπλα απο τις Κρυόβρυσσες.

Όγδοο το κόνισμα στου Μάτσακα τα πλάγια που το φτιάναμε και το περιποιούμαστε εμείς τα παιδιά, όπως και το ένατο πιο κάτω στη ράχη του Ματσιγιάννη που το φιάνουν τα Αγιαννήτικα παιδιά, και πολλές φορές το χαλούσαμε εμείς όπως κι αυτά το δικό μας από αντιζηλία ή και για να σφετεριστούμε τις δεκάρες εικόνες κ.λ.... Τι παιδικές τρέλλες...

Δέκατο εικόνισμα είναι του κάτω Μεγαλάκκου που χτίστηκε πολύ ωραίο στα 1961 απο τον καθηγητή κ. Νικ. Ρεμπέλη εις μνήμην του υπό των ανταρτών φονευθέντος πατρός του αιμνήστου δημοδιδασκάλου μας Χαρ. Ν. Ρεμπέλη.

Ενδέκατο τέλος εικόνισμα είναι του Αγιάννη που όπως αναφέραμε αλλού χτίστηκε στα 1962 από τον Μάρκο Τέρτση.

Δωδέκατο ένα εικονισματάκι στον Άγιο Παντελεήμονα που το έφιασε ο Παύλος Ευθυμίου.

Υπήρχε επίσης και ένα εικόνισμα πέρα απο το ποτάμι απάνω απο του Ντούμ τ' αμπέλι το οποίο είχε την ενομασία: «Στου Ζολώτα ή Λύτη». Το είχε χτισμένο αυτή η οικογένεια και σώζεται ακόμη μισογκρεμισμένο.

Απ' όλα όσα γράψαμε μέχρι εδώ συνάγεται ότι οι πατέρες και παπούδες μας είχαν μεγάλη ευλάβεια προς τα θεία, άσβυστο ζήλο προς τα γράμματα και τις τέχνες, και εξαιρετική αγάπη προς την ιδιαίτερη πατρίδα. Μ' αυτά λοιπόν κατόρθωσαν να αναδείξουν τη Βούρμπιανη ανα το Πανελλήνιον και να αναδειχθούν και οι ίδιοι. Κα-

θήκον μας λοιπόν είναι να τους μιμηθούμε και εμείς, καθώς και η νεώτερη γεννεά που έρχεται κοντά μας.

«Εγράφη εις βούρμπιανη και Κόνιτσα τον Μάϊο του 1959»
αντεγραφή τη 5 -15 Μαΐου 1963

Συμπληρώθηκε κατά το έτος 1988 στα Γιάννενα.

Σε εξοχή των Αθηνών γύρω στα 1928. Διακρίνονται από αριστερά προς τα δεξιά: ΟΡΘΙΟΙ 1. Μάρκος Χ. Τράντας, 2. στη μέση Χαράλ. Γ. Σιόμπος και 3. Γεώργιος Κων. Πορφύρης. ΚΑΘΗΜΕΝΟΙ: 1. Αλέξ. Ι. Τράντας, 2. Ηλίας Κ. Πορφύρης, 3. Ζήσης Χ. Παπαναστασίου 4. Λουκάς Μ. Βεηζαδές, 5. Μενέλαος Ι. Δημάρατος, 6. Λάμπρος Ι. Δημάρατος, 7. πέρα απ' το τραπέζι: Ανδρέας Α. Ευθυμίου 8. 9. Απόστ. Βενέτης, 10. Ευάγγελος Γιόσης, 11. Γεώργιος Χ. Φούντος, 12. Αλκιβιάδης Β. Τέρτσης και τελευταίος ο Δημήτρης Χ. Ζήκος.

ΕΓΓΡΑΦΑ

Ἐγγραφα της περιόδου που ιστορούμε (1875 - 1913) υπάρχουν πολλά σε πρωτότυπα και σε φωτοτυπίες στο Αρχείο μας, στους Κώδικες της Εκκλησίας και κυρίως στο Αρχείο της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας στην Αθήνα. Ο χώρος όμως και ο σκοπός του παρόντος έργου δεν μας επιτρέπουν παρά να δημοσιεύσωμε μερικά μόνον. Στο παρόν τεύχος λοιπόν δημοσιεύωμε τα πιο αξιόλογα της περιόδου 1875 - 1900 και στο επόμενο και τελευταίο του Ἄ τόμου θα ακολουθήσουν τα αναφερόμενα στην εποχή 1900 - 1913.

1875 Δεκεμβρίου 28

Κατάλογος Συνδρομητών (Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας)

Ζήσης Τζήμο Τζίλας λίρ. οθωμ. 1

Θεόδωρος Χ. Μπλαχούρας λίρ 1/4

Ρίζος Ι. Τζομπάνου.

Ζήση Α. Κητζαντώνη

Κων/νος δ. Νότη Κριμέγκι

Χαράλαμπος Γ. Ψύλλας

Απόστολος Γ. Γιόσης

Δημήτριος Γ. Γιόσης

Ιωάννης Μαργαρίτη Λεσκάτσι

Κατάλογος των τακτικών Μελών Β' τάξεως, ήτοι των πληρώνοντων ημίσειαν λίραν οθωμανικήν

Παπαδημήτριος Παπασωτήρη

Νικόλαος Δόδης

Γεώργιος Ζοφώλης

Παναγιώτης Κύρκας

Χρήστο Κοτίνας Προντάνι

Γιώργης Κόκκινος

Δημήτριος Κ. Τζιτζή

Γεώργιος Ζήση Γρηγορίου

Κωτούλας Δ. τζομπάνος

Νικόλαος.....

Δημήτριος Γεώργη Λύτης

Κατάλογος των τακτικών Μελών Γ' τάξεως ήτοι των πληρωνόντων
έν τέταρτον της οθωμανικής λίρας.

Νικόλαος Οικονόμου

Νικόλαος Α. Τζούκαλης

Ιωάννης Χ. Ψύλλας

Ιωάννης Ζ. Χαρισιάδης

Νικόλαος Σαμαράς

Απόστολος Μπίζος

Γιώργη Χατζής

Δημήτριος Τσούκαλης

Κώτσιος Γ. Κούτσης

Ιωάννης Μποζώνας

Απόστολος Τράντας

Δημήτρ. Στεφάνου Σλάτινα

Παπαζήσης Γ. Τζιοτζιόπλος

Χαράλαμπος Ι. Ζήκος

Δημήτριος Ι, Δημάρατος

Χρήστος Ι, Δημάρατος

Μάρκος Δ. Δημάρατος

Νικόλαος Αδάμος

Ιωάννης Χ. Μανώλης

Κώστας Σ. Ψύλλας

Ιω. Παπαδημητρίου Πληκάτι

Δημήτριος Λάμπρου Λέζη

Ζήκος Στάθη Τσερμελής

Κωνσταντίνος Ευθυμίου

Κων/νος Ν. Τσούκαλης

Χρήστος Γ. Χαλκεύς

Νικόλαος Χαρίση Τζομπάνος

Αλέξιος Ν. Λάλος

Γιώργης Μήτση Λαγού

Ζήσης Χαρίση Ντόντης

Γεώργιος Σοφίας

Παπανικόλαος Παπαναστασίου

Αντώνιος Γ. Λύτης

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Α' (πρώτη) 28 Δεκεμβρίου 1875

Καθ' ἣν παρόντων τεσσαράκοντα μελών ἐξελέγησαν δι ονομαστικῆς κλήσεως καὶ παμψηφεί Πρόεδρος μεν ὁ Παπαδημήτριος Παπασωτηρίου πρωτοπαπᾶς, Ἀντιπρόεδρος δε ὁ Χαράλαμπος Γ. Ψύλλας, γενικός γραμματεὺς ὁ Χαράλαμπος Ι. Ζήκος, εἰδικός γραμματεὺς ὁ Ἰωάννης Χ. Μανώλης, ταμίας ὁ Παπαζήσης Οἰκονόμος καὶ ἑνδεκα Σύμβουλοι, οἱ Κύριοι Ρίζος Ι, Τζομπάνος, Νικόλαος Γ. Δόδης, Δημήτριος Τράντας, Γεώργιος Χατζής, Γεώργιος Τζοφόλης, Παναγιώτης Κ. Κούσης, Παπαζήσης Γ. Τζοτζόπουλος, Δημήτριος Τζιτζής Χαρίσης Ι, Ράπτης Χρήστος. Ι, Δημάρατος, καὶ Λουκάς Δ. Δημάρατος. Μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος πάλιν ἐξελέγη ἐξαμελής ἐπιτροπή ἵνα συντάξῃ τὸν Κανονισμόν τῆς Ἀδελφότητος, συνισταμένη ὑπὸ των Κ. Παπα Ζήση Οἰκονόμου Προέδρου, Χαραλάμους Ι, Ζήκου Γραμματέως Λουκά Δ. Δημάρατου εισηγητοῦ, Δημητρίου Α. Τζούκαλη, Νικολάου Γ. Δόδη καὶ Χαραλάμους Γ. Ψύλλα. Κατόπιν δ' ἀναβάς ἐπὶ τοῦ βήματος ὁ Κύριος Ἰωάννης Χ. Μανώλης ἀνέγνω εἰς ἐπήκοον πάντων ἐπιστολήν τοῦ ἀξιοτίμου Κ. Κωτούλα Δ. Παπαϊωάννου, ἐν ἣ ὁ Κύριος οὗτος ἐξεδήλου μεν παράπονα διότι δὲν εἰδοποιήθη ἐγκαίρως ὅπως ἐγγραφή καὶ οὗτος μέλος, ἐβεβαίωσε δε ὅτι προθύμως θέλει ἐγγραφεῖ καὶ ἐργασθεῖ ὑπὲρ τῆς Ἀδελφότητος προσφέρων τὸν ὀβολόν του καὶ ἀπέχων πάσης τιμητικῆς θέσεως ἐν τῇ Ἀδελφότητι.

Ὁ Πρόεδρος Ὁ Γραμματεὺς
Παπαδημήτριος Παπασωτηρίου Χαράλ. Ι, Ζήκος.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

τῆς ἐν Βουρμπιάνη τῆς Ἠπείρου
Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α' (4 - 1 - 1876)

Σκοπὸς τῆς Ἀδελφότητος

Ἄρθρ. 1. Σκοπὸς τῆς Ἀδελφότητος ἐστὶν ἡ ἀνίδρυσις κεντρι-

κής Ελληνικής Σχολής και η οποία.....(δυσανάγν λέξεις) της προϊόντος δε του χρόνου και αυξανομένων των πόρων της Αδελφότητος και η ανίδρυσις Παρθεναγωγείου.

Ἄρθρον. 2. Πόροι της Αδελφότητος προς επίτευξιν του σκοπού αυτής εἰσιν οἱ ἐξῆς. Α', αἱ ἐνιαύσιοι συνδρομαὶ των ἀπανταχοῦ μελών. Β', αἱ ἐκ των ἀποθεματικῶν κεφαλαίων της Αδελφότητος πρόσοδοι. Γ', αἱ ἐκτακτοὶ προσφοραὶ των δωρητῶν και εὐεργετῶν, και Δ', τα ἐκ των ἐκάστοτε παρά της Διευθυνούσης Επιτροπῆς ἐγκρινομένων μέτρων προκύπτοντα εἰσοδήματα.

Ἄρθρον 3. Η Αδελφότης εἰς ουδεμίαν δαπάνην δύναται να προβεῖ πρὶν ἢ το ἀποθεματικόν της κεφάλαιον ἀναβεῖ εἰς το ποσόν τριακοσίων οθωμανικῶν λιρών. Ἐπί του παρόντος ὅμως θα προσφέρει χρηματικὴν τινὰ συνδρομὴν εἰς την υπάρχουσαν Ἀλληλοδιδασκικὴν Σχολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Μέλη της Αδελφότητος

Ἄρθρον 4. Μέλη της Αδελφότητος εἰσιν οἱ καταβάλλοντες τακτικῶς την ἐαυτῶν συνδρομὴν, ὑπαγομένην εἰς τὰς ἐξῆς τρεῖς κατηγορίας: μίαν λίραν οθωμανικὴν, ἡμίσειαν και ἐν τέταρτον της λίρας, ἀφιεμένης ἐλευθέρας; ἐκάστῳ της εἰς μίαν των τριῶν τούτων κατηγοριῶν κατατάξεως.

Ἄρθρον 5. Ἐκαστον των μελών οφείλει να προκαταβάλει την ἐαυτοῦ συνδρομὴν. Ἄν δε μετὰ παρέλευσιν της πρώτης εξαμηνίας, μετὰ δευτέραν και τρίτην ἀπαίτησιν ἐξακολουθεῖ καθυστεροῦν την συνδρομὴν του διαγράφεται ἐκ του Καταλόγου των μελών της Αδελφότητος τη ἀποφάσει του σωματείου.

Ἄρθρον 6. Καθήκον ἐκάστου των μελών της Αδελφότητος εἶναι η προς επίτευξιν του σκοπού αυτής μέριμνα και συνδρομὴ· εἰάν δε τις φοραθῆ ως ταραξίας και διεγείρων σκάνδαλα ἐπὶ βλάβη ἠθικὴ ἢ υλικὴ της Αδελφότητος διαγράφεται ἐκ του καταλόγου των μελών ἐν γενικὴ συνέλευσει δια πλειοψηφίας.

Ἄρθρον 7, Παν μέλος παραιτούμενον ἢ ἀποβαλλόμενον δεν δικαιούται να ἀπαιτήσῃ την καταβληθεῖσαν παρ' αὐτοῦ τη Αδελφότητι συνδρομὴν.

Ἄρθρον 8, Αντεπιστέλλοντα μέλη διορίζει το Προεδρεῖον ο-
πουδήποτε κρίνει αναγκαῖον, αποστέλλον αυτοῖς και τα σχετικά δι-
πλώματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Δωρηταί και ευεργέται

Ἄρθρον 9, Οι εφάπαξ εισενγκόντες τρεῖς ἕως πέντε λίρας ο-
θωμανικὰς ανακηρύττονται Δωρηταί, ἀπό ἕξ ἕως δέκα ευεργέται, οἱ
δέ ἐπέκεινα του ποσοῦ τούτου εισενεγκόντες Μεγάλοι Ευεργέται.

Ἄρθρον 10. Εἰς τους προσφέροντας βιβλία ἢ ἄλλα δωρήματα
ἡ Αδελφότης φηφίζει ἐκτάκτους τιμὰς εἰς γενικὰς συνεδριάσεις.

Ἄρθρον 11. Τον τίτλον ἐπιτίμου μέλους ἡ Αδελφότης ἀπονέ-
μει εἰς τους υποστηρίζοντας την ὑπαρξιν και παγίωσιν αὐτῆς δι' ἠθι-
κῶν και υλικῶν μέσων ἢ και διὰ της τοπικῆς αὐτῶν ἰσχύος.

Ἄρθρον 12. Τα ὀνόματα των ευεργετῶν και μεγάλων ευεργε-
τῶν ἀναγράφονται χρυσοῖς γράμμασιν ἐν ἰδίῳ πίνακι ἀνηρτημένῳ ἐν
τη αἰθούσῃ των συνεδρίσεων της Αδελφότητος ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς ἀ-
νεργεθησομένῳ ἐκπαιδευτηρίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Διοίξεις της Αδελφότητος

Ἄρθρον 13. Ἡ Διοίξεις της Αδελφότητος ἀνατίθεται εἰς
διευθύνουσαν ἐπιτροπὴν ἀπαρτιζομένην ἐξ ενός Προέδρου, ενός
Ἀντιπροέδρου, δύο γραμματέων του μεν γενικοῦ του δε ειδικοῦ, ἐ-
νός ταμίου, και ἑνδεκα Συμβούλων.

Ἄρθρον 14. Μέλη της διευθυνούσης ἐπιτροπῆς ἐκλέγονται
οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἄνω των εἴκοσιν ἐτῶν.

Ἄρθρον 15. Ὁ Πρόεδρος χρεωστεῖ να προσκαλεῖ τα μέλη εἰς
συνεδριάσεις δια του γραμματέως, να διευθύνει αὐτάς, να προσκα-
λεῖ εἰς την τάξιν τον παρεκτρεπόμενον, και ἐν περιπτώσει ἀπειθείας,
να ἐπιτιμὰ και δημοσίᾳ, μη διορθούμενον δε να προκαλεῖ την ἀποβο-

λήν αυτού δια της συνελεύσεως να συνυπογράψει μετά του γραμματέως τα πρακτικά των συνεδριάσεων και πάν έγγραφον της Αδελφότητος.

Ἄρθρον 16. Τον Πρόεδρον ἀπόντα ἀναπληρεῖ ὁ Ἀντιπρόεδρος καὶ τούτον δ' ἀπόντα ἀναπληρεῖ τὸν πρεσβύτερον τῶν μελῶν τῆς Διευθυνούσης Επιτροπῆς.

Ἄρθρον 17. Ὁ ταμίας κρατεῖ τὸ ταμεῖον τῆς Αδελφότητος, εἰσπράττει τὰς συνδρομὰς τῶν τακτικῶν μελῶν ἐκδίδων τὰς διπλοτύπους ἀποδείξεις καὶ υπογράφων αὐτάς. Ὑποχρεοῦται δὲ καθ' ἑξαμηνίαν νὰ δίδει λογαριασμὸν τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου τῆς Αδελφότητος εἰς τὴν ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν ἐκλεγομένην ἐπί τούτῳ ὑπὸ τῆς Αδελφότητος.

Ἄρθρον 18. Ὁ ταμίας δὲν δύναται νὰ δανείσῃ ἢ τοκίσῃ χρήματα ἄνευ τῆς ἐγγράφου ἐντολῆς τοῦ Προέδρου ἐκδιδομένης κατ' ἀπόφασιν τῆς διευθυνούσης ἐπιτροπῆς καὶ ἐσφραγισμένης δια τῆς σφραγίδος τῆς Αδελφότητος.

Ἄρθρον 19. Δανείζων δὲ χρήματα νὰ λαμβάνει πάντοτε ἐγγυήσεις βεβαίας καὶ ἀξιοχρέους.

Ἄρθρον 20. Ὁ Γενικὸς γραμματεὺς συντάττει τὰ πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῆς Αδελφότητος, ἀναγιγνώσκει αὐτὰ ἐν τῇ ἐπομένη συνεδριάσει καὶ συνυπογράφει αὐτὰ μετὰ τοῦ Προέδρου, τηρεῖ τὸ Μητρώον καὶ τὴν σφραγίδα τῆς Αδελφότητος, τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν Αδελφότητα ἐγγράφα.

Ἄρθρον 21. Τούτον κωλυώμενον ἢ ἀπόντα ἀναπληρεῖ ὁ εἰδικὸς γραμματεὺς ὅστις ἔχει καθήκον νὰ συντάττει καὶ τὰ πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῆς Διευθυνούσης ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 22. Οἱ σύμβουλοι μετὰ τοῦ Προέδρου, Ἀντιπροέδρου, γραμματέων καὶ ταμίου, φροντίζουσι περὶ τῆς προόδου καὶ παγιώσεως τῆς Αδελφότητος, περὶ τῆς αὐξήσεως τῶν πόρων αὐτῆς, περὶ τοῦ διορισμοῦ ἐπιτίμων καὶ ἀντεπιστελλόντων μελῶν, καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀναγκαίων διπλωμάτων.

Ἄρθρον 23. Ἡ διευθύνουσα Επιτροπὴ δὲν δύναται νὰ δαπανῆσῃ πλέον τῶν διακοσίων γροσίων ἄνευ τῆς ἀποφάσεως τῆς Αδελφότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Συνεδριάσεις

Ἄρθρον 24. Αἱ συνεδριάσεις εἰσὶ τακτικάί καὶ ἐκτακτοί· συγκαλοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ Προέδρου δια τοῦ γραμματέως ἅπαξ τοῦ μηνός ἡμέραν Κυριακὴν. Ἐν αὐταῖς δὲ πρῶτον αναγιγνώσκονται καὶ επικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, δεύτερον τίθενται ὑπὸ συζήτησιν καὶ ψήφῃσιν αἱ προτάσεις τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς καὶ πάσα ἄλλη γινομένη ὑφ' οἰουδήποτε μέλους τῆς Ἀδελφότητος.

Ἄρθρον 25. Τὰς ἐκτάκτους συνεδριάσεις συγκαλεῖ ὁ Πρόεδρος δια τοῦ γραμματέως ὡσάκις παραστῆι ἀνάγκη.

Ἄρθρον 26. Ἐν ταῖς τακτικαῖς καὶ ἐκτάκταις συνεδριάσεσιν ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς πάσα πολιτικὴ, κομματικὴ ἢ καὶ θρησκευτικὴ συζήτησις, πᾶν δὲ μέλος ὑποχρεοῦται νὰ διατηρεῖ τὴν ἀνήκουσαν εὐκοσμίαν· ἀπαγορεύονται δὲ ἐν αὐταῖς αἱ μετὰ πάθους γινόμεναι συζητήσεις.

Ἄρθρον 27. Αἱ συνεδριάσεις λογίζονται ἐν ἀπαρτία παρόντων εἰκοσιπέντε μελών, μὴ γινομένης δὲ ἀπαρτίας τὰ ζητήματα ἀναβάλλονται εἰς τὴν ἐπομένην τακτικὴν συνεδρίασιν.

Ἄρθρον 28. Τὰ ἐκ τῶν περιχώρων μέλη ἔχουσι δικαίωμα ψήφου, εἴαν παρευρεθῶσιν ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν τῆς Ἀδελφότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄

Βιβλιοθήκη

Ἄρθρον 29. Ἡ Ἀδελφότης θέλει φροντίσει πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑπαρχούσης βιβλιοθήκης καὶ πρὸς αὐξησιν αὐτῆς.

Ἄρθρον 30. Ἡ Ἀδελφότης διορίζει δια πλειοψηφίας ἐν ἐκ τῶν μελών αὐτῆς βιβλιοφύλακα.

Ἄρθρον 31. Τὰ περισσεύοντα διδακτικά βιβλία διανέμονται εἰς ἀπόρους μαθητάς τῆ ἀποφάσει τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Αρχαιρεσίαι, πανήγυρις και σφραγίς της Αδελφότητος

Ἄρθρον 32. Ἡ Επιτροπή ἐκλέγεται κατ' ἔτος δια μυστικῆς ψηφοφορίας και κατ' ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τῆ πρώτη Κυριακῆ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν, τίθενται κατὰ τάξιν εἰς ψηφοφορίαν ὁ Πρόεδρος, ὁ Ἀντιπρόεδρος, οἱ γραμματεῖς, ὁ Ταμίας και τὰ ἔνδεκα μέλη τοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 33. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν γίνεται ἡ λογοδοσία τῆς Διευθυνούσης Επιτροπῆς και ἡ ἐκλογή τῆς νέας· αὐτὴ δὲ παραλαμβάνει παρὰ τῆς προκατόχου τὰ ἀρχεῖα τῆς Αδελφότητος τὰ βιβλία και πᾶν ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν Αδελφότητα, συντασσομένης ἐπὶ τούτῳ πράξεως ἣτις καταχωρίζηται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν συνεδριάσεων και συνυπογράφεται παρ' ἀμφοτέρων τῶν Επιτροπῶν τῆς τε προκατόχου και τῆς νέας.

Ἄρθρον 34. Ἡ σφραγίς τῆς Αδελφότητος φέρει περίξ με τὴν ἐπιγραφὴν Φιλεκπαιδευτικὴ Αδελφότης Βουρμπιάνης ἐν τῷ μέσω δὲ περιστεράν.

Ἄρθρον 35. Ὁ παρῶν Κανονισμὸς ἐγκριθεὶς ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Αδελφότητος και ὑπογραφεὶς ἰσχύει ἐπὶ πενταετίαν. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ δύνανται να προστεθῶσιν ἄρθρα ἅτινα δὲ προείδε ὁ παρῶν Κανονισμὸς. Κατὰ δευτέραν ἀναθεώρησιν ἐπιτρέπεται μὲν ἡ τροποποίησις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ οὐχὶ δὲ και ἡ ἀλλοίωσις ἢ ἡ ἀνατροπὴ τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ τῆς Αδελφότητος τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ τοῦ Α' Κεφαλαίου ὀριζομένου.

Ἐγένετο και ἐπεψηφίσθη ἐν Βουρμπιάνῃ τῇ 4 Ἰανουαρίου 1876.

Ἡ Διευθύνουσα Επιτροπή

Ὁ Πρόεδρος Παπαδημήτριος Παπασωτήρη

Ὁ Ἀντιπρόεδρος Χαράλαμπος Γ. Ψύλλας

Ὁ Γ. Γραμματεὺς Χαράλαμπος Ι. Ζήκος

Ὁ Εἰδικὸς Γραμματεὺς Ἰωάννης Χ. Μανώλης

Ὁ Ταμίας Παπαζήσης Οικονόμος

Οι Σύμβουλοι

Δημήτριος Τράντας
 γιόργη Χάντζις
 Παπαζήσης Γ. Τοζτζόπλος
 Ρίζος Ι. Τζομπάνος
 Γιόργη Τζοφόλης
 Χαρήσις Ι. Ράπτης
 Νικόλα Ντότις
 Παναγιώτης Κύρκας
 Δημήτρη Νικόλα Τζίτζης
 Χρήστος Ιω. Δημάρατος

Οι ιδρυταί

Δημ. Παπαδημητρίου
 Χαρίση Σκουφιάς
 Δημ. Αποστ. Τσούκαλης
 Χαρίσης Γ. Τσόλης
 Ιωάννης Χ. Ψύλλας
 Χαράλ. Σκούρτης
 Χιονιαδίτης
 Κων. Ν. Τσούκαλης
 Παπανικόλας Παπαναστάσης
 Αναστάσιος Ζ. Χαρισιάδης
 Ζήσης Νικ. Τζοτζόπλος
 Νικόλαος Γ. Σούρλας
 Πρυσσογιαννίτης
 Απόστολος Μπίζιος
 Κόντζος Ευθυμίου
 Άνθιμος Ιερομόναχος λαυριώτης
 Μάρκος Δ. Δημάρατος
 Γιόργης Κόκκινος
 Νικόλα Τζομπάνος
 Κοτούλας Δ. Τζομπάνος
 Απόστολος Τζακουμής

Κότσιος Γ. Κούτσι
 Παπαγεώργιος λισκάτσι
 Δημήτριος λαμπρο λεζης
 Αλέξιος Ιωάννου Ζούκη
 Αποστ. Ρ. Βεηζαδεύς
 Γιόργη Λαμπρος
 Νικόλας Κ. Δάλα
 Α. Παπαδημητρίου Πληκαδίτης
 Γιάννις Παπγεοργίου παπαχαρίση
 Γηόργη μήτζη μάνου
 Κονσταντίς Δ. Νότι
 Κόστας σιμο ψύλλας
 Νικολ. Γ. Αδάμου
 Αντων. Γ. Λύτης
 Τζάγκος Στάριον
 Οθωμανός
 Δημήτριος Στεφάνου
 Σιλάτινα
 Αλέξης σούρλας
 Ιωαν. Μαργαρίτης
 Ιωάν. Ζ. Δημάρατος
 Νικόλαος Οικονόμου
 Ζήσης Α. Κιτζαντώνης
 Κων. Γ. Γκιώκας
 Γεωργ. Κυπαρίσσης
 Νικ. Σαμαράς
 Αλ. Ν. Λάλος
 Ιωάν. Μποζόνας
 Ζησ. Στάθη Τσερμελής
 Χρήστο Κοτίνας
 Χρ. Στεργ. Ζιάγκα χαλκεύς
 Γιόργη Ζήση Γρηγορίου
 Ζησ. Χαρίση ντόντης
 Δημ. Ν. Γκινάκος
 Γεωργ. Σκορδάς
 Αποστ. Γ. Παπά...

Ιωάν. Δ. Παπατζήμος
 Δημ. Ι. Γιόσης
 Νικ. Σιόμπου
 Απόστολος Δ. Γιόσης
 Νικ. Γ. Ρεμπέλης
 Αλέξη Κοστανή Νούλης
 Δημ. Γ. Λύτης
 Ν. Τούλας (ή Τζίλας;)

Ο Βελλάς και Κονίσης Βασίλειος επιβεβαιοί.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ Β' (δευτέρα) 4 Ιανουαρίου 1876

Κατά την συνεδρίασιν ταύτην γενομένης απαρτίας δια της παρουσίας τριάκοντα εξ μελών και καταλαμβάνοντος την Προεδρίαν του Προέδρου Παπα-Δημητρίου-Πρωτόπαπα, πρώτον μεν εγένοντο τα εγκαίνια της Αδελφότητος δια λαμπράς και συγκινητικωτάτης ιεροτελεσίας, έπειτα δε αναβάς το βήμα ο Κύρ. Δημήτριος Α. Τσούκαλης εξεφώνησεν πανηγυρικόν λόγον, εν ω ο ρήτωρ κατέδειξεν ως εν κατόπτρῳ την ανάγκην της συστάσεως της Αδελφότητος, την πορείαν και τας δυσκολίας αυτής και την ανάγκην της μεταρρυθμίσεως της υπάρχουσας Σχολής επί το συνδιδασκτικώτερον και παιδαγωγικώτερον. Το κ. τούτον χειροκροτηθέντα και καταβάντα διεδέχθη επί του βήματος ο Κύριος Λουκάς Δ. Δημάρατος, όστις ανέγνω και ανέπτυξε τον κανονισμόν και εις την επιψήφισιν πάντων υπέβαλε. Κατά την επιψήφισιν όλα σχεδόν τα άρθρα εγένοντο παραδεκτά υπό πάντων εκτός του τρίτου άρθρου του Α' κεφαλαίου. Και εν με τῷ τρίτῳ ἀντί αποθεματικού κεφαλαίου πεντακοσίων Οθωμανικών λιρών, κατά πρότασιν του κ. Ζήση Χ. Δόδη και κατά παραδοχὴν πάντων ηλαττώθη εις τριακοσίας Οθωμανικὰς λίρας ως εκ των ενεστῶσών αναγκών της Σχολής. Το δε άρθρον το περιλαμβάνον ότε τις θέλει να εγγραφὴ μέλος να προτείνεται υφ' ενός και να υποστηρίζεται από δύο απερρίφθη παμψηφεί. Το δε έκτον άρθρον του Β' κεφαλαίου συζητηθέν έμεινεν ανέπαφον δια ψήφων εικοσιοκτώ κατά έξ. Το δε δέκατον τέταρτον άρθρον του Δ' κεφαλαίου το διαλαμβάνον να εκλέγωνται μέλη της Διευθυνούσης Επιτροπής οι έχοντες ηλικίαν άνω

των εικοσιπέντε ετών συζητηθέν και κατά παραδοχήν πάντων ηλατώθη εις είκοσιν έτη. Το δε τριακοστόν πέμπτον το και τελευταίον άρθρον του Ζ. κεφαλαίου το (διαλαμβάνον) περί τροποποιήσεως του Κανονισμού μετεβλήθη με προσθήκην νέων άρθρων αντί τροποποιήσεως και ούτως η συνεδρίασις διελύθη υπό του Προέδρου.

Ο Πρόεδρος
Παπαδημήτριος Παπασωτηρίου

Ο Γραμματεύς
Χαράλ. Ι. Ζήκος

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Αρχηγών οικογενειών της Βούρμπιανης από ένα δευτέρι των ετών 1884 - 1885

Γεώργιος Ι. Ζούκης	Χρήστος Κ. Βλάχος
Κώτσιος Γ. Γκόγκης	Δημήτριος Γ. Βλάχος
Κώτσιος Γ. Κούτσης	Γεώργιος Κ. Βλάχος
Ιωάννης Ν. Εξάρχου	Ιωάννης Ν. Τσιανάκας
Ιωάννης Α. Εξάρχου	Τόλης Μ. Γιόσης
Γεώργιος Ρ. Τράντας	Απόστολος Ν. Γιόσης - Κάλφας
Δημήτριος Β. Τράντας	Χρήστος Μ. Γιόσης
Αλέξιος Γ. Βενέτης	Γεώργιος Ν. Λίτης
Απόστολος Κακαβάς	Μήτσης Ζαμάνης
Χρήστος Ιω. Βενέτης	Χριστούλαινα Μητσιούλη
Λάμπρος Ιω. Βενέτης	Ζήσης Παπασπύρου
Απόστ. Γ. Τζοφώλης	Τόλαινα Ρίζου Παπαράπτη
Γεώργιος Βενέτης	Ριζούλαινα Ζιούνη
Γεώργιος Κ. Βενέτης	Ζήσaina Ζαμάνη
Μιχάλης Δ. Κόκκινος	Κων/νος Δ. Τσουνής
Απόστολος Καλόγηρος	Σπύρος Ζιούνης
Ιωάννης Γκουγκούτσης	Ιωάννης Μ. Μποζώνας
Κωτούλαινα Καλογήρου	Απόστολος Μποζώνας
Λάμπρος Χ. Κουλούρη	Νικόλαος Κ. Μποζώνας
Νικόλαος Κ. Ζήκος	Ρίζος Φούντος
Μιχάλης Κ. Ζήκος	Δημήτριος Μπίζος
Χρήστος Ν. Ζήκος	Δημήτριος Γ. Αδάμος
Γεώργαινα Ζήκου	Γιαννοβιά Τσιότσιου Φούντου
Δημήτριος Γ. Λίτης	Νάκος Τσάλης
Αντώνιος Λίτης	Απόστολος Ν. Μπίζος
Λάμπρος Κ. Βλάχος,	Ζήσης Γ. Σιόμπος

Νικόλαος Σιόμπος
 Γεώργιος Α. Σιόμπος
 Λάμπρος Ιω. Νάστος
 Δημήτριος Κ. Νάστου
 Γεώργιος Κ. Ζαφείρης
 Νικόλαινα Νάστου
 Δημήτριος Κ. Ζαφείρης
 Δημήτριος Κιτσαντώνης
 Ιωάννης Ν. Παπατζήμος
 Ιωάννης Ν. Α. Παπατζήμος
 Χαρίσης Παναγιώτης
 Κώνστας Γαλάνης
 Ιωάννης Γκαμπότσης
 Χρίστος Τσακούμης
 Αλέξιος Ζ. Τσιαμέμος
 Δημήτριος Ιω. Τσιαμέμος
 Κότας Γιάντσιος
 Γεώργιος Δαμιανός
 Γεώργιος Νούτσης - Μπάρκης
 Ευθύμιος Γιάντσιος
 Γεώργιος Ζ. Μπάρκης
 Νικόλαος Κοσμάς
 Χριστούλης Ζ. Μπάρκης
 Γούσιας Κοντογιάννης
 Απόστολος Κοντογιάννης
 Ιωάννης Παπαγεωργίου
 Γεώργ. Χ. Παπαγεωργίου
 Νικόλαος Ιω. Μάνος
 Απόστολος Δ. Λιόλης
 Κώνστας Ν. Λιόλης
 Στέφανος Ν. Λιόλης
 Νικόλαος Δ. Ντόντης
 Γεώργαινα Χ. Λιόλη
 Λάμπρος Δ. Νίτσικας
 Ριζούλαινα Νίκου
 Ζήσης Χ. Ντόντης

Νικόλαος Γ. Ντόντης
 Γεώργιος Ζ. Λαγός
 Δημήτριος Κούσης
 Ιωάννης Γ. Κούσης
 Κύρκας Γ. Κούσης
 Παναγιώτης Κ. Κούσης
 Λεωνίδας Κούσης και Γεώργης
 Ιωάννης Ρ. Γιάννης
 Γιαννοβιά Ριζούλη
 Ιωάννης Ζ. κύρκας
 Δημήτριος Ιω. Παπαρίζου
 Νικόλαος Ζ. Κύρκας
 Χρήστος Ιω. Κύρκας
 Νικόλαος Ζ. Τσακούμης
 Γεώργιος Κ. Γιωργάκης
 Ζήσης Δ. τζιτζής
 Ιωάννης Κίσκας
 Ιωάννης Λιάκος
 Γεώργιος Κ. Βαγγέλης
 Χρήστος Νούτσης
 Ιωάννης Χρ. Μανόλης
 Λάμπραινα Γκοντότση
 Δημήτριος γκοντότσης
 Χριστόδουλος Ν. Λέξης
 Δημήτριος Κ. Λέξης
 Χριστόδουλος Δ. Πάνος
 Ιωάννης Τουρλάκης
 Ρίζος Χρ. Πάνος
 Νικόλαος Ιω. Ρεμπέλης
 Γεώργιος Ιω. Ρεμπέλης
 Ζήκος Τουρλάκης
 Χρήστος Ζ. Ρεμπέλης
 Ιωάννης Νταβέλος - Ντίλης
 Παπαποστόλης Ντίλης
 Κώνστας Ν. Λάλος

Δημήτριος Λάλος
 Απόστολος Λάλος
 Νικόλαος Ζ. Τσίλας
 Χαρίσης Γ. Τσόλης
 Γεώργιος Ζ. Λιόλης
 Δημήτριος Γ. Τσόλης
 Δημήτριος Σερέτης
 Δήμαινα Λιόλη
 Κώνστας Καραγιάννης
 Δημήτριος Καραγιάννης
 Γεώργιος Μ. Λαγός
 Χρήστος Δ. Λαγός
 Γιαννακός Ζούμης
 Κώνστας Ν. Ρεπετσάς
 Γεώργιος Ζ. Λαγός
 Κώνστας Χ. Λάμπρος
 Δημήτριος Τσιομπάνος
 Χριστόδουλος Χ. Τσιομπάνος
 Γεώργιος Δημόπουλος
 Ζήσaina Νάτση
 Λάμπρος Γ. Κορίνης
 Ιωάννης Χ. Κορίνης
 Νικόλαος Τσόφας
 Παπαζήσης Τσοτσόπουλος
 Αναστάσιος Χαρισιάδης
 Ζήσης Σ Ψύλλας
 Γιαννοβιά Ζηκούλη
 Δημήτριος Προφύρης - τραγάτης
 Βασιλάκης Λουδος
 Χρήστaina Λούδου
 Κωτούλας Τσιότσιος
 Γιαννούλης Τσιότσος
 Λεωνίδας Τσιότσιος
 Ιωάννης Πάλλας
 Γεώργιος παγούνης

Γεώργιος Γάτσης
 Κώτας Μάτσακας
 Δημήτριος Γ. Μάτσακας
 Δημήτριος Γκιόκας
 Νικόλαος Ζ. Τσούκαλης
 Κώνστας Ν. Τσούκαλης
 Δημήτριος Ζ. Μούσιος
 Δήμος Ρίστας
 Γεώργιος Ρ.Κ. Κύρκα
 Απόστολος Γ. Λάμπρου
 Ιωάννης Γ. Λάμπρου
 Χρήστος Τσούκαλης
 Απόστολος Τσούκαλης
 Χρήστος Σκέντος
 Πολύκαρπος Προφύρης
 Νικόλαος Ζ. Προφύρης
 Αθανάσιος Προφύρης
 Χριστόδουλος Προφύρης
 Ιωάννης Ν. Κυπαρίσης
 Κυπαρίσης Κουφολάμπρου
 Χρήστος Τσέλεγκας
 Νικόλαινα Κιούρη
 Νικόλαος Κ. Ντάλας
 Νικόλαος Ρ. Ντάλας
 Νικόλαος Λαμπρούδης
 Γεώργιος Μήγιος
 Χρήστος Ιω. Τέρτσης
 Χαρίσης Κάτσαβος
 Δημήτριος Ιω. Κατσιαμάνης
 Ζήσης Κριπάτσης
 Κώνστας Κατσιαμάνης
 Λάμπρος Ν. Σωτηρίου
 Ιωάννης Γ. Σωτηρίου
 Ζήσης Σωτηρίου
 Ρίζος Νάσιος

Χαρίση Μπεζενδές
 Ιωάννης Μιχάλης
 Ιωάννης Στρέκος
 Παπαδημήτριος Στρέκος
 Παπανικόλαος
 Χαρίσης Ντούρβαρης
 Γεώργιος Σοφίας
 Γεώργιος Καρτσοβίτης
 Ιωάννης Λισκατσιτσας
 Χαρίσης Ράπτης
 Δημήτριος Τσάκας
 Ζήκος Τσερμελής
 Δημήτριος Τσερμελής
 Νικόλαος Γ. Τσερμελής
 Χρήσταινα Παπαγιώτη
 Ιωάννης Τσώγιας
 Απόστολος Μυλωνάς
 Νικόλαος Ντούκας
 Πολύκαρπος Μυλωνάς
 Γεώργιος Νίτσας
 Δημήτριος Θάνος
 Παπαχρήστος
 Χρήστος Ζ. Παπαναστάση
 Ζήση Παπαναστάσης (διεγράφη)
 Ιωάννης Σούλης
 Αλέξιος Γ. Δάσκαλος
 Δημήτριος Γ. Δασκάλου
 Χριστόδουλος Χατζής
 Ιωάννης Γ. Χατζής
 Δημήτριος Γ. Χατζής
 Νικόλαος Γ. Χατζής
 Δημήτριος Ρ. Χατζής
 Νάτσης Γκιάτας
 Χρήστος Κόντος
 Δημήτριος Παπαγεωργίου
 Κώτσαινα Παπαγεωργίου

Νικόλαος Μυλωνάς
 Νικόλαος Στράτος
 Δημήτριος Πατήκας
 Κυπαρίσης Πατήκας
 Λάμπρος Πατήκας
 Απόστολος Νταβέλος
 Ζήσης Νταβέλος
 Ζήσης Κατσένης
 Νικόλαος Κατσένης
 Λουκάς Ζ. Πρόκος
 Παπαδημήτριος Πρωτοπαπας
 Νικόλαος Γ. Παπασωτηρίου
 Κώστας Σαμαράς
 Νικόλαος Παπαχρήστου
 Χρήστος Σεγκούνας
 Δημήτριος Ντούρβαρης
 Κώτσαινα Ντούρβαρη
 Νικόλαος Ντούρβαρης
 Πάντος Μπρούφος
 Νικόλαος Μιχάλης
 Χαρίσης Σκούφιας
 Γιαννούλης Σκούφιας
 Νικόλαος Σελέκος
 Παπακώστας Παπαγιάννης
 Ζήσης Παπαγιάννης
 Χρήστος Παρλαμπάς
 Δημήτριος Γ. Στεργίου
 Γεώργιος Ράπος
 Τόλης Ράπος
 Χριστόδουλος Ράπος
 Παπακώστας Κωτσής
 Χρήστος Γύφτος
 ΔΙΑΦΟΡΟΙ
 Κάτοικοι και μη της Βούρμπιανης
 Θωμάς Γελαδάρης
 Πέτρος Τσαρουχάς

Κων/νος Νότης
 Δημήτριος Μπατσές
 Ιωάννης Ζ. Προφύρης
 Πολύκαρπος Ζ. Προφύρης
 Δημήτριος Γ. Λαγού
 Ζήσαινα Προφύρη
 Ρίζος Πίρος
 Απόστολος Ζ. Τσούκαλης
 Κώστας Παπαποστ. Ντίλης

Δημήτριος Στερ. Θάνου
 Αθανάσιος Α. Προφύρης
 Κώστας Εφθιμίου Γιάντσου
 Ιωάννης Ν. Τσίλας
 Δημήτριος Χ. Σκέντος
 Χαράλ. Γ. Παπαναστάση
 Παπαδιά Δούκα
 Απόστολος Γ. Κονίνης
 Αναστάσιος Βαταβάλης
 Δάσκαλος

Ἀθήναι την 30 Μαρτίου 1892

Ἡ Εκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπεία

Προς

τον κ. Γεώργιον Παπαδάκην αρχιτέκτονα

Λαβόντες υπ' ὄψιν το υφ' ὑμῶν χαραχθέν σχέδιον της εν Βουρπιάνη ανεγερθησομένης εκκλησίας της Παναγιάς «η Κοίμησις της Θεοτόκου» απονέμομεν ὑμῖν τας εγκαρδίους ευχαριστίας μας δια το καλλιτεχνικόν συνάμα δε και την αφιλοκέρδειαν μεθ' ης εξετελέσατε την εργασίαν ταύτην. Ευτυχεῖ δε η πατρίς εκείνη η έχουσα να επιδείξη τέκνα, ἄτινα, μη φειδόμενα μήτε κόπού μήτε χρόνου, εργάζονται υπέρ της ευημερίας αυτής, είτε δια του πλούτου των είτε και δια της εργασίας των.

Ο Πρόεδρος

Κων. Ιω. γκινάκος Τα μέλη

Απ. Ι. Στράτος

Ρίζος Ι. Ζήκος

Ο Γραμματεὺς
 Αριστείδης Ξενοφώντος

ΕΤΟΣ 1893 (7 και 14 Ιουνίου)

Έγγραφο διακανονισμού συνόρων μεταξύ Βουρμπιάνης και Σέλτσης.

Οι υποφαινόμενοι αντιπρόσωποι των Κοινοτήτων Βουρμπιάνης και Σέλτσης, έχοντες διαφοράν εις το σύνορον Βυρού, ελθόντες επιτοπίως σήμερον απεφασίσαμεν ίνα προσκαλέσωμεν απο κοινού τον Γεώργιον Κ. Κολοβόν (ή Σγούρον) ο οποίος εν καθαρά συνειδήσει και με το ιερόν Ευαγγέλιον (θέλει) θέση τα σύνορα, τα οποία οφείλομεν και υποχρεούμεθα αι δυο ανωτέρω κοινότητες να παραδεχθώμεν, και προς παντοτεινήν ησυχίαν κτίσωμεν και σημεία οι ο εγιναν δυο όμοια ίνα βαστά εν εκάστη Κοινότης.

Βυρόν τη 7 Ιουνίου 1893

Βουρμπιανίται

Ζήσης Δόδης, Χαράλ. Ι. Ζήκος, Νικ. Γ. Παπασωτηρίου, Χαράλ. Γ. Κονίνης, Ιωάν. Νικολάου, Κων. Ζοφώλης, Μάρκος Δημάρατος.

Τ.Σ.

Σελτσιώται

Γούλης Ζάρου διαχειρός Νικολ. Μ. Σπανού, Νικόλ. Μαργ. Σπανού, Δημήτρ. Παναγιώτου, Δημήτρ.. Μαργαρίτης, Κωνστ. Λάζος, Κωνστ. Δ. Μπαντάσης, Γεώργιος Κυπαρίσσης.

Τ.Σ

Ελθόντες σήμερον επιτοπίως εις θέσιν Βυρού εξ αμφοτέρων των Κοινοτήτων Βουρμπιάνης και Σέλτσης ως και ο Γεώργιος Κ. Κολοβός -Σγούρος συμφώνως του ανωτέρω εγγράφου, τον οποίον τη αδεία του αρχιερέως ημών Βασιλείου Βελλάς, ώρκισαν επι του ιερού ευαγγελίου οι ιερείς Παπακώστας Κωτσής εκ Βουρμπιάνης και Παπαχρηστόδουλος Αντωνίου εκ Σέλτσης, και έθεσαν τα σύνορα των ρηθέντων χωρίων ως εξής. Α' το μέρος της Σέλτσης εις Τσεκούρα δέντρα νέον καψάλι Γούλα Ζάρου όπισθεν του όχθου, και απο το μέρος Βουρμπιάνης εις την κορυφήν του ελάτου κατά το σημείον όπερ εγένετο εις το δέντρον, εκείθεν κατευθείαν εις το τέλος του χωραφιού Δημητρίου Νάσου κάτω μέρος, απο Βούρμπιανην μαυρόγραβα εις

κορυφήν Αλίσβα, προχωρεί την Ράχην, και εβγαίνει εις τον λαιμόν όπου είναι ο δρόμος, απο τον λαιμόν προχωρεί τον δρόμον απερνά κάτωθεν του χωραφίου Μαργαρίτου Νάσου κατευθείαν εις την μπορίκαν και προχωρεί εις τα μαυρόγραβα μεταξύ των χωραφίων Ζαγορίσιας και Πατίκα, ανέρχεται το λακκάκι άνωθεν του κόκκινου χώματος και εβγαίνει εις τας δυο πέτρας τας δευτέρας απο το κόκκινον χώμα, είτα προχωρεί την Ράχην και φθάνει τον σημειωθέντα δένδρον τον παραπλήσιον του δρόμου προχωρεί δίπλα μεταξύ των χωραφίων Παπαδήμου από Βούρμπιανην και Παπαγεωργίου απο Σέλτσην και εβγαίνει προς τα άνω προς την ράχην του δρόμου, εξακολουθεί τον δρόμον τον παλαιόν, φθάνει εις την ράχην άνωθεν του άσπρου χώματος, όπου εσημειώθη και η οξυά. Εκείθεν πέφτει κάτω εις την ξηράν οξυάν και κατευθείαν φθάνει εις τας δυο επάνω πέτρας, προχωρεί ανερχόμενον ολίγον εις σημειωθείσαν οξυάν και εκείθεν τον όχθο και παίρνει το φρύδι κατ' ευθείαν φθάνουν εις το τελευταίον σημείον μοναχήν οξυάν, το ανώτατον μέρος, αι δε πλείσται Οξυαί προς το μέρος αυτό μένουν της Σέλτσης επί όλων των άλλων ρηθέντων σημείων θα εγερθώσι κολώνες απο κοινού. Δί' ο εγένοντο δυο όμοια έγγραφα και υπεγράφησαν παρά των αντιπροσώπων αμφοτέρων των Κοινοτήτων δια να βαστά ανά εν εκάστη κοινότης προς οδηγίαν τους και ασφαλειάν τους.

Βυρόν τη 14 Ιουνίου 1893 τρία Βουρμπιανίται

Παπακώστας Κωτσής εφημέριος Βούρμπιανης

Νικόλαος Θεοδοσιάδης. Ζήσης Δόδης

Κ. Ζοφώλης Χρήστος Τράντας

Ιωάν. Γ. Σωτηρίου Ιωάν. Νικολάου

Χαρλ. Ι. Ζήκος Μουχταροκαψιμάλης

Σελτσιώται

Παπαχριστόδουλος Αντώνης

Δημήτριος Π. Βενέτης Κων/νος Δ. Βαδάσης

Νικόλαος Μαργ. Σπανού

ο θέσας τα σύνορα

Γεώργιος Κώστα Κολοβός Πληκαδίτης δια το αγράμματον με υπογραψεν ο Παπακώστας Κωτσής εγώ σταυροσημειούμαι.

Μάρκος Δημάρατος Μουχτάρης

Μουχτάρης Δημήτριος Μαργαρίτης

ΕΤΟΣ 1897 10 Οκτωβρίου

Έγγραφον συμβιβαστικόν μεταξύ των Κοινοτήτων Βουρμπιάνης και Πρισογιάννης

Δί' ου δήλον γίνεται ότι επειδή αι δυο Κοινότητες είχαν διαφοράν περί των ορίων εν τω βουνώ όπερ καλείται (κρούσια) και επειδή ηναγκάσθησαν να ανενεχθώσιν εις τα Αυτοκρατορικά αρμόδια δικαστήρια εν τω Λεσκοβικίω, Ιωαννίνοις και εν Κωνσταντινουπόλει δια πληρεξουσίων δικηγόρων αυτών, της μεν Βουρμπιάνης του κ. Ιωάννου Κωτούλα, της δε Πρισογιάννης του κ. Κωνσταντίνου Α. Σούρλα και επειδή και δυο κοινότητες υπεβλήθησαν εις ου μικρά έξοδα, και η τελεσίδικος απόφασις εισέτι δεν εγένετο, συνεννοηθείσαι απεφάσισαν να λύσωσι την διαφοράν ταύτην φιλικώ και συμβιβαστικώ τω τρόπω προς πρόληψιν περαιτέρω υλικών θυσιών και της ηθικής αυτών ησυχίας και αξιοπρεπείας. Όθεν επιτοπίως μεταβάντες οι κ.κ. Παπαδημήτριος Ν. Κατσένης, Ζήσης Δόδης, Χαράλαμπος Κονίνης, Χαράλαμπος Σωτηρίου και Απόστολος Βεηζαδεύς, απεσταλμένοι Βουρμπιάνης, οι δε Οικονόμος Γεώργιος Παπαχαράλαμπος Πάσχος, Αντώνιος Βετσόπουλος και Πέτρος Τσίπας της Πρισόγιαννης ήλθον εις συνεννόησιν και ώρισαν τα νέα όρια με τα σημεία, άπερ παρά πόδας του παρόντος εγγράφου εν λεπτομερεία δηλούνται Οι ρηθέντες απεσταλμένοι ανεκοίνωσαν εις τας Κοινότητας τα αποτελέσματα περί της συνεννοήσεως της οροθεσίας. Αι δυο λοιπόν Κοινότητες δι αντιπροσώπων συνελθούσαι, εις την θέσιν Άγιον Δημήτριον της Πρισόγιαννης οι οποίοι σήμερα την δεκάτην «αριθμ. 10» Οκτωβρίου Π.Μ. του χιλιοστού οκτακοσιοστού ενεννηκοστού εβδόμου Σωτηρίου έτους, ημέραν, παρασκευήν και ακούσαντες τας εκθέσεις των απεσταλμένων των αποδεχθέντες δε δι' εαυτούς και δια τας Κοινοτητάς των εκάτεροι την υποδεχθείσαν παρά των απεσταλμένων ως κάτωθι οροθεσίαν και υπό την ρητήν συμφωνίαν ότι ουδεμία εκ των δυο Κοινοτήτων δικαιούται επ' ουδενί λόγω να ζητήσει παρά της άλλης αποζημίωσις ή έξοδα, όσα μέχρι τούδε εδαπανήθησαν παρ' αυτών δια την διαφοράν ταύτην είτε εις δικαστήρια είτε εις δικηγόρους και αλλαχού, προέβησαν εις την σύνταξιν του παρόντος συμβιβαστικού εγγράφου εις διπλούν ίνα εκατέρα Κοινότης κρατεί

ανα έν υπογεγραμμένα αμφότερα παρά των δυο Κοινοτήτων και εσφραγισμένων δια των σφραγίδων. Το δε παρόν έγγραφον θέλει καταχωρηθεί εις τους Κώδικας της Ιεράς Μητροπόλεως Βελλάς και Κονίτσης.

Ὅρια, αρχόμενα από το «Καρδάρι» και κάτω την ράχην - ράχην όπως χύνονται τα νερά και το επ' αυτής ανεγερθέν πρώτον εικόνισμα, και απ' αυτού προς τα κάτω εις το δεύτερον εικόνισμα όπερ ανηγέρθει εις τον γεράνιο τον τόπον και κατ' ευθείαν τον Λάκκον - λάκκον μέχρι του καθίσματος αυτού, όπου άρχεται ο δρόμος και επ' αυτού το τρίτον εικόνισμα, και κατόπιν αυτού το τέταρτον απέχον εξήκοντα βήματα περίπου εκτισμένον επί πέτρας και πλησίον του δευτέρου λάκκου. Πέμπτον έτερον απέχον του δευτέρου λάκκου εβδομήκοντα βήματα, έκτον απέχον του προηγουμένου εικονίσματος περίπου εκατόν βήματα, έβδομον ως έγγιστα πενήκοντα πέντε βήματα. Ὅγδοον απέχον εκατόν περίπου βήματα. Έννατον εις το μέσον αλαταρίας απέχον εξήκοντα πέντε βήματα περίπου και πλησίον του λάκκου. Δέκατον απέναντι του προηγουμένου τεσσαράκοντα περίπου βήματα και εις την αριστεράν όχθην. Ενδέκατον απέχον ογδοήκοντα περίπου βήματα. Δωδέκατον εις ράχην και απέχον του προηγουμένου εξήκοντα βήματα. Δέκατον τρίτον απέχον βήματα εκατόν τεσσαράκοντα. Δέκατον και τέταρτον εις την δεξιάν όχθην του ρυακος και απέχουν του προηγουμένου εκατόν βήματα. Δέκατον, και πέμπτον απέχουν εκατόν περίπου βήματα εκ του πλησίον του ρυακος. Δέκατον έκτον απέχουν εκατόν περίπου βήματα και εις την αριστεράν όχθη του αυτού ρυακος. Δέκατον έβδομον εξήκοντα βήματα και εις την αριστεράν όχθην άλλου ρυακος. Δέκατον όγδοον εις ράχην εννενήκοντα περίπου βήματα. Δέκατον έννατον απέχον διακόσια περίπου βήματα. Εικοστόν εικόνισμα μεταξύ δυο ρυακίων και απέχον του προηγουμένου διακόσια περίπου βήματα. Εικοστόν και πρώτον επί πέτρας πλησίον λάκκου απέχον του προηγουμένου εκατόν περίπου βήματα Ἄπαντα τα εικονίσματα απο το καθίσμα του λάκκου ήτοι από το τρίτον εικόνισμα μέχρι του εικοστού πρώτου και τούτο ευρίσκονται επι του δρόμου, και έπειτα κάμπτεται εις το μέσον του σαδιού εις εικοστόν δεύτερον εικόνισμα απέχον του προηγουμένου τεσσαράκοντα βήματα. Εικοστόν τέταρτον εις την ράχην την μεγάλην προς δυσμάς των σαδιών απέχον τεσσα-

ράκοντα βήματα. Εικοστόν πέμπτον προς τα κάτω του σαδίου του απολήγοντος σχεδόν προς τον λαιμόν της μεγάλης ράχης και απέχοντος εβδομήκοντα περίπου βήματα. Εικοστόν έκτον εξήκοντα βήματα προς τα κάτω και εκείθεν εικοστόν έβδομον εις το άκρον του σαδίου. Εικοστόν όγδοον εις την πέτραν απέχον τριάκοντα βήματα, εικοστόν έννατον, επίσης εις πέτραν απέχον του προηγουμένου εβδομήκοντα βήματα. Τριακοστόν εις την δεξιάν όχθην και απέχον εβδομήκοντα βήματα.

Τριακοστόν πρώτον εις την αριστεράν όχθην του ρεύματος του εις άντικρυ. Τριακοστόν δεύτερον απέχον τριάκοντα πέντε βήματα του προηγουμένου. Τριακοστόν τρίτον επί πέτρας, εκατόν περίπου βήματα απέχον. Τριακοστόν τέταρτον απέχον του προηγουμένου διακόσια τριάκοντα περίπου βήματα. Τριακοστόν πέμπτον απέχον εκατόν τεσσαράκοντα περίπου βήματα και προς τα άνω εις τον δρόμον, τριακοστόν έκτον απέχον δέκα περίπου βήματα, και τον δρόμον - δρόμον εις την μεγάλην πέτραν και εξ αυτής προς τα κάτω την ράχην - ράχην την κειμένης προς δυσμάς του χωραφίου εις το Στρατσανίτικον όπως δεικνύουσι και τα επ' αυτής δυο εικονίσματα και χύνονται και τα νερά. Εν όλω τριάκοντα και οκτώ εικονίσματα καθ' όλην την γραμμήν. Ταύτα εισι τα όρια άτινα εσημειώθησαν λεπτομερώς ανωτέρω προς αποφυγήν πάσης περαιτέρω φιλονεικίας των δυο Κοινοτήτων τόσοσιν δι' ήμάς τους ζώντας, όσον και δια τους απογόνους και υποφαινόμεθα.

Τη 10 Οκτωβρίου 1897 άγιος Δημήτριος Πρισόγιαννης.

Η Κοινότητα Βουρμπιάνης

Ζήσης Χαρ. Ντόντης
 Ρίζος Ι. Ζήκος ή Τσοπάνος
 Απόστολος Δ. Τράντας
 Παπαδημήτριος Κατσένης
 Κυπαρίσης Πατίκας
 Κωνσταντίνος Γ. Ζωφόλης
 Απόστολος Βεζαδεύς
 Χαράλ. Γ. κονίνης Μουχτάρης
 Χαράλ. Ν. Σωτηρίου Μουχτάρης
 Χρήστος Παπαδημητρίου Στρέκος

Παπαζήσης Οικονόμος
 Ζήσης Παπαγιαννόπουλος
 Ζήσης Γ. Σιόμπου
 Χαράλ. Ι. Παπατζήμος
 Νικόλαος Δ. Τράντας
 Παπακώστας Οικονόμου
 Χαρίσης Γ. Τσόλης
 Λουκάς Ζ. Πρόκος
 Νικόλαος Γ. Τράντας
 Αθανάσιος Χ. Τσούκαλης
 Κωτούλας Δ. Τσομπάνος
 Αλέξιος Ν. Δόδης
 Απόστ. Δ. Κατσαντώνης
 Γεώργιος Χ. Μίγιος
 Αλέξιος Γ. Διδασκάλου
 Παπακώστας Κωτσής
 Βεβαιούται το γνήσιον των υπογραφών
 Σφ Σφραγίδες Σφ.

Η Κοινότης Πρισόγιαννης

Ζήσης Α. Σούρλας Ιατρός
 Νικόλαος Σούρλας
 Νικάλαος Ι. Περόνης
 Σακελάριος Παπαχαράλαμπος
 Πέτρος Γ. Τσίπας
 Αντώνιος Κ. Βετσόπουλος
 Κύρκας Π. Σερίφης
 Τάκης Χρ. Σούρλας
 Κων/νος Σ. Σούρλας Μουχτάρης
 Ιωάννης Λάμπρου Χρυσάφης
 Νικόλαος Παπα - Δούκας
 Γεώργιος Γ. Σούρλας
 Αριστείδης Α. Παπα - Κώστας
 Κύρκας Παπαλαμπρίδης
 Γεώργιος Μ. Πύρσος
 Κωσταντής Λ. Παγούνης

Οικονόμος Παπαγεώργιος
 Πρωτόπαπας Κωνσταντίνος
 Λάμπρος Χ. Βετσόπουλος
 Παπαδημήτριος Σχώρεμας
 Δημήτριος Ζκολόμης
 Σφ. Σφραγίδες Σφ.

Σημείωση του Συγγραφέα

Αν και δεν έχει διατεθεί παρά μόνο το ένα τρίτο περίπου από τα αντίτυπα του Β' τεύχους της Ιστορίας και Λαογραφίας της Βούρμπιανης μέχρι τη στιγμή που παραδίνομε τα χειρογραφέα μας στο τυπογραφείο· εν τούτοις προχωρούμε στην έκδοση του τρίτου Τεύχους με την ελπίδα ότι οι πνευματικές και υλικές θυσίες μας θα δικαιωθούν και όλοι οι συμπατριώτες μας Βουρμπιανίτες θα σπεύσουν να προμηθευτούν και να τοποθετήσουν στις βιβλιοθήκες των ταπεινό μας πόνημα. Ευχαριστούμε και πάλι τους όσους μας εβοήθησαν εις την έκδοση του Β' τεύχους: κ.κ. Σπ. Μπάρκη Πρόεδρο του Συνδέσμου της Κοινότητας και το Διοικ. Συμβούλιο, Γιάννη Μάνο, Κώστα Τέρτση, Πολ. φούντο, Θ. Σκούφια, Κατίνα Γκοντότση -Κοντούρη κλπ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ νέων εκτάκτων συνδρομών

1. Ο ίδιος ανώνυμος εκλεκτός επιστήμων και συμπατριώτης
 δρχ. 20.000
2. Ο κ. Βασίλης Παπαγεωργίου δικηγόρος και Πρόεδρος Συλλόγου
 Πυρσογιαννιτών
 δρχ. 15000
3. Ο κ. Χαράλαμπος Γ. Μάνος-Τσέμες
 δρχ. 3.000
4. Ο ανεψιός μας κ. Απόστ. Μπαζιάρας - Νούκος
 δρχ. 10.000
5. Ο ευπατρίδης συγχωριανός μας ιατρός κ. Ιωάννης Δ. Τζόγιας
 δρχ. 20.000
6. Ο κ. Αριστείδης Γ. Ντόντης ιατρός διευθυντής Παθολ. Κλινικής
 Νοσοκομείου Πατρών
 δρχ. 5.000

Ιούνιος 1988 Ιωάννινα

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ 30-6-1922

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Η απέναντι φωτογραφία στην είσοδο του παλαιού Σχολείου είναι από την Εορτή του Συνδέσμου της Κοινότητας Βούρμπιανης 30 Ιουνίου 1922.

ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΙ: Καθήμενοι από αριστερά. 1. Γρηγόριος Βεζαδές - Σκούφιας, 2. Νικολάκης Κωτούλας, 3. Κίτσιος Μ. Μπέλος Βλάχος, 4. Παπαβασίλειος Αρχιμανδρίτου, 5. Παπαδημήτριος Κατσένης, 6. Γεώργιος Στράτος, λοχαγός. 7. Χρήστος Παπαδημητρίου - Στρέκος, 8. Αλέξιος Κονίνης και εγγονός του Κώστας, 9. Βασίλειος Κατσένης και μπροστά του μικρός μάλλον ο Χαράλ. Σκούφιας. 10. Ο Χαράλ. Σκαλιστής λοχίας, 11. Χαράλ. Παπαδημητρίου ο συμβολαιογράφος επίσης λοχίας.

ΟΡΘΙΟΙ: Α' σειρά από αριστερά. 1. Μήτρος Γάτσης, 2. Νικ. Ι. Γκουγκούτσης, 3. Λουκάς Αθ. Τσούκαλης, 4. Ζήσης Ζοφώλης, 5. Δημήτρ. Ζ. Σιόμπος με φαθάκι. 6. Χαράλ. Ν. Ρεμπέλης. 7. Ιωαν. Απ. Τράντας, 8. Ιωάννης Τσόλης με ρεπούμπλικα, 9. Δημ. Ζοφώλης, 10. Λεων. Παπαδημητρίου 11. Νικόλ. Μάτσακας, 13. Ιωάν. Γκιώκας 14, με φαθάκι Χαράλ. Μυλωνάς; 15. Γεώργιος Παπαχρήστος. 15. Χριστόδουλος Μήγιος. Β' Σειρά από αριστερά 1. Μάρκος Βλάχος, 2. Δημήτριος Ι. Γκιώκας, 3. Απόστολ. Αθ. Παπαγεωργίου - Κεκέλης, 4. Δημ. Β. Χαλκιάς, 5. Απόστολος Δ. Βεζαδές - Σωτηρίου με λευκά, 6. Μιχ. Παπαγεωργίου - Κεκέλης, 7. γέρος με τραγιάσκα Νικόλα Μπαζιώνας, 8. Βασ. Χαλκιάς, 9. Κων. Χ. Παπαγιανόπουλος, 10. Μικ. Αν. Παπαναστάσης, 11. Κώστα Σαμαράς, 12. Χρήστος Ι. Γκιώκας, 13. Απόστολος Δ. Μπάρκης με γραβάτα, 14. Βασίλης Α. Ευθυμίου, 15. Αθανάσιος Γ. Λιόλης με γραβάτα, 16. Γιάννης Τσούκας, 17. Μάρκος Παπαζήσης - Τσιόφας, 18. Νίκος Χ. Σωτηρίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Γραφικές Τέχνες

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΤΣΟΛΗΣ

Σταδίου & Μιχαηλίου 4 - 22-877 - Γιάννενα

26288

KON